زموږ صحت او آخرت ته تاواني توکي

د خوراك او څښاك د ځينو شيانو، نشه يي توکو، ځينو بهرنيو مصنوعاتو، د سينګار د شيانو، درملني، روغتيا ساتني او داسي نورو په هکله د هر خاص او عام لپاره ګټور کتاب

ليکونکی:
عبدالمالک «همت»

د کتاب نوم: زمونږ صحت او آخرت ته تاواني توکي

د کتاب فارسي نوم: چیزهای مضر بر صحت و آخرت مان

لیکونکی: عبدالمالک «همت»

موضوع: موعظې او حکمتونه

د چاپ شمیر: لومړي (دیجیتال)

د چاپ تاریخ: سلواغه 1395 هـ ش – جمادي الأول 1438 هـ ق

سرچینه:

دا کتاب د عقیدې د کتابخانې سایت نه داونلود شوی دی.

www.aqeedeh.com/pa

برښنالیک: **book@aqeedeh.com**

د موحدینو ګروپ ویب پاڼه

www.mowahedin.com | www.aqeedeh.com
www.videofarsi.com | www.islamtxt.com
www.zekr.tv | www.shabnam.cc
www.mowahed.com | www.sadaislam.com

په عقیدې سایت کې ددغه کتاب خپرول، دهغه د ټولو محتواوو سره دسایت د همغږۍ په معنا نه ده.

contact@mowahedin.com

بسم الله الرحمن الرحيم

لیکلړ

لیکلړ أ

د دوهم چاپ سریزه 1

سریزه 2

د حرامو شیانو له خوړلو څخه د پرهېزز یوه اند پاروونکې کیسه 5

شراب د انسانیت درر بد دښمن (شر آب) 9

(الف) د هضم پر نظام باندي د شرابو اغززه: 11

(ب) دویني د دوران پرنظام باندي د شرابو اغززه: 13

(ج) پرعصبي نظام باندي د شرابو اغززه: 15

(د) پرټولنیزو روحیاتو باندي د شرابو اغززه: 16

بنګي، چرس، تریاك، هرروئین او داسي نور 18

بنګي او چرس: 18

د چرسو تاریخ: 18

بنګي: 19

چرس او روغتیایي ضررونه یې: 19

خشخاش، کوکنار، تریاك، هرروئین او نور: 20

د تریاکو تاریخ: 20

د تریاکو روغتیایي ضررونه: 22

مورفین: 23

هرروئین: 23

د پورتنیو توکو په هکله شرعي او فقهي احکام: 24

د قرآن کریم احکام: 24

د رسول ج سپڅڅلي لارښووني: 25

د فقهي د ځینو متونو او د هغو د شرحو او حاشیو خبري: 27

د فقهي د نورو مطولو کتابونو څرګندوني: 27

څرګندونه: 30

د تمباکو ضررونه او حراموالی 32

د تمباکو روغتیایي ضررونه: 33

د تمباکو نوم: 35

د تمبکو تاریخ: 36

د تمبکو د استعمال پر خلاف اقدامات: 38
د تمبکو په اړه طبي څېړني: 43
د تمبکو د استعمال ډولونه: 47
1- د خولې د نسوارو په ډول: 47
2- د چلم څکولو په ډول: 47
3- د سګرټو څکولو په ډول: 47
4- د تمباکو ژوولو په ډول: 48
5- د پزي د نسوارو په ډول: 48
تمباکو د اسلام له نظره: 48
د تمبکو د حرمت په هکله د اسلامي عالمانو څرګندوني: 52
د تمبکو په هکله وروستۍ خبري: 61

د قهوې او چايو زهر جني جوشاندې 64
د قهوې تاريخ: 64
د چايو تاريخ: 66
د قهوې او چايو ګټې اوضررونه: 67
دقهوې او چايو د چېښلو له امله د کوچني نقصان: 72
بوره يا سپين زهر 73

غنم، اوړه او ډوډۍ 77
د غنمو اصلاح سوي تخمونه: 78
په غنمو او اوړو هم ډول ډول مواد وهي: 79
ترميده اوړه: 82
د اوړو خميره: 82

سره مرچک يا سره زهر 84
پاپړ 86
د کټوي دارو (مسالې) ګټي اوتاوا نونه يې 86
د امريکايي او صهيونيستي مصنوعاتو تحريم 88

د سرکوزي غوښي ولي حرامي دي؟ 92
هغه شيان چي د سرکوزي وازګي پکښي استعمال سوي دي 95
کفار او د سرکوزي غوښي: 95
د خوراك او چېښاك په شيانو کي د سرکوزي د غوړزګيو کارول: 96
په پاکستان کي هم په ځينو شيانو کي د سرکوزي غوړ ګډوي 99
د سينګار په شيانو کي جعلکاري: 100
د غاښو په کريمو نوکي جعلکاري: 101
د ښځو په لب سرينونو کي جعلکاري: 101
د سينګار په سامانونو کي د ماشومانو د هډوکو کارول: 101
په شيندونکو عطرونو (Spray Perfume) کي شراب ګډوي: 101

پہ کلونيا کي هم الکحل او يو بل ډول نجسه ماده ګډه ده: 103
سينګار، سينګار ځای او د سينګار شيان 105
سينګار پہ کور کي د مېړه لپاره دی نه د باندي د خلکو لپاره: 106
سينګار ځاي (آرايشګاه) او شرعي احکام: 107
په بې حيا آرايشګرو ځان سينګارول: 109
په نارينه سينګار کوونکو ځان جوړول حرام کار دی: 109
سينګار ځايونه او نوي ساينسي څېړني: 110
سينګار ځايونه له ډول ډول خطرونو ډک دي (برتانوي څېړنه): 111
سينګار ځای او د سرطان ناروغي: 111
د سينګار د سامانونو ناوړي اغېزې 112
لب سرين او نوي ساينسي څېړني 114
روږ اندې او په معنوي پسول ښکلې ښځه سينګار ته اړتيا نه لري 116
د سينګار د شيانو استعمال له شرعي او اقتصادي پلوه 118
د ښځو د ورېښتانو او ځينو نورو په هکله ځيني احکام 123
د ورېښتانو رنګول: 123
د ښځو لخوا د مصنوعي ورېښتانو استعمالول: 124
د ښځي د ورېښتانو خريل: 125
د ښځي د ورېښتانو لنډول: 125
د ښځي د سر د ورېښتانو توني کول: 130
له تورو ورېښتانو څخه د سپينو ورېښتانو ايسته کول: 131
د ښځي د سر د ورېښتانو په ډول ډول ډېزانونو جوړول: 132
د ورېښتانو د ودي او زياتوب لپاره د هغو څوکي پرې کول: 132
د ښځي سر عورت دی: 132
د ورځو جوړول او د مخ او لاسونو او پنډيو ورېښتان ايسته کول: 133
شنه خالونه د بدن پر بېلو بېلو ځايونو وهل: 133
د غاښونو کوچني کول او داسي جوړول چي سره جلا جلا سي: 135
غاښونو ته د سرو يا سپينو زرو پوښ ورکول: 136
د نوکانو اوږدول او رنګول: 138
د ښځو لخوا عطرونه وهل: 139
له امريکا او نورو کفري هيوادونو څخه راوړل سوي غوښې 141
د بهر نيو په اصطلاح ذبح سوو چرګانو د غوښو په هکله څه نوري خبري 144
د کامېښو او غويو د غوښو روغتيايي تاوانونه 146
غوښی له روغتيا يي پلوه: 146

د غوا او ګاميښې غوښې: 147
له بهرنيو هيوادونو څخه د غوايي راوړل سوي غوښې: 148
کوکاکولا، پيپسي، فانټا او دغسي نور مشروبات (خواږه زهر) 152
کوکا کولا: 152
پيپسي کولا: 154
د کوکاکولا او پيپسي کېمياوي مواد: 157
د کوکاکولا، پيپسي او داسي نورو روغتيايي تاوانونه: 160
سوډا واټر او لېموني ډ: 163
د کوکاکولا او داسي نورو پر ځای بايد څه شي وڅېښو؟ 163
د کوکاکولا او پيپسي په هکله ځيني عجيبي تجربې 164
معدني اوبه (منرل واټر Water Mineral) 166
د شربتو د پوډرو پوړی 169
شيد، د قوطيو شيد، وچي شيدې او د مور شيدې 171
د قوطيو مايع شيدې: 172
د نيسټلي د شيدو په قوطي کي شرموښکی؟! 173
وچي شيدې او د سرکوزي غوړزګي: 174
د مور شيدې که د دبليانو او نورو وچي شيد؟؟ 176
غوړي 181
دغوړو روغتيايي ضررونه: 182
د پلاسټيکي کڅوړو استعمال زموږ روغتيا او چاپرريال د ګواښ سره مخامخ کړی دی 184
درملنه 186
په نړۍ او زموږ په هيواد کي د درملني لنډ تاريخ: 186
اسلام او درملنه: 188
د ناروغيو د درملني په هکله د اسلام لارښووني: 193
په ساري ناروغيو له اخته کسانو څخه ګوښه اوسددل: 194
د ناروغۍ روحاني درملنه او دعاوي: 197
که څه ناروغي درپښښه سي په غذا يې درملنه وکړئ: 199
تر څو کېدای سي په طبيعي او نباتي بوټو او درملو درملنه وکړئ: 200
د کېمياوي او طبيعي درملو په هکله د ډاکټرانو نظريې: 201
د کېمياوي درملو د ناسمو کارولو په هکله څرګندوني: 202
درمل بايد د ډاکټر په مشوره او بشپړ وخوړل سي: 208
په هغو درملو چي الکحل او داسي نور ګډ وي درملنه څنګه ده؟ 210
د قرآن کريم لارښووني: 212

د احادیثو لارښوونې: 214
د محدثینو اقوال: 215
د فقهي احکام: 216
سپرټ او ټنکچر: 219
ځیني شرعي حکمونه: 220
نیم پیازه او بې سنده ډاکټران: 221
پاکستاني زښت ګران او هندي بې اغززي درمل: 224
د لوددیزو هیوادونو د درملو د تحریم په هکله فتوا: 225
د نارینه ډاکټرانو لخوا د ښځو درملنه 226
د نارینه ډاکټرانو لخوا د ښځو د درملني په هکله شرعي احکام: 227
د حرامو شیانو تجارت 231
د مخدراتو د سوادا ګرۍ په هکله د یوه معتبر کتاب څرګندوني: 234
د چرسو او تریاکو د کښت حراموالی: 236
د ځان، کور او چاپرریال خواپاکي 238
د ځان پروولل: 240
د عطرو وهل: 241
د ځان او ځرری سمون او سمبالښت ته پاملرنه: 242
د کالیو پاك ساتل او د کواړي پروولل: 245
د غاښو ساتنه: 246
د مسواك وهل: 247
مسواك که پلاسټیکي برس؟ 248
د غاښونو د پاکولو توکي: 249
د کور پاك ساتل: 250
د کور لوښي: 253
د کور د لوښو پروولل: 256
د کورونو او د هغو د شاوخوا پاك ساتل: 256
د کندهار د ښار وضع 259
د کتاب د مراجعو فهرست 263
د لیکوال لنډه پېژندنه 268

ډالۍ:

زما ننګيالي ولس ته چي يوځل روسانو سخت وګ ړاوه، خو بالاخره يې هغوی سخت مات کړل او د غرور له نيلي يې د تل لپاره را کښته کړل. اوس يې بيا امريکايان او نور بېګناه زوروي، خو دوی يې هم د سختو ستونزو سره مخامخ کړي دي او هغه ورځ ډېره نږدې ده چي دا مځکه او آسمان به ټول دا آيت زمزمه کوي چي:

﴿وَقُلۡ جَآءَ ٱلۡحَقُّ وَزَهَقَ ٱلۡبَٰطِلُۚ إِنَّ ٱلۡبَٰطِلَ كَانَ زَهُوقٗا ٨١﴾ [الإسراء: 81].

د دوهم چاپ سریزه

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على النبي الهادي الأمين، نبينا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين، وبعد:

حقیقت دادی چې دا کتاب لومړی ځل په ډېر خراب کیفیت چاپ سوی وو. نه يې وقایه سمه وه، نه يې د متن کاغذ او نه يې د چاپ څرنګوالی.

یو لیکوال د کتاب پر لیکولو باندي څونه خواري کاږي، خو نور يې دې خواریو ته څونه کم ارزښت ورکوي؟

په هر صورت کتاب بیا هم د مینه والو لخوا ډېر خوښ کړی سو او د هغه زیاتي خبري ډېرو خلکو ګټوري او خوندوري وبللې او په ډېرو مجلسونو کي ډېر بحثونه پر وسول. اوس چې د کتاب ټوکونه په بازار کي خلاص سوي دي، خپرندوی يې بیا خپرددوته د هغه د چمتو کددو غوښتنه راڅخه وکړه او ژمنه يې وکړه چې دا ځل به کتاب په ښه کیفیت خپروي. ما هم پر کتاب باندي بیا کتنه وکړه او په ډېره خواري او تپاک سره مي سموني پکښې راوستې او ډېري اړیني زیاتوني مي پکښې وکړې. خدای دي وکړي چې داوار دا کتاب په ښه بڼه له چاپه راووزي او د توذع او د ډېرو لوستونکو تر لاسونو د رسېدو کار ته يې هم پاملرنه وسي، والسلام.

عبدالمالک «همت»

د ده افغانانو نوآباد، کابل د ۱۳۹۰ل. کـال د سلواغې اووه ویشتمه.

(اې لویه څښتنه! موږ په خپل ځانګړي رحمت سره سر لوړي کړه، زموږ کارونه را سم کړه!)

سریزه

حامداً ومصلیاً ومسلماً وبعد:

لکه څنګه چې پوهیږو د نړۍ مادي پالو پانګوالو، عیسویانو، یهودو، هنودو او د دوی ټیټو ګوډاګیانو د دوی د سراښ مادي او طاغوتي ماهیت او شیطاني لوړتیا غوښتنو او ځان غوښتنو پر بنسټ د مادي ګټو د تر لاسه کولو لپاره د مسلمانانو او د نړۍ د بې وزلو ولسونو د هیوادونو د لاندي کولو، د هغو د مادي او معنوي شتمنیو د لوټ ولو یا وجاړولو او د هغو د مریي کولو او الـلولو (مطیع کولو) او په نهایت کي پر ټوله نړۍ د خپلي شومي واکمنۍ د ټینګولو او دغو اهدافو ته د آسانه رسددلو په خاطر د مسلمانانو د معتقداتو د تخریبولو او دښمنۍپالوپه موخه د هغو په وړاندي ډول ډول پټـي او ښکاره دسي، مکرونه او ظالمانه تـرري، بریدونه او ورانوونکي جنګونه په لار اچولي دي. د دې توطئو او دښمنیو د هر اړخ په هکله بـلـلو بـلـلو څېړنو او پر هغو باندي بـلـلو بـلـلو کتابونو لیکلو ته اړتیاده. خو موږ دلته پر یوه موضوع باندي بحث کوو چې هغه د دغو انسان او اسلام د ښمنو عناصرو د ځینو سترو ملټـي نـښنل کمپنیو هغه خوراکي توکي او ځیني مصنوعات په زیاته هغه الکحلي او غیر الکحلي مشروبات دي چې زموږ هیواد او نورو اسلامي ملکونو ته یې صادروي.

موږ به په دې لنډ کتابګوټي کي په ګوته او جوته کړو چې د دغو بهرنیو کفري، مادي پالو، مغرضو، ښـکـلـلاك ګرو او تـرري کوونکو هیوادونو دغه خوراکي مواد له آره (له اصله) ګنډهرر او زهریات دي، نور مصنوعات یې زموږ روغتیا ته تر زهرو ډرر مضر او غیر الکحلي مشروبات یې هم تر الکحلو بدتر او که سم ووایو خواږه زهر دي چې هم زموږ اقتصاد او صحت او هم مو اسلامیت او آخرت ته ستر تاوان رسوي.

د دې تر څنګ به موږ د ځینو نورو روغتیایي مسایلو او هغو توکو په هکله هم څه څرګندوني وکړو چې استعمال یې له روغتیایي یا شرعي پلوه ښه نه دی. هیله ده په دې هکله ستاسو ژوره پاملرنه راواړولای سو او زموږ د دښمنانو په ډول ډول چلونو او د هغو په بـلـلو بـلـلو اړخونو باندي د دقیق پوهددو تر څنګ له هغو چارو ډډه وکړو چې زموږ روغتیا او هغې دنیا ته تاوان پښښوي. خدای دي وکړي چې دا وړوکی کتاب ستاسي د خوښي او منلو وړ وګرځي او د شاعر د دې قول مصداق نه سي چې وایي:

لقد اسمعت لو نادیت حیاً   ولکن لا حیاة لمن تنادیٰ

یعني که دي یوه ژوندي ته دا خبري لکړي وای هرو مرو به دي په اورد دلي وای. خو هغه چا ته چي ته خبري کوې ژوندی نه دی.

کاشکي تا کړلای خبري و ژوندو خو ته ګډيې دزړه درد وايې ومړ ته وته

خو زه باور لرم چي داسي به نه کيږي، بلکي د شاعر د دې قول مصداق به سي:

دبیان انداز که څه هم ډرر شوخ ګوندي بیاهم داستا زړه لړ درخبر ک نه‌ړی ړي

وړ خو داده چي په دې کتاب کي چي کومو منکراتو او ناوړو او نادودو ته نغوته (اشاره) سوې ده د هغو د مخنیوي لپاره عوام او خواص ټول هر یو په خپل خپل وار، خپل وس او وسایل په کار واچوي او دې ارزښ تناکي نبوي لارښووني ته عملي جامه واغوندي چي فرمایي:

«مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ» (مسلم، کتاب الایمان ۷۸حدیث).

یعني له تاسي څخه چي هر څوك ناوړه چاره ويني په لاس (د مټه په زور) دي بدلون ورته ورکړي. که دا نه سي کولای په ژبه (وينا، وعظ او تبليغ) دی بدلون ورکړي او که دا هم نه سي کولای نو په زړه کي دي بد څ ني یوسي، او دا د ایمان ډرره ضعیفه ثمره ده.

لوی څښتن مو دي له بدیو، منکراتو او منهیاتو وساتي، د هغو پر له منځه وړلو دي توفیق راکړي او د هغه قوم په شان مو دي نه کوي چي قرآن يې یادونه د نوح÷ په ژبه په دې الفاظو کړې ده:

﴿جَعَلُوٓاْ أَصَٰبِعَهُمۡ فِيٓ ءَاذَانِهِمۡ وَٱسۡتَغۡشَوۡاْ ثِيَابَهُمۡ وَأَصَرُّواْ وَٱسۡتَكۡبَرُواْ ٱسۡتِكۡبَارٗا ٧﴾ [النوح: 7].

یعني: «هغو په غوږونو کي ګوتي لکښښوولې او په کاليو سره ي ې مخونه پټ لکړل او پر خپلو کړو يې ټینګار وکړ او ډرر تکبر يې وکړ». والسلام

عبدالمالك «همت»
همت ټاټوبی، کندهار
د ۱۳۸۵ل.کال د لښندۍ پښځمه
د ١٤٢٧س.کال د میانۍپښځمه

د حرامو شیانو له خوړلو څخه د پرهزز یوه اند پاروونکې کیسه

په معتبرو کتابونو کي راوړي چي د حضرت ابوبکر صدیقس د خلافت په وختو کي د هغه مریي یوځل هغه ته څه خواړه وړاندي کړل او هغه د پخواني دود په خلاف بلله پوښتني وخوړل خو د دې خوړو د خوړلو سره يې طبیعت څه ناکراره غوندي سو. نو يې له مریي څخه وپوښتل چي: «دا څنګه خواړه وه» مریي ورته وویل چي ما د جاهلیت په زمانه کي د کهانت کار (غیب ویل او اټکلي خبري کومي چي په اسلام کي منع او حرامي دي) کاوه، خو دغه کار مي ښه نه وو زده او یو څوك مي تر رایستی. نن مي هغه ولید او زما د دغه کار په بدل کي يې دغه خواړه راکړه او ما تاسي ته درکړه. د دې خبري په اوردو سره ابوبکر صدیق سخت پرېشانه سو او سمدستي يې په ستوني ګوتي ننه ایستلې او هغه خواړه يې قی کړل. څنګه چي يې ښه ډاډ نه وو حاصل سوی بیايې د هغو د قیولو کوشش وکړ او څوني چي يې په وسه وه هغو ني يې قی کړل. ان چي دونه قیونه يې ووهل چي بخخي يې حالت بدلون وموند. خلك وارخطا سول چي نه چي له دې امله سا ور نه کړي. نو يې ورته عرض کړه چي: ای د رسول الله ج خلیفه نور د قی وهلو کوشش مه کوه. نور له دې خوړو څخه ستا په نس کي څه نه دي پاته. بیا حضرت ابوبکرس وفرمایل: «زه بررړېږم چي د دغو خوړو کوم څه مي په نس کي نه وي پاته». بیا يې وژړل او ويې ویل: «ای لویه څښتنه ز ما خو چي څه په وس وه هغه مي وکړه. که اوس هم زما په نس کي د دې خوړو کوم څه پاته وي ای لویه څښتنه تر را ترر سې».

الله اکبر! وګورئ چي کهانت هم صدیق اکبر نه وو کړی او دغه ګټه هم د هغه نه وه، بلکي دا ټول کار د هغه د مریي وو، خو د هغه تقوا او احتیاط تر دې کچي وو چي داسي څه يې چي شبهه پکښکي وه هم په ګډه کي نه پرېښښوول. دا یو مثال وو چي موږ ستاسو د ایماني پیاوړتیا د راوېښولو او اند پارولو لپاره راوړ. د نورو ټولوصحابه وو، اهل بیتو او رشتیانیو مسلمانانو تقوا هم دغسي وه. د دوی د تقوا او سپڅڅلتیا په هکله پخپله قرآن کریم شهادت ورکړی دی.

د رسول مقبول ج ارشاد دی: « أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ. فَقَالَ: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُواْ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُواْ صَٰلِحًاۖ إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ٥١﴾ [المؤمنون: 51]

وَقَالَ: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُلُواْ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ﴾ [البقرة: 172] ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبِّ يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟« (مسلم، کتاب الزکاة، باب قبول الصدقـة ١٠١٥ حديث.(

ژباړه: ای خلکو! لوی څښتن پاك دی بل‌له پاکی (حلالو) بل څه نه قبلوي. او لوی څښتن مومنانو ته په هغو امر کړی دی چي پېغمبرانو ته يې کړی دی. او وېې فرمايل: ای پېغمبرانو! پاك (حلال) شيان وخورئ او نېك عمل ترسره کړئ. تاسي چي هر څه کوئ زه ښه په پوهېږم. او وېې ويل: ای مومنانو که تاسي په رشتيا د لوی څښتن بنده ګي کوونکي ياست نو کوم پاك شيان چي موږ درکړي دي هغه وخورئ. بيا رسول ج هغه څوك ياد کړ چي ډېر اوږد مزل يې کړی وي او د سفر د کړاوونو له امله يې سر ببر او په دوړو ککړ وي او د دعا لاسونه د آسمان پر لوري پورته کړي او لويه خدايه! لويه خدايه! وايي. په داسي حال کي چي خوړا ك او چيښاك يې حرام، کالي يې حرام او پوست او وينه يې له حرامو څخه وي، نو د داسي چا دعا به څنګه قبوله سي؟

دغه راز فرمايي: « يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنَ الْحَلَالِ أَمْ مِنْ الْحَرَامِ« (بخاري، کتاب البيوع، باب من لم يبال، ٢٠٥٩حديث.(

ژباړه: داسي وخت به پر خلکو راسي چي سړی به پروا نه کوي چي څه شي يې اخيستي او خوړلي دي. آيا حلال يې اخيستي او خوړلي دي که حرام. يعني د حرامو او حلالو په منځ کي به توپير نه کوي او څه چي يې په مخه ورځي خوري به يې. دغه راز د رسول ج حديث دی: »

الْحَلَالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنْ النَّاسِ فَمَنْ اتقى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وقعَ في الحَرَامِ كرَاعٍ يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلَا إِنَّ حِمَى اللهِ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ« (متفق عليه، مشکوة، کتاب البيوع، باب الکسب، ٢٧٦٢ حديث.(

ژباړه: حلال او حرام دواړه څرګند دي. خو د دې دواړو په منځ کي داسي شيان دي چي يو بل ته ورته دي او د حلال بللو او حرام بللو په هکله يې اشتباه کيږي. دغه شيان ډېر وګړي نه پېژني. نو چا چي له دغسي شبه ناکو شيانو څخه ډډه او پرهېزز وکړ خپل دين او عزت يې وساتی او وېې ژغوری. او څوك چي په شبهاتو اخته سو، هغه په حرامو کي ولوددی، د هغه مثال د هغه چوپان دی چي د ممنوعه (قورغ) څرځای

پر شاوخوا څاروي پیایي او نژدې وي او احتمال ولري چې دغه قورغ څړځای ته ورننوزي. پوه سئ چې هر پاچا ته قورغ څړځای وي او د خدای قورغ څړځای په مځکه کې د هغه محارم دي.

پوه سئ چې په بدن کې د غوښې یوه ټوټه ده. کله چې دغه ټوټ ه په معاصیو، شهوتونو او شبهو کې له لوددو څخه سپڅځلې سي او س لامته پاته سي ټول بدن به ورسره روغ او سپڅځلی سي. او که دغه ټوټه فاسده سي ټول بدن به ورسره فاسد سي.پوه سئ چې دغه ټو ټه زړه دی.

په دې اړه کتابونه وايي چې د مشتبه شیانو او چارو څخه د ځان ساتنې نوم تورع دی او دا تورع (پرهزز، احتراز او ډډه کول) انسان پر صحیح طریقه روزي. د رسول ج صحیح حدیث دي: «لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُونَ مِنْ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ حَذَرًا لِمَا بِهِ الْبَأْسُ». (ترمذي، کتاب صفة القیامة، ۲۴۵۱ حدیث، ابن ماجه، کتاب الزهد، باب الورع و التقوی، ۴۲۱۵ حدیث). یعني: یو بنده تر هغو پرهززګاره لډدلای نه سي څ و هغه شیان چې پروا ونه لري، له دې بیري چې پروا به ولري، پرې نه ږ دي.

دغه راز په یوه صحیح حدیث کي راغلي دي چې حضرت حسن بن علي‌ب وايي: «حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ» (مسند احمد۱/ ۲۰۰ مخ، ترمذي، کتاب صفة القیامة، ۲۵۱۸ حدیث، نسائي کتاب الاشربه، باب الحث علی ترك الشبهات، ۵۷۱۱ حدیث). یعني: ما له رسول ج څخه دا خبره په یاد لډې ده چې کوم شی چې تا به شك کې اچوي هغه پرږږده او هغه څه غوره لډه چې په شك کې دي نه اچوي.

بل حدیث دی: قال رسول الله ج «إِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ لَحْمٌ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ النَّارُ أَوْلَى بِهِ» (مشکوٰة، کتاب البیوع، ۲۷۷۲حدیث).

ژباړه: رسول ج ویلي دي: هغه غوښې چې له حرامو خوړو څخه یې وده لډې وي جنت ته نه ننوزي. او هرې غوښې چې په حرامو وده لډې وي اور یې وړ دی.

د رسول ج له احادیثو څخه مو پورته څو حدیثونه له دې امله نقل لډ ل چې پوهانو ته صرف یوه اشاره غوندي سي.

اوس دي نو هغه خلك چې پر حلاله او حرامه یې نه دي، بلکې ان د کفارو په ملګرتیا او پلوي خپل مسلمان وروڼه وژني، دوی ورته ګوري او امریکایانو او اروپایانو غوندي زبرځواك سره کفار په مډرنو او پر مختللو کمپیوټري الوتکو او وسلو مسلمانان بمباردوي، بې ګناه ښځې، ماشومان او بوډاګان په ډله ییزه توګه کشتاروي او غوښې یې پاش پاش کوي، کورونه او لښتونه یې ور وجاړوي، په سپینو پښتنو ښځو

او کورونو کې تلاښۍ کوي او یا دوی پخپله غلاوي کوي، د خپلو افغانانو ماشومان او عزیزان تښتوي، د مسلمانانو مالونه او حقوق خوري او تلفوي، سود او حرام خوري، جعلي شیان له بهره راوړي یا یې خپله جوړ وي یا د نورو سره د دغسې شیانو په را ایستلو او خرڅولو کې کومك کوي، د مسلمانانو د غوښو او وینو په بیه له بهره را غلي پیسې په خپلو جببو چیخي، اختلاس او بډو ته یې ملاوي تړلي دي، یا د خپل ولس او خلکو سره د پردو کافرو او بې دینو غلیمانو په پلوي او ګټه ټګي، خیانت او غداري کوي پخپله دي فکر وکړي چي دوی څه کوي آیا خپل قبرونه خپلو ځانو ته د جنت بڼونه جوړوي که د دوږخ کندي؟

شراب د انسانيت ډېر بد دښمن (شر آب)

ځنګه چي په شرابو کي زښت زيات اخلاقي، بدني او ټولنيز ضررونه سته نو د هغو چيښل د اسلامي شريعت له نظره په ډېر مغلظ حرمت حرام، له ډېرو خبيثو کبايرو او شديدو جرايمو څخه بلل سوي دي.

قال الله تعالى: ﴿يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِۖ قُلۡ فِيهِمَآ إِثۡمٞ كَبِيرٞ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثۡمُهُمَآ أَكۡبَرُ مِن نَّفۡعِهِمَاۗ﴾ [البقرة: 219].

ژباړه: «پوشګتنه کوي له تا خګخه (اى محمده) چي دشرابو او قمار خګه حکم دى؟ ورته ووايه په دواؤو کي لويه ګګناه ده. او د خلکو لپاره خګه ګګتګ-ي هم پکشګيګ سته، خو ګګناه ييګ ترکګتګي أيګره زياته ده».

بايد تر ټولو دمخه يادونه وکړو چي په دغه مبارك آيت کي له ګټې څخه مراد د وجود روغتيا او ګټه نه ده، بلکي د هغو له چيښلو څخه ظاهري خوند مراد دى. يا هغه مادي ګټې ځني مراد دي چي د شرابو د تجارت له لارې يې په لاس راوړي.

شراب يو نشه راوړونکې مايع ماده ده چي د ډول ډول اجزاوو له پلوه بېلل بېلل ډولونه لري، لکه چي په ځينو کتابونو کي يې د شرابو د مختلفو اقسامو شمېر تر شپږو سوو پوري ليکلى دى.

د جوړښت له لحاظه د شرابو عمده ډولونه درې دي:

1- «بير» چي ستر جز يې اُربشي او نور دي.
2- «واين» چي انګور او داسي نور يې ستر جُزوي.
3- «سپرت» دا د پورتنيو دوو ډولونو څخه را باسي يا يې مقطر کوي چي د الکحلو د ډېرښت له امله تېزه وي.

اصلي خبره داده چي شراب ډېر ناولى چيښاك دى. ځينو پوهانو شرابو ته په «شرآب» ويلي دي. رشتيا چي دا يې ډېر ښه نوم ورته اي ښى دى. شرابي نه د دين کډداى سي نه د دنيا. شرابي نه دين دوسته وي او نه وطندوسته، بلکي يوازي او يوازي شراب دوسته وي. نه غيرت پکښي پاته وي نه حيا.

د شرابو عملي کډدل د دې او هغې دنيا خواري ده او روغتيا ته تر زهرو کم نه دي. اينه، ګډډه، سږي، کولمې او دماغ ټول خرابوي او د عقل ځواک ته ډېره بده صدمه رسوي. دغه راز د ستر ګو ليد لږووي، د پ ښو رږږدده رامنځته کوي، نبض مختلوي او کله يې تر دې اندازې رسوي چي خبره تر مرګه ورسيږي.

د شرابو دعملي په معده کي یو ډول سوَیْ پیداسي. د اینې پاړسوب، ژړی، ھرره، د سر ګرځدده او درد، ابلیج، لړوونتوب، مالیخولیا او نوري دماغي او عصبي ناروغۍ ھم ورته پیداکیږي. پوھو ډاکټرانو پټيیلې ده چي د شرابو اغززې یوازي پر شرابي نه لوړږي، بلکي د ھغه اولاد ته ھم سرایت کوي. د شرابي مور او پلار اولاد کمزوری، او بې زړه وي او ک ددای سي چي د اعصابو په ضعف او نورو ډول ډول ناروغیو ھم اختته سي.

د نؤة د روغتیا نامتو ماھرپروفیسر ھرش HIRSCH پردیګ موضوع باندي په خپل لیکلي کتاب کي وایي: «متمدني امریکا پنحګلس کا له پرله پسیګ ھلي حګلي وکؤیګ چي پرشرابو باندي بندیز پلی کؤي، اما پلی ییګ نه کؤلای سو، خو اسلام خګوارلس پیګؤة دمخه په بریالیتوب سره پرشرابو بندیزعملي کؤ او تر اوسه ییګ پلی کؤی دی».

په قرآن کریم کي پرشرابو باندي بندیز په درو سورتونو کي راغلی دی؛ د البقریګ په ھمدغه پورتني آیت کي؛ د نساء دسوریګ په (13) آیت کي او دالمائده دسوریګ په (90) او (91) آیتونوکي.

اوس به د شرابو د کیمیاوي اجزاوو په اؤه لږ خګه معلومات وؤاندي کؤو، بیا به پرروغتیا باندي دشرابو د نورو زیاتو زھرجنو اغیګزو په ھکله بشپؤه رنګا واچوو:

د کیمیا پوھني (CHEMISTRY) له مخي موږ ته دامعلومه ده چي الکحل (شراب) د ویلي کولو یا حلولو لپاره یو حګواکمن محلول دی. په تیره بیا دغوؤزکګة لپاره. خو په غذایي اصطلاحاتو کي دا حلوونکي نه، بلکي تګوکر تګوکر کوونکی شی دی. له دیګ امله شراب دانساني جسم لپاره یو نقصان رسوونکیګ کیمیاوي ماده ده، چي دانسان اینه سمدستي تګوکر تګوکر کوي. او لکه خګنکګه چي زیاتره د ھغو حګیني شوقیان ادعا کوي، ھغه ھیخګ کوم غذایي ارزشګت نه لري. خو کله چي شراب د جسم دننه ته رسیږي، نو د نورو ھرأول خوؤو برعکس د بدن جُز ککرحګي یا ھضمیږي (METABOLIZD) کیږي. چي یوازي دغه ظاھري کګتګه ییګ په آیت کریمه کي ویل سویګ ده.

(الف) د ھضم پر نظام باندي د شرابو اغززه:

لکه چي پوھیږوغاشګونه، خوله، ستونی، سره غاؤه او کرنکه أیګر مشکل کار تر سره کوي او پر ھغو باندي أیګر حساس استر
MUCOUSMEMBRANCE))
غوؤیګدلی دی. دشرابو خوؤلو له امله پردغه حساس استر باندي أیګره بده اغیګزه پریګوزي او دسوي (سوزش) باعث ککرحګي. چي په پایله کي د بدن په دغو غؤو کي دضعف رامنحګته کیګدل پیلیږي او پای په

سرطان بدلیږي. له دیگ امله دی چي کومي اداریگ چي دسرطان له ناروغة سره په مبارزه بوختي دي له 1980ع. کال خگخه را په دیگخوا دشرابو پرضد اوإدمهالي او سنجول سوي اقدامات کوي.

دا هم تگولو ته معلومه ده چي دشرابو له امله دمعدیگ أیگري خطرناکي ناروغة لکه (GASTRITIS) پیداکیږي. دا حگکه چي دشرابو له خوؤلو خگخه په وینو کي موجود لائیپأ (LIPID) کوم چي یو خاص أول غوؤزکگي ده، ویلیږي. دغه لائیپأ یوأول ساتونکی استرمهیا کوي چي تیزابیت یعني هائیأروکلورك اسیأ بیا پرمعده باندي نقصان رسوونکیگ اغیگزه نه شگندي. که خگه هم همدا اوس په بشپؤه توکگه نه ده ثابته سویگ چي شراب لکه چي دستوني اوسریگ غاؤي دسرطان باعث کگرحگي، همدغسي دمعدیگ دسرطان باعث هم کگرحگگي که حگنکگه؟ خو ورحگ په ورحگ دا اند پیاوؤی کیږي چي دمعدیگ په سرطان کي هم شراب اغیگز لري.

شراب أیگره بده اغیگزه پر اثنی عشري یا دوولس کگوتي کولمو (DUODENUM) باندي کوي. دغه حگای د أیگرو نازکوکیمیاوي اثراتو د واقع کیگدومنونکی دی. شراب د دغه حگای هغه خاصیت اغیگزمن کوي چي د حگانکگؤو هضم کوونکو لعابو د خارجولو په صلاحیت پوري اؤه لري او د هغه پر کیمیاوي حساسیت اغیگزه شگندي. شراب د هاضمیگ د دغي أیگري مهمي لاري تر خرابولو وروسته له اینیگ خگخه د رامنحگته کیگدونکي هاضم لعاب (BILE) پر راوتلو هم اغیگزه اچوي.

دغه راز دشرابیانو د دوولس کگوتي کولمیگ او تریخي پوست تل ناروغه وي یا زیاتره سم کار نه کوي. چي دغه حالت هر شرابي دمعدیگ د کگیس (باد) او بد هضمۍ په بوخله اخته کوي. دمعدیگ دغه تکالیف پر نورو کولمو هم اغیگزه کوي، لکه چي د هضم د نظام کوم چي کمپیوتگر غوندي کار کوي، شگه ترتیب او یو له بله مرسته هم کگاوأوي. یو روغ انساني جسم هر هغه شی هضم کوي چي اؤتیا ورته لري. چي دا د هضم نظام ته د حگانکگؤولارشگوونو په ورکولو سره ترسره کیږي. خو تر أیگره حده او په مستقله توکگه دشرابخورو په اؤه دغه کنتگرول له منحگه حگي او د هضمولو عمل بیگله کوم کنتگرول او خگه توپیره روان وي. چي بده پایله ییگ د أیگر چاغشگت په بنگه خگرکگندیږي. دا له دیگ امله چي دغه أیگر هضمول تردیگ زیات بل خگه نه سي کولای، بیگله دیگ چي د جسم د وؤو حجرومنحگ (INTERSTICES) دغوؤزکگیو ذخیره کول پیل کؤي. په حقیقت کي دغوؤزکگیو دغه أیگره اندازه د زره په اعصابو پوري نشگلي او په دیگ أول زؤه په أول أول خطرناکو ناروغیو اخته کیږي.

دشرابو أيګره بده اغيګزه پر اينه لوياي. دانسان اينه هغه حساس لا براتواردی چي دشرابو هره يوه کوچنه ذره د زهرو غوندي محسوسوي. پراينه باندي دشرابو اغيګزه دوه أوله وي:

1- دشرابو خوؤلو په صورت کي د جسم وؤيګ حجريګ دالکحلو د ختمولو په چاره په بشپؤه توکګه لکګيا کياي، چي په ديګ توکګه هغه خپل نور کارونه پريګادي.

2- د اينيګ کيمياوي عمل چي يو په بل پسيګ پرمخ حګي، حساسياي، چي د شرابو د بيګ کنتګروله اغيګزيګ له امله وران وجاؤ سي. د ديګ پايله داسي چي اينه يو کار په پلاوو پلاوو تکراروي او له ديګ أول زيات، پرله پسيګ او بيګ اؤتيا محنت او مشقت خګخه اينه کمزوريګ سي.

دغه اثرات اينه د خطرناکو پايلو سره مخامخ کوي. په دغو اثراتو کي أيګر مشهوره ييګ داينيګ سره نشګليګده اوتنکګيګده دي. چي دا د ديګ ژوندی ثبوت دی چي داينۍ وراني او خرابي بشپؤه سويګ ده. له أيګرو خطرناکو ممکناتو خګخه دا هم کيګدای سي چي دشرابو خوؤل يو په بل پسيګ داينيګ تګول افعال وجاؤ کؤي.

له ديګ افعالو خګخه يو دادی چي اينه هغه اجزا پيداکوي چي له هغو خګخه د وينو عمليه رامنحګته کياي. نو خګنکګه چي دشرابو له خوؤلو خګخه اينه دغه اجزا نه سي پيداکولای اوياييګ په توليد کي أيګره لاتيا راحګي، له ديګ امله تګول عملي شرابيان د جسم دننه کمزوري وي. که خګه هم د دوي خګيګريګ د وينو د رګګونو دغتګيګدو يا پراخيګدو له امله حګواکمني ايسي. خو د دوي د هأوکو مغز پوچ سوی وي. يعني په حقيقت کي د وينو د توليد عمل بيګخي ختم سوی وی يا خو أيګر کم سوی وی. پرديګ سربيره داينيګ هغه حګواکمنتيا چي له هغيګ خګخه د جسماني ساتني غؤي لګه أول أول کګلوبين په تيره امينو کګلوبين په شرابيانو کي تر خطرناکه بريده کمياي. چي پايله ييګ داسي چي په دغو وکګؤو کي د ناروغيو په وؤاندي دمدافعيګ حګواك لاسي.

شراب کله کله دايني د فعل د نابېره دريګدو لامل هم کياي. په ديګ صورت کي شرابي د بيګسد تيا په حال کي مري. د اينيګ په اؤه يوه بيګلګګه هم داسي نه ده ليدل سويګ چي پر هغيګ دي دشرابو د تاواني اغيګزو ثبوت په لاس رانه سي. البته په ديګ هکله خبري أيګري جدي دي، خو زه ييګ ترديګ زياتي نه سم خګرګګندولای.

(ب) دويني د دوران پرنظام باندي د شرابو اغززه:

د ويني پردوران باندي دشرابو اغيګزه دوه أوله وي. يو پراينه باندي د اغيګزي په ذريعه بالواسطه وي. بل د زؤه پر تنسته باندي د بيګله

واسطيګ اغيګزي په ذريعه په اينه کي (کومه چي په وينو کي دغوؤزکګيو په ويلي کولو کي ترتګولو أيګر مهم عمل ترسره کوي)، ضعف او خرابي پيدا کوي. چي په پايله کي ييګ د وينو ليګإدوونکي وؤيګ عصبي رشتيګ سختيإي او د ويني د فشار تکليف حګني پيدا کيإي. له بله پلوه دشرابو د تيزه له أمله د سوحګني له عمل خګخه د وينو د بهيګدو په مخصوصه لار کي ناسمتيا راحګي، چي د هغيګ له امله د زؤه دربی رامنحګنه کيإي. پرديګ سربيره د شرابو له امله په زؤه کي دغوؤزکګيو ذريګ تګوليإي او په ديګ أول پرعصبي نظام باندي د بدي اغيګزيګ په ذريعه د زؤه په کار کولو کي کګأوأي پيدا کيإي. دا جوته سويګ ده چي عملي شرابي بالاخريا د اينيګ په فعاليت کي د کګأوأة له امله يا د زؤه د دريګدو له امله خپل ژوند له لاسه ورکوي. يو سؤی چي د زؤه په تکليف اخته وي هغه ته دشرابو ديوه خګاخګکي خوؤل د ديګ معنا لري چي د خپل ژوند يا خپل حګان د کوم غؤي د خرابيګدو خګه پروانه لري.

د شرابو حګيني عمليان په ديګ اند دي چي په لإ او مناسبه اندازه شراب چيشګل د زؤه تشنج يا درد اراموي. چي دا په وار د واره کي دشرابو کګتګه بلل کيإي، خو دا خبره له ساينسي او طبي نظره کوم اصل نه لري.

د شرابو له استعمال خګخه دانسان پشګتورکګو ته کوم چي د ويني د دوران وروستی حګای باله سي، هم أيګر ستر تاوان رسيإي. دا حګکه چي پشګتورکګي د أيګر حساس کيمياوي جوهر (VALENCE) ديو حګای کيګدو په حګای کي د چانګوونکو کارورکوي. خو شراب دغه نازك عمل هم کګأوأوي. دايو منلی حقيقت دی چي هغه شراب چي د الکحلو اندازه ييګ لإ وي، پشګتورکګو ته لازيات تاوان رسوي. لکه چي د هغو وکګؤو پشګتورکګي چي زيات بير (BEER) خوري زياتره خراب وي.

د (LYMPHATIC) يعني د جسم د هغو وؤو وؤو رکګونونظام چي بيګ رنګګه خوَليګ حګني وزي په انساني جسم کي زشګت زيات ارزشګت لري. د دغه نظام د ويني رکګونو ته دشرابو له لاسه نه رغيګدونکی تاوان رسإي. حګکه چي غوؤزکګي لرونکی ودە ورکوونکی مرکب (لائيپأ) په دغه نظام کي أيګر ستر حګای لري، خو دشرابو تاوان رسوونکی اغيګز دغه حيرانوونکی ساتندوی نظام کګرد سره پوپنا کوي.

که لوی خګشګتنأ لکه چي دقرانٰ کريم په بيګلو بيګلو اٰيتونو کي ييګ ويلي دي د خپلو پيګرزوينو له مخي له نورو لارو دانساني ژوندانه ساتنه نه کولای، نوموإ به په أيګره خګرګګند تياسره ليدلای چي شراب خګونه ضررناکه دي.

(ج) پرعصبي نظام باندي د شرابو اغززه:

شراب دعصبي رشتو په هغونريو پردونوزي، کومي چي د وده ورکوونکو غوؤزکگیو غوندي مرکب یعني لائیپأ په حفاظت کي وي. چي په دیگ توکگه
د دغه نظام په بریگشگنایي رابطو (ELECTRICAL COMMUNICATION) کي خلل اچوي. دغه خراب اغیگز په دوو بیگلو بیگلو ذریعو خگرکگندیږي. د هغه لومؤی اغیگز د نشیگ د نابېره حملیگ په توکگه وي. خو د هغه أیگر پایشگتی اغیگز أیگر خطرناکه وي. شراب ورحگ په ورحگ عصبي نظام ته داسي تاوان رسوي، چي خگو أوله ناروغة حگني پیدا کیږي. که خگه هم په پیل کي دشرابو اغیگزه معمولي یا نا خگرکگنده وي، خو بیا هم د هغو پایشگتي خرابي اغیگزیگ له هماغه پیله خگخه رامنحگته کیږي. نو د هغوکسانو دا خبري چي وایي: «ما شراب نه نشه کوي، حگکه نو بده اغیگزه هم نه راباندي کوي». خوشي دماشومانو خبري او حگان غولول دي.
د شرابو بدي اغیگزیگ په حگواني کي په تیگره په کوچني والي کي بیگخي زیاتي وي. په عامه توکگه تگاکلي ناروغة لکه پرتي ویل، له وهم او بیري خگخه ریگإدیگده، (PLYNEURTIS) او د (KORSAKOF SYNDROME) مجموعي علایم دشرابو داغیگزو له امله وي. دشرابو ستر اغیگز دعصبي نظام پرمراکزو باندي تر دیگ کچي رسیږي چي درملنه ییگ ناشونیگ سي. د نومونو او الفاظو هیگریگدل (AMNESIA) او دلا سونو ریگإدیگدل د دغي عصبي ناروغه نخشگي دي
خگنکگه چي شراب غوؤزکگي ویلي کوي، نو په جسم کي په جوؤوونکو حجرو ننوزي او أیگر بد نقصان ور رسوي. د دیگ عام فهمه مثالونه د نوي توکم د ذهانت په لإ والی او ناقصه وده کي په کگوته کیږي. أیگرو ژورو خگیگؤنو او سروي کگانو دا حقیقت په أاکگه کؤی دی چي د ماشومانو د ذهن کوتگه والی له دیگ امله وو چي مور اوپلارییگ أیگراو د زیاتي فیصده لرونکي شراب خوؤل. دا هم جوته سویگ ده چي شراب دشگحگي تخم (OVUM) او د حیات د تخم حجري گ (EGG CELL) ته أیگر زیات تاوان رسوي. چي د دیگ په پایله کي دشرابي میندو ماشومان زیاتره په موروثي توکگه د دماغي یا قلبي صدمو شگکار کیږي. البته دشرابي پلار له لوري دغسي پیگشگي په سل کي تر درو اوؤي.

(د) پرتؤولنیزو روحیاتو باندي د شرابو اغززه:

په پلاوو پلاوو جوته سویگ ده چي شراب د تگولني او تگولنیزو اؤیکو پر تگینکگشگت باندي أیگره ناوؤه اغیگزه کوي. موإ د دغو اغیگزو د خگو بیگلکگو یادونه کوو:

1- شرابیان د دوی د أیگري ژر او سملاسي غوسیگ له امله، دوی په تگولنه کي په بیگ شمیگرو شخؤو او جنکگ جکگؤو اخته کوي.
2- د طلاق بیگ شمیگري پیگشگي د تگولني بنستگونه کمزوري کوي، چي په پایله کي ییگ دمجرمانه اندونو او ذ هنیتونو د رلودونکوماشومانو د أیگریگدلو له امله، تگول ولس په أیگره خطرناکه توکگه متاثر کیږي. د طلاقونو پرله پسیگ زیاتوب د شراب خوره له امله وي.
3- د أول أول هنرونو او کارونو پر هنرمندانو، کارکگرانو او مزدورانو باندي د شراب خوؤلو له امله تل تگنبلی او کهالی زورکؤی وي، چي د دوی پر کار او مهارت او د دوی د کار د محصولاتو پرکیفیت باندي أیگره بده اغیگزه شگندي. خگر کگنده ده چي نهایتاً ییگ تاوان تگولني ته رسیږي.
4- د شرابو له امله په انسانانوکي یو پربل پیگرزوینه او زؤه سوی له منحگه حگي چي پایله ییگ دا کیږي چي د ولسي او تگولنیز یووالي اند او تفکراو د تگولني د کگتگو پرضد توکوسره د جهاد او جکگؤیگ ولوله په بشپؤه توکگه ختمیږي او له منحگه حگي.

پورته خگلور أوله ربؤو لویگدیز تگولنپوهان دونه أیگر په فکر کي اچولي دي چي د خپلو حکومتونو پام ییگ په وارو وارو هغو ته اؤولی دی او خگرکگنده کؤیگ ییگ ده چي که دشرابو خوؤل همدغسي پرمخ و لاؤ سي په دغو هیوادونوکي به دملتپالني ولولیگ کگردسره له منحگه ولا ؤي سي.

قرآن حکیم هغه مهال د دیگ ربؤي نوغه وایست، چي په هیخگ یوه تگولنه او هیخگ یوه پوه او فیلسوف کي دا همت نه وو. اوس هم دشراب خوره ربؤه دغیر اسلامي تگولنو بنستگونه له بیگخه سستوي، خو د لوی خگشگتن په حکم او پیگرزوینه زموإ معاشره له دیگ بوخلي خگخه خوندي پاته ده. نو لوی خگشگتنأ لره دي حمد وي.

بنګي، چرس، ترياك، هرروئين او داسې نور

دلته به لومړى د دغو توکو د څرګندددو او د هغو د روغتيايي ضررونو په هکله څرګندوني و کړو او ورپسې به د هغو په هکله شرعي او فقهي احکام بيان کړو:

بنګي او چرس:

بنګي او چرس په ډول ډول نومونو يادوي. شاهدانه د بنګو يا چرسو بوټي ته وايي. شهدانج د همدغه شاهدانې معرب (عربي سوې) بڼه ده. بنج هم د بنګو معرب دی. قنب د کنب معرب دی چې کنف هم ورته وايي. دا د همدغي شاهدانې تخم (بنګو) يا پاڼو ته وايي. د ردالمحتار په ۵/ ۴۰۴ مخ کي ليکي چي بنج (بنګي) د هغه نبات نوم دی چي په عربي شيکران ور ته وايي. خو ښايي دا تېرروتنه وي، ځکه شيکران يا شوکران يو بل‌ل نبات دی، خو په هغه کي هم شديده سمي ماده سته. وګورئ فرهنګ عميد او د لغاتو نور کتابونه. په هرصورت د بنګو د بوټي د ګل لرونکو ښاخونو له سرونو څخه بنګي او د چرسو پاڼي اخلي. د حشيش کلمه هم د دغه بوټي د ګل لرونکو ښاخلو پر سرونو او له هغو څخه په لاس راوړل سووپاڼو (چرسو) باندي اطلاقيږ ي. حشيش په انګريزي کي هم hashish ليکي، خو په دغه ژبه چرسو ته hemp وايي.

د چرسو تاريخ:

کله چي په مسلمانانو کي ډول ډول بدی او ناروا‌وي رامنځته سوې او خلك په زياتو ګنهونو اخته سول نو لوی څښتنأ پر هغو باندي داسي د ښمنان را پيدا کړل لکه چنګززيان او دغه منحوس بوټی. لومړی دغه بوټی په منځني ختيځ کي څرګند سوی دی. شيخ عبدالحق محدث دهلوي/ د اشعة اللمعات په ۳/ ۲۹۸ مخ کي وايي چي: «د ۵۵۰ سپوږميز ک ال په شاوخوا کي کله چي حيدر نومی يو سړی له خپلو ملګرو څخه و تښتدد، په يوه بدديا کي يې وليدل چي د يوه بوټي بلګونه بل‌له باده ښورددل. په زړه کي يې وويل چي په دغه بوټي کي يو سِر سته. نو يې څو بلګونه له هغه څخه وشکول، کله چي يې وخوړل نشه يې کړ. بيا يې خپلو ملګرو ته هم ور کړل. ځيني بيا وايي چي دغه بوټی لومړی د احمد سارحي قلندري په نامه يوه سړي ومونډ». د شيخ عبدالحق په دغه ليکنه کي د دغه بوټي د ځای په هکله څرګندونه نه ده

سوې. خو د دغي ليکني له وروستيو کرښو څخه اټکل کيږي چي ښ ايي دغه ځای به مصر وو. اوس دغه بوټی په منځني ختيځ، نيپال او نورو آسيايي هيوادونو او د لاتيني امريکا په هيوادونو کي ډرر کرل کيږ ي.

بنګي:

بنګي لکه چي پوهيږو د چرسو د بوټي دانې دي کومي چي د سمي موادو د درلودو له امله مخدري او نشه کوونکي دي. دغه دانې د تنباکوغوندي د چلم پر سرخانه يا پيپ (Pipe) ږدي او څکوي يې. له دغو بنګو څخه يو ډول مايع مواد هم جوړوي چي «بنګاوه» يا «بنګ اب» ورته وايي او د هغو په نشه روږد خلك يې چيښي. د بنګو له يو ډول موادو څخه په طبابت کي هم کار اخلي. بنګي وچي، خنکي او قابضي دي. اشتها خلاصوي، ژر هضميږي. د احتلام ځواک له منځه وړ ي. خوړل يې روغتيا ته ډرر ضرر رسوي. په تررره پر مغزو ډرر بد اغزز ښندي. د بنګو خوړل د سترګو ځواک هم کمزوری کوي.

چرس او روغتيايي ضررونه يې:

څنګه چي چرس او داسي نور نشه يي توکي يو ډول زهري مواد لري نو د انسان روغتيا ته پر ضرر رسولو سر بررره د انساني ټولنو سالميت ته هم کلك تهديد متوجه کوي. له بده مرغه زموږ هيواد نن مهال د دې خطرناکو توکو د توليد او استعمال ځای ګرځددلی دی. له دې امله دی چي په چرسو او نورو زموږ ډرر وګړي ان زموږ ځيني ډاکټران او د امنيت ساتندويان لا اخته سوي دي.

په موږ کي دا خبره يو متل ګرځددلې ده چي وايي: «چرسي زوی نه زوی». رشتيا هم د چرسو عملي ډرر ډارن او بې زړه وي. نشه يي نه د جنګ او جهاد په ميدان کي څه اتلولي ښوولا ی سي او نه د هيواد په لا ر کي تر ځان تررددلا ی سي.

د چرسو او نورو نشه يي توکو استعمال خوب او بې سدتياراوړي او زړه، دماغ، معده، ځګر او نور رئيسه غړي پوپنا کوي. د چرسو عملي تل له ښې اشتها څخه بې برخي وي. دماغي ځواک يې ګډوډ وي، څرره ي ې مړاوې او ژړه وي، ډنګر وي، سترګويې توري الغې وهلي وي او عقل يې کار نه ورکوي.

چرسي او نشه يي تل سست او ټنبل وي، کار ته يې زړه نه کيږي او يوازي او سددل يې ډرر خوښ وي.

خشخاش، کوکنار، ترياك، هرروئين او نور:

د خشخاشو نباتاتي نوم ګلاشيم (Glaucium) دی. همدغه ګلاشيم هم د دغي كورني يو غړی دی. دغه بوټی د يوه متر په شاوخوا كي اوږ ده، نرۍ ساقه او اوږده بلګونه لري. د خشخاشو ګلان سره او سپين وي. د دغه بوټي د ګلانوپه رژددو سره د هغه د ساقې په سر كي يو ډ ول ګردۍ غوټۍ رامنځته كيږي چي دې ته كوكنار (ډوډۍ يا كوكړې) وايي. د كوكنارو په منځ كي ميده تخم ته خشخاش وايي.

د كوكنارو له پوست څخه په نښښ وهلو سره سپينه شيره راوزي. دغه شيره بيا په هوا كي نيمي وچي ژاولي غوندي سي او رنګ يې هم بور (نسواري) واوړي. چي دغو ته ترياك يا افيون يا افيم وايي. افيون د يوناني كلمې اپيون يا اپيوم څخه اخيستل سوی لفظ دی.

د ترياكو تاريخ:

په انسايكلوپيډيا بريټانيكا كي وايي: د كوكنارو اصلي ځای هغه مځ كه ده چي اوس په تركيه پوري اړه لري او يوناني طبيبانو په لومړۍ ع‌س سوي پېړۍ كي د درملو په توګه ګټه ځني اخيستل. بيا دغه بوټی د بين النهرين او يونان څخه ورو ورو د ختيځ پر لور خپور سو. داسي ښ كاري چي په لرغونو مهالونو كي هنديانو او چينايانو دغه بوټۍ نه پ ژژندی. په لرغونو آسيايي ټولنو كي د ترياكو د كرلو دود او عادت هم د درملو په توګه د استعمالولو لپاره نه وو عام سوی.

چينايان د دغه توكي سره د اوومي زږږديزي پېړۍ په شاوخوا كي بلد سول. بيا د ترياكو څكول په اوولسمه پېړۍ كي له جاوا څخه چين ته ور وپژژندل سول او دغه دود هلته په خورا چټكۍ سره خپور سو. ورپس ې خبره تر دې ورس‌ددل چي انګرززانو د هند ترياك چين ته صادرول او دا د دوی دتجارت ستر توكی وو. په ۱۸۳۹ع.كال د چين حكومت ترياك منع كړل او نژدې شل زره صندخه ترياك يې چي د انګرززانو په تجارتخانو كي پراته وه ضبط كړل او له منځه يې يووړل. انګرززانو د چين د كانتن ښار كلابند كړ او بيا يې د چين سره هغه جګړې ته ور ودانګل چي د ترياكو په جګړه ونومول سول. دغه جنګ يو كال دوام وكړ. په پايله كي چينايان سولي ته اړ سول (۱۸۴۲د اګس‌ټ ۲۹). د هانګ كانګ كوچنی ټاپو يې انګرززانو ته وركړ او پنځه نور بندرونه يې هم د انګرززانو د سوداګرۍ پر مخ پرانيستل. په دې ترڅ كي امريكا او فرانسې هم له چين څخه امتيازونه تر لاسه كړل او د كاتوليك ع‌س‌سوي مذهب د مبلغينو له كار او تبليغ څخه د ملاتړ امتياز يې هم په رسمي توګه په لاس راوړ.

په چيني ټولنه کي د ترياکو عمل د يوې ستونزي په توګه پاته سو څ و چي په ۱۹۴۹ع.کال هلته کمونيستي اوښتون رامنځته سو او د دغه عمل جرړي يې له بېخه وايستې.

د ترياکو څکول لومړی په شمالي امريکا کي او بيا په اروپاکي هله پيل سول چي د هندي تمبکو څکول په پايپ کي پيل سول. ځينو کسانو به ترياك د تمبکو سره ګډول او څکول او ورو ورو دغه ډول څکول د ترياکو د کارولو غوره دود وګرځدد.

په لوددېځ کي د دردونو د آراموونکي درمل په توګه د ترياکو په پراخه پيمانه کارول په اتلسمه پړړۍ کي رامنځته سول. دغه مهال په ډررو patent درملو، په يو ډول ټينچرو (له ترياکو او الکولو څخه په جوړو سوو ټينچرو) او په ځينو نورو مسکنو درملو کي ترياك ستر توکی وو. دغه درمل بېخي په آزاده توګه کارول کېددل او په دې هکله څه قانوني او روغتيايي بنديز نه وو.

وروسته چي د ترياکو کر په هند، ترکيه او چين کي زيات سو او کله کله نورو هيوادونو ته هم لېږدول کېددل له ترياکو څخه د هرروئينو جوړ ول رامنځته سول او په سر ترسره نړۍ کي يې په مليونونو وګړي په استعمال روږد سول.

خو څنګه چي وروسته د دې مادې سخت وژونګي ضررونه په ډاګه سول. نو د شلمي پړړۍ په دوهمه نيمايي کي د نړۍ په ډررو هيوادونو کي د هغو استعمال او کار وبار منع سو. خو د دې سره سره اوس هم ترياك او هرروئين په ډررو هيوادونو لکه برما، افغانستان، لاووس، پاکستان او نورو کي توليديږي او د مخدروموادو د مافيايي بانډونو لخوا کوم چي زيات غړي يې امريکايان او اروپايان دي په خورا پراخه پيمانه نورو هيوادونو ته صادريږي. د دغو مخدرو موادو د غير قانوني کاروبار پيسې د ځينو اروپايي هيوادونو په بانکونو او نورو کي لاندي باندي کيږي.

د اړوندوسر چينو او خبري رسنيو له خولې ويل سوي دي چي په ۲۰۰۶ع. کال يوازي له افغانستان څخه د درو ملياردو ډالروپه ارزښت مخدر مواد اروپاته صادر سوي دي چي اويا فيصده ګټه يې لويو اروپايي کار وباريانو او دررش فيصده يې د افغانستان بزګرو او نورو ته رسېددلې ده.

د ترياکو روغتيايي ضررونه:

لکه چي وويل سول ترياك څو پړړۍ د دردونو اصلي آراموونکي ګڼ ل کېددل او په درملو ګډېددل. اوس هم د خشخاشو، کوکنارو او ترياکو څ خه د درملو په توګه او په درمل جوړولو کي کار اخلي.

د خشخاشو د پوستکی خورک خوب راوړي، دردونه تسکينوي او قبض پيدا کوي. خوترياك چي خلك يې د نشې په ډول استعمالوي د انسان روغتيا ته ډېرر مضر توکي دي. بدن ډنګروي، اشتها بندوي. ترياک د دماغ او رئيسه اعضاوو (د بدن د بنسټيزوغړو لکه زړه، دماغ، اينې اونورو) اوعصبي نظام (نروس سيسټم، System Nervous) لوی دښمنان دي. د انزال د ځنډددو سره مرسته کوي، خو وروسته انسان کمزوری کوي. که څوک ترياک، يا شراب يا بنګي يو څو موده وخوري، د بدن حجرات يې مړه کيږي او بدن يې لکه د وني تشه تنه غوندي کيږي. څ نګه چي ترياک خوب ډرروي له دې امله ځيني ميندي د دې لپاره چي د ماشوم له ژړا څخه فارغي سي يا خپل کار په بيغمۍ سره وکړي، نو کوچني ته لږ ترياک ورکړي، چی هغه آرام بيده سي. خو د دې څخه د کوچني زړه، معده، ځګر او دماغ ټول کمزوري کيږي او ماشوم په ناروغي اخته کيږي.

لکه چي پوهيږو د ترياکو له شيرې څخه کومه چي له تازه کوکنارو او د هغو له تازه خشخاشو څخه راوزي مورفين) ج (morphine، هيروئين (Heroin)، کوډئين، (Codeine) پاپاورين (Papaverine) او نور استخراجوي.

مورفين:

يو ډول مخدر او درد آراموونکي زهري مواد (د ترياکو جوهر، ترخه الکوئيډ) دي چي په درملو کي استعماليږي. مورفين د لومړي ځل لپاره د ۱۸۰۴ع.کال په شاوخوا کي د يوه جرمني درمل جوړوونکي .F.W.A Sertürner لخوا له ترياکو څخه وايستل سول.

هرروئين:

يو نشه لرونکي سفوف يا پوډر دي چي د مورفينو له مشتقاتو (ترياکو) څخه د کېمياوي عملیې په پايله کي په لاس راځي او بخخي ډرر خطرناك مواد باله سي. د دغو زهرجنو موادو استعمال د انسان پر بدن او مغزو داسي ناوړي اغززي ښندي چي د ترياکو پر ناروغيو سربرره يې په نورو داسي ناروغيو اخته کوي چي د ډرر عمر ناروغ غوندي تل بې سده پروت وي يا بخخي لوونی ځني جوړ سي.

دغه وژونکي مواد د لومړي ځل لپاره په 1898ع.کال د جرمني د باير کمپنۍ لخوا له مورفينو څخه کشف سول. هيروئين په لومړيو وختونو کي د مخدرو او آراموونکو موادو په توګه استعمالددل.

د پورتنيو توکو په هکله شرعي او فقهي احکام:

لومړی به وګورو چې په دې اړه قرآن کریم څه فرمايي. بیا به وګورو چې د رسول الله ج له لارښوونو څخه څه استنباطيږي. بیا به د فقهي د ځينو (مختصرو) متونو او د هغو د شرحو او حاشيو خبري راوړو. او بیا به وګورو چې د فقهي نور کتابونه په تررره مطول کتابونه په دې هکله څه وايي:

د قرآن کریم احکام:

دلته تر ټولو د مخه باید ووایو چې پر انسانانو باندي د حل او حرمت حق د لوی څښتنأ دی. خو هر څه چې لوی څښتن پر مسلمانانو حرام کړي دي، پر دوی باندي د قهر او هغو ته د جزا ورکولو لپاره نه دي، بلکي لوی څښتن پر خپلو بنده ګانو باندي د لوريينې او پرزوينې په خاطر هر هغه څه چې د دوی په ګټه، پاك او بې ضرره دي حلال کړي او هر هغه څه چې ضرري او ناپاکه دي هغه يې ورته حرام کړي دي. دلته ستاسي توجه لاندي آيتونو او د هغو ژباړو ته را اړوو:

لوی څښتن فرمايي:

﴿يَسۡ‍َٔلُونَكَ مَاذَآ أُحِلَّ لَهُمۡۖ قُلۡ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُ﴾ [المائدة: 4].

ژباړه: «خلك له تا څخه پوښتنه کوي چې هغو ته څه شي حلال کړسوي دي ورته ووايه چې تاسي ته پاك شيان حلال کړل سوي دي».

﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَ﴾ [الأعراف: 157].

ژباړه: «هغه امي پېغمبر پاك شيان حلالوي او ناپاکه حراموي».

(د دې آيتونو په استناد پوهان وايي: هر هغه څه چې روغتياته ګټه رسوي هغه پاك او طيب دي او هر هغه څه چې ضرر ورته رسوي شراب وي که چرس يا ترياك يا نوري نشه کوونکي ګولۍ يا نور څه وي هغه ناپاك او خبيث دي).

بل ځای فرمايي:

﴿وَلَا تُلۡقُواْ بِأَيۡدِيكُمۡ إِلَى ٱلتَّهۡلُكَةِ﴾ [البقرة: 195].

«تاسي په خپلو لاسونو خپل ځانونه په هلاکت کي مه اچوئ».

بل آيت مبارك دی:

﴿وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمۡ رَحِيمٗا ٢٩﴾ [النساء: 29].

يعني «خپل ځانونه مه وژنئ. باور ولرئ چې لوی څښتن پر تاسي مهربانه دی». د دې آيت په استناد عالمان وايي: مسلمان ته روا نه ده چې له داسي خورك يا چېښاك څخه استفاده وکړي چې سمدستي او يا يې په تدريج هلاك کړي او يا ورته مضر او موذي تمام سي. (وګورئ منهيات در اسلام۴۷۲مخ).

بل ځای فرمايي:

﴿وَلَا تُبَذِّرۡ تَبۡذِيرًا ٢٦ إِنَّ ٱلۡمُبَذِّرِينَ كَانُوٓاْ إِخۡوَٰنَ ٱلشَّيَٰطِينِۖ وَكَانَ ٱلشَّيۡطَٰنُ لِرَبِّهِۦ كَفُورٗا ٢٧﴾ [الإسراء: 26-27].

ژباړه: «بې ځايه لګښت (اسراف) مه کوئ، بې ځايه لګښت کوونکي د شيطانانو وروڼه دي او شيطان د خپل څښتن نا شکره دی».

په دغو ناولو توکو روږد کسان د هغو پر رانيولو زښتي زياتي پيسې د هغو خرڅوونکو او قاچاقبرانو ته ورکوي. چي دا په دغه آيت کي له ويل سوي اسرافه څخه پرته بل څه کېدای سي؟

د رسول ج **سپڅڅلي لارښووني:**

رسول ج فرمايي:

«كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ». (مسلم، كتاب الاشربة، باب بيان انه كل مسكر خمر و انه كل خمر حرام ۷۰ ــ (۱۷۳۳) حديث).

د پورتني حديث معنا داده چي هر نشه کوونکی شی حرام دی.

دغه راز د رسول ج بل حديث دی:

«كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ» په بل حديث کي داسي راغلي دي:

«كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ». (مسلم، كتاب الاشربة). يعني هر نشه کوونکی شی خمر (شراب) باله سي او هر نشه کوونکی يا هر خمر حرام دي.

بل حديث دی: «نَهَى رَسُولُ اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَمَ عَنْ كُلّ مُسْكِرٍ وَمُفَتّرٍ». (رواه ابوداود في الاشربة. قال الحافظ الزين العراقي: اِسناده صحيح وصححه السيوطي في الجامع الصغير). يعني رسول ج له هر نشه کوونکي او کمزوري کوونکي شي څخه منع فرمايلې ده.

بل حديث دی: «لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ». (مسند امام احمد او سنن ابن ماجه). يعني نه خپل ځان ته ضرر رسول جايز دي نه بل چا ته.

د چرسو ترياکو او داسي نورو استعمال هم بدني ضررونه لري او هم م الي.

د الزواجر په ۱/ ۳۰۵ مخ کي وايي چي دغه حديث د چرسو، ترياکو او داسي نورو شيانو په تحريم کي اصل او بنسټ دی. او مفتر هر هغه شي ته وايي چي فتور، ضعف، سستي، کهالي او کمزوري راولي. او دغه شيان ټول مسکر (نشه کوونکي)، مخدر (د اعصابو سستي او تشنج راوړونکي) او مفتر (د بدن د غړو کمزوري کوونکي) دي. په دغه کتاب کي يې د چرسو او نورو مخدراتو د ديني او روغتيايي ضررونو په هکله ډېرر مفصل بحث کړی او د چرسو (۱۲۰) ديني او دنيوي اضرار يې بيان کړي دي او چرس يې تر شرابو ډېرر بد ګڼلي دي. وايي چي ابليس تر بل هر څه زيات د چرسو په څکولو خوشاله کيږي. ځکه چي دايې خسيسو نفوسو ته ښايسته ايسولي او هغو هم روا ګڼلي او څکوي يې.

د بخاري په «کتاب الاشربه، باب ما جاء في ان الخمر ما خامر العقل» کي د حضرت عمرس خطبه راوړل سوې ده. په دغه خطبه کي هغه

فرمايي: «الْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ». «خمر هغه دي چي عقل غايب، ګډوډ او زايل کړي او له خپله اصلي حالته بدلون ورته ورکړي».

امام ابن حجر/ د فتح الباري په ۱۰/ ۶۰ مخ کي د دغو ټکو د څرګندولو په ترڅ کي مفصل بحث کړی دی چي لنډيز يې دادی: حضرت عمر س په دې هکله د شرعي تعريف داسي بيان کړی دی چي کوم خمر چي د شرعي په ژبه حرام بلل سوي دي هغه دي چي عقل ګډوډ او له خپله حالته بدل کړي. نور احاديث هم سته چي هر مسکر او عقل ګډوډوونکی شی، له انګورو په لاس راغلی وي يا له بل شي څخه خمر باله سي.

حضرت ملا علي قاري د مرقاة په ۷/ ۲۲۶ او ورپسې مخونو کي او شيخ عبدالحق محدث دهلوي د اشعة اللمعات په ۳/ ۲۹۰ او ورپسې مخونو کي وايي چي هر هغه څه چي مسکر (نشه کوونکي) وي او عقل ګډوډوي له انګورو وي ياله بل شي څخه خمر باله سي او حرام دي.

په دې ډول شراب، چرس، ترياك، او داسي نور ټول مخدرات کوم چي عقل ګډوډوي خمر او حرام باله سي.

د فقهي د ځينو متونو او د هغو د شرحو او حاشيو خبري:

د هدايې د کتاب الحدود په باب حد الشرب کي يې د بنګو استعمال مباح بللی دی او که څوك د هغو له خوړلو څخه نشه سي د حد د جاري کدو موجب يې نه بولي.

په عنايه کي وايي چي: «په هدايه کي چي يې د بنګو د اباحت په هکله ويلي دي دا د عامو کتابونو موافق خبره ده. خو د امام محبوبي په جامع الصغير کي يې د بنګو نشه حرامه بللې ده، او پخپله بنګي يې حرامي نه دي بللي».

د بحرالرائق د کتاب الحدود، باب حد الشرب په ۵/ ۴۶ مخ کي هم وايي چي: «بنګي پر صحيح مذهب مطلقاً حلالي دي».

خو د بحر الرائق په حاشيه منحة الخالق کي ليکي: «څه چي په تنوير الابصار کتاب کي ويل سوي دي د دې خلاف دي. په هغه کي وايي: د بنګو، چرسو او ترياکو استعمال حرام دی. خو حراموالی يې د شرابو غوندي نه دی. ورپسې وايي: بنګي دوه ډوله دي کومي چي عقل زايلوي هغه حرامي دي او پر دې فتوا ده. او بل ډول يې مباح دي. دغه ډول يې که څه هم عقل مختلوي خو زايلوي يې نه». (د بحر د ۵/ ۴۶ مخ لمن ليك).

د فقهي د نورو مطولو کتابونو څرګندوني:

دا خو د فقهي د ځينو (مختصرو) متونو او د هغو د شرحو او حاشيو خبري وې. اوس به وګورو چي د فقهي نور کتابونه په تړره مطول کتابونه په دې هکله څه وايي:

په درالمختار کي وايي: «د بنګو، چرسو او ترياکو خوړل حرام دي. ځکه چي دا شيان د سړي عقل فاسدوي او د خدای له ذکر او لمانځه يې را ګرځوي. او څوك چي بنګي او چرس حلال بولي هغه زنديق او مبتدع دی. بلکي ځينو ويلي دي چي په دې خبره کافر کيږي او مرګ يې روا کيږي». (وګورئ ردالمحتار۵/ ۴۰۴، ۴۰۵مخونه).

د ردالمحتار په همدغو مخونو کي وايي:

«دا چي په هدايه او نورو کي يې د بنګو استعمال مباح بللی دی، موخه يې د درملني لپاره د هغو لږ استعمال دی. په غاية البيان کي د شرح شيخ الاسلام په حواله وايي چي: د درملني لپاره د سقمونيا (Scammony) يو ډول د سريښو غوندي درمل چي د سختو جلابو لپاره يې استعمالوي. او بنګو لږ استعمال مباح دی او د ډېرو استعمال يې چي څوك وژني او يا يې عقل له منځه وړي حرام دی او حراموالی يې هم د هغو د مضر والي له امله دی. ابن حجر د ځينو علماوو له خول ې ويلي دي چي د چرسو په استعمال کي يوسل وشل ديني او دنيوي ضررونه سته. دا چي څلورو امامانو په دې هکله څه نه دي ويلي دا له دې امله وو چي د هغو په وختو کي چرس نه وه. چرس د چنګززيانو په وختو کي د شپږمي سپوږميزي پېړۍ په وروستيو او د اوومي پېړۍ په لومړيو کي پيدا سول».

د الفقه على مذاهب الاربعة په ۲/ ۸مخ کي وايي: «هر هغه څه چي بدن او عقل ته ضرر رسوي لکه ترياك، چرس او کوکايين (Cocaine) يوه نشه کوونکې او بې حسه کوونکې دوا (او د مضرو او مسموموونکو ټولو شيانو استعمال په شديد حرمت سره حرام دی».

د حلال و حرام در اسلام په ۱۰۴ مخ کي ليکي: «مخدر مواد لکه چرس، ترياك، هيروئين او نور حرام دي». په نوموړي کتاب کي يې د دې موادو ډول ډول ضررونه په تفصيل سره بيان کړي دي او د هغو او د شرابو فرق يې نه دی کړی. ان تر شرابو يې بد تر ګڼلي دي.

پورته خبروته ورته خبري يې په فتاوٰی عزيزي ۲/ ۱۲۰ مخ کي هم کړي دي.

دغه راز يې په الزواجر عن اقتراف الکبائر کتاب کي له ۱/ ۳۰۵ تر ۳۱۰ مخونو پوري د بنګو، چرسو، ترياکو او داسي نورو د حرمت او زياتو روغتيايي ضررونو په هکله د اسلامي عالمانو او نامتو طبيبانو د ويناوو او نظريو په استناد په تفصيل سره څرګندوني کړي دي. د دې توکو د استعمال له بديو څخه يې يوه دا ليکلې ده چي له استعمالوونکي څخه يې د مړيني پر مهال د شهادتينو ويل هرريږي. لوی څښتن مودي آل او اولاد ځني وساتي.

په پای کي باید ووایو چي په دې هکله ستر اوسمهالي اسلامي پوه او فقیه علامه عبدالرحمن الجزیري د کتاب الفقه علی المذاهب الاربعة په ۵/ ۲۸مخ کي د یوه ډېر اوږده بحث په ترځ کي د بیرو، چرسو او نورو مخدراتو د حراموالي په هکله ډېري مدللي څرګندوني کړي دي چي موږ یې دلته لنډیز د ګرانو لوستونکو د لا زیاتي استفادې لپاره وړاندي کوو:

ځیني فاسقان فکر کوي چي د بیرو چيښل روا دي، ځکه چي دا د اوربشو اوبه دي. او څنګه چي چرس او نور مخدر مشروبات د رسول ج په وختو کي نه وه او د هغو د تحریم په هکله کوم نص (آیت) هم نه دی راغلی نو د هغو استعمالول حلال دی. په داسي حال کي چي ټولو اسلا مي عالمانو د چرسو، تریاکو او نورو پر حراموالي اجماع کړې ده. په دې هکله د مصر د مفتي فتوا هم صادره سوې ده. او د مجلة الازهر د ۱۳۶۰سپوږمیز کال د برات (شعبان) په ګڼه کي خپره سوې ده. د دغو موادو د استعمال په حراموالي کي هیڅ شك نسته ځکه چي دا د سترو ضررونو او زیاتو مفاسدو لامل ګرځي. عقل فاسدوي او بدن د ډول ډول ناروغیو سره مخ کوي. نو هیڅ ممکنه نه ده چي شریعت دي د هغواستعمال اجازه ورکړي. ځینو حنفي علماوو ویلي دي: «څوك چي چرس حلال بولي هغه زندیق او مبتدع دی». دغه راز څوك چي نور داسي مخدرات کوم چي ضرر یې تر چرسولاهم زیات دی حلال بولي هغه هم زندیق او مبتدع دی.

همدغه ټولي لوړي یادي سوي بدی، او ضررونه په تریاکو کي هم سته، بلکي د تریاکو ضررونه نور هم زیات دي او نور نوي مخدرات هم دغسي دي. څوك چي له دغو مخدراتو څخه کوم شی حلال بولي له هغو کسانو څخه دی چي پر لوی څښتن افترا کوي او یا پر لوی څښتن هغه څه وایي چي په خبر نه دي. زموږ پاك اسلامي شریعت څنګه داسي شی حـ لالوي چي اسلامي ټولني او د مسلمانانو بدن، عقل، دین، اخلاقو او مزاج ته یې مادي، روغتیایي او نور ډول ډول ضررونه د شرابو په نسبت زیات رسيږي؟ د دې شیانو د حلال والي خبري یا داسلام په هکله جاهل کوي یا یې زندیق او مبتدع کوي.

د اسلام دښمنان موږ د چرسو او نورو په نشو د دې لپاره اخته کوي چي زموږ ځوانان ضعیف سي، شته یې خرڅ سي، له مړاني ولوېږي، شهامت یې له منځه ولاړ سي او عقلونه یې فاسد سي، څو د پر مختللو ولسونو سره په سیالي او مبارزه کي وروسته پاته سي او غلیمان پر مسلط او هیواد یې د هغو تر ښکېلاك لاندي راسي. لکه چي اسرایل د عربو د هلاك لپاره په هغو کي چرس او تریاك ترویجوي. (دا وې د الفقه علی المذاهب الأربعة څرګندوني چي په لنډه توګه وړاندي سولې).

(د يادولو وړ ده چي اوس امريكايان، اروپايان او د دوی ګوډاګيان په ظاهره د ترياكو او هرروئينو د كرلو او دودولو پړه پر افغانانو او نورو اچوي، خو له اصله دوی په ډول ډول چلونو د مسلمانانو او نورو بېوزلو ولسونو دين او صحت ته مضر توكي لكه شراب، چرس، هرروئين، سګرټ او نور په دوی كي دودوی او له دې دركه په مليارډونو ګټي هم تر لاسه كوي).

په دې هكله زما هيله له درنو او حق پالو مسلمانانو څخه داده چي موږ مسلمانانو بايد د پورته صريحو او مستندو حكمونو او دلايلو په مقابل كي د ځينو كتابونو او كسانوپه غير مستندو څرګندونو ناسم استدلال ونه كړو، بلكي د حقايقو له ليدو، تقوا او زښت زيات احتياطه كار واخلو.

څرګندونه:

تاسو پوهېږئ چي زموږ دولتي چارواكي د شرابو، چرسو، هرروئينو او داسي نورو ټولوپه ديني او روغتيايي تاوانونو ډرر ښه پوهيږي او د كفري دولتونو چارواكي كه يې په ديني تاوانو پسي نه ګرځي، روغتيايي تاوانونه خو يې ښه ورمعلوم دي. خو څنګه چي په چرسو زموږ په هيواد كي ډرر خلك روږد دي او پر شرابو هم زياتره د كفري او اسلامي هيوادونو ډرر عياش او فحاش چارواكي او شتمن او بې بندوباره خلك خوند اخلي، نو نه زموږ د دولت چارواكي په دې هكله دونه سر ګرځوي، نه د كفري هيوادونو چارواكي. خو څنګه چي د ترياكو او هيروئينو په اړ ه د كفري هيوادونو د سرابښو طاغوتي مادي پالو ځواكونو لووالتيا ــ د دوی او د نړيوالو قاچاق وړونكو د ګټو په پام كي نيولو سره زياته ده، نو كفري هيوادونه او د هغو لاسپوڅي زياتره تبليغات يوازي د ترياكو او هيروئينو پر ضد كوي. البته دا د دې لپاره نه كوي چي ګواكي هغوی د خپلو خلكو يا د نورو د روغتيا غم اخيستي دي، بلكي دا ټول د دې لپاره دي چي د دوی مادي ګټي په خوندي او شومي موخي په تر سره سي. كه نه كه په رشتيا د هغو سره د خپلو خلكو او بشريت څه پروا وای نو خپل خلك به يې په عراق او افغانستان كي په مسلمانانو نه وژلای او په عراق، فلسطين، افغانستان او نورو ځايونو كي به يې د مسلمانانو پر وژ لو او د هغو د هيوادونو پر ورانولو دا دونه ستر لګښتونه نه كولای.

د تمباکو ضررونه او حراموالی

موږ باید ډېر خوښ واوسو او شکر وباسو چې د اسلام د مقدس دین پیروان یو. اسلام چې د نړۍ وروستی دین دی په هغه کې انسانانو ته د متوازن، معتدل، ښه او ښکلي، هوسا او بسیا ژوندانه هراړخیزې لارې چارې بیان سوې دي. له دې امله دغه مبارك دین موږ ټولو ته یو ستر نعمت دی چې باید قدرېې وکړو او په ژوندانه کې د هغه لارښوونې په بشپړه توګه عملي کړو.

د دې سپېڅلي دین بله ښګڼه داده چې خپل منونکي لوړ همتي، زیارکښ، چسپانده، پیاوړي او تکړه، روغ رمټ او په کار بوخت خوښوي او هغوی له داسې چارو را ګرځوي چې له امله یې ټنبل، مړژواندي، ل ټان، بې واکه او بې ځواکه، ناپوه او غافله واوسي.

له بده مرغه د دې مقدس دین د دښمنانو؛ طاغوتي مادي ځواکونو، نصاراوو، یهودو، هنودو او د دوی ډول ډول بې شعورو، بې اصولو، ټې ټتیا خوښو او د خپلواکۍ او د خپل فرهنګ په خوند ناخبرو ګوډاګ یانو او لاسپوڅو د توطئو، دسیسو او بې همتیو له امله مسلمانان او د ن ړۍ نور ډېر بې وزلي ولسونه او پرګنې په ډول ډول بخولو او خواریو اخته دي. له یوې خوا انسان د مهال په غوښتنه د ماشین غوندي په کارونو لګیا او ستړی ستومانه دی. له بلې خوا په ډول ډول مضرو او نشیي توکو داسې اخته دی چې ان د ډېرو په دیني او روغتیایي اضرارو هم نه دی خبر.

له دغو توکو څخه زیات یې څنګه چې له پخوا څخه موجودوه، لکه شراب، د سرکوزي غوښې اونور اسلام په قطعي توګه حرام ګڼلي دي. ځیني چې په راوروسته وختونو کې پیدا سوي دي، لکه بنګې، چرس، تریاك او نور اسلامي عالمانو د هغو د روغتیایي او داسې نورو ضررونو له امله د اسلام د اصولو له مخې حرام بللي دي. ځیني چې په را وروسته کې پیدا سوي لکه تمباکو او له هغو څخه جوړ سوي توکي تر هغو چې روغتیایي اضرار یې ښه نه وه ځرګند ځینو عالمانو د هغو د حلال والي فتواوې ورکړې دي. خو وروسته چې د هغو ډول ډول ضررونه په ډاګه سول نو ډېرو اسلامي عالمانو د هغو د حرمت په هکله فتواوې ورکړې.

له بده مرغه زموږ په ګران هیواد کې تمباکو د چلم، سګرټو او نسوارو په توګه بېخي ډېر استعمالېږي، چې ډېر خلك یې په ضررونو او حرمت نه دي خبر. نو موږ وپټېیل چې په دې کتاب کې د تمبکو او د هغو د روغتیایي تاوانونو په هکله څه ډېره رڼا واچوو؛ لومړی د تمبکو او

د هغو د روغتیايي ضررونو په هکله څه معلومات ولیکو او بیا د هغو د حراموالي په هکله د اسلامي عالمانو د فتواوو او څرګندونو په هکله معلومات وړاندي کړو:

د تمباکو روغتیايي ضررونه:

څنګه چي د تمباکو په هکله څېړني سوي دي په دې بوټي کي يې (۲۵۰) زهرجن مواد موندلي دي. چي له دې امله روغتیا ته له ډېرو مضرو او مرګونو توکو څخه شمېرل کېږي. د تمبکو له زهرو څخه ډېر خطرناکه يې نیکوټین (Nicotine) دي چي د هغو ډېره بده اغېزه د زړه د درېي او د ویني د لوړ فشار په بڼه څرګندېږي.پر دې سر بېره څو نوري ناروغۍ لکه د سږو سرطان، د زړه او د نس خوږ، د ستوني، کولمو او پښتورګو ناروغۍ هم ځني پيدا کېږي چي له امله يې هر کال په ملیونونو وګړي د مړیني کومي ته ورلوېږي. د یوې احصائيې له مخي یوازي په ۲۰۰۰ع.کال نژدې څلور ملیونه وګړي د تمبکو د اغېزو له امله م ړه سوي دي. په صحت بخش عادات کتاب کي لیکي:

«په دې کي هيڅ شك نسته چي راتلونکي تاریخ لیکونکي به زموږ د عمر او عادتونو د پوهدو په هکله د دې خبري جواب ونه لري چي په شلمه پېړۍ کي خلکو ولي خپل ژوند پخپله پوپنا کاوه؟ که دا ووايو چي تمباکو څکوونکي خپلو ځانونو ته پخپله سزاورکوي دا به بې ځايه خبره نه وي. څنګه چي د تمباکو څکوونکي خوله د هغه د لوګي (دود) له بده بويه څخه ډکېږي نو د هغه د غاښو د خرابۍ سبب هم ګرځي. دغه راز په تمبکو یو پوخ او ډېر روږد څکوونکی د خول،، سږو او ګېډې په بېلابېلو ناروغیو اخته کېدلای سي. همدا شان طبي څېړنو جوته کړې ده چي له اتو تنو سګرټ څکوونکو څخه یو د سږو د سرطان د اخته کېدو وړګرځي». (۱۲۸، ۱۲۹مخونه)

په زموږ خواږه او درملیز توکي کتاب کي لیکي:

«تنباکو ګرم او وچ دي. دا یو ډېرمضر بوټۍ دی. سږو، دماغ او این ې ته ډېر تاوان رسوي. د تنباکو له استعمال څخه خوله بدبوی کوي، خو پر هغه چا چي تنباکو څکوي پر هغه يې بدبوی نه لګېږي اما پر هغه چا چي تنباکو څکوونکي ته نژدې ناست وي، پر هغه ډېر بد لګېږي او دماغ يې ورخرابوي. د دې توکي استعمال بېله یو څو ناروغیو څخه په هيڅ حالت کي ښه نه دی. روغتیا پوهان په دې عقيده دي چي د سګر ټ څکوونکي تر نورو ډېر د سږو د سرطان په ناروغۍ اخته کېږي.

د تمباکو څکولو او سګرټ جوړولو پرضد د نړۍ په ګوټ ګوټ کي د اعتراض ږغونه پورته سوي دي. خو له بده مرغه د سګرټ جوړ ولو کمپنۍ ترمادي ګټو او سګرټ څکوونکي د هغو تر څکولو نه

سي تررددلای. چي په دې ډول له يوې خوا انسانان د خپل خواږه ژوند ـ د خدای تعالی له دې ستر نعمت سره ـ بې پروايي کوي او له بله پلوه د دې پر ځای چي د وږو او بې وزلو لاس ونيسي د ورځي په ميلونونو ډالر سوځي چي دا ډېرر د فکر او حيرت ځای دی». (۸۰، ۸۱ مخونه)

دغه راز په «صحت بخش عادات» نومي کتاب کي ليکي:

«د سګرټو څکولو تاوان يوازي د هغه څکوونکي ته نه رسيږي، بلکي په سګرټو عادي وګړي خپل شاوخوا هم ككړوي. د سګرټ و دود ته نږدې خلك هم ناروغه کيږي. د نوو څېړنو سره سم د سګر ټو دود د سګرټ څکوونکي په پرتله هغه ته نږدې ناست يا ولاړ چا لپاره ډېرر تاواني دی. پر هغو کسانو چي سګرټ يې نه دي څکولي او د زړه په نارو غي يا سرطان اخته دي د څېړنو په پايله کي څرګنده سوې ده چي دغسي خلکو تر يوه مهاله پوري د سګرټ څکوونکو سره ناسته ولاړه درلوده او په غير ارادي توګه او په بې خبري کي يې د س ګرټو وژونکی او په زهرو لړلی لوګی خپلو سږو ته دننه کړی دی. د مختلفو طبي رپوټونو څخه څرګنده سوې ده چي د سږو له هرو درو ناروغانو څخه يو ناروغ هغه دی چي پخپله يې سګرټ نه دي څکولي خو د سګرټ څکوونکو سره يې ناسته ولاړه وه. د دغسي ناروغانو لپاره څېړونکو د «د دوهم لاس سګرټ څکوونکي» (Second Smokers Hand) اصطلاح وضع کړې ده». (۱۳۰ مخ)

دغسي کسانو ته د (Smoing Passive) يعني د غير ارادي تمباکو څ کونکو اصلاح هم کارول کيږي.

په «تمباکو اور اسلام» کتاب کي ليکي:

«له تمبکو څخه سږي، ستوني، خوله، كولم،، مثانې او نور د سرطان ښکار کيږي. زياتره د زړه ناروغۍ ځيني رامنځته کيږي. دغه راز د تمبکو له استعمال څخه ذهن کمزوری کيږي، اعصاب خرابيږي، د سترګو ليده او د اوردو ځواك كميږي، سر پر له ګرځي، د هاضمې قوت ورانيږ ي او د مردانګۍ ځواك اغززمن کيږي. يوازي د هند په نيمه وچه (هندوستان، پاکستان او بنګله دش ش) کي د تمبکو له ژوولو څخه تر يو ميليون زيات وګړي د خولې او ستوني په سرطان اخته دي. د نارينه وو په پرتله ښځوته له تمبکو څخه ډېرر تاوان رسيږي. د تمبکو له څکولو څ خه د ښځي په مياشتنۍ ناروغۍ کي اخلال راځي او كه د ښځي کوچنی په نس وي له تمبکو څکولو څخه د کوچني د زړه حرکت د معمول سره سم نه وي. دغه راز د تمباکو څکوونکي مور اولاد له ذهني پلوه معذور پيدا کيږي او كډدای سي چي تمباکو څکول د حمل د اسقاط لامل هم سي. په امريکا کي په ۱۹۹۳ع.کال پنځوسو زرو ښځو د تمبکو د څ کولو له امله حمل اسقاط كړ. د يوه طبي رپوټ سره سم كه مور تمباکو څ

کوي د هغه اغزز به د هغې په ځو پښتو کي څرګند وي». (۱۴۱، ۱۴۲مخونه)

د تمباکو نوم:

د تمباکو نباتاتي یا ساینسي نوم TABACUM NICOTIANA دی. د انسایکلوپیډیا بریټانیکا د یوه مقاله لیکونکي د لیکني له مخي د تمباکو عام نوم له هندو - امریکایي نامه (Tobacco) څخه اخیستل سوی دی. Tobacco هغه پایپ (Pipe) ته وایي چي د هغه په ذریعه د امریکا اصلي اوسددونکو (سور پوستو هندیانو) د تمباکو بوټی په څکاوه.

د نوو څېړنو له مخي کرسټوفر کولمبس او د هغه بېړۍ چلوونکو ملګرو د میکسیکو د خلیج په Tobago ټاپو کي د دغه ځای اوسد دونکي ولیدل چي دغه بوټی یې استعمالاوه. په دې مناسبت یې د دغه ټاپو نوم په انګریزي Tobacco وباله او پر دغه بوټي یې هم دغه نوم کښښښاوه.

خو مولانا محمد حسین آزاد بیاپه «آب حیات» کي وایي: «د تمباکو لفظ د سانسکرت د تامر ګټ له لفظ څخه جوړ سوی دی او په ان بهت چکتسا ساګر کي د تمباکو نوم«تامر کوټا» درج دی».

په هر صورت اوس په فرانسوي ژبه کي تمباکو په Tabac او په هسپانوي کي په Tabaco تلفظ کېږي. په عربي کي یې په تبغ، دخان، تمباك، تنباك، طباق، طابه، تتن یاتوتون پېژني. خو توتون له ترکي ژبي څخه اخیستل سوي دی چي د تمباکو په معنا استعمالیږي.

دغه راز په دغه بوټي کي د نیکوټین د مادې د نوموني په هکله وایي چي په ۱۸۲۸ع.کال د جرمني د هایډل برګ د پوهنتون دوو تنو ساینس پوهانو (Reiman) او (Bosselt) پر تمبکو څېړنه وکړه او په هغو کي یې زهري ماده وموندل. نو څنګه چي په پرتګال کي استوګ ن فرانسوی سفیر (Nicot Jean) د تمبکو د څکولو د دودولو په هکله ډرره ونډه اخیستې وه، په تمبکو کي موجود زهر یې د ده نامه ته منسوب کړل او Nicotine یې وبلل.

د تمبکو تاریخ:

وایي چي د تمبکو د کښت اصلي ځای امریکا، په تررره میکسیکو ده. نامتو ډاکټر محمد علي البار لیکي چي د میکسیکو اوسددونکي دوه نیم زره کاله دمخه له تمبکو څخه خبر وه. لکه چي مشهوره ده په ۱۴۹۲ع.کال چي د ۸۹۸سپوږمیز کال سره سمون خوري د امریکې موندونکي کرسټ وفر کولمبس ولیدل چي د امریکا اصلي اوسددونکي چي ده د ریډ انډ

ین (سورپوستو هندوانو) نوم ورکړ تمباکو څکول[1]. دغه مهال د اروپا، افریقا او آسیا خلك د دې بوټي سره بلد نه وه. د امریکا اوسېدونکو ګ ومان کاوه چي تمباکو د طبي ځانګړنو درلودونکی دی. په اروپا کي د د ې بوټي د دوددو اصلي لامل هم همدغه وو. وايي چي کولمبس او د هغه ملګرو د تمبکو څه بوټي هسپانيې ته وروړل. بيا د امریکا اصلي اوسېدونکو هغه پرتګال ته یووړل. په پرتګال کي د فرانسې سفیر (Nicot Jean) هغه په هکله طبي تجربه وکړه. دغه مهال د فرانسې د ملکې MEDICEIS DE CATHERINE پر سر درد سو نو جان نیکوټ د تمباکو بوټی د هغې د درملني لپاره ورولېږی. بیايې د هغه تخم فرانس ې ته ولېږی. په دې ډول هلته د تمبکو کرنه پیل سول او خلکو د هغو استعمال په بېلو بېلو لارو پیل کړ. بیا تمباکو د اروپانورو هیوادونو ته ورسېدل.

ځیني بیا وايي چي تمباکو د لومړي ځل لپاره د هسپانيې یوه ډاکټر هونډیز نومي اروپایانو ته وروپېژندل. دغه ډاکټر د هسپانيې پاچا دوهم فلیپ میکسیکو ته د څه اطلاعاتي او تحقیقاتي چارو د تر سره کولو لپاره لېږلی وو.

ځیني تاریخ لیکونکي وايي چي ټیچر نومی لومړی سړی وو چي تمباکو يې اروپایانو ته وروپېژندل. ویل کېږي چي دغه سړي تر کولمبس یوه پېړۍ دمخه په ۱۳۹۲ع.کال د هندوستان په لټه برېږی چلول او امریکا ته ورسېدد.

بیا دغه زهر جن بوټـی له اروپا څخه د ۹۹۹ او ۱۰۲۰سپوږمیزو (۱۵۹۰ع. او۱۶۱۱ع.) کلونو په شاو خوا کي ترکي،، عربي ملکونو، افریقا، ایران، افغانستان، هند، جاپان، روس او د نړۍ نورو هیوادونو ته ورسېدد. هند ته دغه بوټی لومړی یوه پرتګالي سوداګر او بیا د شرق الهند د کمپنۍ کارکوونکو وروړ.

اوس دغه بوټۍ تر ټولو زیات په چین، امریکا او هند کي کرل کېږ ي. د یوې احصائيې له مخي په ۱۹۶۲ع.کال ۳، ۴میلیونه هکټاره مځکه په تمبکو کرل سوې وه. او اوس د نړۍ اتیا فیصده تمباکو د سګرټو په جوړولو کي استعمالېږي.

د تمبکو د استعمال پر خلاف اقدامات:

1- مشهوره داده چي امریکا کولمبس ومونده. خو ځینو مسلمانو او غیر مسلمانو پوهانو د لاسوندونو (اسنادو) په رڼا کي جوته کړې ده چي مسلمانانو تر کولمبس سوونه کلونه دمخه پر دغه مځکه ګامونه ايښي دي. پر دې موضوع باندي تقریباً له نیمي پېړۍ څخه بحث روان دی. منار الاسلام مجله د ۱۴۰۸د جمادي الآخر ګڼ ۵.

د تمبکو د څرګندو ضررونو له امله د هغو د څکولو د منع کولو لپاره له هماغه پيله په دولتي او ولسي کچه د مسلمانانو او نامسلمانو لخوا جدي اقدامات تر سره سوي دي. تر ټولو لومړی د ترکيې پاچا لومړي سلطان احمدبن سلطان محمد ثالث د تمبکو د منع کولو په هکله اقدام وکړ. وايي کله چي هغه ته د تمبکو ضررونه معلوم سول نو يې د هغو د خرڅولو د دکانونو د بندولو حکم ورکړ. بيا څلورم سلطان مراد عثماني (د کعبې شريفي بيا رغوونکي) حکم وکړ چي د تمباکو څکوونکو دواړي شونډي دي پرې کيږي او څوك چي تمباکو د پزي د نسوارو په توګه استعمالوي پزه دې پرې سي. وروسته څلورم سلطان محمد عثماني د تمبکو د څ کوونکو د پانسۍ حکم ورکړ.

د مصر والي محمد اليدکشي چي په ۱۷۴۳ع.کال هلته وټاکل سو د کورونو په دروازو کي، په دکانونو او پر عامو سړکونو باندي د تمبکو څ کول منع کړل او امر يې وکړ چي پوليس دي په قاهره کي د ورځي درې واره ګرځي او چي دغسي کسان ونيسي سختي سزاوي دي ورکوي.

د مکې مکرمې شريف مسعود بن سعود په ۱۱۴۶سپوږميز کال فرمان جاري کړ چي په بازارونو او قهوه خانو کي دي په عامه توګه تمباکو نه څکول کيږي.

د انګرززانو په وړاندي د سوډان نامتو مجاهد محمد احمد المهدي تمباکو حرام وبلل او څوك چي به يې پر استعمالولو ونيول سو اتيا درې به يې واهه او يوه اوونۍ به يې بندي کاوه.

د هند مغولي واکمن جهانګير او د ايران واکمن شاه عباس هم په خپلو ملکونو کي پر تمبکو څکولو بنديزونه لګولي وه. ان وايي چي په ايران کي يې د تمبکو د څکوونکو په خولو کي ايشېدلي تېل اچول، چي له دې امله ډېرر وګړي د مرګ شومه سول.

عېسوي واکمنانو هم د تمبکو استعمال منع کړی وو. مثلاً د برتاني ې واکمن لومړي ژاك، سر والټر والي نومی کوم چي د تمبکو څکول يې په برتانيه کي دود کړي وه، ونيو او د مرګ سزا يې ورکړه. په روسيه کي به يې د تمبکو څکوونکي په شلاخو وهل او د سزا په دود به يې خصيانول. ځيني وايي چي که به يې دوهم وار د تمبکو پر څکولو څوك نيولی وای پزه يې وريږې کول او که به يې دريېم وار پر نيولی وای د مرګ سزا يې ورکول.

دا خو ټولي پخوانۍ خبري وې. اوسمهال هم د تمبکو د استعمال د مخنيوي لپاره د ځينو لخوا رشتيانۍ او د ځينو لخوا سرسري او غولوونکي هلي ځلي کيږي.

د بحرين د حکومت د اسلامي شؤونو رياست په ۱۹۹۴ع.کال د تمبکو د حراموالي فتوا ورکړې ده. کويټ بخخي د سګرټټو څکولو پر خلا

اف قانون نافذ کړی دی، چي له مخي يې په عامو ځايونو کي پر سګر ټټو څکولو بنديز لګددلی دی. د خليج په دغه وړوکي هيواد کي که څ وك لومړی ځل له دغه قانونه سرغړونه وکړي پنځوس ډالره جريمه کيږ ي. که دوهم وار له دغه قانونه سروغړوي درې سوه ډالره يې جريمه کوي او پر دريیم ځل يې بندي کوي. دا له دې امله چي په کويټ کي په تر رو لسو کالو کي درې زره تنه د سګرټټ څکولو په پايله کي د ورپښښو سوو ناروغيو له امله مړه سوي دي.

د تمباکو څکولو سره د ماليزيا نامتو مسلمان سياست پوه او پخواني لومړي وزير ډاکټرمهاتيرمحمد د سخت مخالفت له امله هلته په موټ رونو، روغتونونو او نورو ټولو دولتي دفترونو او ودانيو کي تمباکو څ کول په ټينګه منع سوي دي.

د ايټاليا حکومت هم په دې اړه يو قانون نافذ کړی دی چي له مخي يې په روغتونونو، ښوونځيو، پوهنتونونو، سنماوو، موزيمونو، هوټ لونو، او نورو کي د تمباکو څکول منع سوي دي. هلته که څوك د دغه نوي قانون څخه سر وغړوي دوه لکه لررې جريمه کيږي او که څوك دغه قانون په خپلو ادارو کي پلی نه کړي پنځوس لکه لررې جريمه به ورکوي. (پنځوس لکه لررې د دوه ويشت زرو فرانکو سره برابري دي). د يادولو وړده چي تر اوسه په نړۍ کي د داسي ستري جريمې سارى نه دى ليدل سوى.

اوسمهال د تمبکو د څکولو په منع کولو کي تر ټولو زيات بريالى هيواد او په دې هکله د سخت قانون درلودونکى سينګاپور دى. هلته په بندو ځايونو کي د سګرټټ څکولو جريمه پنځه سوه سينګاپوري ډ الره ده. ان کدداى سي چي د دغه قانون سر غړوونکي ته د مرګ سزا ورکړل سي. د دغه هيواد ټولي ډله ييزي رسنۍ د تمباکو پر ضد تبليغ او خپروني کوي. له دې امله په دغه هيواد کي تر ټولو لږ سګرټټ څ کول کيږي. خلك د سګرټټو په تاوانونو پوهددلي دي او دغه قانون ته ډرر درناوى کوي. ويل کيږي چي ښايي په نژدې راتلونکې کي په سين ګاپور کي د سګرټ څکول ګردسره ختم سي.

په ځينو هيوادونو کي له ټلوززيونونو څخه د تمبکو په اړه د اعلانونو خپرول بند سوي دي او ځيني اخبارونه او مجلې هم په دې اړه اعلانونه نه خپروي. په الوتکو کي هم د تمبکو څکوونکو چوکۍ د هغو کسانو له چوکيو بېلي وي چي تمباکو نه څکوي.

په ځينو نورو هيوادونو کي هم د تمباکو پر څکولو باندي په ډول ډول لارو چارو بنديزونه لګول سوي دي. اوسمهال هرکال د روغتيا د نړ يوالي ادارې لخوا د مى (۳۱) د تمبکو نه څکولو د ورځي په نامه لمانځل کيږي. دغه راز د ښځو يوې ډلي د تمبکو څکولو په خلاف د ښځو نړ

یواله ټولنه جوړه کړې ده، څو ښځې له تمبکو خرڅولو او څکولو څخه را وګرځوي. خو لکه چي ښکاري د روغتیا د نړیوالي ادارې او نورو طاغوتي مادي پالو ځواکونو او سازمانونو هلي ځلي رشتیانۍ نه، بلکي ریاکارانه دي. له دې امله دی چي د دغو ځواکونو او سازمانونو دروغجنو او غولوونکو کارونو او تبلیغاتو دوني اغېزې نه دي ښندلي او ډېر لږ خلك د دغو مضرو توکو په ناوړو اغېزو پوهېدلي او ور ځني منع سوي دي.

امریکا چي د مدنیت، آزادۍ، بشري حقوقو او داسي نورو ډېرو ښګڼو په ادعاوو کي دروغجنه، بلکي د دغو چارو ضد جوته سوې ده، په دې هکله هم دروغجنه ده. دا لا څه چي د هېروئینو او نورو مخدره موادو مافیا او لویه سوداګري او ستره ګټه یې هم په همدغه امریکا ا ړه لري. اوس د همدغه هیواد په نوو ځوانانو کي د ډول ډول مخدره موادو استعمال او تمبکو څکول ورځ تر بلي مخ پر زیاتېدو روان دي او دولت دې لوري ته هیڅ بنسټیزه توجه نه کوي.

دردوونکې لا داده چي زموږ دې بې وزلي او پردو ته اړ هیواد ته دونه ډېر او په دونو ډېررونومونو سګرټ را ځي چي توبه کاږه. اوس مهال زموږ له ښاري څخه نیولې ترصحرایي پوري کوچنیانو هلکانو، ځ وانانو، ز ړو او ښځو په دکانونو، هوټلونو، کورونو، دفترونو، موټرونو او داسي نورو کي ډول ډول سګرټونه چپه او راسته په خولو کي نیولي وي او دودوي یې. د دغو سګرټو پر دبلیو باندي د هغو د صفتونو لپاره ډول ډول تبلیغاتي جملې او کلمې لیکل سوي او د دې تر تر څنګ بیا په سیمه ییزو ژبو داسي کلمات هم چاپ سوي وي: «سگرت کشیدن جداً مضر صحت است». «التدخین سبب رئیسي للسرطان وامراض الرئة والقلب والشرائین». یعني تمباکو څکول د سرطان، او د سږو، زړه او رګونو د ناروغیو بنسټیز لامل باله سي. «خبردار: تمباکو نوشي کینسر اور دل کی بیماریون کا باعث هے». یعني خبر اوسئ چي: تمباکو څکول د سرطان او زړه د ناروغیو لامل باله سي.

"HEALTH WARNING: SMOKING IS A MAIN CAUSE OF LUNG CANCER, LUNG DISEASE AND OF HEART AND ARTERIES DISEASES".

یعني روغتیایي خبرتیا: سګرټ څکول د سږو د سرطان، د سږو د ناروغۍ او زړه او رګونو د ناروغیو لامل باله سي.

ښه نو چي دا د دولتونو مشران او دروغتیا وزیران او ډاکټران په د ې پوهېږي چي تمباکو اوسګرټ د نسانانو روغتیا ته دغونه ستر خطرونه او تاوانونه لري نو ولي یې د تریاکو او هېروئینو غوندي کښت، تولید او له یوه هیواده بل هیواد ته لېږدل او پرر او پلور نه منع کوي؟

ښکاره خبره ده چي دغه مشران او د روغتیا وزیران یا په خپله د دې توکو د کمپنیو څښتنان، سوداګر یا عملیان دي یا يې د سوداګرو ملاتړ ي او ملګري دي. او دا خبري يې هسي چټي رنګسايي ده او بس. که چیري دغه ښاغلي شراب، چرس، هرروئین، سګرټ او نور ټول مخدره مواد په ټپه بند کړي نو له دې مدرکه دا دونه ګټي به له کومه کړي؟ او چي خلك دا شیان استعمال نه کړي نو دا دوني ناروغۍ به له کومه سي؟ او د دوی دا دونه درمل به پر چا خرڅوي؟ او د درملو دا دونه ستر کار وبار او دا ستري ستري کارخانې خوبه تقريباً په ټپه ودريږي؟ دلته باید یادونه وکړو چي دا توکي له کومه سول او اوس له کومه راځي او ضررونه يې چاته او ګټي يې چاته رسيږي؟ ضررونه يې په لویه کچه مسلمانانو او بیا د کفري هیوادونو بې وزلو ته او ګټي يې د پانګ ي او پانګوالۍ خرمستو واکمنو او سراښو او يې وجدانو سوداګرو ته. مرګ او لعنت دي وي د انسانیت پر دغسي انسان مخو، شیطان صفتو دښمنانو!

اوس چي په لوددیزو هیوادونو کي د سګرټ څکولو په باب څه پوهه او شعور پیدا سوی دی، د سګرټ جوړولو لوددیزو کمپنیو کوششونه په لار اچولي دي چي دریمه نړۍ د خپلو سګرټو د لا ډېرو خرڅولوستر مارکټ جوړ کړي

خو له بده مرغه زموږ په هیواد کي د تمبکو پر ضد تر اوسه نه کوم قانون پلی سوی او نه په دې اړه کوم اغززمن تبلیغات سوي دي. بلکي تر څه مهال دمخه پوري حکومتونو د نسوارو پلورل په ټکه ورکول او له دې درکه به يې له ټکه کوونکو څخه محصولونه اخیستل. بده يې لا دا چي د پوهنوال عبدالنبي ستانکزي په نامه یوه لیکوال د «صنعتي بوټ ي» په نامه یو کتاب په دري ژبه لیکلی چي سید نور الله ځل په پښتو ژ باړلی او د اکبر د اطلاعاتي او نشراتي منابعو مرکز (اریك) په ۱۳۸۰ لمریز کال خپور کړی دی. د دغه کتاب په یوه برخه کي يې د تقريباً اتو مخونو په تورولو سره تمباکو دصنعتي بوټی په نامه تبلیغ کړی، هغه يې د اقتصادي؟! ارزښتونو لرونکی بوټي ګڼلی او زموږ د هیواد بزګران يې د هغه کرلو او دودولو ته هڅولي دي. دغه کتاب دغي موسسې د اریك د ګرځنده کتابتون له لاري د هیواد د بېلو بېلو سیمو خلکوته د مطالعې لپاره وړاندي کړی دی.

د تمبکو په اړه طبي څېړني:

دا اند چي تمباکو روغتیا ته ضررناکه دي دغونه لرغونی دی لکه خپله تمباکو. په ۱۶۰۴ع.کال د لومړي ځل لپاره د برتانيې پاچا لومړي جېمز په رسمي توګه اعلان وکړ چي تمباکو روغتیا ته مضر دي. چي البته دا د

تمبکو د ضرر په هکله لومړی ځرګندونه وه. د تمبکو پر ضد لومړی طبي رپوټ په ۱۸۵۹ع.کال چاپ سو. په دې رپوټ کي ویل سوي وه چي د فرانسې په یوه روغتون کي (۶۸) ناروغان چي د شونډانو، ستوني، او د خولې د نورو برخو په سرطان اخته وه، تمباکو یې استعمالول. له هغو څخه (۶۶) تنو ناروغانو د تمبکو څکولو لپاره د خټو کوچني پایپونه جوړ کړي وه. چي د دې رپوټ په خپردو سره دغه پایپونه له استعماله ولود دل. خو بیا هم د تمبکو څکولو سره د خلکو لږوالتیا مخ پر زیاتېدو وه. په تېره تر لومړی او دوهمي نړیوالي جګړې وروسته د سګرټو څ کول نور هم زیات عام سول او په ټوله نړۍ کي خپاره سول.

د روغتیا نړیوالي ادارې (W.H.O.) رپوټ وړاندي کړ چي په کومو هیوادونو کي چي د سګرټ څکولو لعنت ډېر عام سوی دی هلته د س ږو د سرطان له ناروغۍ څخه د مړو شمېر په خطرناکه توګه مخ پر زیاتېدو روان دی.

په ۱۹۵۴ع.کال د امریکا د سرطان ټولني (Cancer American Society) او د برتانیې د روغتیایي څېړنو د ډلي (Medical British Council Research) د دروکالو پر شمېرو مشتمل یو رپوټ خپور کړ. په دې ریوټ کي ویل سوي دي چي په مړو کي د نورو په پرتله د سګر ټ څکوونکو شمېره زیاته ده.

په ۱۹۶۲ع.کال د برتانیې د (of Physicians of College Royal London) په یوه لنډ خو هر اړخیز رپوټ کي د تمبکو او د هغو پر اړ وندو ناروغیو بحث سوی او د سګرټو څکول یې روغتیا ته ډېر مضر جوت کړي دي. د دې رپوټ له امله د برتانیې حکومت یو پروګرام په لار واچاوه څو خلکو ته د تمبکو د استعمال د لږولو په هکله لازمي ښوووني وسي.

په ۱۹۶۳ع.کال د امریکا د سرطان ټولني یو بل رپوټ خپور کړ. په دې ریوټ کي ویل سوي دي چي د سګرټ څکولو په عادت کي پرله پسې زیاتوب راغي او له دې امله په خلکو کي د مړیني شمېره هم مخ پر زیات ددو ده. خو د دې ټولو رپوټو نو سره سره په امریکا کي د تمبکو څکولو په اړه څه د پام وړ کمښت رامنځته نه سو.

په ۱۹۶۴ع.کال دامریکا دعمومي جراحۍ ادارې (States United General Surgeon) لخوا یوې جوړي سوي کمېټې تر دوو کلنو څېړنو وروسته په خپل رپوټ کي څرګنده کړه چي په امریکایي نارینه وو کي له ۱۹۵۰ څخه تر ۱۹۶۰ع. پوري د سګرټ څکولو له امله د سږو د سرطان د ناروغانو د مړیني شمېره اویا فیصده زیاته سوې ده. دغي کمېټې سګرټ څکول روغتیا ته تر خطرناکي پولي مضر وګڼل او

له حکومت څخه يې د هغو د کنټرول غوښتنه وکړه. په دغه رپوټ کي دا هم ويل سوي دي چي د سږو سرطان، د زړه د رګونو او د ويني ناروغۍ، د سږو سوی او د ټوخي غوندي خطرناکي ناروغۍ د سګر ټټو څکولو سره اړه لري. دغه راز په دغه رپوټ کي دا هم راغلي دي چي د شونډانو سرطان په پايپ څکولو اړه لري.

په ۱۹۶۴ع.کال د امريکا حکومت پر روغتيا باندي د سګرټټو د ناوړ و اغززو په هکله د زياتو معلوماتو د تر لاسه کولو او څېړنو لپاره ستر ل ګښتونه وکړل او په دغه کال د تمبکو شپږو سترو کمپنيو هم لس ميليونه ډالر د امريکا د درملو ټولني ته د څېړنو لپاره ورکړل.

په ۱۹۶۵ع.کال په امريکا کي يو قانون نافذ سو چي د ۱۹۶۶ع.کال د لومړۍ ورځي څخه دي د سګرټټو پر ټولو قوطيو روغتيا ته د تمبکو د تاوان په هکله لږبل ونښلول سي.

د ۱۹۷۱ع.کال له جنورۍ څخه په تلوززيون کي د سګرټټو په هکله اعلانونه منع سول او د امريکا د سرطان ټولني او د زړه د درملني ټ ولني په ټلوززيون کي د تمبکو څکولو پر ضد ډرري ښې خپروني وکړې.

دغه ډول څېړني اوس هم يه ډررو هيوادونو کي رواني دي او وخت په وخت د تمبکو د ضررونو په هکله خپل ريوټونه خبروي. خو له بده مرغه په سګرټټ څکولو کي څه کمی نه دی راغلی او له دې امله ناروغ ۍ او د هغو درمل هم پر له پسې زياتيږي.

د خپرو سوو شمررو له مخي يوازي په ۱۹۹۱ع.کال کي په امريکا کي د تمبکو څکولو له امله د رامنځته سوو ناروغيو په پايله کي درې نيم لکه تنه مړه سوي دي.

چين د نړۍ يو داسي هيواد دی چي د تمبکو څکولو له امله د مړو شم رر يې د نورو په پرتله زښت زيات دی. د يوه رپوټ سره سم اوس په چين کي د تمبکو له استعمال څخه د ورځي دوه زره تنه سا ورکوي. په هند کي هر کال زيات وکم اته لکه تنه د تمبکو د بېلبېلو ناروغيو له امله مري. دسرطان ډاکټران وايي چي په هند کي د سرطان په مړو کي نيمی هغه کسان دي چي تمباکو يې څکول. او نوي ځوانان زياتره د تمباکو څکولو له امله د زړه په ناروغيو اخته کيږي. د يوه رپوټ سره سم په هغو کسانو کي چي عمرونه يې تر څلوښښتو کالو کم دي او د زړه د ناروغيو له امله مري۷۶ فيصده يې هغه ځوانان دي چي په تمبکو څکولو روږد وه.

په ۱۹۷۵ع.کال د روغتيا نړيوالي ادارې (W.H.O.) په خپل يوه ريوت کي وويل چي له سګرټټ څکولو څخه د مړو يا بدحالو وګړو شمرر تر هغو وګړو زيات دی چي د طاعون، کوي، نري رنځ، جذام (خورا ړه)، لويي تبي (Typhoid) او نورو غوندي ناروغيو څخه مري. د دغي

اداري د نوي رپوټ سره سم په نړۍ کي هرکال (۴۲) لکه وګړي د سګر ټت څکولو له امله د مړيني ښکار کيږي. چي کډدای سي دغه شمړر تر ۲۰۳۰ کال پوري تر پنځلسو مليونو پوري ورسيږي. له دې امله دی چي د تمبکو څکولو د کنټرولو لپاره هر کال نړيواله غونډه کيږي او د می (۳۱) د تمبکو د نه څکولو د ورځي (day Tobacco No) په توګه ټ اکل سوې ده.

په ۱۹۸۷ع.کال د برتانيې يوې روغتيايي مجلې (LANCET) د دغه ک ال د فبرورۍ د (۴) نټټې په ګڼه کي په آسټراليا کي د تمبکو د کمپنيو د برخه والو له لوري يو ليك خپور کړ چي پکښي ليکل سوي وه: د ۲۵ کالو را په دې خوا موږ د سګرټټو د کمپنيو څښتانو له عامو خلکو څخه د تمبکو د نقصانونو په هکله په بل‌لو بل‌لو وسايلو د پټ ولو کوښښونه کول خو اوس موږ اعتراف کوو چي موږ

د سګرټټو جوړولو په سبب په آسټراليا کي د کاله د درويشتو زرو تنو سا اخيستل. له ۱۹۶۲ع.کال څخه تر ۱۹۸۴ع.کال پوري موږ کمپنۍ والاوو څلور لکه اويا زره آسټراليايي او سددونکي وژلي دي. اوس موږ دغه ستر مسؤوليت احساس کړ او په راتلونکې کي د دغسي شيانو د دودولو لپاره هلي ځلي نه کوو.

د ۲۰۰۱ع.کال د جولای په لومړيو کي د امريکا د تمبکو يوې مشهوري کمپنۍ (MORRIS PHILIP) په يوه رپوټ کي په ډرره سپين سترګي سره اعتراف وکړ چي د تمبکو څکوونکي چي تر وخت د مخه مري په دې کي اقتصادي ګټه ده. دغي کمپنۍ د دلايلو او شواهدو په توګه څرګ نده کړې ده چي د چك په جمهوريت کي چي تمباکو څکوونکي تر خپل وخت د مخه مړه سوي دي له دې درکه (۱۴۷) ميليونه ډالره سپمددلي دي. يعني که دغه خلك ژوندي پاته وای نو د هغو پر روغتيايي ساتنه به حکومت دغونه ستر لګښت کولای. له دې رپوټ څخه د دغو بې حيا پاټګوالو موخه داوه چي حکومتونو ته څرګنده کړي چي له تمبکو څ کولو څخه دوی ته اقتصادي ګټه رسيږي.

د يوه بل رپوټ سره سم د تمباکو څکولو له امله په نړۍ کي هر کال د ررش لکه تنه د مرګ ښکار کيږي.

د PHYSIANS OF COLLEGE ROYAL د ۱۹۷۷ع.کال د رپوټ سره سم که په يوه سګرټټ کي موجود نککوټين وايستل سي او يوه روغ سړي ته ورکړل سي نو هغه به سمدستي ومري.

ايس آی ميکملن نومي ويلي دي چي يوازي يو سګرټټ ستاسي د ژ وند اتلس دقيقې ضايع کوي او د لسو سګرټټو يوه قوطۍ ستاسي ژ وند درې ساعته کموي.

د تمبکو دې سترو او بررووونکو ضررونو ته چي وګورو نو ويلای سو چي د تمبکو کمپنۍ، د هغو سوداګر او دکانداران ټول د مرګ پلورونکي دي. ډاکټر ابراهيم الشامي د تمبکو څکول د مرګ د ملايکي عزرايل سره تشبيه کړي دي، لکه چي د خپل کتاب نوم يې «التدخين عزرائيل العصر الحديث» (سګرټ څکول د نوي پرر عزرايل) ايښی دی.

د تمبکو د استعمال ډولونه:

1- **د خولې د نسوارو په ډول**:
زموږ د هيواد په ګوټ ګوټ کي د نسوارو سوداګر، کاروباريان، دکانداران او عام خلك ترخه تمباکو ميده کوي بيا يو مقدار اهاك په ګډوي او نسوار ځني جوړوي. دغه نسوار په بازارونو کي خرڅيږي او زياتره نالوستي او اطرافي خلك يې د نسوارو په دبليو او قوطيو کي اچوي او بيا يې د شپې او د ورځي څوواره په خوله کوي او څو شب بې وروسته يې توکي. په دې ډول د تمبکو او اهاکو زهرجن او ناوړه اثرات د خولې له لاري جذبيږي او د وينو په ذريعه ټول بدن ته انتقالي ږي.

2- **د چلم څکولو په ډول**:
زموږ په هيواد او نورو ځينو ګاونډيو او عربي هيوادونو کي ډول ډ ول چلمونه جوړيږي. خلك د هغو په سرخانو کي تمباکو اچوي، د اور لګ يت خاشه ورته وهي او لوګی يې د چلم د نل له لاري څکوي.
د روغتيا د نړيوالي ادارې يوه مشر مصري ډاکټر شريف عمر ويلي دي چي د چلم نقصانونه د سګرټټو په پرتله بلل دي خو د سګر ټټو تر نقصانونو کم نه دي.

3- **د سګرټټو څکولو په ډول**:
تمباکو د سګرټټو څکولو په ډول په نړيواله کچه استعماليږي او دا طريقه ورځ په ورځ زياته دوديږي. د ځينو رپوټونو له مخي (۸۰) يا (۹۰) فيصده تمباکو د سګرټټ په توګه استعماليږي. څنګه چي د انسانانو ځينو خواخوږو د سګرټټو پر ضد تبليغات وکړل نو د سګر ټټو پر خرڅلاو يې بده اغززه وښندل. ځکه نو د سګرټټو کمپنۍ اړې سوې چي د خلکو د ترر ايستلو لپاره سګرټټو ته فلټرونه ورکړ ي او وښيي چي په دې توګه د تمبکو د مضرو اغززو مخه نيول کيږي. خو حقيقت دادی چي د تمبکو هغه اجزا چي د سرطان سبب کيږي تقريباً ټوله له فلټر څخه تترريږي او جسم ته ننوزي.

4- **د تمباکو ژوولو په ډول**:

د هند په نيمه وچه او جنوب ختيزه آسيا كې تمباكو د پانو سره ژويي. دا تر ټولو بده او صحت ته مضره طريقه ده. ځكه چې په دې توګه د تمبكو اثر په ډېره چټكتيا سره كولموته رسيږي او پر اعصابو هم ډېره بده اغززه كوي. د پانو كېمياوي تجزيه چې يې كړې ده، هغه هم پر روغتيا ډېره بده اغززه كوي او چې تمباكو ورسره يو ځاى سي ضرر يې نور هم زيات سي.

5- د پزي د نسوارو په ډول:

له تمبكو او ځينو نورو توكو څخه يو ډول پوډر جوړوي چې د پزي نسوار ورته وايي او ځيني خلك يې په پزه سوغكي. د تمبكو د استعمال دغه طريقه هم روغتيا ته بخخي ډېره مضره ده. ځكه چې د تمبكو زهري مواد د پزي له لاري جسم ته ننوزي.

دغه راز ځيني خلك تمباكو د سيګار او بړرۍ په بڼه او ځيني يې د پايپ په ذريعه استعمالوي چې دغه ټولي طريقې صحت ته ډېري مضري او د خولې د سرطان او نورو ناروغيو رامنځته كوونكي دي.

تمباكو د اسلام له نظره:

څنګه چې تمباكو او له هغه څخه جوړ سوي توكي په ډول ډول شكلونو بخخي ډېر استعمال سوي دي، نو د ډېررو تجربو او طبي څېړنو له مخي د انسان روغتيا ته په قطعي توګه مضر جوت سوي دي. پر دې سر بېره لكه چې پوهيږو سګرټ د چرسو، هېروئينو او نورو مهلكو او نشه يي موادو د استعمال ذريعه هم ګرځي. ښايي د تمبكو د كمپنيو لخوا د هغو په مركباتو كي نور داسي شيان هم ګډيږي چې هغه هم حلا ل نه وي. د سګرټو د كاغذ لوګى هم روغتيا ته ضرر رسوي. په دې هم پوهيږو چې انسانان خپله په مليارډونو پانګه چې بايد پر ښو او د خير پر لارو ولګيږي د تمبكو په استعمال سره په خپلو لاسونو سوځي. نو دا خو يو داسي توكى جوت سو چې د هغه خطر او ضرر انسانان او انساني ټولني د سترو ناورينونو سره مخامخ كوي.

دلته پوښتنه كېدداى سي چې دا خطر چا او څله انسانانو ته متوجه ك ړى دى؟ جواب داداى چې د مسلمان او بې وزلي انسان طاغوتي، مادي پ الو، انسان مخو، شيطان صفتو دښمنانو د مادي ګټو د تر لاسه كولو او د مسلمان او بې وزلي انسان د لا خوارولو، بې ځواكه كولو او له پښو اچولو لپاره او تر ډېره حده پخپله همدغه مسلمان او بې وزلي انسان د هغه د غفلت او بې پرواىې له امله.

دا چې مسلمانان له دې امله د ستر هوډى، الوالعزمى، لوړ همتى، هو ښيارى خواپاكى او سپڅڅلي، پر مختللي او متمدن ژوندانه پر ځاى په ډول ډول غلاميو، غفـلتونو، اسرافونو، ټيټتياوو او خوار، اسكررلي

او بې خونده ژوند او نورو قسم قسم ناوړو چارو اخته دي دا خو يو داسي خبره ده چي هر مسلمان ته د اسلام له روح څخه د هغې ناوړتيا څرګنديږي.په دې مورد کي بل‌له دې چي د اسلام اصولو او اساساتو ته په کتو سره د تمبکو او نورو ډول ډول نشو د هرڅه ژر مخنيوي لپاره جدي ګامونه پورته سي بل څه ته ضرورت دی؟ له آره په دې هکله اوسمهال اسلامي فقهي بحثونو او دلايلو ته اړتيا نه ليدل کيږي. خو د د ې لپاره چي په دې هکله مو په قطعي توګه د کج بحثيو مخه نيولې وي او د دې شيانو له استعمال څخه د غوڅې دډې او د هغو د قطعي مخنيوي په خاطر مو وجدانونه را پارولي او را پاڅولي وي د قرآني آيتونو، نبوي احاديثو، او اسلامي عالمانو د څرګندونو په رڼا کي د تمبکو د حرمت په اړه څه څرګندوني کوو.والله ولي التوفيق.

بدن، ژوند او روغتيا د لوی څښتن عطيه ده. دا يو الهي نعمت، ستره پانګه او لوی امانت دی. د دې نعمتونو ساتنه او له ضررونو څخه ژغورنه ضروري چاره ده. له دې امله په خوړو کي غلطي او بې قاعده ګي يا د تاواني درملو استعمال مجرمانه عمل بلل سوی دی. په دې هکله زمونږ ستر پېغمبر ج موږ له عقله کار اخيستلو ته وربولي، لکه چي فر مايي: «لکل شئ دعامة ودعامة المؤمن عقله». (رواه بغية الحارث) يعني هر شي ته ستون او تکيه ځای وي او د مومن تکيه ځای د هغه عقل دی. تر څو چي د انسان بدن روغ رمټ نه وي نه ديني چاري په ښه توګه تر سره کولای سي نه دنيوي چاري. له دې امله دی چي رسول ج صحت د انسان د نېك کمرغۍ يو مهم عنصر بللی دي. لکه چي فرمايي: «مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ مُعَافًى فِي جَسَدِهِ عِنْدَهُ قُوتُ يَوْمِهِ فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا» (رواه الترمذي وابن ماجه). يعني له تاسي څخه چي څوك په داسي حال کي شپه سبا کړي چي د ځان برره نه وي ورسره، صورت يې روغ رمټ وي او د همهغي ورځي خوراك ولري، ګواکي ټوله نړۍ د ده ده.

له دې امله د اسلام سپڅڅلی دين يوازي د هغو شيانو د خوړلو او استعمالولو اجازه ورکړې ده چي بدن تندرسته کوي او د روحاني ځواك په پرمختيا کي يې مرستندوی باله سي. او د هغو شيانو خوړل يې منع کړي دي چي جسم ته تاوان پښښوي او روحاني ځواك مړاوی کوي. د دې مصلحت پر بنسټ فقهاوو رحمهم الله شرعي ضابطه ټاکلې ده چي: «ويحرم ما يضر بالبدن والعقل» «هر هغه څه چي بدن او عقل ته تاوان رسوي حرام دي».

نو پر دې بنسټ د تمبکو د ضررونو په هکله د دولتي چارواکو او اسلا مي عالمانو پېټه خوله اوسددل يا پخپله د هغو په دغه عمل اخته کېد دل او مل‌لمنو او نورو ته يې ورکول ښه کار نه ښکاري.

درسته ده چي په نبوي پړر او د اسلام په لومړيو وختونو کي اسلا مي ټولنه د تمبکو سره بلده نه وه. له دې امله په احاديثو، د صحابه وو او تابعينو په آثارو او د مجتهدو امامانو په اقوالو کي د هغو د حراموالي يا حلالوالي په باره کي يادوني نسته، خو کله چي دغه بوټی د لسمي هجري پړرۍ په وروستيو کي په اسلامي ټولنه کي څرګند سو له هماغه مهاله اسلامي عالمانو د هغو د استعمال د منعي په هکله څرګ ندوني کړي دي؛ ځينو په دې هکله بېلې رسالې وليکلې يا يې د خپلو فقهي کتابونو د نشه يې توکو په بابونو کي د هغو په هکله شرعي حکمونه بيان کړي دي او دا لړۍ تر اوسه روانه ده.

دا چي ځينو عالمانو د تمبکو استعمال مباح بللی او د هغو د جواز فتواوي يې ورکړي دي، دا د هغو عالمانو خبري دي چي د تمبکو مضر اثرات نه وه ورته څرګند سوي، بلکي په لومړيو مهالونو کي دغه توکی په ځينو مواردو کي د بدن پر ځينو باندنيو برخو باندي د درملو په توګه استعمال‌ددی. لکه چي د ځينو دردونو د تسکين لپاره پر پوست وهل کېد دی. چي البته اوس د دې بوټي د زياتو ضررونو د څرګندددو له امله د هغه ځيني ګټي د هغه د حرمت مانع کېددلای نه سي. لکه چي د شرابو او قمار ځيني ګټي په قرآني نص جوتي دي خو قرآن د حلت او حرمت دا ضابطه وړاندي کړې چي: ﴿وَإِثۡمُهُمَآ أَكۡبَرُ مِن نَّفۡعِهِمَاۗ﴾ [البقرة: 219] «د شرابو او قمار ګناه د هغو تر ګټو ډېره لويه ده». له دې آيت څخه دا ډېرر مهم اصل معلومېږي چي په هر شی کي چي هر څونه بد هم وي څه ناڅ ه ګټي هم سته. خو په کار ده چي د ګټو او تاوانونو پرتلنه وسي. که يې نقصانونه او مفاسد زيات وه نو د لږو ګټو په خاطر هغه جايز نه ګڼل کيږي.

څنګه چي دغو عالمانو ته يوازي د تمبکو ناوړه بوی معلوم‌ددی، له دې امله يې د هغه استعمال پر هوږه او پيازو د قياس له مخي مکروه باله. که چيري هغو ته د تمبکو ضررونه د اوس په شان معلوم وای هيڅکله به يې د هغو د استعمال د جواز فتوا نه وای ورکړې. نو اوس څنګه چي د تمبکو د خطرناکو ضررونو په هکله حقايق څرګند سوي، ښايي ديني ع الما‌ن د دې خطرناك بوټي اوسنيو او راتلونکو ضررونو ته متوجه سي او د هغو د تحريم په هکله متحد موقف غوره کړي. لکه چي د ۱۴۰۲ سپوږ ميز کال د دړمي خور له ۲۷تر ۳۰ پوري د مدينې منورې په اسلامي پوهنتون کي د نشه يي موادو پر ضد د اوولسو اسلامي هيوادونو د سترو عالمانو په ګډون يو نړيوال کنفرانس جوړ سو او ټولو په متفقه توګه د تمبکو د حرمت فتواوي تائيد کړې.

د تمبکو او له هغو څخه د جوړو سوو توکو پر حراموالي ټول هغه آيتونه او احاديث چي د چرسو او ترياکو په بحث کي راغلي دي دلالت

کوي. په تررره څرګه چي تمباکو خبيث او صحت ته ډرر مضر توکي باله سي او انسان په تدريج سره هلاکوي او له بله پلوه د تمبکو څکول د پيسو سوځل او اسراف دی ځکه يې نو استعمال جيدو اسلامي عالمانو حرام بللی دی.

البته کددای سي چي پوښتنه وسي چي د تمبکو د منعي او تحريم په هکله خو د لوی څښتن په کلام او د حضرت نبي ج په سنتو کي څرګند نص نسته. جواب دادی چي د قرآن کريم او نبوي سنت نصوص پر دوه ډ وله دي: يو ډول يې عام دلايل دي، لکه هغه ضوابط او قواعد چي د قيامت تر ورځي پوري ډرر جزئيات تر هغو لاندي کيږي، بل ډول يې هغه دلايل دي چي د يوه ټاکلي شي په هکله دلالت کوي. د لومړي مثال هغه آيتونه او احاديث دي چي موږ د چرسو او ترياکو د حرمت په هکله ذکر کړل کوم چي په عامه توګه د تمبکو د څکولو پر تحريم هم دلالت کوي.
دوهم مثال د لوی څښتن دا قول دی:

﴿حُرِّمَتۡ عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَيۡتَةُ وَٱلدَّمُ وَلَحۡمُ ٱلۡخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيۡرِ ٱللَّهِ بِهِۦ﴾.
[المائدة: 3].

ژباړه: «پرتاسي مرداره، وينه، د سرکوزي غوښه او هغه څاروي چي له لوی څښتن پرته د کوم بل چا په نوم ذبح سوي وي حرام کړای سول».

په دې توګه د دغو دواړو ډولو نصوصو د دلالت په مقتضا د لوی څښتن بنده ګان ملزم دي.

د تمبکو د حرمت په هکله د اسلامي عالمانو څرګندوني:

د تمبکو د حرمت او ديني او روغتيايي اضرارو په هکله د څلورو فقهي مذهبونو ډررو جيدو عالمانو مفصلي څرګندوني کړي دي. موږ دلته د حنفي فقهاوو او علماوو څرګندوني په لنډه توګه را اخلو او د نورو په هکله په لنډو يادونو بسنه کوو.

1- ابوالحسن مصري حنفي فرمايي: «صحيح او نقلي آثار او څرګند عقلي دلايل د تمبکو د حرمت اعلان کوي. د غه بوټی د ۱۰۰۰ع.کال په شاوخوا کي رامنځته سو. او تر ټولو دمخه د يهودو، نصاراوو او مجوسو (اوروپالو) په ملکونو کي څرګند سو او يوه يهود خلك د مغرب اقصیٰ په سيمه کي د طبابت په پلمه په رووړد کړل. بيا په روم کي د اتکلين په نامه د يوه ع‌س‌سوي او په سوډان کي د مجوسيانو لخوا دغه بوټی خلکو ته وروپژژندل سو او بيا په مصر او حجاز او نورو هيوادونو کي عام سو. لوی څښتنأ هر نشه کوونکی شی منع کړی دی. دغه توکی د څکوونکي ظاهري او باطني غړي بې حسه او کمزوري کوي او که دا څوك نه مني لږ تر لږه خو مخدر او مفتر هرو مرو دی. ټول ډاکټران د هغه پر

مضر والي متفق دي. بدن او شتوته تاوان رسوي او څکول يې د فاسقانو سره مشابهت دی. ځکه دا زياتره فساق او رذيل غوندي و ګړي څکوي او څوك چي يې څکوي له خولې څخه يې ناسم او خبيث بوی هم راوزي».

2- محمد فقهي عيني حنفي د تمبکو د حرمت په هکله يوه رساله ليکل ې ده او په لاندي څلورو لاملونو يې د هغو څکول حرام بللي دي:

(الف) د معتبرو طبيبانو د څرګندونو سره سم روغتيا ته مضر دي او کوم شی چي صحت ته مضر وي د هغه استعمال په اتفاق سره حرام وی.

(ب) د طبيبانو په اند تمباکو له مخدراتو څخه بلل کيږي او د مخدراتو استعمال شرعاً ممنوع دی. د يادولو وړ ده چي د تمبکو او د تمبکو غوندي شيانو په هکله د طبيبانو خبره د ټولو سلف او خلف (مخکنيو او وروستنيو) عالمانو په اتفاق معتبره او حجت ده.

(ج) د تمبکو بد بوی هغو کسانو ته تکليف رسوي چي نه يې څکوي. په تررره په لمانځه او نورو مجلسونو کي خو له دې امله تکليف بخخي ډرر وي. ان ملايکو ته هم له تمبکو څکولو څخه تکليف رسيږي. امام بخاري او مسلم له حضرت جابرس څخه روايت کوي چي رسول ج وفرمايل: «څوك چي پياز او هوږه وخوري زموږ او زموږ له مسجد څخه دي ګوښه ګرځي او په خپل کور کي دي کښېني». البته په دې ټول پوهيږي چي د تمبکو بوی د پيازو او هوږي تر بوي ډرر بد دی. دغه راز په صحيحينو کي له حضرت جابرس څخه روايت کوي چي رسول ج وفرمايل: «له کوم شي څخه چي خلك په تکليف کيږي ملايکي هم له هغه څخه په تکليف کيږي».

رسول ج دا هم فرمايلي دي چي: «چا چي کوم مسلمان ته تکليف ورك ړ ګواکي ماته يې تکليف راکړ او چا چي ماته تکليف راكړګواکي لوی څښتن ته يې تکليف ورکړ». (دغه حديث طبراني په المعجم الاوسط کي له حضرت انس څخه روايت کړی دی).

(د) د تمبکو څکول فضول خرڅي ده او فضول خرڅي حرامه ده. (فتوٰی في حکم شرب الدخان ۵، ۶مخونه).

1- ابوالعباس احمد رومي حنفي د خپل «مجالس الابرار» نومي کتاب په دررشم او شپږ نوييم، اووه نوييمو مجلسونو کي د چلم څکولو په هکله بحث کړی دی او په درو سرو مجلسونو کي يې د هغه حرمت ثابت کړی دی. هغه د فقهاوو په حواله وايي: له کوم چا څ خه چي داسي بدبوی ځي چي خلك ځني په تکليف کيږي نو له مسجد څخه د هغه ايستل لازم دي. که يې څه هم د لاسونو او پ ښو په نيولو او کشولو سره وي. خو د ډيري او سر تر ورښښتانو دې نه نيسي. نو له دې کبله اوس له مسجد څخه د ډررو امامانو او

مؤذنانو ايستل لازمي.ږي. ځکه د دغسي ډرروامامانو له خولو څخه د دغه توکي د استعمالولو په سبب بدبوی ځي. (مجالس الابرار ۶۸۵مخ، د کراچي د دارالاشاعت چاپ).

2- علامه ابن وهبان په خپله نامتو منظومه کي وايي:

ويمنع من بيع الد خان وشربه وشاربه في الصوم لاشك يفطر

يعني د تمبکو بيه او څکول دي منع سي او که يې په روژه کي څوك و څکوي روژه يې ماتي.ږي.

1- حسن بن عمار مصري شرنبلالي حنفي د ابن وهبان د منظومې په شرح کي د الکراهية والاستحسان په فصل کي د يوه مفصل بحث په ترځ کي د تمبکو د ديني او روغتيايي ضررونو او حرمت په هکله څرګندوني کړي او د هغو څکول يې قبيح عادت او د هغو څکوونکی يې دشيطان غوندي بللی دی.

2- د شاه ولي الله محدث دهلوي پلار شاه عبدالرحيم يو لوی عالم وو. هغه که څه هم د تمبکو د څکولو د قطعي حرمت قايل نه وو، خو د هغو د څکولو سخت مخالف وو. او شاه ولي الله له هغه څخه د تمبکو د قباحتونو په هکله ډرر دلايل وړاندي کړي دي. (وګورئ انفاس العارفين، اردو، د ديوبند د الفلاح چاپ ۱۷۵ـ ۱۷۷مخونه).

3- علامه عبدالعظيم مکي چي په مکه مکرمه کي د احنافو مفتي وو د تمبکو د څکولو د ضررونو او حراموالي په باب په خپله رساله «تحذير الامة عن ملابسة الغمة» کي مفصلي خبري کړي دي.

4- عبدالغني مزجاجي حنفي د تمبکو مکروه تحريمي بلل تر ټولو غوره او مناسب قول بللی دی. (فتاویٰ مولاناعبدالحی ۵۴۰مخ).

5- احمد عجبي حلبي حنفي د تمبکو په هکله يوه رساله ليکلې ده او پکښي ويلي يې دي چي د تمبکو څکولو مصيبت چي په ټولو هيوادونو کي عام سوی دی په ټولو مذهبونو کي بدعت منکره دی ، د قرآن کريم په مجلس کي د هغو له څکولو څخه د سوء خاتمې (بد انحام) اندېښنه ده. د هغو په حرمت کي شك نسته.لوی څښتن دي په خپل فضل او کرم موږ ځني وساتي.

نوموړي يوه خپله دغه رساله د عثماني خلافت مرکز آستانې (استنبول) ته وړې وه او د هغه مهال شيخ الاسلام ته يې ښکاره کړې وه چي د هغه لخوا هم تائيد او منل سوې وه. همدغه ستر عالم د درمختار په شرح کي هم د «الاشربه» په بحث کي د تمبکو څکول حرام بللي او د ځينو هغو کسانو دلايل يې چي تمباکو حلال بولي رد کړي دي. (الدخان مابين القديم والحديث ۱۷۰مخ).

1- د حلب يوه اسلامي عالم محمد بن عبدالله طرابيشي حنفي د تمبکو د حرمت په هکله درې رسالې ليکلي دي چي دوې په نثر او

يوه په نظم ده.

2- محمد حيات مدني حنفي هم په ډول ډول دلايلو د تمبکو څکول حرام بللي دي.

3- عبدالرحمن شهيد نقشبندي سندي حنفي ويلي دي چې د تمبکو څ کول مکروه تحريمي دي او څنګه چې دا يو خبيث توکی دی په قرآني نص منع دی او استعمالول يې د الهي فطرت بدلون دی. (و ګورئ الموقف الشرعي من التبغ والتدخين۹۸مخ).

4- عمر بن احمد مصري حنفي ليکي: د مصر، ديار روم (ترکيې)، حجاز، او يمن د ډررو عالمانو په اند تمباکو حرام دي. د دې توکي په حرمت کي هغه څوك توقف او تردد کوي چي ښوويددلی مکابر او معاند وي او لوی څښتن له بصيرته بې برخي کړی وي.

5- د شام د حنفيانو مرجع شيخ محمد الحامد د تمبکو پر حرمت د فتوا ورکولو په ترڅ کي وايي: دا خبيث توکی دی او د هغه څکول د ځان هلاکول او بربادول دي. د هغو نقصانونه نوي طبابت جوت کړي دي، نو چي ضرر يې جوت دی حرمت يې هم جوت دی. (الموقف الشرعي۱۰۲ مخ).

6- محمد بن عبدالباقي مکي حنفي د تمبکو د حرمت په هکله د «الحسام القاصم» په نامه يوه رساله ليکلې ده.

7- صبغة الله بهړوچي حسيني هم د تمبکو د حرمت په اړه د «الحجة والبرهان في تحريم الدخان» په نامه رساله ليکلې ده.

8- محمد الحامدي الزبيدي د تمبکو د حرمت په باب دوې رسالې ليکلي دي.

9- د عثماني ترکيې ستر مفتي شيخ الاسلام محمد بن سعدالدين حنفي د يوې منظومي استفتا په جواب کي منظوم جواب ورکړی چي يو بيت يې داسي دی:

حرام شربه لاشك فيه محال ذكره بين الحلال

ژباړه: د تمبکو د استعمال په حرمت کي هيڅ شك نسته او د حلالو توکو په منځ کي د هغو يادول ناشونی کار دی.

د غه فتوا د عثماني سلطنت د وختو عالمانو هم تائيد کړه.

10-شيخ الاسلام عطاء الله رومي حنفي هم د تمبکو د حرمت ملاتړی وو.

11-دعلامه ابوزيد عبدالرحمن بن محمد بن محمد عمادالدين عمادي حنفي چي د دمشق مفتي وو له کتاب «هدية ابن العماد لعباد العباد» څخه څرګندېږي چي هغه تمباکو مکروه تحريمي ګڼل او د هغو څکوونکی يې فاسق باله. عمادي د خپل دغه کتاب د «الجماعة» په فصل کي وايي: په هغه چا پسي اقتدا مکروه ده

چي په سود خوړلو، يا کوم حرام کار کولو يا پر کوم بدعت او مکروه چاره لکه تمباکو څکولو باندي په پابندۍ او اصرار مشهور وي، په تررره چي تمباکو څکول د سلطان لخوا منع سوي هم وي. (وګورئ ردالمحتار۵/ ۴۰۷مخ).

12-د عبدالغني نابلسي پلار اسماعيل نابلسي حنفي په «الاحکام شرح درر الاحکام» کي ويلي دي چي مړره کولای سي خپله مررمن د تمبکو له څکولو څخه منع کړي، په تررره چي مړره تمباکو نه څ کوي. ځکه چي دا خوله بدبويه کوي. اعاذنا الله تعالی منه (لوی څښتن مودي ځني وساتي). (ردالمحتار۵/ ۴۰۶مخ).

13-په مصر کي د خپل وخت د احنافو امام ابوزيد عبدالرحمن مسيري حنفي مصري هم د تمبکو د څکولو د منعي فتوا ورکړې ده. (پورتنی ماخذ).

14-علامه محمد بن علي علاء الدين حصکفي حنفي دمشقي د «الدر المنتقٰی في شرح الملتقٰی» د کتاب الاشربه په وروستيو کي په واضح توګه د تمبکو څکول حرام بللي دي.

15-رجب بن احمد حنفي په «الوسيلة الاحمدية والذريعة السرمدية» کي ويلي دي: هغه فضول خرڅي چي له ګنهونو او منهياتو څخه شمررل کيږي يو هم د تمبکو رانيول دي کوم چي دمسلمانانو د د ښمنو کفارو لخوا رامنځته سوي دي. او خاص او عام ټول په اخته سوي دي. ځنګه چي دا په لوړه بيه رانيسي نو په حرامو فضول خرڅيو کي راځي. او د دې ترڅنګ د هغو څکوونکي د هغو د بد بوی له امله مسلمانانو ته اذيت رسوي او په حديث کي راغلي دي چي: «کل مؤذ في النار» (کنز العمال ۳۹۴۸۴ حديث او الجامع الصغير ۶۳۴۴ حديث). يعني هر اذيت کوونکی به په دوږخ کي وي.

16-ابوسعيد الخادمي القونوي د «الطريقة المحمديه» د شرحي «بريقة محمودية» د لومړي باب د دوهم فصل د عادي تر بدعتونو په بحث کي ليکي: که اصح داده چي تمباکو حرام نه دي نو ځنګه چي موثقو عالمانو ډرر اختلاف پکښي کړی دی او د هغو په هکله يې فتواوي ورکړي دي نو د هغو په کراهيت کي هيڅ شك نسته په ت رره چي بيا پاچا د عامه مصلحت لپاره د يوه مباح کار منع کړی وي د هغه متابعت خو نو بخخي اړين دی او په کوم څه کي چي علماوو ډرر لږ اختلاف کړی وي هغه شبهه رامنځته کوي او په التلويح کي وايي چي له شبهاتو څخه محرمات ثابتيږي. (وګورئ البريقة شرح الطريقة ۱/ ۱۳۴مخ).

17-د الفقه الاسلامي وادلته مؤلف ډاکټر وهبه الزحيلي د شيخ محمد بن جعفر الکناني له کتاب څخه د تمبکو پر حرمت باندي اوولس

دلیله را اخیستي دي او د هغو زښت زیات مفاسد يې په ګوته کړ
ي دي. (وګورئ الفقه الاسلامي وادلته ۷/ ۵۵۰۸مخ).

18-ابوطالب ابن علي حنفي د تمبکو د حرمت په هکله د «البرهان علی تحریم الدخان» په نامه رساله لیکلې ده.

19-عیسی شهاوي مصري هم د تمبکو د حرمت په هکله یو کتاب لیکلی دی.

20-محمد عبدالباقي حنفي د تمبکو د حرمت په هکله د «المدافع البرهانیة في مدافع المناکیر الدخانیة» په نامه رساله لیکلې ده.

21-علاء الدین رومي حنفي هم د تمبکو په هکله یوه رساله لیکلې ده او په هغې کي يې ويلي دي چي د تمبکو د حرمت په هکله ډېرو حنفي او غیر حنفي عالمانو فتواوي ورکړي دي.

22-ملا حسین بن اسکندر حنفي هم د تمبکو د حرمت په باب یوه رساله لیکلې ده.

23-علامه مخدوم عبدالواحد سیوستاني سندهي د فتاوای واحدي په ۷۲مخ کي ويلي دي چي تمباکو د هغو شیانو له جملې څخه دي چي فساق باندي راغونډېږي نو د هغو استعمال فسق دی او د فاسق امامت که له ده پرته بل څوك وي مکروه تنزیهي دی. په فاسق پسي لمونځ کوونکی که څه هم د جماعت فضیلت ترلاسه کوي خو د تقي او پرهزګاره د امامت فضیلت نه ترلاسه کوي. لنډ
ه دا چي د تمبکو څکوونکي امام ته دمخه کېدل او په هغه پسي اقتدا تنزیهي مکروه ده. که په بل چا پسي لمونځ امکان ولري نو هغه افضل دی که نه تر انفرادي لمونځ په فاسق پسي اقتدا اولٰی ده.

24-د احیاء العلوم الدین او القاموس المحیط شارح محمد مرتضٰی الزبیدي پر تمبکو باندي دوې رسالې لیکلي دي چي یوه يې «اتحاف الاخوان في حکم الدخان» نومېږي او بله يې «هدیة الا خوان في شجرة الدخان» نومېږي.

د هند له حنفي عالمانو څخه:

25-شیخ وجیه الدین علوي

26- مولانا صبغت اللّٰه.

27-مولانا عبدالغني صدیقي سنبهلي.

28- مولانا حسن حسیني.

29-مولانا یار محمد احمد آبادي.

30-مولانا احمد اللّٰه احمد آبادي د تمبکو د حرمت فتواوي ورکړي دي.

31- مولانا عبدالحی لکهنوي د تمبکو د مطلق اباحت قایل نه وو، بلکي مکروه تنزیهي يې بلل خو دا يې هم لیکلي دي چي د تمبکوپر له

پسې استعمالول او عادت کبیره ګناه ده. (وګورئ ترويح الجنان ۲۲ مخ).

32-حکیم الامت مولانا اشرف علي تهانوي د امداد الفتاوٰی په ۴/ ۹۹ مخ کي د چلم او تمبکو څکولو په هکله اوږدي څرګندوني کړي دي چي له هغو څخه د هغه نفرت څرګندیږي او په ځینو مواردو کي يې د حرمت قایل دی. هغه په خپلو څرګندونو کي دا هم ويلي دي چي د تمبکو په څکولو سره د اهل نارو سره مشابهت راځي چي له خولې او پزي څخه يې دود وزي او بد او سخت مکروه دی او که څوك نشه کړي نو د هغو په حرمت کي څه شك نسته. بيا وايي: په هر حال د تمبکو څکوونکی له ګڼاه خالي نه دی او پر ګ ناه اصرار سخته ګناه ده. او د زياترو اهل کشفو له اقوالو او رشتنيو خوبونو څخه معلومه سوې ده چي د تمبکو څکوونکی د نبوي محفل څخه بې برخي ليدل سوی دی او ځينو د تمبکو څ کوونکی معذب ليدلی دی اعاذ نا الله منه شاعر څه ښه ويلي دي:

تمباکو نوش را سینه سیاه است اګـر بـاور نـداري نـی ګــواه است.

33-علامه نواب محمد قطب الدين خان دهلوي د مشکوٰة شارح هم د تمبکو د حرمت قایل دی. (وګورئ مظاهر حق۶۶ مخ).

34-مشهور خطيب او مبلغ مولانا محمد پالن حقاني ګجراتي په خپل کتاب «شريعت يا جهالت» کي د تمبکو په هکله اوږدي څرګندوني کړی او خلك يې د هغو له څکولو څخه پرهزز او ډډي کولو ته بللي دي.

35-مولانا احمد رضاخان برلوي که څه هم د تمبکو د څکولو د اباحت قایل وو خو ليکلي يې دي: البته هغه چلم چي ځيني جهال يې د روژې په مبارکه مياشت کي د روژه ماتي پر مهال څکوي او په هغه سره په خپلو حواسو او دماغ کي فتور او سستي راولي او سترګ ي او زړه په يوه عجيب حالت اخته کوي بې شکه چي ممنوع او ناجايز او ګناه ده او هغه هم د روژې په مبارکه مياشت کي معاذ الله. لوی څښتن دي دغسي خلکو ته هدايت وکړي.

دا وې د تمبکو د ديني اضرارو او حرمت په هکله د حنفي علماوو نظريې او څرګندوني فاعبروا يا اولی الابصار.

د تمبکو د ديني او دنيوي اضرارو او حرمت په هکله زښتو زياتو م الکي، شافعي او حنبلي علماوو ليکني کړي، فتواوي يې ورکړي او ډرري رسالې او کتابونه يې پر ليکلي دي. سعودي سلفي عالمانو هم د تمبکو د حرمت په هکله فتواوي ور کړي او رسالې يې ليکلي دي او ځينو علماوو

لا دا هم ویلي دي چې که چا هغه استعمال کړي او یا يې د هغو تجارت کړی وي باید د هغو له استعمال او تجارت څخه توبه وکاږي.

د ایران دولت په ۱۹۹۱ع.کال د تمبکو د منعي او تحریم او د تمبکو څ کوونکو ته د دندو د نه ورکولو امر صادر کړ.

د نورو اسلامي او غیر اسلامي مذاهبو عالمانو هم د تمبکو استعمال حرام بللی دی، لکه چې په جزیرة العرب کې اباضیه وو، په شمالي او لود دیزه افریقا کې تیجانیه وو، په سوریه او لبنان کې نصیریه وو او دروزو، په ایران کې بهائیه وو، په هند کې د سیکانو لسم ګرو ګوبند سيګه۔ چې او د هندوانو د مذهب کتابونو د تمبکو استعمال منع کړی دی.

د تمبکو په هکله وروستۍ خبرې:

په مخکنیو پاڼو کې مو د تمبکو د دیني او روغتیایي اضرارو په هکله د پوهانو، ډاکټرانو، دیني عالمانو او محققینو څرګندوني، نظریات او فتواوي ولوستلې له هغو څخه څرګنده سوه چې ځینو علماوو او اکابرو چې د هغو د اباحت په هکله څه ویلي دي له دې امله وو چې هغوی د تمبکو په دغونو مهلکو تاوانونو نه وه خبر او څوك چې په لومړیو یا راوروسته کې د دغه خبیث بوټي په ډول ډول ضررونو پوهددلي دي هغوی د هغو د حرمت په هکله فتواوي ورکړي دي.

په هر ترتیب د دغه مضر بوټي استعمال، کرل او خرڅول او رانیول د اسلامي شریعت له روح سره منافي کار دی. که زموږ له دیني عالمانو څ خه څوك دغه توکی استعمالوي باید له امامت او داسي نورو سپڅڅلو چارو څخه ګوښه سي څو په دې توګه زموږ اسلامي ټولنه له دغه توکو او نورو ټولو ناولو مخدراتو څخه پاکه سي. زما له پیاوړو، جیدو او متعهدو دیني پوهانو او عالمانو څخه په ډرر درناوي هیله ده چې د دین او ټولني د سمون او اصلاح په لړ کې د دغه منکر له منځه وړلو ته هم پام واړوي.

ځیني کسان ښایي ووايي چې نسوار، چلم او تمباکو خو زموږ ځیني لوی عالمان او پوهان استعمالوي، نو موږ هم د هغو د پیروی او اطاعت له مخي دا کار کوو. د دغو کسانو په جواب کې باید عرض سي چې یو خو دغه ستر عالمان د انبیاوو غوندي معصوم نه دي، نو د دوی د هر کار تقلید چې د شرعي سره سم نه وي جایز نه دی. لکه چې حضرت علي‌س له رسول ج څخه روایت کوي «إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي المَعْرُوفِ» (صحیح مسلم کتاب الامارة ۴۰ حدیث). یعني اطاعت په ښګګڼو او نېکو چارو کې وي. بل موږ ته اسوه (نمونه او بېلګه) رسول ج دی، لکه چې لوی څښتنأ فرمايي: ﴿لَّقَدۡ كَانَ لَكُمۡ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسۡوَةٌ حَسَنَةٞ﴾ [الأحزاب: 21].
یعني «بېشکه چې ستاسي لپاره د لوی څښتن په رسول کې یوه خورا غوره

نمونه (موجوده) ده». څکه نو موږ ته د رسولﷺ لاربښووني او تعليمات د تقليد وړ دي. نو تاسي فکر وکړئ چي رسولﷺ دغسي بدبويه توکي استعمالول؟ او که به بل چا استعمال کړي واى هغه يې ځان يا خپل مسجد ته نږدې پرېښښاوه؟ او که دغه توکي په هغه وخت کي موجود واى د هغو له استعمالولو څخه به يې خلك نه واى منع کړى؟

دغه راز ښايي ځيني کسان ووايي چي اوس خو تمباکو ډېرر کسان استعمالوي نو چي دا دونه ناوړه توکى دى او شرعاً يې استعمال ښه نه دى نو ولي يې دا دونه ډېرر خلك استعمالوي؟ د دې خبري په جواب کي بايد وويل سي چي تاريخ شاهد دى چي د حق معيار په لږو او ډېررو اړه نه لري. بلکي د اصولو خوښوونکي او د حق پلويان زياتره لږ وي، خو دا د دې معنا نه لري چي موږ د ډېررو يا اکثريت اطاعت وکړو: لوى څښتنﷻ فرمايي: ﴿وَإِن تُطِعۡ أَكۡثَرَ مَن فِي ٱلۡأَرۡضِ يُضِلُّوكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنۡ هُمۡ إِلَّا يَخۡرُصُونَ ١١٦﴾ [الأنعام: 116]. يعني «اى محمده که ته د زياترو هغو خلکو متابعت وکړې چي په مځکه کي مشته دي، نو هغوى به تا د لوى څښتن له لاري واړوي. هغوى خو يوازي د گومان پيروي او گردسره اټ کلي خبري کوي».

له دې څخه ځرگنده سوه چي د حق او حقيقت پر لار تلونکي خلك تل لږ وي او دا هم جوته سوه چي د حق او باطل معيار د خلکو اکثريت او اقليت نه بلکي دلايل او براهين دي. يعني داسي نه ده چي کوم کار چي ډېرر خلك کوي هغه ښه او حق وي.

نو ښه داده چي د بې ځايه خبرو او کج بحثيو پر ځاى حق ته غاړه کښېږدو او که غواړو چي سم او بشپړ مسلمانان واوسو او ټولنه مو له ناولتياوو او د مخدراتو او خبائثو او روغتيايي او اقتصادي تاوانونو څخه وژغورو او سپڅڅلې او پاکه يې کړو بايد له تمبکو څخه په کلکه ډډه وکړو او د تمبکو او نورو ټولو مخدراتو د استعمال د مخنيوي په لار کي وړ هلي ځلي وکړو او له دې مدرکه او د هغو څخه د را ولاړو سوو ناروغيو د درملني له درکه په مليونونو لگددونکي پيسې د خداى او د خداى د بنده گانو د خير اوښـگگڼي په لار کي ولگوو.

د قهوې او چایو زهر جنې جوشاندې

د قهوې تاریخ:

قهوه یوه وړه ونه ده چې بیضوي تـزز نوکي پاڼې لري او سپین خوشبویه ګلان کوي. د مووې دانې یې د الوبالو د مووې غوندي دي، د دغودانو میده پوډر په ایش‌ددلو اوبو او شیدوکې ایشوي او چې‌ښې ی ې. وایي چې یوه پوونده چې«خالدي» نو مددی او د ځینو په قول د یمن وو او د ځینو په وینا د حبشې وو، د یمن یا حبشې په غرونو کې د پسو د رمې پوولو پر مهال ولددل چې د هغه کوم څاروي چې د غره یو ځ انګړی بوټی وخوري نه بیدیږي او تر نورو وختونو ښه او زیات واښ ه خوري. نو هغه وو چې دغه پوونده له دغه بوټي څخه څه وخوړل څو د هغه اغزز پر خپل ځان وازمیي. خو هغه ته د دغه بوټي خوړلو ښه خوند ورنه کړ او د هغه څه اغزز یې هم احساس نه کړ. بیا هغه دغه بوټی په اوبو کې وایشاوه او د هغه له چې‌ښلو څخه یې هم خوند واخیست او هم یې په څرګنده د هغه د چې‌ښلو له امله په ځان کې تک ړه توب وموند.

د «قهوې» لفظ له اصله عربي ګڼل سوی او ویل کیږي چې دغه چوپان پر ای‌ښی دی. په یوولسمه ع‌سوي پړۍ کې یو عرب طبیب د هغې په خواصو پوه سو. بیا نورو پوهانو پر هغې د «کوفیا ارابیکا» (arabica coffea) نوم کښ‌ښ‌ښود. بیا په پنځلسمه ع‌سوي پ ړۍ کې په یمن او د سره سمندرګې پر غاړو د هغې کښت او حاصلات زیات سول او په ټول عربستان، یمن او حبشه کې خلك د هغې په استعمالولو روږد سول. انګلستان ته قهوه په ۱۶۰۰ع.کال ورس‌ددل، خو تر بخخي ډرره مهاله دونه ګرانه وه چې یوازې شتمنو چې‌ښلای سول.کله چې په ۱۶۱۰ع.کال د انګرززانو د شرق الهند کمپنۍ د منجر هینري می‌دټیون قافله د سره سمندر ګې پر غاړه تم سوه نو هغه د قهو ې د دانو زیاتي بورۍ رانیولې او انګلستان ته یې یووړې.په ۱۶۴۴ع.ک ال قهوه د فرانسې پاچایي دربار ته ورس‌دده او شپاړسم لوئي د هغې لومړنۍ پیاله وچې‌ښل. څو کاله وروسته طبیبانو د هغې د چې‌ښلو سره سخت مخالفت وښوود. خو بیا هم په سلطنتي ماڼۍ او نورو کورو نو کې لږ لږ استعمال‌ددل.په ۱۶۵۴ع.کال په پاریس کې لومړنۍ قهوه خانه را ووتل چې یوازې قهوه پکښې چې‌ښل کددل. په اتلسمه پړۍ

کي دررو خلکو په تړره د علم او قلم څښتنانو د هغې چيښل پيل کړ ل.

څنګه چي سوداګرو او شتمنو ته د قهوې تجارتي ارزښت څرګند سو نو د هغې د کرلو په هکله د هغو ترمنځ مقابله پيل سول او هر يوه کوشش کاوه چي په خپله اړونده مځکه کي زياته قهوه وکري، او په رشتيا يې د هغې له کرلو او سوداګرۍ څخه زياتي ګټي تر لاسه کړې.
د اوولسمي پړړۍ په منځ کي قهوه پر هر لوري خورا دړره خپره سوه او له ويانا او اميسټرډام څخه تر بوسټن او نيويارك پوري خلکو د هغې د چيښلو سره مينه پيدا کړه.کله چي ۱۷۱۴کال پيل سو نو د قهوې شهرت د انګرززانو دړر ډنګرشاعرالکزانډر پوپ (۱۶۸۸ ـ ۱۷۴۴م.) اړ کړ چي د هغې په ستاينه کي څه ووايي. اوس لکه چي د «اخبار جهان» مجلې د۲۰۰۲ کال د ډسمبر د ۱۶تر ۲۲ ګڼي په ۵۵ مخ کي وايي د يوې احصائيې له مخي يوازي په امريکا کي د کاله تر (۱۴۰) بلينو ګيلاسو زياته قهوه چيښل کيږي.
قهوه اروپاته تر رسددلو پنځه پړړۍ د مخه اسلامي نړۍ پژژندلې وه. هماغه مهال (د لسمي سپوږميزي پړړۍ په لومړيو کي) د قهوې د چيښلو د منع کولو لپاره کوښښونه وسول دررو اسلامي عالمانو د هغ ې په هکله ډول ډول فتواوي ور کړې ان ځينو روغتيا ته د هغې د ضرر له امله د هغې چيښل حرام وګڼل. بيا د هغې د استعمال د مخالفينو او پلويانو تر منځ شخړي را منځته سو،، تر دې چي دا خبره د ازهر پوهنتون شيخ ته ورسدده. په ۱۵۳۱ع.کال هغه فتوا ورکړه چي دا حرامه ده، ځکه چي له هغې څخه سړی نشه کيږي. بيا د الازهر لخوا د قهوه خانو د تړلو حکم وسو. بيا احتجاجي غونډي وسوې او ربړه محکمې ته وړاندي سوه. قاضي د قهوې چيښل حلال وبلل. چي له دې امله په هر کور او کوڅه کي د هغې چيښل عام سول او په لويو لويو اسلامي ښارونو لکه مکه مکرمه، قاهره او استنبول کي دود سوه. د قهوې په هکله د عالمانو د اختلاف او بالاخره حلال والي په هکله د ردالمحتار۵/ ۴۰۸مخ وګورئ. د طريقة محمديه د شرحي البريقه په ۲/ ۱۳۴مخ کي يې هم قهوه حرامه نه ده ګڼلې خو د هغې د چيښلوپرښښوول يې اولی يعني ښه کار بللی دی.
په هر صورت اوس پوهو او سترو ډاکټرانو او طب پوهانو جوته ک ړې ده چي قهوه او چای روغتيا ته ضرر لري. په دې هکله به تاسي په راتلونکو کرښو کي معلومات تر لاسه کړئ. خو له بده مرغه بيا هم ځيني کسان د چايو او قهوي دضررونو پر ځای د هغو د ګټو په هکله کله ناکله د مجلو او اخبارونو مخونه توروي. دا درسته ده چي هر څه ان شراب لا هم څه ګټي لري خو بايد وکتل سي چي ګټي يې څوني دي او

تاوانونه يې څونه دي. لن‌ډه داچي کومو کسانو چي د چايو يا قهوې په هکله ليکني کړي دي او د هغو روغتيايي ضررونه يې نه دي منلي تاسي يې معلومات وکړئ دغسي کسان يا په دې هکله ناپوهان جوت سوي دي يا د پان‌ګوالو او پان‌ګوالي نظام لاسپوڅي او مزدوران. چي غواړي په افغانستان کي د چايو بازار تر دې لا تود وساتي او د قهوې چي‌ښ‌ل هم د چايو غوندي دود کړي او په دې توګه زموږ د بې وزلو خلکو په مليارډ ونو پيسې د پردو بانکونو ته ول‌ږ‌ردول سي.

د چايو تاريخ:

چای له چيني ژبې څخه اخيستل سوی لفظ دی. د چايو ونه تر درو مترو پوري جګي‌ږي، زرغونې دندانې لرونکي پاڼي لري، دانې يې کرل کي‌ږي، دوه کلن نيال‌ګي يې اي‌ږدي، پر څلورم کال حاصل ځني اخلي او تر پن‌ځوسو کالو حاصل ورکوي. خو ځيني ځايونه يې وني تر شل کلنۍ وروسته کاږي او نوي وني يې پر ځای اي‌ږدي. د چايو پاڼي تر ټولولو وروسته په ځان‌ګړو ماشينونو او آلو کي وچوي او تخميروي. خو د شنو چايو پاڼي تر ټولولو وروسته سمدستي په آزاده هوا کي وچوي او نه ي ې تخميروي.

ويل کي‌ږي چي د چايو لګښت لوم‌ړی په چين کي پيل سو. د چايو په هکله يوه لرغونې چيني کيسه مشهوره ده. وايي چي يوه بودايي مذهبي ته د نفس ل‌ززيمه کولو لپاره د عبادت پر مهال خوب ورغی. کله چي را ك ښ‌ن‌نستی د خپلو سترګو ج‌ږمي يې پرې کړې او پر م‌ځکه يې وغورځ ول‌ې. بيا له هغو ج‌ږمو څخه د چايو بوټۍ راو ټوکدد او يوه کوچنۍ اغزنه ونه ځني جوړه سوه. چي بيا د دغي وني په پاڼو کي د خوب د ت ښ‌ت‌ددو ځان‌ګړنه وليدل سوه. دغه راز د نورو افسانوي رواياتو له مخي ويل کي‌ږي چي چای په چين کي د عيسیٰ÷ تر زي‌ږددو ۲۷۰۰ کاله د مخه لا د درمليز چي‌ښ‌اك په توګه پ‌ژژندل سوي و،، چي په اوبو کي به يې د هغو تازه پاڼي تر ايشولو وروسته استعمالول‌ې. خو د دريمي ع‌س‌سوي پ‌ړړی په بهير کي چای هلته ورځنی چي‌ښ‌اك وګرځدد او د هغو لګښ‌ت او پروسيس پيل سو. بيا د چايو د کرلو، پروسيس او چي‌ښ‌لو د لارو چارو خپرددل په ۳۵۰ع.کال په پراخه پيمانه پيل سول. په ديارلسمه ع‌س سوي پ‌ړړی کي د هغو تخم جاپان ته ورس‌دد او هلته هم د هغو کرل پيل سول.

په شپاړسمه پ‌ړړی کي چای په اروپا کي د يوه فيشني چي‌ښ‌اك په توګه استعمال‌ددل‌ې او سمدلاسه په امريکا کي هم د هغو چي‌ښ‌لو رواج وموند.په ۱۶۵۱ع.کال په انګلستان کي د يوه پاون‌ډ (ن‌ژدې نيم ك‌ل‌لو) چايو بيه لس پون‌ډه وه. په هغه زمانه کي دا ډ‌رره لوړه بيه وه. دغه مهال

په یوه کور کي د چایو شتون د شتمنۍ نخښه ګڼل کېدل. پوهو ښځ و به چای په ځانګړو لوښو کي د ګڼړو غوندي ساتلې. په ۱۷۲۴ع.کال په برما او د هند په آسام کي د چایو کرل پیل سول، خو ډېرړي ګراني و ې. بیا کله چي په ۱۸۲۸ع.کال د چایو بوټي د ځنګلي ونو غوندي ډېرر را شنه سول د هغو کېښت هم ډېرر سو او بیه يې هم را کښته سوه. په دې ډول د چایو کرل او چيښل په نورو ډېررو ځایونو کي دود سول.

د قهوې او چایو ګټې اوضررونه:

لکه چي د مخه مو وویل په قهوه او چایو کي به هرو مرو څه ګټې وي خو د پوهو او تجربه لرونکو ډاکټرانو او طبیبانو لیکنو او څرګندونو ته چي لږ څه ځیر سو پوهيږو چي دغه توکي د انسان روغتیا ته ستر تاوان رسوي.

که څوک غواړي چي لږ تر لږه دي ښکلی پاته سي تر ټولو لومړی دي چای او قهوه پرېږدي. که د چایو او قهوې پر ځای ایشېدلي اوبه وچيښل سي ښه به وي. ایشېدلي اوبه په بدن کي د هضم آلات د خپلو دندو د ښه تر سره کېدو لپاره په خو ځښت راولي، اینه صافوي او د جسم د رنګ په ساتلو کي ستره مرسته کوي.

یو هندی لیکوال د «د حسن وصحت» په نامه کتاب په ۱۱۱-۱۱۳مخونوکي وایي:

«د ډېررو لږو خلکو دې خبري ته فکر کيږي چي دوی چي د سهار د ناري په مهال کوم چای او قهوه یا کاکاو (Coco) چيښي، د دوی د دې چيښاک اغززه د دوی پر جسم او دماغ باندي څه ده. ډېررو نامتو طبیبانو چای او قهوه بده ګڼلې او د دوی دا بد ګڼل بلله معقو له دلیله نه دي. چای او قهوه په جوړښت او اوصافو کي یو له بله سره ورته دي. په دې دواړو کي یو قابض تو کی چي «ټېنک اسيډ» (Tannic Acid) ورته وایي سته چي په چایو کي په سل کي (۱۵) او په قهوه کي په سل کي (۵) موجود دي. په دواړو کي داسي یو له منځه تلونکی، لطیف او خوشبویه توکی سته چي د وچېدو او سره کېدو پر مهال څرګ نديږي. په دواړو کي یو ډول جوهر هم سته چي د چایو دا په «تئین» (Thayne) او د قهوي دا په «کافئین» (Caffeine) شهرت لري. د دغو له تجزيې څخه څرګنديږي چي دا وژونکي زهر دي چي د هغو له یوازي خوړلو څخه انسان او حیوان سمدستي مري. له دې تجربو څخه جوته سوې ده چي زموږ د چایو او قهوې جوشانده په حقیقت کي زهرجنه ده او دا زهر د تمباکو د نیکوټین سره یو شی دي. ځکه نو زموږ جسم ته هرومرو لږ و ډېرر نقصان رسوي. که څوک د چایو د چيښلو څخه پرهیز

وکړي نو پرخوړو باندي به د نارو ترشح (راوتل) بند کړي او چي بند نه سي، نو معدې ته درومي او بيا معده خواړه نه سي هضمولای.
دا خبره څرګنده ده چي له ډېرو چايو چيښلو څخه عصبي کمزوري پيدا کيږي. بد پرهيزه چای چيښونکي به ژر يا وروسته په عضلاتي ږږږ دددا (رعشه)، بدهضمي، دماغي خراش او بي خوبي اخته سي.
يوه ډاکټر د قهوې په هکله ويلي دي: کمزورو يا ذکي الحس وګړو ته دي معلومه وي چي که دوی نوی د قهوې په چيښلو پيل کړی وي، نو د خوړو تر خوړلو وروسته د تيزي قهوې له چيښلو څخه به د دوي هاضمه سمدستي خرابه سي. دا جوته سوې ده چي نازک مزاجو او زود رنجو ښ ا غلو ته د قهوې چيښل هيڅکله ښه نه دي. دا يوازي محرک شی دی او د جسم غړي ډېر ژر ځني خرابيږي او انسان ډنګر او ژړ سي. تر چايو او قهوې کوکو يا چاکليټ ډېر ښه دي. دا جسم ته ډېر لږ ضرر رسوي چي د غذا په ډول د خوراک او چيښاک دواړو ځای نيسي. ځکه چي په هغو کي غوړزګي، البومين او نشايسته لرونکي توکي سته».
د هندوستان يو نامتو طبيب حکيم هري کشن لا ل په خپل کتاب «پيغام جواني» کي د نورو ناوړو شيانو تر څنګ د چايو او قهوې ډېر چيښل هم د صحت او ځوانۍ د بربادۍ عامل بولي او د تيزي مساله لرونکي غذا، شرابو، تمباکو، چای او قهوې د نه استعمال توصيه کوي. د يوه بل کتاب چي «په خوړو سره درملنه» نوميږي په ۵۴مخ کي ليکلي دي: «چای خوب لږ وي او که ډېر وخت پرله پسې وچيښل سي، نو وينه خرابوي، معده کمزورې کوي او د احتلام او انزال شکايتونه هم رامن ځته کوي».
دوه انګريزي ډاکټران فنبار ګارټن او ډينيل سټيل د خپل کتاب «Peptic ulcer» (د نس خوږ) په ۲۴ مخ کي وايي: «په امريکا کي تر سره سوو تجربو ښوولې ده چي هغه زده کوونکي چي ډېره قهوه يا کوکا کولا چيښي د هغو په راتلونکي ژوند کي د نس د خوږ (د معدي د زخم) ناروغي ډېره ليده سوې ده. مګر چای او شراب داسي اغيزه نه ښ ندي». خو يو بل ليکوال په «د نس د خوږو درملنه» نومي کتاب کي د چای، قهوې او نور چيښاک تر سر ليک لا ندي ليکي چي: «داسي ټول مشروبات او هغه چيښاک چي الکحل په ګډ وي هرومرو په نس کي تيزابي تعامل پيدا کوي او بايد د هغو له چيښلو څخه پرهزز وسي».
د «صحت و زندګي» کتاب په ۱۹۱ مخ کي ليکي:
«په چايو کي «تئين» (د چايو جوهر)، البومين، ډيکسټرين، ټينين (Tannin) او معدني او نباتي اجزا او نور سته. تئين او ټينين د هغو اغ ززمني برخي دي. د چايو له ډېرو چيښلو څخه چي بدن ته تئين ډېر ورسيږي نو د ډول ډول ناروغيو ور ته مخه سي؛معده او هاضمه خرابه

سي؛ د کولمو ناروغۍ را منځته سي؛ د زړه دربی دونه تېزز سي چي د هغه د اختلاج او غورځدو کیفیت رامنځته سي. د پلاو پلاو تحریك له امله اعصاب ضعیفه سي، مثانه هم کمزورې سي او په وارو وارو متیازو راتلو ستونزه زیاته سي؛ ګېډه هم ضعیفه سي او د سړي شی خوا ته نه کېږي؛ څه چي خوري هغه هم ښه نه سي هضمولای. د چایو بل عیب دادی چي وینه خرابوي او خوب لږوي او د محرکو اغززو له امله د نارینتوب ځواك کمزوری کوي، مني خرابوي او د جریان، احتلام او د انزال دسرعت ستونزي هم رامنځته کوي.

د فرانسې یوه نامتو ډاکټر موسیو الیوي د خپلو تجربو پر بنسټ لیکلي دي: څوك چي چای ډېري چېښي د هغه په دماغي ځواکونو کي خرابي را منځته کېږي. دماغ نازك رګونه یې کمزوري کېږي، د اوردډو په ځواك کي یې ضعف پېښښېږي او په غوږونو کي یې ډول ډول آوازونه مونده سي، زړه یې غورځې او د څررې رنګ ژړ واوړي. دغه راز د ډاګټر بلارډ نومي په وینا څوك چي چای چېښي څه یې خواته نه کېږي او د بدهضمۍ، د زړه دربی او داسي نور عوارض هرو مرو ورپښښېږي. یو شمرر نورو ډاکټرانو هم د چایو په هکله دغسي خبري کړي دي».

دغه راز د پورتني کتاب په ۱۹۴مخ کي د قهوې په هکله کاږي: «قهوه هم د چایو غوندي روغتیا ته ضرري ده؛ بدهضمي او بې خوبي رامنځته کوي؛ د هغې له پرله پسې چېښلو څخه د هاضمې په کار کي سستي را ځي، د زړه سوی او دربی او د لاسونو او پښو رږږددده رامنځته کوي. اعصابو او دماغ ته تحریك او ځواك بخښي، نبض تېزز وي او خُوَلې او متیازي په زیاته اندازه خارجوي».

یو بل ایرانی ډاکټر د «اطلاعات پزشکي» په نامه کتاب په ۵۰۷ مخ کي لیکي:

«قهوه او چای تقریباً له یوې کورنۍ څخه دي. په قهوه کي کافئین او په چایو کي تئین سته او دواړه کېمیاوي مواد باله سي. دغه دوې مادې چي الکالوئیډ یې بولي ټینیك اسیډ لري چي که تجزیه سي یوریك اسیډ (aciduric) تولیدوي، له دې امله ډاکټران د هغو چېښل د بندونو د پاړسوب او درد (نقرس) او د پښتورګو د ډېري ناروغانو ته نه توصیه کوي. قهوه په ځانګړې توګه پر اعصابو اغزز ښندي. که لږ وچېښل سي څوك نه مسمومولي. که سهار د شیدو سره یوه خوړه پیاله تر خوړو وروسته وخوړل سي بده نه ده او ضمنا څنګه چي لږ څه قبض ماتوونکې ده د قبضیت د ماتولو لپاره ښه ده. او سړی کار ته چمتو کوي، خو په دې شرط چي په خوړلو کي یې افراط ونه سي. که نه سړی د الکحلو غوندي مسمومولي. دغه راز د چایو مسمومیت تر قهوې ل

ړ دی، خو څنګه چي تر قهوې ډېرې خوړل کيږي خطر يې زيات دی په تېره چي ډېري ګاټه وي. د چا چي فشار لوړ وي، يا ډېر عصبي کيږي يا د زړه په کسالت اخته وي بايد د چايو او قهوې له چيښلو ډډه وکړي».

بل ايرانی طبيب د «راز سلامتي وطول عمر» په نامه کتاب په ۵۴۶ مخ کي د «چاى، قهوه او کاکاو» تر سر ليک لاندي د يوه اوږده مطلب په ترڅ کي ليکي:

«د چايو پاڼې تئين، مرفين، کوکائين، کودئين، ټينين او داسي نور لري چي له دغو څخه هر يو مهلك او خطرناك سموم دي، د انسان ګډېډي ته ضرر رسوي او ژر وي او ډنګروي يې. دغه راز چاى د پوهانو د څېړنو له مخي راډيو اکټيف تشعشعات لري او له دې امله هم بدن ته ډېري مضري دي. په بدن کي يوريك اسيډ زياتوي او د نقرس ناروغي توليدوي.

د هاوايي د پوهنتون يو استاد ډاکټر ډوريس ام هيلګر وايي موږ ته جوته سوې ده چي چاى او قهوه د انسان په بدن کي ويټامين (B1) له منځه وړي. کله چي يو انسان د دې ويټامين د لږوالي سره مخامخ سي ستړى او عصبي وي، زړېدي، د شپې لخوا يې بدن په موضعي دردونو اخته کيږي او د ځان خارښت ور پېښيږي. دغه حالت د پ ښو د عضلو په رږېددو او د پښو د تلو په خارښت سره پيل سي، بيا د چا شی خواته نه کيږي او پاى ګډداى سي د مړيني لامل يې سي».

د «صحت بخش عادات» نومي کتاب په ۱۵۷ مخ کي ليکي: «په تش نس د چايو له چيښلو څخه د اشتها کمى او د هاضمې خرابي رامنځته کيږي. د وخت په تېرېدو سره د چايو د ټينين د اغېزو له امله د ګډې ي بلغمي غشا (د نس دننه نرى پوست؛ (Membrane Mucos) ته هم نقصان رسېدلاى سي او په کولمو کي سوى احساسيږي».

په دې وروستيو کي د يوې نړيوالي راډيو يوې خبريالي د افغانستان د ننګرهار اړوند د آدم خيلو په نامه د يوه کلي د يوه اوسېدونکي ګل الدين نومي سره، کوم چي عمر يې يوسل وپنځلسو کالو ته رسېدلی دي او اوس لا هم ښه تکړه دی، مرکه کړې ده، هغه په دې مرکه کي د خپل عمر د ډېرښت راز دا بللی چي تمباکو او چاى يې نه دي استعمال کړي.

يوه بله خبره چي ډېره مهمه او د يادولو وړ ده هغه دا ده چي په هند کي د چايو د پاڼو په ټولولو او د هغو د پروسيس او تخميرولو په بهير کي خواپاکي هيڅ نه مراعاتوي.

دقهوې او چايو د چيښلو له امله د کوچني نقصان:

د «اخبار جهان مجلې» د ۲۰۰۱ع.کال د جنورۍ د ۱۵ ـ ۲۱ ګڼي په (۵۸) مخ کي ليکي: که اميندواره ښځه هره ورځ د قهوې پنځه ګيلاسه وڅي

ښځي نو هغې ته به د کوچني د نقصان (د حمل د اسقاط) خطرونه تر دوه برابره زيات سي. دا خبره تر اوسه پوري د کافئينو او د حمل د اسقاط په اړه د تر ټولو ستري څېړني څخه جوته سوې ده. له آره له لومړيو وختونو څخه ځينو ډاکټرانو شبهه درلوده چي کافئين د حمل د ضايع کېدو سره اړه لري. له دې کبله هغوی دغسي مررمنو ته سلا ورکوي چي له کافئينو څخه پرهزز وکړي.

د نيو انګلينډ جرنل آف مډيسن د وينا سره سم که دغسي مررمني د ورځي د امريکايي قهوې له يوه څخه تر درو ګيلاسو وڅېښي نو په هغو کي به د حمل د اسقاط خطره ۳۰ فيصده زياته وي. البته له درو څخه تر پنځو ګيلاسو پوري دغه خطره تر۴۰ فيصدو رسوي او تر پنځو يا تر هغو زيات ګيلاسونه خطره تر دوه برابرو زياتوي.

د حمل په دوران کي د چايو د ناوړو اغززو په هکله د «صحت بخش عادات» نومي کتاب په ۱۵۸ مخ کي ليکي: «په ۱۹۷۳ع.کال د اکسفورډ پوهنتون يوه څېړونکي د اميندوارۍ په وخت کي د چايو چېښلو او د شديدي دماغي خرابۍ (Anencephalous) په هکله د شمرر يوه مهمه اړيکه څرګنده کړه. د برتانيې هغه ميندي چي پورتنۍ ناروغي ولري او چای خوري د هغو هيوادونو د ميندو په پرتله چي چای نه خوري لس واره زيات مړه کوچنيان زېږوي او يا د پيدا کېدوسره سم مري.

بوره يا سپين زهر

بوره کومه چي ډاکټرانو سپين زهر بللې ده په لومړيو وختونو کي خلکو ډرر بيې او نادره مساله ګڼل او د خوږولو لپاره يې له شاتو څخه کار اخيستی. لومړی يې بوره له ګنيو (شکرني) څخه جوړول او خورا ګ رانه وه. بيا سوونه کلونه وروسته خلکو ته څرګنده سوه چي له جغندرو څخه هم بوره جوړېږي. اوس يې له ګني او جغندرو دواړو څخه جوړ وي.

پر بوره باندي په جوړښتونونو (کارخانو) کي د هغې بشپړي بڼي ته تر رسېدو پوري ډول ډول کمياوي پړاوونه تېرېږي. لومړی د جغندرو شربت باسي او دوه نيم فيصده د اهاکو شربت په ګډوي. تاسي پوهېږئ چي ډبري په کوره کي د پخېدو په پايله کي اهاک ګرځي او چي وخوړل سي صحت ته به څونه تاوان لري؟ بيا دغو شربتو ته لس فيصده يو ډول سوډا وراچوي چي هغه هم وژونکي او سوځونکي زهر دي. بيا د جغندرو د ځګ د له منځه وړلو لپاره وازګي ور اچوي او بيا يو بل ډول سوډا په ګډوي څو دغه وازګي له منځه يوسي. بيا د دې لپاره چي جغندر سپينه بوره سي د فاسفورو (Phosphore) په نامه يوډول کم مياوي مواد په وهي. دغه مواد يوه ټوټه سوځونکي او وژونکي سموم

دي. د اورلګيتو په جوړښتون کي که په ګوګړو فاسفور ګډ نه کړي، اور نه اخلي. بيا د بورې د شفافتيا، او خيرو ليري کولو او داسي نورو لپاره څو ډوله داسي مواد په ګډوي چي ټول قوي او وژونکي سموم دي او د انسان بدن ورو ورو له کاره اچوي او د ډول ډول ناروغيو اخته کېدو ته يې برابروي. په دې ډول په ظاهره سپينه شکره خو په اصل کي د ناروغيو تومنه جوړيږي.

له دغسي بورې او تر دې بترو نورو خوږو څخه د نړۍ ټول خواړه خواړه جوړيږي او موږ خو يې بيا په چايو کي تر هر چا زياته استعمالوو. د امريکا، انګلستان او ډېرو نورو ځايونو د طب پوهانو ډول ډول ژورو څېړنو جوته کړې ده چي د بورې او په هغې له خوږو خوږو څ خه د زړه، شريانونو، پښتورګو، اعصابو، چاغښت، شکري، کلسټرولو، لوړ فشار، د رګونو د بنددو، عصبانيت، ستړيا، سردرد، ګنسيت، ډرري، تدريجي مسموميت، بدهضمۍ، د تناسلي ځواک د مړژواندي کېدو او ژر سپين ږېرتوب ناروغۍ رامنځته کيږي او د ډېرو مړينو پايله د بوري استعمال بلل سوی دی. ان وايي چي د بورې او خوږو خوړل د انسان په وجود کي د غوړو په پرتله ډېر کلسټرول رامنځته کوي. په دې وروستيو کلونو کي ډاکټران دې پايلي ته رسېدلي دي چي بوره د بشر د جسمي سلامتيا د لومړۍ درجي دښمنانو څخه ده. حتیٰ ځيني وايي چي که بوره نه وای اختراع سوې انسان به پنځلس کاله زيات عمر کولای او د هغو دريمه برخه به لږ ناروغه کېدلای.

له بده مرغه په موږ کي ځيني مړندي واړه ماشوم ته د قوطيو په شيدو کي بوره ور اچوي او ورکوي يې. بيا چي څه لوی سي مور او پلار او نور خپلوان يې ډول ډول چاکلېټونه، ژاولي او داسي ډېر نور ورته ورکوي چي په دې ډول کوچنی په خوږو روږد او عادي سي او په پايله کي چي پنځه کلنۍ ته لا نه وي رسېدلي دغاښو په ناروغي اخته سي. بوره ورو ماشومانو ته نور زښت زيات ضررونه هم لري. څنګه چي د دوی ګېډه سخت شيان نه سي هضمولای. نو کوچنيانو ته د خوږو شيانو ورکول د هغو د مقاومت ځواک له منځه وړي او په پايله کي د ډول ډول ناروغيو ښکار سي. د امريکا يو ډاکټر «سيل حارث» وايي کوچنيانو ته د ډېرو خوږو ورکول په هغو کي د ډېوکو د ناروغيو امکانات زياتوي او بدن يې د ډول ډول مکروبونو په وړاندي له مقاومته اچوي.

له بله پلوه تاسي وګورئ چي ستاسي څونه دوستان او خپلوان د غا ښو په ناروغيو اخته دي او د غاښو د ډاکټرانو کتنځايونوته څونه و ګړي ورځي. دا زياتره د بورې او په هغې د خوږو خوږو له شامته دي.

په امريکا کي چي بوره ډېره استعماليږي خبره تر دې رسېدلې ده چي له شل کلنۍ څخه تر ډررش کلنۍ پوري ډېر ځوانان له خپلو طبيعي

غاښونو څخه بې برخي سوي او مصنوعي غاښونه او زامي يې ايښ ي دي. د بورې بله ستره خرابي داده چي انسان د چايو او تمبکو په څرر د هغې د خوړلو عادي کيږي. تاسي چي کله هغه شيان چي بوره په ګډه وي لکه شربت يا چاى يا داسي نور وخورئ نو ستاسو بدن د دې خطرناکي پښښي د مخنيوي او مدافعې لپاره خپل ټول ځواکونه فعال کړي، تاسي په ظاهره او سمدستي څه تکړه توب احساس کړئ او دغه شيان بيا بيا استعمالوئ خو خبر نه ياست چي بدن مو د دې توکو په وړاندي داسي عاجز او زبون سوی وي لکه د امريکايانو او نورو کفارو پو ځيان چي د عراقيانو او افغانانو په وړاندي لالهانده او سربداله سوي دي.

له بده مرغه نن زموږ نږدې شل فيصده خواړه بوره او شيريني جوړ وي. اوس چي سراښ او د دين، وطن او خلکو پر ځاى پر پيسه مين پان ګوال او سوداګر په عامه توګه په ټرره د کوچنيانو لپاره څه شيان جو ړوي او مادي پال راډيو، ټلوززيون او اخبار والا يې اعلانوي يا له پلاس ټيکو څخه جوړي سوي بوغۍ او ناوکۍ وي يا له بورې او نورو ضررناکو خوړو څخه جوړ سوي آيس کريم، شربتونه، مرباوي، کيکونه، چاکلټټ، پلمټټ، بسکټټ، ژاولي او په ډول ډول نومونو نور څه. چي ټول زموږ د لويانو او ګلاليو ماشومانو روغتيا په ټرره د هغو غا ښو ته ستر او نه جبيره کېدونکى ضرر رسوي.

بده لا داده چي په ځينو خوړو خوړو او ډوډيو کي د دې لپاره چي ښ ه وپړسيږي او د يخي جوړولو ځيني خاوندان د دې لپاره چي يخى ژر توليد سي د «امونياك» (Ammoniac) په نامه يو ډول مضر ګاز کاروي کوم چي د نوشادرو، اهاکو يا ځينو نورو چټلو شيانو څخه په لاس راځ ي. چي هم وژونکي سم دي او هم ښايي چټل او ناپاکه وي.

نېکمرغه هغه څوک دی چي په کوچنيوالي يې مور او پلار د بورې او دغسي نورو خوړو خوړو څخه منع کړی وي.

د بورې او نورو خوړو خوړو پرښښوول څه ناشونى کار نه دى، خو ل ږ څه ستونزمن هرو مرو دى. څوك چي د خپل ځان او اولادونو د سلامتيا سره مينه لري بايد د بوري او د هغې له خوړو څخه په تدريج سره شلوون وکړي او کرار کرار يې پر ځاى د هغو خوړو استعمال پيل کړي چي خوښ يې وي او بوره ونه لري.

که د نړۍ واکمنانو په رشتيا د خپلو ولسونو د روغتيا سره مينه د رلوداى پر ډررو دغسي مهلکو خوړو به يې بنديزونه لګولي واى او که ي ې دا نه کولاى لږ تر لږه خوبه يې د سګرټټو د قوطيو غوندي د دغو زهرجنو توکو پر قوطيو او بوتلونو هم ليکلاى چي: «خبر اوسئ! د خوړو شيانو ډرر استعمال غاښو او روغتيا دواړو ته مضر دى، ځکه نو له هغو څخه پرهزز وکړئ».

په هر صورت تر څو کولای سئ له هغو طبیعي او اومو موادو څخه چي په بوره نه وي خواږه سوي استفاده وکړئ. ترکاری، مووې او حبوبات ډرر استعمالوئ. که مو خوږو ته هوا کېدل له شاتو یا پاکي ګوړ ي، وچو انځرو، وچو توتو یا داسي نورو کار اخلئ. شات په جسم کي د مصنوعي تکېره توب پر ځای رشتیانی ځواك او پیاوړتیا رامنځته کوي او صرف په شلو دقیقو کي د بدن برخه ګرځي. دغه راز تاسي کولای سئ د مصنوعي قندو پر ځای د مووو له طبیعي قندو څخه ګټه واخلئ. انګ ور بخخي ډرر قندي مواد لري. په مڼو او امرتو کي له ۶ څخه تر ۸ پوري قندي مواد سته. وچي مووې له ۴۰ څخه تر ۶۵ پوري قندي مواد لري. دغه راز په خرما، کشمشو، ګنیو، چغندرو او داسي نورو کي هم زیات قندي مواد سته. (د یادو سوو توکو د روغتیایي ګټو په هکله «زموږ خواږه او درملیز توکي» کتاب وګورئ).

غنم، اوړه او ډوډۍ

غنم د لوی ځښتنأ له لویو نعمتونو څخه باله سي. د انسان له هر ډول خوړو څخه خوا توريږي خو د غنمو له ډوډۍ څخه يې هيڅ خوا نه نوريږي او له کوچنيوالي څخه د مړيني تر ساعته يې خوري. د نوو څېړنو له مخي په غنمو کي دونه ګټور مواد، پروټينونه، نشايسته، وي ټامينونه، پاسفورس او لږ څه ځانګړي غوړي سته چي تقريباً د انسان د بدن اړتيا ليري کوي او ځواك او ودي ته يې ګټور تماميږي.په غنمو او داسي نورو غلوکي داسي مواد هم سته چي د کلسټرولو د توليد مخه نيسي او زموږ د بدن د اړتيا وړ معدني مالګي او ويټامينونه، په تړره ويټامين B او نور بشپړوي. دغه راز يوه (۳۵۰) ګرامه ډوډۍ (۸۵۰) کالورۍلري، چي د يوه انسان د ورځنۍاړتياوړ کالوريو ۱/۳ برخه تامينوي. هغه کسان چي کار کوي او زياتو کالوريو ته اړتيا لري اکثره وختونه د څه زياتي ډوډۍ خوړل ورته کافي باله سي. (کالوري د تودوښ ي يا حرارت د اندازه کولو مقياس[واحد] يا د ځواك يا انرژۍ د اندازه کولو واحد چي د خوړو په واسطه په بدن کي پيدا کيږي؛ (Calorie).
له بله پلوه څنګه چي غنم او نوري غلې آسانه هضم کيږي ځانګړی غذايي ارزښت لري. دغه راز څنګه چي غنم نسبتاً ارزانه دي نو هغه کورنۍ چي لږ ګټه لري کولای سي د غنمو په ډوډۍ خپله لوږه ليري ك ړي.

له بده مرغه اوسمهال په ډررو ځايونو کي په تړره په اروپايي هيوادونو کي د ډول ډول خوړو د دوددو له امله د ډوډۍ خوړل لږ سوي او د بورې مصرف زيات سوی دی. په داسي حال کي چي د غنمو او نورو غلو د نشايستې قند تر سپيني بوري ډرر ګټور دي. ځکه چي بوره د هغې د توليد او تصفيې په بهير کي له خپله اصلي حالته وزي او روغتيا ته ډرره ضررناکه تماميږي. په تړره کوچنيان چي خواږه خوراږه ډرر خوري، د هغو صحت ته بيا بڅخي ډرر تاواني تماميږي.

په هر صورت په خوړو کي بايد توازن او اعتدال له لاسه ورنه کړل سي. دغه راز د غنمو او اوړو د کارولو په هکله هم بايد له ډرر احتياطه کار واخيستل سي. له دې امله موږ په لاندي ډول څه مطالب راغونډ کړي دي چي ستاسي پام ور ته را اړوم:

د غنمو اصلاح سوي تخمونه:

هوښ کوئ چې د غنمو اصلاح سوي تخمونه په تررره د غنمو بهرني اصلاح سوي تخمونه اوړه نه کړئ او ډوډۍ يې ونه خورئ. د جان لوك ډ اريګول (Darrigol Jean-luc) په کتاب کې چې د ساعد زمان نومي ايراني لخوا د «غلات برای سلامتی شما» تر سرليك لاندي ژباړل سوی دی ليکل سوي دي چې د ۱۹۵۱ع.کال د اګسټ په مياشت کې د پونټ سنټ سپری په ښار کې پنځه تنه مړه او په لسګونو نور لوونيان سول. دغه راز د دغه ښار يو شمرر نور خلك په يو ډول غير عادي مسموميت اخته سول. کله چې په دې هکله څېړني وسوې څرګنده سول چې هغو هغه ډو ډۍ خوړلې وه چې د اوړو غنم يې د غنمو د تخم د ساتلو او کنسروي لپاره په يو ډول موادو چې «سټاټ فنيل مرکور» نوميږي لړل سوي وه. وايي چې دغه مواد د جنين (د مور په نس کوچني) د غړو د نقص لا مل ګرځي او هم د ميناماتا (Mata Mina) په نامه مشهوره ناروغي رامنځته کوي.

په ۱۹۷۲ع.کال هم دغسي ډوډۍ په عراق کې نږدې پنځه سوه تنه وو ژل. دغه راز په راوروستو کلونو کې د بنګله ديش د وږو خلکو يوې ډلې پر يوه اورګاډي باندي چې د غنمو تخمونه پکښې وړل کددل بريد وکړ، چې د دغوغنمو د ډوډۍ د خوړلو له امله په زرګونو تنو خپل ژوند له لا سه ورکړ.

له دې امله کله چې غنم رانسئ پام مو وي چې اصلاح سوی تخم نه وي. ځکه په اصلاح سوو تخمونو داسي ډول ډول مواد وهي چې زياتره سمي وي او د انسان د مړيني لامل ګرځي.

په غنمو او اوړو هم ډول ډول مواد وهي:

لکه چې پوهيږو په ځينو هيوادونو کې دونه زيات غنم توليديږي چې ګودامونه، بړيۍ، سل‌لوګاني، د اوړو لويي ژرندي او نور ځني ډك وي او زيات مقدار يې بهر ته صادروي. نو د دې لپاره چې دغه غنم خراب نه سي او شپږۍ ونه کړي ډول ډول مواد لکه تتراکلرور کاربن، ډيبرومټان، ډيکلروس، فسفور المينيوم او... په وهي. دغه راز د اوړو د ساتلو لپاره هم څو ډوله د شپږيو او حشراتو ضد سموم لکه ليډان، ملاټيون، ډ نکلروس، ډيبرومټان او فسفورالمينيوم کاروي. په امريکا کې په دې منظور سيانيډريك اسيډ، سولفور کاربن، برومورمتيل، سيانور هايډ روجن، کلرپيکرين او يو خورا پچچلی سموم چې وارفارين نوميږي کاروي. چې دا وروستی سموم روغتيا ته ډرر ضررناکه دی. په امريکا کې د غنمو او اوړو د ساتلو لپاره يوازي د دغو سمومو پر استفاده بسنه نه

کوي او اوړه په يو څو دوله نورو موادو چې ترى کلرورازټ، پروکسيډ بنزول، ډاکسيډکلر او نور نومېږي سپينوي. جان لوك وړاندي ليکي: اوس په دغو سمومو هم بسنه نه کوي او د اوړو د شپږيو سره د مبارزي لپاره د برښښنا د څو زره ولټو څخه په استفاده، د برښښنا شعاعوي د اوړو له ګونيو تررو‌ي. چې د ګونټر شواب نومی په وينا: «دغه اوړ ه د سمټټو د يوې لځوړي غوندي مړه مواد وګرځي».

په دې توګه زياتره بهرني غنم او اوړه په دغسي روغتيا ته خطرناکو او مضرو لکمياوي موادو وهل سوي وي.

پر دې سربررره لکدداى سي زياتره بهرني اوړه نور عيبونه هم ولري. په دې هکله ستاسي پام د پاکستان د نامتو مجلې«اخبار جهان» د ۲۰۰۱ع.کال دمی د مياشتي د۲۱تر ۲۷نټټې د ګڼي (۱۳) مخ ته را اړوم. د دغي مجلې د «خوراك په اداره کي درغلۍ د رسوايی پولي ته رسددلي دي» تر سر ليك لاندي په يوه اوږده مضمون کي راغلي دي:

«د سکهر د سيمي د خوراك د ادارې په ګدامونو کي تقريباً دوه نيم لکه بورۍ غنم د شپږيو کولو له امله خراب سوي دي او دغه غنم په اجباري توګه د اوړو لويو ژرندو (فلورملز) ته ورکول کېږي. د لويو ژرندو ځينو خاوندانو له دې امله تشويش څرګند کړی او ويلي يې دي چې له دغو غنمو څخه د اوړو معيار خراب او ختم باله سي او دغه غنم انساني روغتيا ته هم مضر دي. د خوراك اداره د خپلي نا اهلۍ د پټولو لپاره دغه غنم د اوړو لويو ژرندو ته ورکړه او د هغو پر ځای يې په ګدامونو کي نوي غنم واچول او د لويو ژرندو او وړو ژرندو مالکان مجبوروي چې دغه خراب غنم استعمال کړي. له بله پلوه د غنمو کښتګر په دغو ورځو کي د سختو ستونزو سره مخامخ دي. په هره سيمه کي په زرګونو ټنه غنم تر آسمان لاندي پر ډاګونو پراته دي او د خوراك د ادارې له خوا نه رانيول کېږي».

ښه، تاسي څه فکر کوئ چې دغسي اوړه او يا تر دې بدتر به لا افغانستان ته نه رالېږي؟ نو عجبه نه ده چې موږ دغه خپل وطني غنم ولي نه اوړه کوو؟ زه خو د غنمو ګنج ته ورسم، په دوبي لس منه او په ژمي شل منه ښه غنم رانيسم، هلته يې ژرندګري ته وسپارم، د ښه پاکولو سپارښتنه ورته وکړم، خو نه ورته وايم چې ښه ميده يې را اوړ ه کړه. دا ځکه که تاسي «زموږ خواړه او درمليز توکي» کتاب لوستی وي، په هغه کي ويل سوي دي چې:

«دا سمه نه ده چې وګړي ډرر ميده اوړه خوښوي او وايي چې دوډۍ يې ښه، پسته او نازکه وي. د ميده اوړو دوډۍ روغتيا ته تاوان رسوي قبضيتي او درنه وي، په ډررعمر هضمېږي او هرڅو نه چې اوړه ميده

وي هغو نه بې سکه وي. (په تړره د سپينو ميده اوړو ډوډۍ په خوړا تکليف ژوول کيږي).

زموږ د خوړو ډرره برخه پروټين جوړوي. غوښه او وينه د پروټين څخه جوړيږي.او پرو ټين تر ميده اوړو په ځيږو اوړو کي ډرر دي. د ميده اوړو پراټې يا سمبو سې يا داسي نور شيان ګډدي ته تاوان رسوي او خوړونکي يې تل تر تله په قبض اخته وي. خو ځيږه اوړه ډرر ژر هضميږي.

اوس مهال چي په ځينو نانواييو او هوټلونو يا نورو ځايونو کي اوړه اغږل کيږي يا ډوډۍ پخيږي، تردې ډوډۍ خوړلو نه خوړل ډرر ښه دي، پدې چي دا ډوډۍ نه سکک لري او نه ژر هضميږي.

د ډوډۍ پخولو پر مهال بايد زواله په وچو اوړو کي ډرره ونه وهل سي، ځکه چي وچ اوړه نس ته تاوان رسوي. په اوړو کي مالګه اچول ډر ر ضروري دي، پدې چي مالګه د خوړو ډرره مهمه برخه ده او خواړه په ډرره ښه توګه په وينه بد لوي.

غنم بايد دونه اوړه کړئ چي په دوبي کي مو د پنځلسو ورځو لپاره بس سي او په ژمي کي د يوي يا دوو مياشتو لپاره بسنه وکړي. پدې چي اوړه ژر خرابيږي او بې سکه کيږي او په خوند کي يې هم توپير راځي. په نوره نړۍ کي د اوړو پر بوجيو باندي د هغو د مودې د ت رړددو (Expiry) نېټه ليکلې وي او چي د مودې د تړرددو نېټې ته يې لږ وخت پاته وي لا يې څوک نه رانيسي. مګر زموږ هيواد ته چي پاکستاني يانور اوړه راځي د هغو پر بوجيو باندي د هغو د وخت د تړرددو نېټه هيڅ نه وي ليکلې او زموږ دولتي چارواکي او خلک هم سر نه په ګرځوي، چي دا ښه نه ده».

بله خبره داده چي که ځددلای سي غنم په وطني (د اوبو په ژرندو) او ړه کوئ. ځکه د برښښنايي ماشيني ژرندو د ډرري تړزۍ له امله اوړه داسي ګرم سي چي جوهر او ګټور مواد يې وسوځي. که بيا هم غنم نه سئ اوړه کولای له بازار څخه بهرني سپين اوړه مه رانيسئ. په بهر کي غنم په داسي ځانګړو ماشينونو اوړه کوي چي د غنمو پوست کوم چي د غنمو عمده، ژوندۍ، ګټوري او فعالي برخي باله سي، په بشپړه توګه ځني بېلوي او تقريباً يوازي د غنمو مغز پاتيږي. چي د دغو اوړو ډوډۍ ګردسره بې خاصيته، بلکي روغتيا ته زښته زياته ضررناکه تماميږي.د سپينو اوړو ډوډۍ، ډبل روټي او نور د معدې تړزاب ډرروي چي په پايله کي په په معده کي بدهضمي او په بدن کي عمومي ضعف، فشار، د شکري ناروغي او د چاغښت ناروغي رامنځته کوي او د عفوني ناروغيو لار ورته پرانيزي. څوك چي سپينه ډوډۍ خوري د هغې (۵۸) فيصده نه هضم کوي او دفع کوي يې. د دې په خلاف د سرو غنمو او د سبوس

لرونکو اوړو ډوډۍ ډېره ګټوره ده اوپه ډېره آساني هضمېږي، په دې شرط چې ښه يې وژوياست او ډېري اوبه ورسره ونه چېښئ. که نه په ګېډه کي باد پيدا کوي او هاضمه خرابوي. البته د ډوډۍ برشته برخه د هغې تر مغز ډېره ژر هضمېږي. بل دا چې کوچنيانو ته تر درې کلنۍ پوري ډېره لږ ډوډۍ ورکوئ او بيا يې مقدار په تدريج سره زياتوئ. نوي ځوانان او هغه لويان چې ډېر بدني کار کوي کولای سي د ورځي له (۵۰۰) څخه تر (۶۰۰) ګرامو پوري ډوډۍ وخوري. خو ګټه يې په دې کي ده چې تر دې زياته ونه خوري. دغه راز د غنمو اوګره، کوچه او د غنمو د او ړو حلوا هم روغتيا ته ډېر ګټور خواړه باله سي.

ترميده اوړه:

د تر ميده او ړو په هکله بايد ووايو چې که څه هم موږ له هغو څخه په شل ګونو ډوله خوندور او مالګين خواړه تياروو خو له دې حقيقت څخه هم انکار نه سي کېدلای چې له ترميده اوړو څخه جوړ سوي شيان چې موږ يې په ډېر خوند او شوق سره خورو او ډېري پيسې پر ورکوو ثقيل (درانه) دي او په ډېر عمر هضمېږي. په تېره هغه چا ته يې خوړل چې د کمزوري صحت خاوند وي ښه نه دي او نقصان ور ته پېښوي. پوهو طبيبانو د دې خبرو د څرګندولو تر څنګ دا هم ويلي دي چې ترميده صحت ته مضر دي او د هغو د ډوډۍ خوړلو څخه هم بايد ډډه وسي.

د اوړو خميره:

لکه چې پوهېږو پخوا موږ د اوړو په طبيعي خميره اوړه خميرول چې نه لګښت پر راتی او نه يې روغتيا ته تاوان درلود. خو اوس چې د نوي تمدن له برکته ژوند ماشيني سوی او نوو لاسته راوړنو له يوې خوا په ژوند کي سرګردانۍ او له بلي خوا آسانتياوي راوستي دي، ډېري چاري په مصنوعي توکو تر سره کېږي. په دې لړ کي موږ خپل اوړه لا هم په مصنوعي توکو خميروو. خو له بده مرغه د روغتياپوهانو د څېړنو له مخي د دغسي ډول ډول خميرو استعمالول صحت ته ډول ډول تاوانونه لري. بدن په تدريج سره مسموموي، لومړی د هاضمې خرابي ورته پېښوي او بيا يې په نورو صعب العلاجو ناروغيو اخته کوي. له دغه ځايه دی چې نوی تمدن که هوسايي لري ډول ډول خطرات يې هم له ځانه سره راوړي دي. په دې هکله زما هيله له ګرانو خوندو او نانواايانو څخه داده چې د پوډري، کېمياوي خميرې له استعمال څخه ډډه وکړي او خپل ځانونه او هم خپل ګلالي ماشومان، د کورنۍ او ټولني غړي له دې پلوه په ناروغتيا اخته کېدو څخه وژغوري.

سره مرچک یا سره زهر

سره مرچک ډېر ګرم او وچ دي. وينه سوځي، د بدن پوستکی سور کوي. بدن ګرموي. د ګرم مزاجو لپاره ډېر تاوان کوي او مواسير پيدا کوي. د مرچکو له خوړلو څخه د توليد د مادې ناروغۍ، د احتلام او جريان، سرعت انزال، نامردي، سوزاک او آتشک ډېريږي. د سرو مرچکو ل ږ خوړل بلغم څټي، اشتها خلاصوي او خواړه هضموي. د سرو مرچکو پاخه سوي غوړي هر ډول پاړسوب، کا او د پوستکي د خرابی لپاره ګټور دي او د بندو پاړسوب ليري کوي.

شنه مرچک هم کټ مټ د سرو مرچکو خواص لری.

د «صحت و زندګي» په نامه يو کتاب د هند يوه نامتو ليکوال خوشتر ګرامي په اردو ژبه ليکلی او د ۱۹٤٦ع. له جولا ی څخه د۱۹۸۰ع.کال تر نومبر پوري نولس ځلي چاپ سوی دی، څنګه چي په دغه کتاب کي د سرو مرچکو په هکله د «سره زهر» تر سر ليک لا ندي يو مطلب راغلی دی او ډېر ګټور او په زړه پوري دی، نو موږ يې ځيني برخي دلته را ژباړو:

زموږ «خوند پالني» موږ ته د يوه شي د ګټې او تاوان په اړه د فکر کولو موقع نه ده راکړې. په دې هکله موږ نه د ځان او نه د خپلي مړ رمني او اولا دونو روغتيا ته څه پام کړی دی. زموږ کوچنی چي د ډوډۍ د خوړو سي موږ هغه ته په مرچکو تريخ سالن ور کول پيل کړو. لومړی کوچنی له هغه څخه د خپلي کرکي څرګندونه کوي، خو موږ د هغه کرکي ته پام نه کوو پای هغه د مرچکو د خوړلو سره عادي سي او له مرچکو څ خه د کرکي هماغه فطري جذبه يې له دماغه ووزي.

د سرو مرچکو د تاوانونو فهرست ډېر اوږد دی او د هغو ګټې دوني دي لکه په اوړو کي مالګه.

د مرچکو ضررناکي اغززي تر ټولو د مخه د انسان د خوړو پر هغه ن الۍ پرووزي چي له خولې پيل سوې تر مقعدي رسددلې ده. کله چي موږ کوم داسي څه خورو چي په هغو کي مرچک تززز او ډېر وي نو تر ټ ولو د مخه هغه زموږ ژبه احساسوي. ګواکي د لوی څښتنأ لخوا د جوړ سوی جسماني نظام سره سم موږ ته خبر تيا راکوي چي موږ داسي شی خورو چي زموږ روغتياته د تاوان رسددو اندښښنه ځني سته. خو له بده مرغه موږ د دې خبرتيا پروانه کوو.

په دې ډول مرچك خوله په ډېره بده توګه سوځي، پزه راوبهيږي، له سترګو اوښکي رواني سي، په ژړاسي، خو موږ بياهم دغه سره زهر خورو. د خول،، ستوني، او ژبي د دې اخيستي اور د وژني لپاره پرله پس

ې یخي اوبه غوړیو. چي پای خبره تر نزل، زکام او ټوخي ورسيږي. اوبیا ټوخی ډرر اومزمن سي او په ټول ژوند کي مو نه خوشي کوي.

د مرچکو ګوله چي ژبه، خوله او ستونی وسوځي تر سرې غاړي (مری) ترره سي ګډډي ته ورسيږي. سره غاړه له دې امله له هغې څخه لږ اغززمنه کيږي چي له هغې څخه ژر ترريږي. له مرچکو څخه ګډډي ته هم د خولې غوندي اذیت رسيږي. د نس په مخاطي غشاوو کي سوی پیداسي او له دې امله د ګډډي د رطوبت ترشح او راوتل زيات سي او هاضمه خرابه سي. چي بیا د چا شی خواته نه کيږي، معده ضعیفه سي او پای خبره دې ته ورسيږي چي د سرطان د مهلکي ناروغۍ اندښښنه رامنځته سي.

کله چي دغه سره مرچک له ګډډي ترر سي اوکولموته ورسيږي، هلته هم بلله خپلو اغززو ښوولو نه پاته کيږي. سهار په تشناب کي د خوړو نالۍ هغسي سوی کوي لکه د مرچکو د خوړلو په مهال چي خولې کاوه.

کله چي د مرچکو تززي او ګرمي په وینه کي جذب سي او دغه اغز زمني ویني سترګوته ورسيږي نو خپل مضر اغزز پر سترګو هم اچوي. سترګي چُخړي کوي، جړمي يې سوی کوي او دانې پکښي راوخژژي. چي که يې ژر علاج ونه سي کددای سي چي بخخي د سترګو لید کم سي.

دغه راز دغه اغززمني ویني پر اینه هم اغزز وښندي او په ډول ډول ناروغیو يې اخته کړي. تر مثان، پښتورګو او د متیازو تر نلکۍ د هغو اثرات ورسيږي.

په کومه ورځ چي مو مرچک ډرر خوړلي وي په هغه ورځ مو متیازي ډرري ژړي وي او سوی هم کوي. خو موږ بیا هم څه پروانه کوو او نور هم د مرچکو خوړلو ته ادامه ورکوو چي پای يې پایله داسي چي د مثانې او د متیازو د نالۍ سوی ډرر سي او نوونه ځني راوزي.

د مرچکو له پرله پسې او بخخي ډرر استعمال څخه پر نورو تاوانونو سربررره د تولید مادې ته هم ډرر ستر تاوان رسيږي. د تولید ماده ډرره نرۍ سي د سرعت او پرله پسې احتلام شکایتونه رامنځته سي او پای د باه د ضعف بڼه غوره کړي.

د مرچکو په ډرر لږ استعمال کي لږ ګټي هم سته. (پورته وویل سو ې). دا ځکه چي دا یوه قدرتي خبره ده چي په دې نړۍ کي داسي هیڅ شی نسته چي یوازي تاوانونه ولري.

پاپړ

پاپړ وچ او ګرم دي. په عامه توګه د ماشو له اوړو څخه جوړيږي. پاپړ ژر هضميږي. خواړه خوندور کوي، که هاضمه کمزورې وي، یا څوک

د یوې ناروغۍ څخه راولاړ سوی وي، که د پاپړ سره ډوډۍ وخوري د خولې لعاب یې ډېر وي او خواړه ښه هضموي او ډېره وینه ځني پیدا کېږي. البته هغه پاپړ چې په بازار کې خرڅېږي او ډول ډول رنګونه لري، له روغتیایي پلوه ډاډ نه سي پر کېدلای. ویل کېږي چې ځیني زهرجن جوهر ورسره ګډ وي. بل لمر هم وهلي وي او دوړې هم پر لود دلي وي، نو له دې امله د بازار پاپړ پورتنۍ ګټې نه لري، بلکې هغه پاپړ ګټور دي چې په کور کې پاخه سوي وي.

د کټوي دارو (مسالې) ګټې اوتاوا نونه یې

په خوړوکي د کټوي داروته اړتیاسته کنه؟ که وي نو څنګه سته؟ د هغو شیانو چې د مسالې په توګه کارېږي ګټې اوتاوانونه څه دي؟

دا داسي خبري دي چې د هر چا لپاره د هغو په اړه معلومات اړین دي. پوهېږو چې که خواړه ګټوروي تاوانونه هم لري. د هغو د تاوانو د اصلاح لپاره پوهانو مسالوته اړتیا محسوسه کړې ده. او څنګه چې دا اصلاح د پوهو خلکو لخواوه، ځکه نو د هغو سره ځیني نوري ضروري خبري هم رامنځته سوې. لکه دا چې د هاضمې د تحریک لپاره د خوړو خوندورکول او ښه رنګ او بوی هم د مسالې جز وبلل سو.

مسالو ته په لا ندې لا ملونو اړتیاده:

1- لومړی شی چې د خوړو په اړه پام ورته اوړي، د خوړو شکل اورنګ دی. که خواړه د رنګ له مخي ښکلي او په زړه پوري وي، نوښه خوړل کېږي. وایي: خواړه له رنګه خوړل کېږي. اوله دې امله یې ګټې هم ډېري وي.

2- په دې پسي د خوړو د ښه بوی خبره راځي. که خواړه خوشبویه وي، نو طبعاً یې انسان خوښوي او له دې امله یې په وجود کې هضم او جذب هم زیات وي.

3- خونددی. که خواړه ډېر خوندور وي، نوغذائیت به یې هم ډېر وي. ځکه چې خوندور خواړه د بدن اعضا ډېر هضموي او جذبوي یې.

4- د خوړو د بدبویی او بدخوندی لیري کول دي.

5- د خولي د ناړو زیاتول دي. څو د خولې د ناړو زیاتوب د خوړو نشایسته لرو نکي توکي په آساني هضم کړای سي.

6- د هاضمې پر خوځښت راوستل دي. څو د خوړو درانه توکي ژر هضم کړای سي.

7- د کولمو پر خوځښت راوستل دي. څو قبض رامنځته نه سي.

8- د بدن د رئیسه اعضاوو پیاوړتیاده. (د بدن رئیسه اعضا: د بدن بنسټیزغړي، لکه زړه، د ماغ، اینه اونور).

9- له ځینو ناروغیو څخه مخکي تر مخکي ځان ساتل (وقایه) ده.

د مسالو له رامنځته کولو څخه موخه اومقصد یوازي دونه وو چي خواړه لږ څه په خوند سره وخوړل سي او له بله پلوه پورتنۍ اړتیاوي هم ترلاسه سي. خو د زمانې په تررددوسره څنګه چي ژبي په زیات خوندورتوب روږدي سو،، د مسالو مقدار هم ورسره زیات سو. تردې چي هغه مسالې چي د ګټي لپاره رامنځته سوي و،، د تاوانونو سبب سو؛؛ معدې اوکولموته يې د سوزش ناروغۍ پیدا کړ؛؛ هاضمه يې خرابه کړه؛ کولمې يې کمزوري کړ؛؛ د پچچ، د ويني د سونګ او مواسیرو شکایتونه ځني رامنځته سوه.

د مسالو د مغزیانو پرته د هغو نور هیڅ توکی باید د بدن جز نه سي. ځکه لکه چي څرګنده ده مسالې درمل باله سي. او د درملو تعریف دادی چي هغه د بدن جز نه سي. بلکي خپل اغزز وښندي او له بدن څخه بهر سي. او د خوړو تعریف دادی چي ډرره برخه يې د بدن جز وګرځي.

نو څه چي تاسي خورئ په هغو کي باید ډرره برخه د خوړو وي او د درملو برخه یوازي د نامه لپاره پکښيکي وي. داسي خواړه به هرومرو څه بې خونده وي، خو د ګټو له پلوه به ډرر ښه وي. که تاسي په پورته ډول کړنه نه سئ کولا ی، نو یوه آسانه لار داده چي په خپلو خوړ وکي د مسالو اندازه کرارکرار را لږکړئ څو ستاسي پر طبیعت باندي د د ې بدلون سملاسي اغزز پرې نه وزي او په غیر محسوسه توګه مقصد ترلا سه سي.

په پای کي باید ووایو چي په مسالوکي عموماً مالګه، سره مرچ، تورمرچ، کورکومن، ګشنیز، لونګ، زیره، لوی ه‌ل‌ل، زعفران، دارچیني، نعنا ، اوري، خواړه ولني، شونډ، اونور لږلږ په کاريږي. خو د اوسمهال د درغلیو تاوده بازار ته چي ګورو د بازارونو پر میده، جوړو سوو او په قوطیوکي اچول سوو مسالو باندي اعتماد نه سي کېدلای. کېدای سي په دغو مسالو کي صحت ته مضر او غیر حلال اجزا ګډوي. لکه چي په پاکستان او نورو ځایونو کي زیاتره په دغسي مسالو او نورو شیانو د غیر حلالو توکو لکه مونو سوډیم ګلوټامیټ (Sodium Mono Glutamate) د ګډدو آوازې خپريږي چي ښایي بې څه نه وي.نو ښه داده چي د دغو مسالو غټ او نامیده سوي شیان له بازاره رانیسو او په کور کي د خپلي خوښي سره سمي مسالې ځني جوړي کړو او بخ خي لږ استعمال کړو.

د امریکایي او صهیونیستي مصنوعاتو تحریم

لکه څنګه چي پوهیږو د اسلام سره د بې دینو مادي پالو طاغوتي ځواکونو، نصاراوو، یهودو او هنودو له ډیر پخوا څخه دښمني پرته ده. په دې لړ کي دغو اهریمني ځواکونو د تاریخ په اوږدو کي د مسلمانانو پر

ضد بلل بلل زړه بوږنوونکي جنګونه او ډول ډول شیطاني توطئې او چلونه په لار اچولي دي. اوسمهال که څه هم د یهودو او نصاراوو د دوسو (دسیسو) او توطئو جال د پخوا په پرتله ډرړپچلی دی خو د هغو موخی او مقاصد بیا هم هماغه دي. دوی په دې وروستیو کلونو کي داسي پلانونه تر لاس لاندي نیولي دي او د خپل ژوند او تجارت پالیسۍ یې داسي جوړي کړي او عیاري کړي دي چي ټوله نړۍ او د هغې اوس ددونکي د خپلو ځانو او د خپلو مذاهبو مریان او چوپړیان کړي.

اوس پر عراق او افغانستان باندي د امریکې ظالمانه یرغل او نورو اسلامي هیوادونو او تحریکونو ته د امریکا د شیطاني او طاغوتي حکومت ګواښونو، پر بې دفاع فلسطینیانو، لبنانیانو او نورو عربو باندي د اسرائیلو، پر کشمیریانو باندي د مشرکو هندوانو، پر چیچینیانو باندي د قطبي خرسانو (روسانو) او د نړۍ په نورو ډررو ګوټونو کي د کفارو د ډول ډول مظالمو او نارواوو له امله په درسته نړۍ کي د مسلمانانو غم او غوسه را پاروله او په هر لوري رشتیاني مسلمانان په یو ډول نه یو ډول د امریکایانو او نورو کفري ځواکونو پر ضد احتجاجونه او اعتراضونه کوي او د دوی او د دوی د شرمددلو ګوډاګیانو په وړاندي خپل له کرکي او نفرته ډك احساسات ښرګندوي.

له بده مرغه اوس مهال ډول ډول کفري ځواکونو او د هغو لاسپوڅو په افغانستان کي ظلم او چور تالان داسي لوړي پوړۍ ته رسولی دی چي نه داچي زموږ دیني عالمان، پاخون کوونکي او بې ګناه ملکي وګړي، ښځي، ماشومان او بوډاګان د القاعد، طالب او نورو په نومونو شپه او ورځ پر له پسې په مډرنو الوتکو او وسلو په ډله ییزه توګه کشتاروي، بلکي د دولتي لوټمارو په همدستي لګیادي په پټه او ښکاره زموږ تر مځکه لاندي شتمنۍ، جواهرات، سره زر، قېمتي ډبري او نور ډول ډول کانونه را باسي او خپلو هیوادونو ته یې لیږدوي.

له دې امله دی چي د نړۍ په ګوټ ګوټ کي اسلامي پوهانو د خپلو مقالو، ویناوو، نصیحتونو او فتواوو په واسطه پتیلې ده او دا یې جوته کړې ده چي له امریکا او نورو ټولو کفري ځواکونو څخه د ژغورني یوازینۍ لاري دوې دي:

1- له کفري کلتور څخه په کلکه ډډه کول.
2- په ژوند او تجارت کي د کفري هیوادونو د شیانو تحریم او بایکاټ.

د دغو خبرو په درك سره او د اسلامي عالمانو د ښرګندونو پر بنسټ اوسمهال په ټوله اسلامي نړۍ کي د کفري ملټي نیشنل تجارتي کمپنیو (هغه کمپنۍ چي په بلدلا بلدلو هیوادونو کي یې پانګې اچولي دي او تجارتي فعالیتونه کوي) په وړاندي د کرکي او نفرت څپې راپورته سوي دي. ځکه دا هغه کمپنۍ دي چي د امریکا او ګردي کفري ن

ږی اقتصادي قوت جوړوي او دغه قوت بیا د دوی پوځي ځواك پیاوړی کوي چي په پایله کي زموږ پر هیوادونو دغسي په سپین سترګی سره را دانګي، په مستقیمه توګه او د دوی د ګوډاګیانو په ذریعه زموږ پر ټ ولنیزو شئوناتو او دولتونو ولکه ټینګوي او بالاخره مو خپلو ځانو ته اړ باسي او غلامان کوي مو.

له بده مرغه نن مهال موږ د دغو کفري هیوادونو ډړر داسي شیان زموږ په هر کور کي کاروو چي هم زموږ سپڅڅلي دین ته تاوان باله سي. هم زموږ د هیواد لوړوملي ګټو ته دروند خطر راولاړي او هم مو روغتیا ته ضرر رسوي.

پر دې سر بړره دغه کمپنۍ موږ ته بل ستر تاوان هم رسوي چي هغه د دغو کمپنیو د مصنوعاتو د اعلانولو او اشتهارولو په پلمه زموږ د اخلاقو ورانول او زموږ له اصیل فرهنګ څخه زموږ د ځوانانو پردي کول دي. لکه چي پوهیږو د دغو هیوادونو حکومتونه، پانګوال او ملټـي نش شنل کمپنۍ په اسلامي هیوادونو کي په سترو لګښتونو او پانګو سینماوي، ټلویزیونونه، ډش ډکبلونه، ګمونه، کلپونه، هوټلونه او داسي نور راباسي او شپه او ورځ، په ټرره د مسلمانانو د عبادت او کار او د هغو د بچیانو د تعلیم په وختونو کي د هغو د ډول ډول بې لاري کوونکو خپرونو او زموږ د فرهنګ خلاف اعلانونو له لاري په موږ کي فحش او لڅ کلتور خپروي او زموږ ځوانان په مشروباتو او نورو ناروااوو روږدوي.

له دې امله دی چي په دې وروستیو کلونو کي په عربي هیوادونو کي د امریکایي او یهودي مصنوعاتو تحریم ښه په زور او زوږ روان دی او په د ې ډول ایماني غیرت يې د کفر اقتصاد ته ستره ضربه ورکړې ده. زموږ باور دی که چیري د نړۍ ټول مسلمانان په ټرره د زموږ پر هیواد او اس لام مین او سر ورکوونکي وګړي د کفارو تولیدات دغسي تحریم کړي، هغوته به سخته صدمه ورسیږي او اړ به سي چي د مسلمانانوپر هیوادونو له ټرریو، د هغو د ګواښونو، عام وژني او سپکاوي څخه لاس په سر سي.

په دې وروستیو کي د اسلامي نړۍ ستر نامتو عالم او د ډررو کتابونو لیکوال شیخ یوسف قرضاوي مدظله د الجزیرې په ټلویزیون کي د څرګ ندونو په ترڅ کي اعلان کړی دی چي: «د امریکا مصنوعات دي له پیپسي څخه نیولې تر پیمپر پوري تحریم سي». که زموږ مولویان او پوهان هم دغسي وکړي او د مسجدو نو، غونډو، انټر نیټ او نورو ډله ییزو رسنیو له لاري د دغو کفري تولیداتو په اسلامي، هیوادنیو او روغتیایي تاوانونو زموږ خلك پوه کړي او د هغو تحریم او د مسلمانو هیوادونو د

تولیداتو کارولو ته يې وه‌څوي بشپړ يقين دي چې د لوی څښتنأ او د هغه د پاك رسول ج د خوشالۍ سبب به سي.

د سرکوزي غوښې ولې حرامې دي؟

قال الله تعالی:

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَيۡتَةَ وَٱلدَّمَ وَلَحۡمَ ٱلۡخِنزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ بِهِۦ لِغَيۡرِ ٱللَّهِۖ﴾ [البقرة:173].

ژباړه: «لوی څښتن پر تاسي باندي د مړه سوي څاروي (مردار سوي)، (بهېدونکي) وینې، د سرکوزي غوښې او هر هغه څه چي د الله له نامه پرته د نورو نوم پراخیستل سوی وي حرام کړي دي».

په تفاسیرو او نورو ډېررو کتابونو کي وایي چي: سرکوز ی نجس العین دی او د هغه ټول اجزا؛ غوښې، پوست، غوړزګې، نوکان، وربښښتان، ه ډوکي، پلې او نور ناپاك او نجس دي او له هغو څخه ګټه اخیستل او کارول يې حرام دي. د انسان او سرکوزي پوستونه په دباغت سره نه پاکیږي. البته د انسان دا د شرف له امله او د سرکوزي دا د نجاست له امله.

د سرکوزي د غوښو په هکله نوي ساینسي تجزیې او تجربې ډېرري د عبرت وړ دي. راځئ وګورو چي د سرکوزي د غوښو استعمال په کومو لا ملونو منع سوی دی. له ټررو څه د پاسه دررشو کلونو څخه ساینس د قرآن کریم د دغه حکم په تائید څو ډوله سببونه موندلي او په ګوته کړي دي. چي په دې توګه ساینس پوهان د لوی څښتنأ دې څرګند حکم اریان کړي دي. اوس به د دغه نجس څاروي د جسم د هغو برخو په هکله رڼا واچوو چي انساني روغتیا ته ضررناکي دي. لومړی باید دا وواېو چي ډاکټرانو جوته کړې ده چي په سر کوزي کي د یو ډول مشهورو طفیلي تاوان رسوونکو جراثیمو لګځوڼي (Cyst Trichina) موجودي دي. په ت رره د جرمني نامتو روغتیایي ساینس پوه هاینریك ریکوګ (HeinrichReckweg) د سرکوزي په غوښو کي د سټوکسین (Zootoxin) په نامه یو ډول عجبه زهرجن پروټین موندلي دي. چي د حساسیت څو ډوله ناروغۍ ځني پیدا کیږي. په ټرره دغه زهرجن پرو ټین د اګزیما او سالنډۍ لامل کیږي. که څه هم د سټوکسین کچه یا خوراك لږ هم وي بیا هم کهالي او د بندونو درد ځني پیدا کیږي. دغه راز د سرکوزي په غوښو کي د میوکو پولایزیك چرایډ (Mucopolysac Charides) په نامه هم عنصر ډرر وي. نو ځنګه چي په دغه عنصر کي (سلفر) تر ضرورت زیات وي له دې امله هم د بندونو ډرري ناروغۍ ځني پیدا کیږي. همدا شان ډاکټران وایي چي د سرکوزي د غوښو خوړ ونکي په خنازیرو (Scrofula)، لګډو دانه (Tapeworm) یا د نس په

چینجیانو او داسې نورو ناروغیو هم اخته کېږي. د نورو نوو څېړنو له مخې څرګنده چې د سرکوزي غوښې د غوړزګیو د ناسمي غذا لرونکي دي او ژر نه هضمېږي له دې امله د هغو د پرله پسې استعمال څخه انسان د پوست، اینې، زړه، کولمو ګېډې اوسرطان په ناروغیو هم اخته ك ددلای سي.

دغه راز د سرکوزي د غوښو له خوړلو څخه یو ډول چینجی پیدا کېږ ي چې د ډاکټرانو په ژبه «سولیم» ورته وایي. دغه چینجی له وینو او کولمو څخه تېرېږي او دماغ ته رسېږي چې په پایله کې يې د مرګې ناروغي رامنځته کېږي. له بله پلوه څرګنده چې د سرکوزي په غوښو کې غوړ برخې ډېرزیات دي نو د هغه د غوښو له خوړلو څخه په وینه کې «کلیسټرول» (Cholesterol) هم برخې ډېر زیاتېږي. چې له امله يې شریانونه تنګېږي او د وینې په جریان کې خنډونه رامنځته کېږي. چې لازمي او هرو مرو پایلې يې تر وخت د مخه زړښت، ضعف، د فلج حملې یا د زړه ناروغۍ (Heart the of Diseases) یعني د زړه دوره یا داسې نور وي. دغه شان د سرکوزي د دغو غوړو غوښو له خوړلو څخه په انساني جسم کې «ویټامین ای» (Vitamin-E) تر اړتیا زیات مصرفېږي او په پایله کې په ناڅرګنده توګه کمېږي. اوس ټول پوهې ږي چې ویټامین ای ډېر په زړه پورې کار ورکوي. چې يوه يې پر جنسي غدودو باندې مهمه اغزږه ده. ډېر چاغ، په تېره د سرکوزي د غو ښو خوړونکې د ویټامین ای د کمښت ښکار کېږي چې په نتیجه کې له جنسي پلوه سست او له جنسي مړانې څخه ولوېږي.

پر دې سربېره د سرکوزي په غوښو کې د «ټري کینا» (Trichina) په نامه یو ډول نري نري چینجیان وي. د دغو غوښو د خوړلو سره دغه چینجیان هم انساني جسم ته درومي چې له کبله يې د «ټري کینوسس» په نامه یو ډول ناروغي پیدا کېږي. د دغې ناروغۍ نخښې هیضه یا «سم الفار» وژونکې زهر غوندې وي. که دغه چینجیان عضلا توته ولاړ سي نو شدید دردونه ځنې پیدا کېږي او زیاتره وختونه دغسې عضلې فلجېږي. البته که په وجود کې دغه چینجیان ډېرزیات سي نو د ناروغ مړینه تر ډېره حده یقیني کېږي.

دغه راز د سرکوزي د غوښو د خوړلو له امله پر پوست باندې یو ډول کوچنۍ دانې راخېژي چې بالاخره په بل‌له جلدي ناروغي اوړي. د سرکوزي په غوښو کې يې يوه بله ناوړه ناروغي هم موندلې ده چې«شیپ وایرس» (Virus Shape) ورته وایي. دغه وایرس د انسان سږو ته تاوان رسوي. دغه وایرس د سرکوزي په سږو کې هم ډېر وي. ښایي له دې امله وي چې په ډېرو اروپایي هیوادونو کې يې د سرکوزي د سږو خوړل منع کړي دي.

پر دغو ناروغيو علاوه څو نوري ناروغۍ هم د دغه خبيث څاروي د غو ښو له خوړلو څخه پيدا کيږي.

ډېرر مسلمان پوهان ادعا کوي چي سرکوزی بخځي ډېرر بې غيرته، خبيث، بې حيا او د چټلو او ککړو شيانو د خوړلو ډېرر شوقي او د ګ نده عاداتو څښتن څاروی دی. صرف سرکوزی يو داسي څاروی دی چي پر خپله ماده (ښځه) باندي غيرت نه کوي. نو له دې امله د نړۍ د ډېررو بدو څارويو د ليست په سرکي راځي. له همدې امله کوم کسان چي د سرکوزي غوښي زياتي خوري او يا د هغه له اجزاوو ګټه اخلي په هغو کي هم د سرکوزي دغه عادتونه په څرګنده ليدل کيږي. او له جنسي پلوه بې حسه او بې تعصبه وي.

درنو لوستونکو! دا خبري هسي خوشي بې معنا خبري نه دي. موږ وړ اندي وويل چي د سرکوزي د غوښو د خوړلو له امله د ويټامين ای ډېرر کمښت انسان له جنسي پلوه سستوي او له مردۍ څخه يې اچوي.پر دې خبرو د لوديز د بې حيايۍ تهذيب ډېرر ښه شاهد دی. په امريکا او برتانيه غوندي په ظاهره متمدنو هيوادونو کي چي د سرکوزي غوښي ډېرري خوري د هغو د خلکو په بې حياييو اوس هرڅوك خبر دی. موږ به يې دلته څو کوچنۍ بېلګي درته ووايو. د لاهور د «جنګ» ورځپاڼي د ۱۹۸۴ع.کال د اګسټ د (۲۵) نېټې د ګڼي او د لاهور د «نوای وقت» د ۱۹۸۱ع.کال د مارچ د (۲۲) نېټې د ګڼي او د«جنګ» ورځپاڼ ي د۱۹۸۴ع.کال د اکتوبر د (۲) نېټې د ګڼي د خبرونو پر بنسټ د امريکا او برتانيې اړوندو چارواکو په ډېرر وياړ سره ويلي دي چي په دغو هيوادونو کي هر درېيم زوکړی ارمونی دی، او د دغسي زوکړو شمېرر ور ځ په ورځ زياتيږي. په سويزرلينډ کي حکومت په دې چاره کي لا دوه ګ امه وړاندي تللی دی او پر اړوندو قوانينو باندي بيا ځلي کتني کوونکو ته يې ويلي دي او پټېيلې يې ده چي نه يوازي نارينه وو ته د بازاري ښځو سره د اوسېدلو اجازه ده، بلکي که خور او ورور هم وغواړي چي جنسي اړيکي وساتي قانون يې ننګه او ملاتړ کوي. دغه راز وايي چي په امريکا کي د نشويلي اوسېدونکی ډېپټي جېمز نومي د خپلي سکه مور سره واده کړی دی. چي هلته پر دې خبره هيچا هم څه اريانتيا نه ده ښوولې.

وګورئ چي د بې غيرته څاروي د غوښو خوړونکی قوم څخه د غيرت جنازه ګردسره وړل سوې ده که نه؟ په دې ډول موږ ته پته لګيږ ي چي د لوديځ د کلتور په دکان کي د شرم او حيا هيڅ شی نسته؟!

په پای کي موږ په زغرده او يقين سره ويلای سو او پوهيږو چي قرآن په دې فرمان سره چي: ﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيۡكُمُ ٱلۡمَيۡتَةَ وَٱلدَّمَ وَلَحۡمَ ٱلۡخِنزِيرِ

﴿وَمَآ أُهِلَّ بِهِۦ لِغَيۡرِ ٱللَّهِۖ﴾ هسي بې معنا خبري نه دي کړي، بلکي دا د انساني صحت لپاره یوه لویه تحفه ده.

هغه شیان چي د سرکوزي وازګي پکښي استعمال سوي دي

کفار او د سرکوزي غوښي:

لکه چي څرګنده ده په ټوله اروپا، امریکا او د نړۍ په نورو برخو کي کفار د سرکوزي غوښي خوري. د اروپا، امریکا او لیري ختيځ په هیوادونو کي د سرکوزو د روزلو په لکونو فارمونه سته. یوازي د فرانس ې په (٤٢) زرو غټو او کوچنیو فارمونو کي په لکونو سرکوزي تر روزني لاندي نیول سوي دي. په دغو هیوادونو کي هر کال په ملیونونو سرکوزي روزل کېږي او کله چي خپل ټاکلي عمر ته ورسيږي د دوی پر طریقه ي ې وژني او غوښي یې بازارونو ته د خرڅلاو لپاره وړاندي کوي. خلك د دغو سرکوزو غوښي خورا ډرري او په پخخر خوري خو د هغو سپیني هیڅ نه استعمالوي. په داسي حال کي چي د دغو سرکوزو سپیني د هر څاروي تر سپینو ډرري دي.

د خوراك او چيښاك په شیانو کي د سرکوزي د غوړزګيو کارول:

تقریبا دوه سوه کاله پخوا یې د دغو سرکوزو سپیني سوځلې. بیا ي ې فکر وکړ چي دا باید په هغو شیانو کي وکاروي چي غوړزګيو ته اړتیا لري. نو هغه وو چي دا غوړزګي یې د صابون په جوړولو کي وکارول. بیا دغه غوړي غوښي او وازګي پروسیس او پیکینګ کېددلې او مارکټت ته عرضه کېددلې. ډول ډول کمپنیانو هغه رانیولې او د خورا ك او چي ښا ك په ډول ډول شیانو کي به یې استعمالولې.

بیا د رواني پړړۍ په پیل کي د کوالیټي کنټرول (Quality Control) د تولیداتو د کیفیت او څرنګوالي د کتني، څررني او څارني (سلسله رامنځته سوه. د اروپا بلږلو هیوادونو د خورا ك، چيښا ك توکي، د ناروغانو درمل او نور په لابراتوارونو کي معاینه او تجزیه کول او ټولي کمپنۍ یې قانوناً اړ ایستلې چي پر خپلو مصنوعاتو باندي د هغو اجزا او اثرات ولیکي. د دې سره کمپنیانو د خپلو تولیداتو پر قوطیو او بوتلونو باندي د نورو اجزاوو سره د خوك د غوړزګۍ په هکله لیکل: Pig Fats s یا of Fats Pig (د سرکوزي غوړزګي). تر څه مهاله دغه کار دغسي پر مخ روان وو. خو کله چي دغه تولیدات بهر او اسلامي هیوادونو ته ورسېددل نو مسلمانانو هغه بایکاټ (تحریم) کړل. بیا تر ډررو سلامشورو وروسته اروپایي کمپنۍ او حکومتونه پر دې سلاسول چي د Pig Fats s, یا of Fats Pig پر ځای Fats Animal (د څارویو غوړزګي) ولیکي. خو بیا بله ربړه رامنځته سوه. لوددیزیان خو پسونه،

غوايي او نور د مسلمانانو د ذبحي د طريقې په خلاف بل ډول او د ماشينونو په ذريعه وژني. ځنګه چي د مسلمانانو په عقيده په غير شرعي طريقه د وژل سوي ځاروي غوښې مرداري دي نو د هغه غوړي خو هم مردار دي. له دې امله اسلامي هيوادونو بيا دغه مصنوعات تحريم کړل.

دا هغه مهال وو چي دغو کمپنيو د بشپړو ملټي نيشنل تجارتي کمپنيو (هغه کمپنۍ چي په بل‌لا بل‌لو هيوادونو کي يې پانګي اچولي وي او تجارتي فعاليتونه کوي) بڼه خپله کړې وه او د دوی توليدات د يوه هيواد له پولو تېر سوي او ټولو اوو لويو وچوته رسېد دلي وه. دغه راز په اروپا کي هم د مسلمانانو شمېر زيات سوی وو. دغو کمپنيو له يوې خوا پر مسلمانانو باندي دونه ستره ګټه نه سوای پرېښوولای. له بله پلوه کمپنۍ دوني زياتي سوي وې چي د حلالو ځ اروېو غوړزګي او نورو نباتاتو تېل يې نه سولای برابرولای. که يې له مسلمانو هيوادونو څخه د حلالو ځارويو غوړزګي يا د نباتاتو تېل رانيو لای ګټه يې لږېدده او د توليداتو بيه يې لوړه تله. بل هم د اروپا د سرکوزو غوړ هدر پاته کېدده. نو هغه وو چي د دغو کمپنيانو مالکانو او د دوی نورو سلاکارانو او مرستندويانو تر زيات غور او فکر وروسته دا سي حل لار را وايستل چي کمپنيو پر خپلو توليداتو د غوړزګيو يادونه نه کول او د اړوندو قوانينو د احکامو په پام کي نيولو لپاره يې د غوړزګيو د نومونو او کچو لپاره ځو کوډونه وټاکل، هغه يې د خپلو اړوندو هيوادونو اړوندو ادارو ته ولېږل او وروسته يې پر خپلو توليداتو د غه کوډونه ليکل. د "ملټي نيشنل کمپنيون کی اسلام دشمنی" په (۱۹) مخ کي يې د دغو کوډونو بشړ فهرست راوړی دی چي يو ځو يې په دې ډ ول دي: -E100 -E110 -E120 -E140 -E141 -E135 E210

دغه راز يې د دغه کتاب په ۱۳ مخ کي په فرانسه کي د دغو شيانو په هکله د ياسر محمد خان په نامه د يوه مسلمان د سترګو ليدلی حال ليکلی دی. هغه وايي چي زه فرانسې ته په سفر تللی وم او ځو ورځي د جابر په نامه د خپل يوه پښتانه دوست سره چي له (۲۲) کالو راهيسي په فرانسه کي اوسېدی واوسېدلم. د بېرته راتلو پرمهال چي زه د جابر په ملګرتيا د ځه شيانو د رانيولو لپاره مارکېټونو ته ولاړم، کله چي به ما ځه شی راپورته کړ جابر به يې د اجزاوو ترکيب وکوت او زه به يې د هغه له رانيولو څخه منع کړم. بيا هغه زه خپل يوه دوست ته وروستلم چي جابر شيخ صاحب ورته ويل. دغه شيخ صاحب دمخه د فرانسې په يوه دولتي اداره کي کار کاوه. خو کله چي هغه اسلامي کالي اغوستل پيل کړل، بېره يې پرېښوول، حج يې وکړ او پنځه وخته لمونځ ي ې کاوه نو يې خپل دغه کار له لاسه ورکړ. ځکه نو هغه اړ سو چي د

فرانسې په يوه ښار کې يو رستوران را وباسي. شيخ صاحب د جابر په غوښتنه را ته ووېل چې ما د فرانسې په فوډ ډيپارټمنټ (د خوړو په يوه څانګه کې) لس کاله کار وکړ. زما کار د خوړو، د سينګار د سامانونو او د قوت د درملو راجسرول وو. کله چې به کومې کمپنۍ خپل يو توليد لکړی شی بازار ته وړاندي کاوه نو لومړی به يې د هغه شی نمونه ماته راوړل. په پايله کي زه وپوهددم چې د غاښو په کريمونو، د ږرري خريولو په کريمونو، ژاولو، چاکلېټو، خوږو، بسکټټو، د خوړو په بندو دبليو، ځينو درملواو ملټـي ويټامين ګوليو او داسي نورو کي دغه کمپنۍ د خنزير وازګي استعمالوي او د هغو پر قوطيو باندي د وازګ ي نوم نه، بلکي د وازګو د اقسامو کودونه ليکي.

په هغه خبر کي چې د پاکستان د لاهور د «نوائے وقت» ورځپاڼي د ۱۹۸۸ ع.کال د اپريل د ۲۲مي نېټې په ګڼه کي خپور سوی دی او په دغه کال د ترجمان القرآن مياشتيزي هم له «اردو ډائجسټ» څخه اقتباس کړی دی وايي چې: د متحده عرب اماراتو حکومت د پروفيسر احمد صقر (بيروت) يوه مقاله خپره کړې او په هغې کي تر هر اړخيزي څېړني وروسته د اروپا او امريکا د هغو شيانو فهرست راغلی دی چې د خنزير د جسم يوه برخه لا نه يوه بر خه پکښې ګده سوې ده. په دغو شيانو کي پر صابونونو، لبسيرينو او ډول ډول د سر، مخ او غاښو کريمونو سربرره د خورك شيان لکه چاکلېټ، بسکټټ، پوڅه، خواږه خواږه او کيکونه، پڼډه ډوډۍ (ډبل روټي) او مشروبات هم شامل دي.

په دغه مقاله کي ليکي: د مسلمانانو ديني فريضه ده چې لاندي الفاظ يادابښت کړي او دکومو شيانو پر قوطيو او دبليو چې يې ويني بايد پوه سي چې په هغه کي د سرکوزي غوړزګي يا غوښي ګډي دي او هي څ يې بايد ونه خوري. او کوم بل څوك چې يې استعمالوي هغه لا په پوه کړي چې دغه شيان سم نه دي. ان کوم دکاندار چې يې خرڅوي هغه هم پوه کړي چې د دغو شيانو له خرڅولو ډډه وکړي. د دغو شيانو فهرست په دې ډول دی:

1- پګ هاك سواين (Swine Pig-Hog,) سرکوزي او د هغه غوښو ته وايي.
2- پورك (pork) سپارګل (Sporkle) هيم (Ham) بيکن (Bacon) او مالګين پورکر (Porker Saltiest) د خنزير د غوښو بل‌ل بل‌ل نومونه دي
3- لارډ (Lard) د سرکوزي غوړزګيو ته وايي.
4- جلاټين (Gelatin) يوه سريښناکه ماده ده چې د څارويو (زياتره د سرکوزو) د هډوکو، پوستونو، ښوونګرو او نورو څخه لا سته راځي. (له شينلويعني نباتاتو څخه هم په لاس راځي).

5- پیپسین (Pepsin) یوډول درمل یا جوهر دي چي د سرکوزي وینه په ګډه ده. (پخپله پیپسین د معدوي عصارې یا دوو ډولو مهمو انزایمونو څخه د یوه نوم دی چي په معده کي رامنځته کیږي، په اسیډي چاپېریال کي فعالیت کوي او پروټین او کوچني لګم میاوي اجزاپه (Peptones) او (Proteoses) بدلوي.

6- ایل شارټنګ یا اینیمل شارټنګ (L-Shortening) یا (Shortening Animal) یوډول تلل (ویلي غوړي) دي چي په عامه توګه خواړه پکښې پخیږي. په دغو کي زیاتره د سرکوزي یا د داسي څارویو غوړزګي وي چي په غیر شرعي طریقه ذبح سوي وي.

په پاکستان کي هم په ځینو شیانو کي د سرکوزي غوړ ګډوي

زموږ ګاونډی هیواد پاکستان د مسلمانانو ملك دی او د اسلام پر نامه جوړسوی دی. خو له بده مرغه لکه چي د «ملټي نیشنل کمپنیون کی اسلام دشمنی» کتاب له (۱۱۷) مخ څخه څرګندیږي د دغه هیواد د غاښ و د کریمونو ځیني کمپنۍ هم د غاښو په کریمونو کي د سرکوزي غوړ استعمالوي. دغه کتاب د دې خبري د ثبوت لپاره د لاهور د «نوائے وقت» ورځپاڼي د ۱۹۸۶ع.کال د اګسټ د اوومي نېټې د «سر راهے» کالم اقتباسوي او د ضمیر پلورونکو د دې قبیح عمل په هکله لیکي:

«په دې ملك کي د سرکوزي دغوړزګیو د راوړلو سوداګر هم سته. په یوه خبر کي ویل سوي دي چي تررکال د سرکوزي د غوړزګیو پر واردولو باندي دري دررش لکه روپۍ لګددلي دي. کله چي په ورځپاڼو کي پر دې خبره حیرانتیا او خواشیني وښوول سول او دا یې د دغه ملك او قوم پر تندي یو تور داغ وباله نو په همدغه کال هم د څلورو لکو روپو په بیه د سرکوزي غوړزګي وارده سول. پر دې سرب‌رره د دغه هیواد ځینو نورو ادارو هم ویلي دي چي د غاښو په کریمو کي د سرکوزي د غوړو استعمال نه سي نفي کددلای». تفو بر تو ای چرخ ګدون تفو!

د سینګار په شیانو کي جعلکاري:

د یادولو وړ ده چي د پروفیسر احمد صقر د پورتنۍ څرګني له مخي په لاندي کاسمټیکس یا میك اپ (د سینګار سامانونو) Lard (د سرکوزي غوړزګي) هرومرو ګده ده با ید له رانیولو او استعمالولو څخه یې ډډه وسي:

1- **Soap. Lux**

2- **Soap. Camy**

3- Soap. Avery
4- Lata. Soap
5- Guard. Safe
6- Zict.
7- Cream. Bryl
8- Liscap.
9- د ورښښتانو ډول ډول کريمونه.
10-ډول ډول لبسرينونه.
11-د غاښو کريمونه.
پورتني شيان د کولګيټ (Colgate)، پام ليف (leaf Palm) کمپن ی جوړوي.

د غاښو په کريمو نوکي جعلکاري:

د دغو دوو کمپنيو د غاښو په کريمو کي هم د سرکوزي غوړزګي ګډه سوې ده:
1- کولګيټ (Colgate).
2- بروفن فوډ (Burpen Food).

د ښځو په لب سرينونو کي جعلکاري:

ساينسي څېړنو جوته کړې ده چي د سرکوزي له غوړزګی پرته د بل هر څاروي غوړزګي د انسان پر بدن باندي ويلي کيږي. نو له دې امله په لب سرينونو کي د سرکوزي غوړزګي ګډوي. (د لب سرين په هکله بشپړ تفصيلات د «لب سرين او نوي ساينسي څېړني» تر سر ليک لاندي مطالعه کړئ).

د سينګار په سامانونو کي د ماشومانو د هډوکو کارول:

د س-ينګ-ار په سامانونو کي د خنزير پر غوړزګيو سرب‌رره هغه يو ډ ول کيمياوي مواد هم ګډوي چي د حمل د اسقاط له لاري يې د ضايع سوو کوچنيانو له هډوکو څخه په لاس راوړي. دا خبره د فرانسې د کاسم ټيك (Cosmetic) د يوې مشهوري کمپنۍ د موټر د تلاښۍ په پايله کي څرګنده سوه.
په دغه موټر کي يې د مړو ماشومانو جسدونه وموندل او بيا جوته سوه چي د دغو کوچنيانو هډوکي په ډول ډول کريمونو کي استعمالول.

په شیندونکو عطرونو (Spray Perfume) کې شراب ګډوي:

لکه چې پوهیږو زموږ په مذهب کې د عطرو او خوشبويۍ وهل نبوي سنت باله سي او په اسلامي روایاتو کې مسلمانان د هغو وهلو ته ه څول سوي هم دي. خو د اسلام په سپڅڅلي دین کې د خنزیر غوښي او شراب خوړل په ټینګه حرام بلل سوي دي. د روغتیایي پلوه هم د عطرو وهل غوره ګڼل سوي، مګر د خنزیر د غوښو او شرابو خوړل د انسان صحت ته خورا مضر جوت سوي دي. اما امریکا یان او اروپایان کوم چې ځانونو ته متمدن او ډرر پا ك خواره وایي د خنزیر دغه نجسي غوښي او مردار شراب په پڅخر خوري.

دغه کفار د شرابو سره دونه مینه لري چې بڅخي يې په عطرو او خوشبوییو ګډوي. لکه چې تقریباً د سپرې عطرو په ټولو ډولونو کې شراب ګډ دي. د بلل‌ګې په توګه ما چې په دې هکله د معلوماتو په منظور د لومړي ځل لپاره د بدبويۍ لیري کولوسپرې عطرو یوه قوطۍ را واخیستل پر هغې د INGREDIETS (توکي یا اجزاوي) تر سرلیك لاندي لومړۍ توکی .SD ALCOHOL40-B (ایس ډي الکحل - ۴۰ بي) لیکلی وو.

لکه چې موږ پوهیږو د لومړي ځل لپاره محمد زکریای رازي د شرابو له تقطیر څخه دغه ماده تر لاسه کړل او هغه يې الکحل وبلل. الکحل له اصله عربي لفظ دی کوم چې انګرززان يې د شرابو په معنا استعمالوي.

نو که موږ دغه سپرې پر بدن او یا کالیو باندي ووهو څرګنده خبره ده چې ټول بدن او کالي مو مرداريږي او په مردار جسد او د مردارو کالو سره لمونځ او عبادت نه صحیح کيږي. د جسد او کالو طهارت او پاکي د لمانځه شرط باله سي.

موږ هم عجب خلك یو په ټولو اسلامي هیوادونو کې، ان زموږ په همدغه کندهار کې ډول ډول ښه عطر او خوشبويی جوړيږي او د عطرو پلورلو ډرر پخواني او سابقه لرونکي دکانونه سته، خو موږ د اسلامي هیوادونو او زموږ خپلو عطرونو ته په کمه سترګه ګورو او د کفري ملکونو دغسي نجس عطر چې هم زموږ تر عطرو ګران او هم بي کیفیته دي رانیسو او په ناپوهۍ او بې خبرۍ سره هم زموږ ملي ګټي وټي ته تاوان رسوو او هم مو لمونځ، عبادت او آخرت خرابوو. زموږ بدمرغي داده چې زموږ د وطن شیانو ته ارزښت نه ورکوو. په تررہ چې کوم شی ارزانه وي هغه ته خو بڅخي قدر نه ورکوو. ان داسي لا هم کيږي چې ځیني خلك چې ځانو ته پوهان او عالمان وایي په سپرې کې د الکحولو له شراب بللو څخه انکار کوي او ادعا کوي چې په سپرې عطرو ګډ الکحل د الکحلو هغه ډول دی چې شراب نه بلل کيږي او په دې ډول د خپل وطن د عطرو پر ضد او د کفارو په ګټه دلایل هم وایي.

په کلونیا کي هم الکحل او یو بل ډول نجسه ماده ګډه ده:

کلونیا (Cologne) چي (Cologne De Eau) هم ور ته وایي یو ډ ول معطر او خوشبویه محلول دی چي معمولاً د الکحلو او له دوو څ خه تر شپږو فیصدو عطرو د یو ځای کددو څخه جوړیږي. پخوا اصلي کلونیا د سیټروس د غوړیو (کوم چي د لمبو یا نارنجو څخه په لاس راځي)، د شینشوبي غوندي یو ډول نبات او د نارنجو د ګلانو د غوړیو څ خه جوړدل. وګورئ:

CD Edition Deluxe 2005. BRITANNICA, ENCYCLOPAEDIA

د Cologne ماده. خو اوس پر الکحلو سر بررره یو ډول بله نجسه ماده هم په ګډوي. د فتاوٰی علماء مسجدالحرام له (۱۴۰) مخ څخه څرګ ندیږي چي په ځینو عربي هیوادونو کي په کلونیا کي د دغي مادې د ګډددو له امله تشویش او جر او بحث رامنځته سوی وو. نو د سعودي عربستان ستر اسلامي عالم عبدالعزیز بن عبد اللّٰه بن باز فتوا ورکړه: «څ نګه چي د ډاکټرانو په وینا په کلونیا کي د «السبرتو» په نامه یو ډول نشه کوونکې ماده ګډه ده نو باید له استعمال څخه یې ډډه وسي او پر ځای یې نور سم عطر وکارول سي». د یادولو وړده چي عرب په عامه تو ګه الکحلو ته «السبرتو» وایي. (Spirituous) هغه ماده ده چي مخمر الکحل په افراط سره په ګډوي. (Standard The Dictionary Urdu English).

په پای کي باید ووایو چي کددای سي اوس د ډررو چالاکیو په دودد دوسره

د کفارو د ملټ-ي نش‌شنل کمپنیو په تولیداتو کي تر دې زیاتي درغلۍ رامنځته سوي وي. لکه چي په دې وختونو کي موږ لیدلي او اورددلي دي چي امریکایانو او ځینو نورو په اصطلاح مرستندویو او خیراتي موسسو زموږ په هیواد کي زیاتره دغسي مواد د ښووونځیو زده کوونکو او نورو ته وش‌شلي او بازارونو ته یې وړاندي کړي چي زیاتره تر وخت تررروي، ډرر بدخونده وي او ډرر بد بوی یې هم ځي. داچي له دغو تولیداتو څخه د ځینو استعمال حلال دی که حرام دا بل‌ل فقهي بحث دی. په اوسنیو شرایطو کي موږ ته د مسلمانانو په توګه ښ‌ایي چي د امریکایانو او نورو کفري ملکونو دغسي مشکوك او مشبوه شیان هیڅ استعمال نه کړو. ځ که له یوې خوا د دغسي شیانو استعمالول د اسلامي تقوا سره مخالف کار دی. بل دغسي شیان زموږ روغتیا ته مضر او اقتصادته تاواني دي او د دغسي نجسو توکو استعمال زموږ پر اخلاقو او کړو وړو هم ډرره بده اغ ززه ښ‌ندي. تاسي کولای سئ له دغو شیانو څخه ځیني هیڅ استعمال نه کړئ. ځینو ته چي اړتیا لرئ پخپله یې په خپلو کورونو کي جوړ کړئ. یا یې پر ځای د هغو معادل او یا ځیني طبیعي او زموږ دودیز توکي

وکاروئ. یا د دغو شیانو پر ځای د اسلامي هیوادونو له دغسي تولیداتو څخه چي اوس بخخي ډرر دي او هر ځای موندل کيږي استفاده وکړئ. اوس الحمد لله موږ هيڅ اړ نه یو چي د کفري هیوادونو دغه ناولي او چټل او زموږ روغتیا ته مضر توکي استعمال کړو.

البته موږ دا هم په غوڅه توګه نه سو ویلای چي د اسلامي هیوادونو په دغسي شیانو کي د سرکوزي غوړ پا پیپسین یا نور ناپاکه توکي نه دي ګډ. په دې هکله باید هغه سوداګر چي دغسي شیان له اسلامي هیوادونو راوړي هلته له کمپنۍ والاوو څخه پوښتني او ګروېږني وکړ ي، خپل ډاډ تر لاسه کړي او د اړوندو کمپنیو فهرستونه او سندونه وګ وري، د خپلو مالونو سره یو ځای يې راواخلي، زموږ د حکومت اړوندو ادارو ته يې وښيي او په خبري رسنیو کي په دې هکله لازم وضاحتونه خپاره کړي.

سینګار، سینګار ځای او د سینګار شیان

په هر مهال او هر ولس کي ښځي د ځان جوړولو او سینګار سره ځانګړې مینه لري. د اسلام مبارک دین هم د دې لطیف جنس دغه طبیعي ذوق او شوق له پامه نه دی غورځولی. زموږ پیغمبر ج په دې هکله هم ځ رګندي لارښووني کړي دي. په دې هکله د هغه دې حدیث ته پام وکړئ:
«إِنّ اللهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الجَمَالَ» (صحيح مسلم او مسند احمد).
ژباړه: الله تبارک و تعالی پخپله ډرر ښکلی دی او ښکلا ډرره خوښ وي.
معنا داچي زموږ پیغمبر ج غواړي چي موږ صاف ستره اوسو، د باطني پاکۍ او سپڅڅلتیا ترڅنګ خپلي ظاهري بڼي، د سر او ورښښتانو او د کالو پاکوالي او خواپاکۍ ته هم متوجه اوسو. قرآن کریم فرمایي:
﴿قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ﴾ [الأعراف: 32].
ژباړه: «(ای پیغمبره!) دوی ته ووایه چي چا دالله هغه ښکلا حرامه کړې ده چي هغه دخپلو بندګانو لپاره را اسستلې ده او چا دخدای بخښل سوي پاک شیان منع کړل؟».
ښځي ته په حلالو شیانو او په هغو شیانو چي روغتیا ته ضرر نه لري سینګار جواز لري، خو چي د کور دننه وي. البته ښځه د کور دباندي هم آرایش کولای سي، خو چي په حجاب کي په بشپړه توګه پټ وي او داسي نه وي چي د نامحرمو خلکو د ورته کتلو یا کشش لامل سي.
کومي ښځي چي بې ستره له کوره دباندي وزي د هغو په هکله د رسول اللهج دې حدیث ته پام وکړئ:
«نِسَاءٌ كاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مَائِلَاتٌ مُمِيلَاتٌ لَا يَدْخُلْنَ الجَنّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا وَرِيحُهَا يُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ» (صحيح مسلم او نور).
ژباړه: داسي ښځي به وي چي د کالو اغوستلو سره سره به لڅي وي او داسي ښځي به وي چي خپله به هم بدو چارو ته مایلي وي او خلک به هم ځان ته او ناوړو چارو مایل کوي. دغه ښځي نه جنت ته ننوتلای سي او نه به یې خوشبويي ور ورسيږي. په داسي حال کي چي د جنت خوشبويي د پنځو سوو کالو د سفر په لیري فاصله هم ځي.

سینګار په کور کي د مېړه لپاره دی نه د باندي د خلکو لپاره:

سینګار او ښه کالي اغوستل هم د ښځي حق دی او هم پر هغې باندي د مېړه حق دی. خو تاسي ټولو ته معلومه ده چي اسراف نه دی

ښه. نو داچي زمونږ ځيني خوندي د هندي او غربي (يعني مشرکينو او کفارو) دمود او فشن په پيروي ډول ډول لباسونه په خورا ډررو پيسو رانيسي او چي په يوه واده کي يې واغوس-تل بيا يې بل واده يا خوښۍ ته نه اغوندي، نو آيا دا اسراف نه دی؟ او آيا دا د هندوانو او کفارو پيروي او پښښې نه دي؟

دا د مېړه حق دی چي ښځه هغه ته ځان جوړ کړي او خپل حسن او ښکلا ورته ښکاره کړي. خو له بده مرغه په موږ کي دا دود اوس سر چپه سوی دی. زمونږ زياتي ښځې په کور کي د مېړه په مخ کي خيرني پيرني ګرځي، خو چي له کوره دباندي وزي نو ځان ښه جوړ او يو غوړ پ کړي او هغه څه زر او زينت او ښه جامې چي لري په ځان يې واغوندي. رسول الله ج څه ښه ويلي دي:

«الْمَرْأَةُ عَوْرَةٌ فَإِذَا خَرَجَتْ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ» (رواه الترمذي).

ژباړه: ښځه د پټېدو شی دی، کله چي هغه له کور څخه دباندي ووزي شيطان يې په پټڅه سي. (يعني د خلکو په نظر کي يې ښه وايسوي چي په بده ورته وګوري).

ښه خو داده چي که ښځه له کوره وتلو ته اړه سي، نو په ساده لباس کي دي وزي.

په قرآن کريم کي د پردو په مخ کي د ښځې په سينګار سوي حالت کي وتلو ته د «تبرج» لفظ استعمال سوی دی. په صحيح البخاري کي د تبرج ژباړه داسي راغلې ده: «التَّبَرُّجُ أَنْ تُخْرِجَ مَحَاسِنَهَا» (تبرج دادی چي ښځه خپل د ښکلا ځايونه ښکاره کړي).

د ښځې تبرج او د حسن او جمال اظهار او لڅه او بې ستره پر بازار ګډدل، لکه همدا اوس چي د امريکايانو او لوديځوالو د ترري او نيواک سره زمونږ په هيواد کي ډرر ليدل کيږي د کور نيو او ولسونو د تباهۍ او بربادي او خواری او ذلت لامل سوی دی. نو د ټولنيزي فتنې او فساد د مخنيوي لپاره بايد ښځې حيا او عفت خپل کړي.

سينګار ځاي (آرايشګاه) او شرعي احکام:

د ښځې لپاره سينګار يو فطري عمل او روا کار دی، دغه راز د ښځې لخوا د ښځې سينګارول هم روا کار دی، خو چي په سينګار او د سي ګاروونکي ښځې په کار کي ناروا او ناسمي چاري نه وي. که يوه ښځه بله ښځه وريا يا په مناسبه اجوره جوړوي په دې کي څه خبره نسته، لکه چي په درالمختار کي وايي: «وَجَازَ إِجَارَةُ الْمَاشِطَةِ لِتُزَيِّنَ الْعَرُوسَ إِنْ ذُكِرَ الْعَمَلُ وَالْمُدَّةُ» «د ناوي د سينګار لپاره د آرايشګري اجاره چي کار او د کار موده ذکر سي جواز لري». خو که آرايشګره داسي چاري تر سره کوي چي د لوی څښتنأ له طاعت او عبادته دا يا سينګار کوونکې ښځ

ه په وزي، نو دا بیا ښه کار نه دی. یا حرام کارونه کوي، لکه چې د ښځې ورځې جوړوي یا یې د مخ لړ او عادي ورښښتان اخلي یا یې د سر سپین ورښښتان په تور رنګ رنګوي یا د ښځې سر د لودديځ د کافرو او خدای ته یاغي ښځو په پښښو د اوښ د بوک غوندي جوړ وي، یا یې سر د نارینه وو غوندي جوړوي، یا نور ورښښتان پوري نښ لوي یا د بدن ورښښتان لکه د شرمځای یا داسي بل ځای ورښښتان لیري کوي یا داسي کارونه کوي لکه چې په دې وروستیو کي د نورو کفري هیوادونو په سینګار ځایونوکي دود سوي دي، یا د سینګار خبره اسراف ته ورسيږي، (لکه په اوسمهال کي چې زموږ د هیواد په ګوټ ګ وټ کي زیاتي آرایشګراني بخخي ډرري پیسې اخلي) نو په دې صورت کي دا کار ناروادی.

دلته به یوه بله خبره هم یاده کړو او هغه دا ده چې له امام احمد/ خ خه د هغه مهال یوې آرایشګري ښځې پوښتنه وکړه چې ما د ښځو په ورښښتانو پوري د زیاتي ورښښمو غوندي توکو په نښلولو او د ښځو د سرونو په جوړولو سره دغوني پیسې ګټلي دي چې حج ته په ولاړه سم، نو دا څنګه دی؟ هغه د نه! جواب ورکړ او د دې کسب یې مکروه وباله او ورته ویې ویل چې حج تر دې په حلالو پیسو وي. (احکام تجمیل النساء (٣٨٦) مخ د المغني په حواله).

دغه راز په الفقه الاسلامي وادلته کتاب او کشاف القناع نومي کتاب کي وایي چې: «وَيُكْرَهُ كسْبُ الْمَاشِطَةِ» یعني د سینګار کوونکي ښځې کسب مکروه دی.

په اوسنیو عالمانو کي د سعودي عربستان نامتو اسلامي پوهاند شیخ الفوزان هم د یوې فتوا په ترڅ کي ښځو ته لارښوونه کوي چې د سین ګار لپاره دي سینګارځایونو ته نه ځي. ځکه چې له کور څخه سینګار ځای ته د دې په وتلو کي په فتنه او ناروا د اخته کېدلو امکان سته. او دغه راز په سینګار ځایونو کي یا هغه ښځې وي چې د اسلام په احکامو پابندي نه وي یا نارینه کار پکښې کوي چې هغو ته د ښځې د ورښښتانو ښکاره کول حرام دي.

دغه راز د سینګار ځای په هکله د شبكة الاسلامية د مركز الفتوى د 1424ه۔ کال د جمادي الثاني (څلورمي خور) په یوه فتوا کي چې په المکتبة الشاملة کي راغلې ده داسي وایي:

د سینګار ځې په پرانیستلو کي کوم حرج نسته، خو په دې شرط چې د شرعي ضوابطو سره سم کار وکړي او له حرامو او منع سوو کارونو څ خه خالي وي، په دې ډول: ١. د سینګارځای کارکوونکی به مسلمانه ښځ ه وي. ٢. سینګارځای به متبرجي (د ښکلا د ځایونو څرګندوونکي،

آزادي ښځې) نه سینګاروي، ځکه چې دا د هغو سره پر معصیت باندي مرسته ده او الله تعالی فرمایي:

﴿وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡبِرِّ وَٱلتَّقۡوَىٰۖ وَلَا تَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡعُدۡوَٰنِۚ﴾ [المائدة: 2].

ژباړه: «کوم کارونه چې د نېکۍ او تقوا دي په هغو کي یو له بله مرسته وکړئ او د ګناه او تېري په چارو کي د چا ملاتړ مه کوئ».

د سيګاروونکي په کار کي به حرام کار شامل نه وي، لکه دا چې د ښځي ورښښتان داسي جوړ او لنډ کړي چې د کافرو یا فاجرو ښځو یا د نارینه وو سره يې مشابهت او ورته والی وسي. یا يې ورځي جوړي کړي، ځکه چې رسول الله ج پر ورځي جوړوونکي او پر هغي ښځي چې د بلي ښځي ورځي جوړوي لعنت ویلی دی. یا د ښځي عورت ته وګوري یا لاس په ووهي. او د ښځي عورت ښځئ ته له نامه څخه تر زنګنو پوري دی. یا دا چې د سر سپین ورښښتان يې په تور رنګ ور رنګ کړ ي.

په بې حیا آرایشګرو ځان سینګارول:

په سینګار ځایونو کي چې کومي آرایشګري ښځي کار کوي او ښځي جوړوي او سینګاروي زیاتي يې بې لمانځه او لڅ مخي، آزادي او د خدای او رسول له احکامو څخه بې خبري او یاغیاني وي. دا داسي ښځي وي چې مېړه له دوی څخه او دوی له مېړه څخه بېزاره وي او با لاخره يې دغه کارونه پسي را اخیستي وي. دوی نوري ښځي جوړوي، خو پخپله دوی خپل ځانونه خپلو مېړونو ته هیڅ نه جوړوي، نو آیا یوه سترمینه او حیاناکه ښځه په دغسي بې حیا او ګنهکارو ښځو خپل ځ انونه جوړوي؟ نه! هیڅکله نه! دغسي پاکخورې او باعفتي ښځي د دغسي ناولو ښځو لاسونه هیڅ وخت ځان ته نه پرږږدي.

په نارینه سینګار کوونکو ځان جوړول حرام کار دی:

که په سینګار ځای کي کار کوونکی نارینه وي یا په دغسي ځای کي کوم نایینه د وظیفې له مخي وزي ننوزي، نو په دغسي ځای کي د ښځي د ځان جوړولو د حراموالي او پر هغې باندي د خدای د لعنت د اورددو څه شبهه پاته کېږي؟

په دغسي ځایونو کي په ناولو، بې حیا او ګنهکارو بدنامو ښځو یا په نارینه وو ځان جوړول پاکي او مسلماني ښځي ته هیڅ مناسب کار نه دی، بلکي ښځه په کور کي چې څه کددای سي، په هغو باید ځان سینګار او تیار کړي. په دې کي د هغې د دنیا او آخرت ښګګڼه او کامیابي ده.

سینګار ځایونه او نوي ساینسي څېړني:

اوسمهالو سینګار ځایونو ته د ښځو تلل او د اسلام او وطن د دښمنو لودديځوالو نوی رامنځ ته کړی فیشن غوره کول او د سینګ ارکوونکو لخوا ډول ډول مضر او د روا والي او نه روا والي له مخي معلوم او نامعلوم کمیاوي مواد استعمالول د مخ، جسم او وربښتانو فطري او طبیعي ښکلا له منځه وړي او ډرر نور تاوانونه هم ځني رامن ځ ته کيږي. په دې لړ کي د قاهرې د روغتیایي کالج پروفیسر ډاکټر عبدالمنعم لیکنه ډرره فکر پاروونکې ده، هغه لیکي:

«سینګارځایونو ته تلل او د سر د وربښتانو ډول ډول جوړول او د اروپايي ښځو په پښښو د فشن ډول ډول رنګونه په وهل، د هغو دصافولو او اړولو رااړولو لپاره بلېلي غیر فطري طریقې په کار اچول وربښتانو ته ډرر ستر تاوان لري. له دغسي چارو څخه وربښتان ژر تويي‌ږي او د هغو بخخونه کمزوري کيږي. دغه راز د وربښتانو جوړولو ماشین استعمالول او په وربښتانو ډول ډول کم میاوي دواوي وهل وربښتانو ته سخت تاوان رسوي او ښځي باید له دغسي زیب او زینت څخه په کلکه ډډه وکړي».

زموږ ډررو خوندو ته دا هیڅ معلومه نه ده چي د هغو د سر د وربښتانو چپه او راسته اړول څونه تاوانونه لري؟ د سر د وربښتانو د هاخوا دې خوا اړولو پایله دا کيږي چي د هغو پر ریښو زور راځي او د ویني هغه ځانګړی مقدار چي باید وربښتانو ته ورسيږي، نه ور رسيږي. چي له امله يې د وربښتانو بخخونه کمزوري کيږي. او نتیجه يې دا کيږي چي د آرایش ځایونو په صالونونو کي د سینګار د ډ ول ډول چارو په تر سره کولو سره ښځه د څه مهال لپاره په ظاهره ډرره ښکلې ایسي، خو وروسته چي د سینګار د دغو چارو اثرات له منځه ځي، نو بیا پنځه ویشت کلنه ځوانه ښځه که پنځوس کلنه نه وي، څلوښښت کلنه خو هرو مرو ایسي او د دې ګناه اغززه دا وي چي د مړره په زړه کي د میني او محبت پرځای کرکه او نفرت ورڅخه پیدا سي.

سینګار ځایونه له ډول ډول خطرونو ډک دي (برتانوي څېړنه):

لکه څنګه چي په ښځو کي د ښکلا شوق زیاتيږي همدغسي پر تجارتي بنسټونو ولاړو، د سینګار د مراکزو کار وبار هم پرمختګ

کوي. ورځ په ورځ نوي سینګار ځایونه د نوو نوو سامانونو او د سینګ
ار د توکو سره را وزي، او ډېر نارینه او ښځې په دې کار بوختي دي.
اوس د برتانيې د جلدي ناروغیو دوو ماهرو ډاکټرانو بروس پولاک
او مارک ولکسن په خپل یوه رپوټ کي څرګنده کړې ده چي د نرسانو او
په ټککریو (کلچه پزیو) کي د کارکوونکو غوندي په سینګارځایونو کي
کار کوونکي او د وېښتانو جوړوونکي هم د جلد د پاړسوب یا التهاب
دخطره سره مخامخ دي. دغه شکایت د آرایشګر پر لاس سربېره د هغه
د بدن په هره هغه برخه کي کېدای سي چي د کار په دوران کي کم
میاوي مواد پوري نښلي.
د ورښښتانو جوړوونکو په لاسونو کي جلدي التهاب په ظاهره دوه لا
مله لري: زیاتره په ورښښتانو له لاس وهلو څخه، په لاسونو کي یو ډول
سوی پیدا کېږي او پر پوست باندي د کېمیاوي مرکباتو له لګېدو څخه
حساسیت رامنځ ته کېږي. ښایي دغه کېمیاوي مواد د ورښښتانو د
پرووللو لپاره استعمال سي یا د ورښښتانو په نوي انداز د جوړولو یا د
سپینو ورښښتانو د رنګولو لپاره وي.
د سینګار په مرکزونو کي کار کول هغو کسانو ته ډېر نامناسب دی
چي له کوچني والي د یو ډول دانو یا بل ډول حساسیت په ناروغي اخته
سوی وي. که دغسي څوک د سینګار په مرکز کي د خپل کار په بهیر کي
د پوست د پاړسوب په ناروغي اخته سي، نو له دې ناروغۍ څخه د ژ
غورني امکانات ډېر کم دي. البته د چا پوست چي لږ پړسېدلی وي او
بیا په لاسونو شامپو او نور کېمیاوي مواد ونه وهي، نو کېدای سي چي
د حساسیت له دغي ناروغۍ څخه وژغورل سي.

سینګار ځای او د سرطان ناروغي:

ډاکټر رت آرم او ډاکټر فرینک موروي وایي چي هغه کسان چي په
سینګار ځای کي کار کوي، په هغو کي لس برابره دا امکان سته چي د
سږو په سرطان اخته سي. او عموماً له دغي ناروغۍ څخه د دوی مرګ
وي. دغه څرګندونه د کالیفرونیا درو ډاکټرانو د ۱۹۷۵ع. کال په جولای
کړې ده. دغه څېړنه یوازي د یوې سیمي د حسن او ښکلا پر ماهرینو سو
ې ده. ساینس پوهان وایي چي له دې څخه په ټول هیواد کي په دغه
سبب د دغي ناروغۍ اندازه لګېدای سي.
که پر ورښښتانو باندي د استعمالوونکو رنګونو څېړنه وسي، نو
معلومه به سي چي دغه ورښښتان هم د سرطان د پیدا کولو وړتیا لري.
سوال دا دی چي دغه کېمیاوي ماده د سږو پر ځای د جلد سرطان ولي
نه پیدا کوي. د دې پوښتني جواب تر اوسه د چا سره نسته. خو دونه
معلومېږي چي په سینګار ځایونو کي کار کوونکي ټوله ورځ په ککړ

چاپرریال کي اوسي او ورسره د داسي توکو سره سروکار لري چي کد دای سي په یو ډول لا نه یو ډول دي سرطان پیدا کوونکي وي. یا داسي معلومیږي چي دغه ټول عناصر په مجموعي توګه سرطان پیدا کوونکي وي. پر وربښښتانو باندي استعمال‌ددونکي عناصر وته «ایروسول» وایي او هر وخت کدداى سي چي لاسونه په دغه ماده ککړ سي او چي ټول عمر دغه مواد استعمال سي نو دغه اغززېِ ځني را من ځ ته کيږي. اړتیا دې خبري ته ده چي په دې هکله پرک‌کنده او بشپړه مطالعه وسي. او رپوټ يې وړاندي سي، خو ډرره ښه مشوره داده چي ښځي دي هغه شیان استعمال کړي چي په درملتونونو کي پیدا کيږي او د سینګار هغه توکي دي نه رانیسي چي په نورو ځایونو کي خرڅيږ ي.

د سینګار د سامانونو ناوړي اغززې

موږ په مخکنیو مخونو کي د سینګار په ځینو شیانو کي د سرکوزي د غوړو او نورو مضرو توکو د استعمال او د هغو د ځینو نورو دنیوي او اخروي اضرارو له امله د هغو ځيني بدګڼي بیان کړې. له لویه سره په خپله آرایش او سینګار هم ډرري ناوړي پایلي لري.

د سینکار د شیانو کارول له ډررو پخوا زمانو څخه رواج لري. د هومر د اوډیسي (ستري حماسي منظومې) د «پڼي لوپ» په نامه د پاك لمني خو ډرري ښکلي ښځي چي د اولیس مررمن او د تلماك مور ده د سینګار په ذکر کي د هغې د باړخو ګانو د سینګار لپاره د یو ډول غوړیو، چي وایي د زیتون غوړي وه یادونه سوې ده. د مصر ښایستې ملکې کلوپاترا هم د سینګار لپاره د زیتون غوړي په مخ وهل. له دې څخه څرګندیږي چي له ډررو پخوا مهالونو څخه ځیني ښکلا بخښونکي توکي د ښځو د مخونو د ښکلا لپاره کارددل. د جزبیل په کیسه کي چي د تورات یوه برخه ده لولو چي هغه پر خپل مخ رنك ووهه، د سر وربښښتان يې سمبال کړل او له کړکۍ د باندي يې کتل. د فارسیانو نارینه وو هم په با ړخو ګانو سرخي وهل. د دوی یوه پاچا چي اسټ-ي-اجز نوم‌ددی او د ۵۸۹ قبل المیلاد په شاوخوا کي واکمن وو په خپلو سترګو رنګ واهه، په مخ يې سرخي او سپدده وهل او پر سر به يې مصنوعي وربښښتان ایښوول. د لرغوني روم ښځو به خپل ډرر وخت د خپلو څررو پر سین ګار تررواوه. دغه مهال میناکارۍ ډرر رواج درلود. او د پاچا مررمني د هغ ې سره ډرره مینه درلوده. اوس خو نو دادی موږ وینو چي زموږ د مهال ټولي ښځي په تررره زموږ موډرني او دفترونو او بهرنیو موسسو ته تلونکي ښځي خپل ډرر قړمتي وخت پر ځان جوړولو تررروي او داسي ډول ډول شیان پر مخونو وهي چي هم ممکن مردار وي او هم يې د

مخونو طبيعې او خداى ورکړې ښکلا خرابه کړي او بالاخره يې په ډول ډول جلدي ناروغيو اخته کړي.

د ځان جوړولو دغه دود سره د دې چې د زرګونو کلونو راهيسي روان دى، په هيڅ ګون ښه کار نه دى جوت سوى. په نږدې ټررو سوو مهالونو کي چي کومي ښځي د خپل حسن او جمال له امله مشهوري سوي دي او د خلکو زړونه يې وړل هغو پر خپلو مخونو سرخۍ، سپددۀ، پوډر يا کوم بل رنګ نه واهه.

سرخۍ او پوډر د پوست هغه مسامات بندوي کوم چي د هغو پرانيستي پرښښوول د جلد د روغتيا لپاره ډرر اړين دي. او لکه چي پوهيږو روغتيا او ښکلا يو له بله لازم او ملزوم دي. نو ټول هغه کسان په ټرره زموږ خوندي چي د خپلي ښکلا قدر کوي بايد دغه صابونونه، لبسيرين، سرخۍ او سپددې او ډول ډول پوډرونه او د سر او مخ کريمونه او داسي نور د سينګار سامانونه هيڅ نه کړي استعمال. يو نامتو ډاکټر وايي: «ما ډرر ناروعان ليدلي دي چي پر مخونو يې د بازارونو د خرڅددونکو پوډرو او پر کېمياوي توکو مشتمل کاسمټيك سامانونو د وهلو له امله توري لکې او دانې ځرګندي سوي وي».

دغه راز نوو ځوانانو او پېغلو ته د جلدي ناروغيو د ماهرانو مشوره داده چي هغوى هيڅ ميك اپ (سينګار) ونه کړي. خو دا ددې معنا نه لري چي دوى دي د خپل پوست د نرم او روغ ساتلو لپاره هيڅ ډول غوړ ياکريم نه استعمالوي. ځکه چي په کم عمرۍ کي پوست د ناوړو اغززو سره مخامخ کيږي. نو که د دغسي کسانو څرره د دغسي اغززو څخه متاثره سوې وي هغوى بايد د خپل جلد د صفايى، نرمۍ او ښکلا لپاره د زيتون غوړي استعمال کړي.

پر غير روغتيايي شيانو مشتمل کاسمټيکس که څه هم د اوس لپاره پرتاسي بد نه دي لګددلي خو امکان لري چي په راتلونکې کي ستاسي پر جلد بده اغززه وکړي.

دغه راز د مخ ځيني هغه کريمونه او لوشنونه چي کېمياوي توکي په ګډه وي ستاسي جلد سمدستي هرومرو صافوي او ښکلى کوي. خو دا هم ممکنه ده چي پر پوست باندي د دغسي کريمو نو په وهلو سره د پوست طبيعي غوړزګي له منځه يوسي او وروسته وروسته ستاسي پوست د وچي څرمني غوندي وايسي.

د سينګار سامان جوړولو ځيني کمپنۍ په خپلو مصنوعاتو کي د طبيعي نباتاتو توکي لکه شات، د زيتون غوړي، ګنى، نکريزي، کاکاو، د بادامو غوړي، د لېمبو او سنګترې ارغ او داسي نور شاملوي. البته د دغسي کاسمټيکسو استعمالول د هر چا لپاره ګټور او د هر پوست سره موافق دي.

نوکله چي د کاسمټیك سامان رانیسئ لبلونه يې په ډېر پام سره لولئ که پر هغو باندي د طبیعي بوټو او توکو نومونه لیکلي وه او کمپن ی هم کومه معتبره کمنۍ وه رانیسئ يې که نه تر ټرړړځ.

لب سرین او نوي ساینسي څېړني

آیا ښځي خبري دي چي کوم لب سرینونه چي دوی پر شونډانو وهي له څه شي څخه جوړ سوي دي؟ داخو پرړړده چي په ځینو لب سرینونو کي د سرکوزي غوړي استعمال سوي دي، نور ټول له داسي ډول ډول ک میاوي موادو څخه جوړ سوي دي چي شونډانو ته خو تاون رسوي چي رسوي او که په خوله ننوزي او ټرر سي روغتیا ته هم په جدي توګه ضررناک تماميږي.او ان د ځینو طب پوهانو د څېړنو له مخي سرطان ز ېږوونکي هم دي.

لب سرین معمولاً له ټززابو، نباتي غوړیو، صابون، کسټرآیل، د پ ټرولیمو له یو ډول مومو، خوشبويۍ، غذا ساتونکو کمیاوي موادو، د کبانو له ځینو اجزاوو، نارنجي اسیدو او رنګونو څخه جوړوي، نو تاسي فکر وکړئ چي د بدن پر داسي حساس او نازک ځای لکه شونډانو باندي د دغسي کمیاوي اجزاوو پرله پسې وهل به بالاخره څه نتیجه ولري؟

یوه بله د پام وړ خبره داده چي په ځینو لب سرینونو او د نوکانو په رنګ الکحول هم ګډوي. په داسي حال کي چي د الکحولو په حراموالي کي هیڅ شک او شبهه نسته. د «عورت کی اسلامی زندګی او جدید ساینسی تحقیقات» نومي کتاب لیکوال محمد بن اختر لیکي چي د لب سرین په حراموالي او ناپاک والي کي هیڅ شک مه کوئ، ځکه چي په هغو کي د خنزیر غوړي، الکحول او نور نجس مواد ګډوي.

د جان پرنس په نامه یو اروپایي څېړونکی وایي چي اروپایي ښځي سرخي پوډر او لب سرین خورا ډېر استعمالوي. له دې امله اوس روغتیا پ الونوکو جوته کړې ده چي د لب سرینو له استعمالولو څخه به پر راتلونکي نسل باندي ناوړي اغززي لوړړي. یوې بلي څررونکي مسز میک کروکوډیل چي د برتانيې د «نیشنل ایسوسیشن فار هیلت» مشره ده اندښښنه څرګندوي چي په لب سرینو کي شامل کمیاوي اجزا په بدن کي د مرغړیو د پیدا کددو لامل کيږي.

دغه راز یوې برتانوۍ جریدې «نیو آيډیا» د ۱۹۸۳ع. کال په یوه ګڼه کي ویلي دي چي د څېړونکو تر پرله پسې څېړنو وروسته څرګنده سوه چي پر شونډانو باندي د لب سرین له وهلو څخه په معده کي کرار کرار سرطاني مرغړي پیدا کيږي چي په نتیجه کي يې هغه ښځي چي لب سرین وهي د ګډډي په سرطان اخته کيږي.

روڼ اندې او په معنوي پسول ښکلې ښځه سينګار ته اړتيا نه لري

په ښځو کي ډېرر فرق سته. هغه ښځې چي ښووونځی او پوهنځی يې ويلی وي يا يې په کور کي د ځاني مطالعې له لاري ليك لوست زده کړی او خپل شخصيت يې په مطالعه او خپل زيار د علم او پوهي په تر لاسه کولو د يوې رشتيني مسلماني او افغاني په صفت جوړ کړی وي او په اند او ژوند کي يې رڼا او ځلا را غلې وي هغو ته خپل دغه ليك لوست، علم او پوهه او معنوي ښکلا هر څه وي. هغو د ټولني د منفي او ناسمو دودونو څخه ځانونه ژغورلي وي، نه دغسي دودونو ته څه ارز ښت ورکوي او نه يې په نه تر سره کولو کي څه شرم او د چا د څه ويلو او پغغور پروا کوي، بلکي هر څه چي کوي د اسلامي اصولو او خپلي ټ ولني په وړاندي د مسؤوليت په احساس يې کوي.

اوسنۍ متمدنه، روڼ اندې او باسليقه مسلمانه ښځه پوهيږي چي د پردو هيوادونو پر ډېرر بيو ټوکرانو او د هغو پر جوړولو پيسې ورکول هم د خپل هيواد د اقتصاد سره جفا ده او هم د خپلي کورنۍ د ګټي و ټي بې ځايه لګول او خپل کور او په تررره د کور مشر د ستونزو سره مخامخ کول دي.په معنوي سينګار پسوللې ښځه پوهيږي چي د آرايش پر ډول ډول موادو پيسې ورکول او د هغو په مخ وهل هم د دې د کورنۍ ګټي ته تاوان دی او هم د دې صحت ته. دغسي ښځو په رشتيا درك کړې ده چي د وخت هره شـبه چي پر بې ګټي کارونو تر ريږي نه بيا را ګرځددونکې ده او نه جبيره کددونکې. نو هغوی خپل ق ممتي وخت پر دې نه ترررروي چي په ډول ډول ډېرر بيو برښښندوکو ک اليو اغوستلو او غليظ سينګار کولو له ځانه نانځکه جوړه کړي او د هوس بازو وګړو سترګو ته يې عرضه کړي. هغه پوهيږي چي په دې کار تر بوختددو خو د خپل کور کار او د هغه د لوښو او اثاثيو اوډل او سمبالول يا د قرآن کريم تلاوت يا د کتاب مطالعه او ديني او علمي معلومات ترلاسه کول يا څه ليکل يا بل ټولنيز يا وټه ييز کار ډېرر ښه دی. رشتيا داده چي دغسي ښځې څه د حقارت عقده هم نه لري او ښه ژوند يې په ساده ګي او پاکي کي موندلی وي. خو د دې په خلاف ناپوهي، نالوستي او چادياني ښځې يا په اصطلاح لوستي متجددي، لود ديځ خوښي او له دين او اسلامه بزززاري (باسوادې خو بې شعوره) ښځې له هغه ځايه چي په ځانو کي معنوي ښکلا او پانګه نه ويني او له علم او پوهي څخه بې برخي دي يا يې ښووونځی او پوهنځی په يو ډول يا د واسطې او اعتبار په زور لوستی وي خو اوس د باسوادۍ له نامه او د شهادت نامې پرته بل څه په سينه کي نه لري نو دغسي ښځې د پوهو او لايقو ښځو په وړاندي د حقارت احساس کوي او بالاخره خپله دغه نيمګړتيا او عيب په مادي ښکلا، ډول او سينګار او زر او زوورو

پېټوي. دا نو بیا د دغسي ښځو د پلرونو او یا مېړونو په اقتصاد پوري هم اړه لري. که له دې پلوه څه شتمنه وه بیا نو دا د ناز مررمن او په اصط لاح د لوی کور ښځه له ځانه د زرو او طلاوو ویترین یا مجسمه جوړوي او دونه رنګونه په مخ موږي چي ته به وایې د سرکس یا کومي کومېډ ي ډرامي لوبغاړي خپل ځا ن مکیاژ کړی دی. دغ‍ـسي بې علمي او ناپوهي خوار کیاني غواړي په دې ډول خپل بې ارزښته او بې خاصیته او بې شخصیته وجود چي هیڅ معنا او بیه نه لري او مازي د وړې خورې باله سي د پلار یا مېړه د پانګي په زور او د زرګرانو د هنر، د بهرنیو کمپنیو د صنعت او د خیاطانو د زیار او زحمت په برکت د معنوي ښکلو سره سم او برا بر وایسوي او ان کله نا کله لا هغو ته په پوسخند ووایي چي: «یُوْ خوري ستا د شیانو موډ خو او س ختم سوی دی؟!».

البته دغسي ښځي دا هم هیڅکله نه غواړي چي د دوی په مجلسونو کي بل‌له د زرینانو، کړو او بنګړو او فـش‌شن او موډو او کله کله پر هندي فلمونو او د هغو د هلکانو په باب له تبصرو پرته د بل څه په تـرره د اسلام، وطن، ټولني یا د علم او پوهي خبره را منځته سي. خو که کله کله دغسي خبري پښښکي رامنځته هم سي ووایي: «یُوْ خوري نن مآال دا د اوغانستان د آباتۍ او د خلګو د خذمت او دا مکتب، کتابونه، نمیشتې او سبکونه څه په کار دی؟ نن پیسه پیدا که بس هر څه یې. نه وینې چي پلانی مالم چي پاکولته یې ویلې ده هغه دی خوارکی زما د سړي مزدور دی او ماینه یې دغسي خواربوشکې ده او څنګه چي د موډ سره سم کالي او د آرایش سم شیان نه لري د شرمه ودونو ته نه سي تللای».

هو! دا موډونه او فـش‌شن او په مصنوعي تجملي توکو پسولل د نامتمدنو ټولنو د ښځو لا څه چي د ځینو نارینه وو مرض ګرځدلی دی. که څه هم دا یو تریخ حقیقت دی، خو حقیقت دی چي زموږ هیواد په نړۍ کي یو وروسته پاته هیواد دی. تاسي وګورئ چي زموږ د دې وروسته پاته هیواد ځوانان ان ځیني شیك پوشه او ځوان طبیعته زاړه د موډ او فـش‌شن په سیالي کي د امریکا تر ځوانانو نه دي وړاندي سوي؟ له بده مرغه دا یو تریخ خو منلی حقیقت دی چي د وروسته پاتو ټولنو د دښمنانو او لوټوونکو د نامرئي چلونو او د موډ او فـش‌شن د تبلیغونو له امله د لوکس پالني او تجمل خوښوني ناروغي د دې ټولنو یوه څانګړنه ګرځدلې ده. تاسي وګورئ په افریقایي او آسیایي نجونو او هلکانو کي دونه ډرر او داسي وړاندي تللي موډکیان، سینګار خوښي او فـش‌شنیان سته چي اروپایان او امریکا یان یې پښښې لا

منې که وکړي. په دې هکله نور څه ووایم؟ بس دونه به ووایم چې دا مو ږ ته ډرر د شرم ځای دی.

د سینګار د شیانو استعمال له شرعي او اقتصادي پلوه

نن مهال په نړۍ کې اقتصادي جنګ روان دی. اوسمهال د سترو صنعتي هیوادونو طاغوتي ځواکونو او ملټي نیشنل کمپنیو د ګلوبلا یزشن او آزاد تجارت او معیشت په نامه د یوه نوي ښکېلاکي او نیواکي نظام دسیسه په لار اچولې ده. دغه هر څه دسایس چې د نړۍ د سترو قدرتونو او د هغو د انډیوالانو او ګوډاګیانو لخوا د مسلمانانو او وروسته پاتو ولسونو په وړاندې په لار اچول سوي دي دا د هغو د شتمنیو د لوټولو او چورولو او د هغو د بې ځواکه کولو، خوارولو او د هرې اسلامي ټولني د هر فرد د ژوندانه په ډول ډول بخولو اخته کولو او بالاخره د ټولو د مريي کولو لپاره دي؛ څوك زموږ شته وړي د اسرايلو په ګټه يې په کار اچوي؛ څوك يې د خپلو هیوادونو، پوځي ځواکونو، دين او فرهنګ د ځواکمنتيا او د خپلو خلکو د لا شتمنۍ او د هغو د ژ وندانه د لاسمون او داسي نورو چارو د پرمختيا لپاره په کار اچوي؛ څوك زموږ شته پخپله زموږ پر ضد او زموږ د خوارولو لپاره کاروي. په دې لړ کې د اسلام دښمنانو زموږ څخه د پیسو لوټولو لپاره يو چل دا په لار اچولی دی چې زښت زيات مضر او نا اړين شيان يې زموږ د ژوندانه ضرورت جوړ کړي دي. داسي بڅخي ډرر جعلي، زموږ دين، روغتيا او اقتصاد ته مضر شيان دي چې زموږ مادي پال، سراښ او بې بصيرته سوداګر يې د بهرنيو کمپنيو سره د جوړ جاړي په پايله کې راوړي او زمو ږ د بووزلي هیواد په مليونونو پيسې پر ورکوي. په داسي حال کې چې زموږ هیڅ نه دي په کار او موږ کولای سو بل‌له هغو هم خپل ژوندانه ته په عادي او سمه توګه ادامه ورکړو. موږ مسلمانان يو. موږ ته اسلامي شريعت په مختصر سامان د ژوند کولو لارښوونه کړې ده. رسول ج به بي بي عايشې‌ل ته ويل: «ای عايشې! که ته غواړې چې په آخرت کې زما سره يوځای س،، نو تا ته د دنيوي ژوندانه د تررولو لپاره دونه لږ او مختصر سامان په کار دی لکه مسافر چې يې د ځان سره وړي. د شتمنو سره مه اوسه او تر څو چې دي کاليو ته پينه نه وي ورکړې زاړه يې مه بوله».

وګورئ د رسول الله ج په دې وينا کې څونه لوی حکمت او نصيحت نغښتی دی. که موږ د لوډديزو هیوادونو دغه په ظاهره ضروري خو له اصله بي ضرورته زيات شيان رانيسو يا به حرامو ته اړکيږو يا پور ته. نن مهال زموږ ځيني ځوانان او نجوني د لوډديزو هیوادونو د ړانده تقليد او د هغو د ډول ډول سامانونو د رانيولو دونه شوقيان سوي دي او دونه يې خرڅونه زيات سوي دي چې د کورنۍ ګټه يې هر څونه وي نه ي

ې بسيږي او تل اړ او تر پورونو لاندي وي. دغسي وګړي تل په څرګنده خوشاله خو په زړونو خوابدي او پرېشانه وي. ګټه يې برابره او کافي وي خو ګذاره يې بيا هم سخته وي او تل په فکرونو او چورتونو کي د وب وي. دا خو لا پرېږده ځيني دغسي نجوني چي د مېړونو کورونو ته ولا ړي سي څنګه چي په درنو خرڅونو آموخته سوي وي، مېړونه چي يې هر څه ګټي ټولي د مودې او فېشن پر نا اړينو شيانو او کاليو باندي ورکوي. چي له دې امله د ډېرو دغسي نوو واده سوو تر منځ شخړې او جنجالونه رامنځته سوي او پای په طلاق منجر سوي دي.

نو څنګه چي د دغو شيانو توليدوونکي يهود او نور کفار د مسلمانانو پر ضد پياوړي کوي، نو د مسلمانانو لخوا د دې شيانو راوړل او رانيول لويه ګناه او د مسلمانانو سره ستر ظلم دی. لوی څښتن فرمايي:

﴿وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡبِرِّ وَٱلتَّقۡوَىٰۖ وَلَا تَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡعُدۡوَٰنِۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢﴾ [المائدة: 2].

«کوم کارونه چي د نېکۍ او تقوا دي په هغو کي يو له بله مرسته وکړئ او د ګناه او تېري په چارو کي د چا ملاتړ مه کوئ. له لوی څښتن څخه وبرر ېږئ، ځکه چي د هغه نيونه ډېره سخته ده».

د اوسمهال په شرايطو کي ښايي د يهودو او نصاراوو د هيڅ شي رانيول جايز نه وي. کددای سي دغسي د اړتياوړ شيان له اسلامي هيوادونو څخه برابر او رانيول سي. په دې هکله زموږ مشرو علماوو ډېرر پخوا لا څونه پر ځای نظر ورکاوه. له حضرت مولانا اشرف علي تهانوي/ څخه چا پوښتنه وکړه چي د هندو له دکان څخه خوږې او داسي نور رانيول جايز دي که څنګه؟ هغه په جواب کي ورته وليکل: «که په څرګ نده کوم نجاست نه وي رانيول يې جايز دي، خو که دغه شيان له خپل مسلمان ورور څخه رانيسې او ګټه وروروسوې نو دا ډېره ښه ده». وګ ورئ امداد الفتاوی ۳/ ۱۴۱مخ.

په دې هکله په کويټ کي خپردونکي عربي اوونيزي «المجتمع» د ۲۰۰۲ع. کال د می پر ۲۵مه د اسلامي نړۍ د نامتو ستر عالم ډاکټر يوسف قرضاوي وينا هم خپره کړې ده. هغه په دې وينا کي په زغرده ويلي دي چي د يهودو لخوا د جوړو سوو درملو او نورو شيانو رانيول جايز نه دي.که بخخي ډېره اړتياوي نو د «الضرورة يقتدربقدرالضرورة» «يعني د هر هغه کار کول يا پرښښوول چي د اړتيا له مخي رخصت باله سي نو رخصت يا جواز يې د اړتيا په کچه وي او تر هغه زيات جواز نه لري». د قاعدې له مخي دي دغسي شيان هغه مهال له کفري هيوادونو څ خه رانيول کېږي چي د اسلامي هيوادونو شيان کفايت نه کوي.

د لاهور د «آب حيات» مياشتيزي د ۲۰۰۲ع.کال د ستمبر په ګڼه کي ليکي: «ډاکټر قرضاوي څرګنده کړې ده چي د نړۍ خوړني په دې نوي

پرر کي پر موږ فرض ده چي موږ د مسلمانو هيوادونو جوړو سوو شيانو ته کوم چي د ملټـي نـشـنل کمپنيو په خونړيو منګولو کي ښـکـلل دي، ترجيح ورکړو. زموږ د اسلامي هيوادونو مصنوعاتو ته د دغو ملټـ ي نـشـنل کمپنيو لخوا جدي ستونزي او خطرې متوجه سوي دي». د معلوماتو له مخي پر ډاکټر قرضاوي سربررره نورو ډررو اسلامي عالمانو هم د دغو کمپنيو پر خلاف فتواوي ورکړي دي او په عربي هيوادونو کي د هغو پر مصنوعاتو بنديزونه او تحريمونه لګددلي دي.

اوس به موږ د موډ او فـشـشن او داسي نورو څو داسي شيانو مثالونه راوړو چي زموږ اقتصاد ته پر تاوان سر بررره کددای سي زموږ دين، فرهنګ او آخرت ته هم تاوان ورسوي. موږ درشـشی، نکټايي، کاسمټيکس او داسي نورو ته څه اړتيا لرو؟ آيا دا د پردي کفري فرهنګ ښـکارندي نه دي؟ آيا دا زموږ د اسلامي افغاني فرهنګ مخالف توکي نه دي؟ آيا موږ له دې توکو پرته خپل ژوند ته ادامه نه سو ورکولای؟ د لود ديز فرهنګ او فـشـشن د پيروۍ او تقليد له امله د ډررو نورو سترو فسادونو او ورانيو تر څنګ زموږ د مسلمانو او پښتنو ښځو دا حال سو چي له کورونو لڅ مخونه او سرتور سرونه راوزي، په موټرونو او دفترونو کي د افغانانو او بهرنيانو سره يوازي ناستي وي. ډول ډول عطرونه يې وهلي وي. زموخته سينګارونه يې کړي وي، ډول ډول غير اسلامي او غير افغاني لباسونه اغوندي. ان ډرري مصنوعي پلاسټيکي ورښښتان پر سرونو ږدي او...

په دې باب د شرعي د احکامو په هکله بايد ووايو چي د حجاب خبره خو اوس د اسلامي عالمانو په وعظونو او کتابونو کي د لوی څښتنأ د ک ﻼم او د هغه د ستر پـغـمبر ج د احاديثو په استناد دونه څرګنده سوې او تبليغ سوې ده چي اوس هر څوك او هره ښځه په خبره ده او په پوهيږي. دلته په دې هکله څه ويلو ته اړتيا نه ليدل کيږي. خو بهرنيو کفري هيوادونو ته د مسلماني ښځي بـلـله محرمه تلل او هلته لڅ مخ ګرځددل او د کفارو سره ناسته وﻻړه تر اشدو اشده ګناه ده. رسول ج به ويل: «إِنِّي لَا أُصَافِحُ النِّسَاءَ». (النسائي، کتاب البيعة، بيعة النساء) (زه د ښځو سره په ﻻس روغبړ نه کوم). حضرت بي بي عايشهـل وايي: رسول ج هيڅ وخت د ښځي ﻻس ته ﻻس نه دی وروړی او د هغو سره به يې بيعت په خبرو کاوه. زموږ پـغـمبر د ښځو سره د ﻻس روغبړ نه کاوه، خو زموږ ښـځه د کفارو سره د ﻻس روغبړ ﻻ څه چي ملکونو ته يې بې له محرمه سفرونه کوي.

په موټر او دفتر کي د نارينه وو سره د ښځي د تنها ناستي په هکله مو د رسول ج دې حديث ته پام را اړوم:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ وَلَا تُسَافِرَنَّ امْرَأَةٌ إِلَّا وَمَعَهَا مَحْرَمٌ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا وَخَرَجَتْ امْرَأَتِي حَاجَّةً. قَالَ اذْهَبْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ» (بخاري، کتاب الجهاد، باب من اکتتب (۳۰۰۶) حدیث).

ژباړه: حضرت ابن عباس‌ب له رسول ج څخه واوردل چې: نارینه دې د ښځې سره یوازې نه کښېني، او ښځه دې بې‌له محرمه سفر نه کوي. دغه مهال یو سړی ولاړ سو او ویې ویل: ای د لوی څښتن استازې! ما خپل نوم پلانۍ غزا ته د تللو لپاره لیکلی دی او مېرمن مې حج ته وتلې ده. رسول ج ورته وفرمایل: ولاړ سه د مېرمنې سره دې حج وکړه.

د اسلامي احکامو له مخې ښځه حج ته لا بې‌له محرمه یوازې نه سي تللای. (له پورتني حدیث څخه هم معلومه سوه) او سفر یې حرام او د رسول ج د لارښوونو مخالف کار باله سي، نو د کفارو ملك ته به یې تلل او بې محرمه سفر څنګه وي؟

د ښځو د ورښښتانو او ځینو نوروپه هکله ځیني احکام

د اسلام سپڅڅلي دین د انسان ورښښـتانو ته د نارینه وي که د ښځي ډرره پاملرنه کړې ده. په اسلامي احکامو کي، په تـرره د فقهي په کتابونو کي د ورښښتانو د پاکولو، اصلاح کولو، ږمونځولو، منظم ساتلو، کوڅۍکولو، روزلو، په غوړیو او خوشبویي وهلو په هکله ځانګړې لارښووني ستـه. صحیح حدیث دی:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ لَهُ شَعْرٌ فَلْيُكْرِمْهُ» (ابوداود، باب في اصلاح الشعر).

ژباړه: له حضرت ابو هریرهس څخه روایت دی چي رسول الله ج وفرمایل: څوک چي ورښښتان لري، نو د هغو دي په تنظیف او تزئین او غوړو وهلو او ږمونځولو اکرام، ساتنه او پالنه وکړي.

په دې هکله په دې کتاب کي د (ځان او څررې سمون او سمبالښت ته پاملرنه) تر سرلیک لاندي هم څرګندوني سوي دي

دلته د ښځو د ورښښتانو او ځینو نورو په هکله، ځینو څرګندونو او لارښونو ته ستاسي پام را اړوو.

د ورښښتانو رنګول:

که ورښښتان تور وي او سپین سوي نه وي یا یې رنګ داسي نه وي چي بد ایسي، نو په بل رنګ بدلون ورکول یا په داسي ډول رنګول چي د بهرنیو کافرو ښځو د سر سره ورته والی پکښې را سي نو دا حرام دی. اما د سپینو ورښښتانو رنګول له تور رنګ پرته په بل رنګ سنت باله سي او رسول الله ج یې امر کړی دی، خو په خالص تور رنګ د ورښښتانو رنګول هم حرام کار دی. رسول الله ج فرمایلي دي:

«غَيِّرُوا الشّيْبَ وَلَا تُقَرِّبُوهُ السّوَادَ» (مسند احمد) یعني سپینو ورښښتانو ته په بل رنګ ورکولو بدلون ورکړئ، خو تور رنګ مه ورنژ دې کوئ.

دغه راز فرمایي:

«غَيِّرُوا هَذَا بِشَيْءٍ وَاجْتَنِبُوا السّوَادَ» (مسلم) یعني دغه سپین ورښښتان په یوه بل رنګ بدل کړئ، خو له تور رنګ ورکولو څخه ډډه وکړئ.

بل حدیث دی:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَكُونُ قَوْمٌ يَخْضِبُونَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ بِالسَّوَادِ كَحَوَاصِلِ الْحَمَامِ لَا يَرِيحُونَ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ» (ابوداود او نسائي)

ژباړه: حضرت ابن عباس‌ب وايي چي رسول الله ج وفرمایل: به آخره زمانه کي به داسي قوم وي چي په تور رنګ به خپل ورښښتان د کوترو د تورو ججورو غوندي رنګوي، دوی به د جنت بوی، بوی نه کړي.

البته دغه حکم ښځي او نارينه دواړو ته دی. خو که د تور رنګ سره بل رنګ ګډ سي چي تور بخون وګرځي پروا نه کوي. اما د سر په ورښښتانو د داسي شي له وهلو څخه دي په کلکه ډډه وسي چي دکافرو، زنا کارو او فاجرو ښځو د سر سره يې ورته والی راسي. ځکه چي دا حرام دی. (المکتبة الشاملة، د شیخ ابن عثیمین او شیخ فوزان فتواوي او نور).

د ښځو لخوا د مصنوعي ورښښتانو استعمالول:

د مصنوعي (جوړو سوو) ورښښتانو د پر سر ايښوولو په هکله رسول ج فرمايي:

«لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ» (رواه البخاري ومسلم)

يعني: د خدای لعنت دی پر هغه ښځه باندي چي د ورښښتانو د لنډ و يا اوږدو ایسددو لپاره د بل نارینه یا ښځي ورښښتان په خپلو ورښښتانو یا د بل چا په ورښښتانو پوري تړي. او پر هغه ښځه هم د خدای لعنت دی چي په ستنو خالونه وهي یا د ستنو په ذريعه دغه کار د نورو ښځو پر ځانو تر سره کوي. دغه راز په صحیح البخاري، کتاب اللباس، باب وصل الشعر (۵۹۳۲) حدیث کي دي چي حضرت معاویه‌س د حج پر مهال پر منبر باندي د وعظ په وخت کي یوې اندازې ورښښتانو ته چي یوه ساتونکي (سرتړري) په لاس کي نیولي وه اشاره وکړه او ويې ویل چي ستاسي علما چیري دي؟ ما له رسول ج څخه اوردلي دي چي د زینت لپاره يې د دغسي ورښښتانو له استعمالولو څخه منع کول او ویل يې: «إِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَ هَذِهِ نِسَاؤُهُمْ» «اسرایل هله هلاك سول چي ښځو يې دغه ورښښتان په خپلو ورښښتانو پوري تړل».

د ښځي د ورښښتانو خريل:

ټول علما پر دې باندي یوه خوله دي چي ان په حج کي دي لا ښځه چي ځان له احرامه باسي د سر درښښتان نه خریي، بلکي د ګوتي د

يوه بند يا څه زيات په اندازه دي د سر د ورښښتانو څوكي لنډوي. په د ې هكله د علماوو فتوا ده:

ويكره لها حلقه بالكلية، وذهب بعض أهل العلم إلى حرمة ذلك، ولذلك ينبغي لمن تعمل في هذا المجال ألا تحلق للنساء شعورهنّ بالكلية إلا لضرورة، كمرض ونحو ذلك، وكذا لا تحلقه لهنّ على هيئة التشبه بالكافرات والفاجرات، أو التشبه بالرجال. (فتاوى الشبكة الاسلامية، مركز الفتوى بإشراف د.عبدالله الفقيه، المكتبة الشاملة).

ښځي ته د سر د ورښښتانو ګردسره خريل مكروه دي او ځيني يې حرام بولي. نو كومي ښځي چي په سينګار ځايونو كي كار كوي هغو ته لازمه ده چي بې له اړتيا د ښځو سرونه ونه خريي، خو كه د ناروغۍ او داسي بل څه لپاره وي دا بيا بل‌له خبره ده، همدا راز دي سيګاروونكي ښځي د ښځي سرونه په داسي ډول هم نه خريي چي د كافرو او فاجرو ښځو يا نارينه وو سره يې ورته والى او مشابهت راسي.

د ښځي د ورښښتانو لنډول:

د ښځي د ورښښتانو د لنډولو په هكله صحيح حكمونه په دې ډول دي:

1- د ښځي بچه ګانه سر جوړول يا په داسي ډول د سر ورښښتان كوچني كول چي د نارينه وو او كافرو ښځو د سر سره مشابهت او ورته والى پكښي راځي جواز نه لري او حرام دى. د ښځي په خوښه وي كه يې د مېړه په غوښتنه وي. د ښځو د نارينه وو سره د ورته والي يا د نارينه وو د ښځو سره د ورته والي په هكله حديث دى:

عَنْ ابْنِ عَبّاسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ لَعَنَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنْ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنْ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ. (دغه حديث بخاري او نورو روايت كړى دى).

ژباړه: حضرت ابن عباسب وايي چي رسول الله پر هغو ښځو لعنت ووايه چي ځانونه د نارينه وو سره ورته كوي او همدا راز يې پر هغو نارينه وو لعنت ووايه چي ځانونه د ښځو سره مشابه كوي.

دغه راز فقهي حكم دى:

قَطَعَتْ شَعْرَ رَأْسِهَا أَثِمَتْ وَلُعِنَتْ زَادَ فِي الْبَزَّازِيَّةِ وَإِنْ بِإِذْنِ الزَّوْجِ لِأَنَّهُ لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ، وَلِذَا يَحْرُمُ عَلَى الرَّجُلِ قَطْعُ لِحْيَتِهِ، وَالْمَعْنَى الْمُؤَثِّرُ التَّشَبُّهُ بِالرِّجَالِ ا هـ. (د ردالمحتار د ٥/ ٢٨٨ مخ پر حاشيه باندي درالمختار).

د كفارو سره د مشابهت او ورته والي په هكله رسول الله ج فرمايي:

«مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ» «دغه حديث احمد او ابوداود روايت کړي دي او علامه الباني صحيح بللی دی».

ژباړه: څوک چي ځان د يوه قوم سره ورته او مشابه کوي، هغه له هغو څخه دی.

دغه راز حضرت رسول اکرم ج فرمايي:

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا لَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ وَلَا بِالنَّصَارَى» «دغه حديث ترمذي روايت کړی دی او د هغه اسناد يې ضعيف بللي دي، خو علامه الباني په السلسلة الصحيحة مختصرة او نورو کي ويلي دي چي دغه حديث د هغه د شواهدو له مخي صحيح دی».

د حديث ژباړه: څوک چي له موږ پرته د نورو سره ځان مشابه کړي، هغه زموږ څخه نه دی او د يهودو او عيسويانو سره ځانونه مه مشابه کوئ.

2- د ورښښتانو په يوه اندازه داسي لنډول او اخيستل چي د اوږو تر لاندنۍ برخي ورسيږي پروا نه کوي، خو چي د کفارو سره د مشابهت او ورته والي خبره نه وي. په دې هکله دغه فتوا ده.

أما قص الشعر للسيدة فليس هناك ما يمنعه شرعا، فقد كان أزواج النبى صلى الله عليه وسلم يأخذن من شعر رءوسهن حتى تكون كالوفرة، كما رواه مسلم. والوفرة ما قصر عن اللمة أو طال عنها، واللمة ما يلم من الشعر بـ المنكبين كما قاله الأصمعى. [هناك خلاف فى تحديد معنى الوفرة واللمة و الجمة موجود فى «نيل الأوطار» ج 1 ص 137 وثلاثيات أحمد ج 2 ص 207] وقد قصر أزواج النبى صلى الله عليه وسلم من شعورهن بعد وفاته، لتركهن التزين واستغنائهن عن تطويل الشعر وتخفيفا لمئونة رءوسهن كما قـ اله القاضى عياض وغيره، ولم يكن ذلك فى حياته (فتاوى الازهر، مفتي عطيه صقر، المكتبة الشاملة).

د پورته مطلب لنډون دادی چي که ښځه د خپل سر ورښښتان دونه لنډ کړي چي تر اوږو پوري يې رسيږي پروا نه کوي، ځکه چي د حضرت رسول الله ج مررمنو د هغه تر وفات وروسته خپل ورښښتان په دغه اندازه لنډول.

3- د ځينو ورښښتانو لنډول او د ځينو ورښښتانو پرښښوول هم جواز نه لري. او دې ته په عربي کي«القزع» وايي چي د منعي په هکله يې د رسول الله ج صحيح حديث راغلی دی او حکم يې نارينه وو او ښځو ته عام دی. او د قزع په منع کي دليل او حکمت دادی چي ويل سوي دي چي دا د مشرکسنو او يهودو کار دی او يا دا چي په دې سره د لوی څښتن خلقت بد رنګه کيږي.

د قزع د منعي په هکله حديث دادی:

عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنّ رَسُولَ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ نَهَى عَنْ الْقَزَعِ (صحيح البخاري).

ژباړه: حضرت عمرس وايي چي رسول الله د ځينو وربښتانو له لنډ ولو يا خريلو او د ځينو د پرېښوولو څخه منع وفرمايل.

په دې هکله فقهي فتوا ده:

واما قصّ بعضه وترك بعضه فهذا لا يجوز، وهذا القزع الذي صح عنه النهي من النبي عليه الصلاة والسلام كما في صحيح البخاري وغيره (فتاوى الشيخ عبدالكريم، المكتبة الشاملة).

يعني د ځينو وربښتانو لنډول او د ځينو پرېښوول جواز نه لري او دا د قزع په نامه هغه کار دی چي منع يې له رسول ج څخه په صحت رسددلې ده. او په دې هکله په صحيح البخاري او نورو کي حديث راغی دی.

4- د ښځي د شا دخوا وربښتان لنډول او د بغلو د خوا دا اوږده پرېښوول هم جواز نه لري، ځکه چي په دې کي بدرنګي راځي او عبث کار دی.

همدا شان په دې کي د کافرانو سره مشابهت هم دی او په سر کي د نر وي که د ښـځي د کافرانو سره مشابهت حرام دی. په دې هکله د د سعودي عربستان د نامتو عالم شيخ الفوزان فتوا په دې ډول ده:

لا يجوز للمرأة أن تقص شعر رأسها من الخلف وتترك جوانبه أطول؛ لأن هذا فيه تشويه وعبث بشعرها الذي هو من جمالها، وفيه أيضًا تشبه ب الكافرات، وكذا قصه على أشكال مختلفة وبأسماء كافرات أو حيوانات؛ كقصة (ديانا) اسم لامرأة كافرة، أو قصة (الأسد)، أو (الفأر)؛ لأنه يحرم التشبه بالكفار والتشبه بالحيوانات، ولما في ذلك من العبث بشعر المرأة الذي هو من جمالها.

يعني ښځي ته روا نه ده چي د خپل سر وربښتان د شا لخوا لنډ کړي او د دواړو بغلو لخوا يې تر هغو اوږده پرېږدي، ځکه چي په دې کي د ښايست بد رنګي راځي او خوشي عبث کار دی. دغه راز په دې کي د کافرو ښځو سره ورته والی هم راځي. همدا شان په بېلو بېلو بڼو د سر وربښتان لنډول او د کافرو ښځو، لکه د مشهوري کافري ډيا نا د سر په تقليد د سر د وربښتانو لنډول يا يې په هغه ډول لنډول چي د زمري او موږک په نامه ياديږي هم جواز نه لري.ځکه چي د کفارو او څ اروېو سره ورته والی حرام دی

5- «ترري نام» د يوه هندي فلم د هلک يا د «ډيانا» نومي مشهوري کافري ښځي غوندي سر لنډول او جوړول د کفارو پېښښې او د هغو سره ورته والی دی چي حرام بلل سوی دی. (په دې هکله پورته فتوا وګورئ).

6- که ضرورت وي لکه چې په سر کې ټپ وي او د هغه د درملنې لپاره د ښځې د سر د ورښښتانو لنډولو يا خريلو ته اړتيا وي، نو د حاجت په اندازه يې لنډول يا خريل جواز لري. په دې هکله لاندې فتوا ته پام وکړئ:

هل يجوز للمرأة شرعا أن تقص شعرها؟

فأجابت اللجنة: لا يجوز لها أن تقص أو تحلق شعر حواجبها أو شعر رأسها إلا لضرورة تدعو إلى ذلك كعلاج جروح بالرأس أو الحاجب يتوقف علاجها على قص الشعر أو بعضه فيجوز ذلك بقدر الحاجة. اهـ وقال الأثرم: سمعت أبا عبد الله [أحمد بن حنبل] يُسأل عن المرأة تعجز عن شعرها وعن معالجته أتأخذ على حديث ميمونة؟ قال: لأي شيء تأخذه؟ قيل له: لا تقدر على الدّهْنِ وَمَا يُصْلِحُهُ وتقع فيه الدواب. قال: إن كان لضرورة فأرجو ألا يكون به بأس.

وقال شيخنا الشيخ ابن عثيمين/: المشروع أن المرأة تبقي رأسها على ما كان عليه، ولا تخرج عن عادة أهل بلدها.

وإذا أمَر الزوج بِترك الشعر وعدم قصِّه فليس للمرأة أن تُخالِفه ؛ لأن له حقّ في ذلك (الفتاوى العامة للشيخ عبدالرحمن السحيم المكتبة الشاملة).

د پورته مطلب خلاصه داده: که د ښځې په سر يا ورځو کې ټپونه وي، او د هغو علاج د ټولو ورښښتانو يا ځينو په پرې کولو يا خريلو کېږي نو دا کار د ضرورت په اندازه روا دی. او د سعودي عربستان نامتو عالم شيخ ابن عثيمين ويلي دي چې مشروع داده چې ښځه د خپل سر ورښښتان لکه څنګه چې دي هغسې پرېږدي او د خپلې سيمې د دود سره مخالفت ونه کړي. او که خاوند خپلې مېرمنې ته د ورښښتانو د پرېښوولو او نه لنډولو امر وکړي نو ښځه يې د مخالفت حق نه لري.

دغه راز په عالمګيري کې وايي:

وَلَوْ حَلَقَتْ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا فَإِنْ فَعَلَتْ لِوَجَعٍ أَصَابَهَا لَا بَأْسَ بِهِ وَإِنْ فَعَلَتْ ذلك تَشَبُّهًا بِالرَّجُلِ فَهُوَ مَكْرُوهٌ كَذَا فِي الْكُبْرَى.

يعني: که ښځه خپل سر د کوم درد له امله وخريي پروا نه کوي او که دا کار

د نارينه سره د ورته والي له امله وکړي، نو دا مکروه دی.

7- د ښځې د پکګي ورښښتان اوږدول يا لنډولو او جوړول که د کافرو او ملحدو ښځو سره د ورته والي لپاره وي حرام دي، که نه پروا نه کوي. په دې هکله لاندې فتوا ته پام وکړئ:

ما حكم القصة التي يستعملها بعض النساء وهي قص الشعر من فوق الجبهة وجعل خصلات منه تتدلى عليها؟

الجواب: الحمد لله.إذا كان الغرض من القصة التشبه بنساء الكافرين و الملحدين فهي حرام ؛ لأن التشبه بغير المسلمين حرام لقوله صلى الله عليه وسلم: (من تشبه بقوم فهو منهم) وأما إذا لم يكن القصد منها التشبه وإنما هي عادة من العادات المستحدثة بين النساء فإذا كان فيها ما يعتبر زينة يمكن أن تتزين بها لزوجها وتظهر بها أمام أترابها في مظهر يرفع من قدرها عندهن فلا يظهر لنا باس بها (فتاوى اللجنة الدائمة للإفتاء ج/3 ص 881 المكتبة الشاملة).

مطلب دا چي که د ښځي د مخ د پککي د ورښښتانو لنډول د کافرو او ملحدو ښځو د مشابهت په موخه نه وي او د خپل مېړه او د خپلو همزولو په مخ کي د ښه ایسددو لپاره وي روا باله سي.

د ښځي د سر د ورښښتانو توني کول:

د ښځي سر توني کول که د کفارو سره د مشابهت خبره پکښي نه وي او نامحرمو نارينه وو ته يې نه ښکاره کوي مباح کار دی. د لږي مودې لپاره يې توني کوي که د ډررې مودې لپاره. په دې هکله د سعودي عربستان د نامتو عالم شيخ الفوزان فتوا په دې ډول ده:

يباح للمرأة تجعيد شعرها على وجه ليس فيه تشبه بالكافرات، ولا تظهره للرجال غير المحارم. يعني ښځي ته د سر د ورښښتانو توني کول په داسي توګه چي د کافرو ښځو سره مشابهت پکښي نه او نامحرمو نارينه وو ته يې ښکاره نه کړي روا دی.

له تورو ورښښتانو څخه د سپينو ورښښتانو ايسته کول:

د نارينه او ښځي د سر، ږيري، برتتونو، ورځو او باړخو له تورو ورښښتانو څخه د سپينو ورښښتانو اخيستل او ايسته کول چي د جهاد او دښمن د بررولو لپاره نه وي، مکروه دي. په دې هکله صحيح حديث دی:

أَنّ النّبِيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ نَهَى عَنْ نَتْفِ الشّيْبِ وَقَالَ: «إِنّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ» (سنن الترمذي). يعني پيغمبر ج له تورو ورښښتانو څخه د سپينو ورښښتانو له ايسته کولو څخه منع کړې ده او ويلي يې دي چي سپين ورـتان د مسلمان نور دی.

بل صحيح حديث دی:

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ: «لَا تَنْتِفُوا الشّيْبَ فَإِنّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَشِيبُ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ إِلّا كُتِبَ لَهُ بِهَا حَسَنَةٌ وَرُفِعَ بِهَا دَرَجَةً أَوْ حُطّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ» (دغه حديث احمد او ابو داود روايت کړی دی او الباني حسن بللی دی).

ژباړه: له تورو ورښښتانو څخه سپين ورښښتان مه ايسته کوئ، ځ که چې دا د مسلمان نور باله سي. څوک چې په اسلام کي سپين ږرری سي لوی څښتن د هغه په سبب نېکي ورته ليکي، درجه يې لوړه کړي او يا يې خطا ور وبخښي.

امام نووي وايي چې که وويل سي چې له تورو ورښښتانو څخه د سپينو ورښښتانو اخيستل د رسول الله ج د صرحح منعي له امله حرام دي څه ليري خبره نه ده. ابن عربي وايي چې دغه منع د دې لپاره ده چې د خدای په خلقت کي تغير او بدلون راځي.

پر مراقي الفلاح باندي د طحطاوي په حاشيه کي وايي چې امام ابوحنيفة/ د سپينو ورښښتانو ايسته کول چې د تزئين لپاره نه وي، مکروه نه ګڼل.خو دا ښايي چې د لږو ورښښتانو په هکله به وه. اما د ډررو ايسته کول (د پورته ياد سوي حديث) په سبب مکروه دی. په (الدين الخالص او ارشاد) نومي کتاب کي وايي: «نتف الشيب: هو مکروه عند الأئمة الأربعة والجمهور». (وګورئ الفقه الاسلامي وادلته، فتاوی الهنديه، حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح او الاسئلة واجوبة الفقهية کتاب، المکتبة الشاملة).

د ښځي د سر د ورښښتانو په ډول ډول ډززانونو جوړول:

که ښځه د سر ورښښتان پرې نه کړي او په مختلفو ډززاينونو او ف شڼن سره يې جوړ کړي پروا نه کوي. البته په دې کي دې خبرو ته پاملرنه په هر حال ضروري ده:

په دې کي بايد د کافرو او فاسقو ښځو سره د مشابهت خبره نه وي.

يوازي د ځان يا د مېړه د زړه د خوشالولو لپاره وي.

دونه وخت پر ضايع نه سي چې په نورو ضروري چارو کي ځنډ راسي.

(خواتين کے لئے جديد مسائل ۸۵ مخ)

د ورښښتانو د ودي او زياتوب لپاره د هغو څوکي پرې کول:

د ځينو ښځو د ورښښتانو څوکي پر دوو درو برخو چاودلي وي چې له امله يې د ورښښتانو وده ودريږي. که د دغو ورښښتانو سرونه پر ې سي، نو ورښښتان بررته وده کوي او اوږديږي. نو په دې صورت کي د ورښښتانو د سمون او ودي لپاره د هغو د سرونو معمولي پرې کول بې له څه شبهې جواز لري. خو که په پوره توګه ورښښتان اوږده سوي وي، نو د زياتو اوږددو لپاره يې د پرې کولو اجازه نسته.

(خواتين کے لئے جديد مسائل ۸۵ مخ، د فتاوی رحيميه د ۱۲۰/۱۰ مخ په حواله)

د ښځې سر عورت دی:

د ښځې سر او د سر ورېښتان عورت دي او د ورېښتانو پټول او ستر يې واجب باله سي. داچي نن مهال په اسلامي هيوادونو کي، په تېره پر ګران هيواد افغانستان باندي د نړۍ د منفور قدرت امريکې او نورو د اشغال سره افغاني ښځي بې ستره لڅ مخونه او سر تور سرونه په بازارونو او نورو ځايونو کي ليدل کېږي دا له ډېرو بدو کارونو څخه باله سي. په دې هکله د رسول اللّٰهج حديث دی:

«نِسَاءٌ كاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مَائِلَاتٌ مُمِيلَاتٌ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا وَرِيحُهَا يُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ» (صحيح مسلم او نور).

ژباړه: داسي ښځې به وي چي د کالو اغوستلو سره سره به لڅي وي او داسي ښځې به وي چي خپله به هم بدو چارو ته مايلي وي او خلک به هم ځان ته او ناوړو چارو ته مايل کوي. دغه ښځې نه جنت ته ننوتلا ی سي او نه به يې خوشبويي ور ورسيږي. په داسي حال کي چي د جنت خوشبويي د پنځو سوو کالو د سفر په ليري فاصله هم ځي.

د ورځو جوړول او د مخ او لاسونو او پنډيو ورېښتان ايسته کول:

د ورځو د ورېښتانو اخيستل او د هغو نرۍ کول او جوړول په هره وسيله چي وي حرام کار او کبيره ګناه ده، ځکه چي په دې کي د لوی څښتن د خلقت بدلون راځي او څوک چي د لوی څښتن په خلقت کي بدلون راولي د شيطان په خوله کوي. او پر ترسره کوونکي يې او پر هغه چا چي د بلي ښځې ورځې جوړوي د رسول الله ج لخوا لعنت ويل سوی دی.

په دي هکله قرآن کريم د شيطان خبره داسي راوړي:

﴿وَلَأٓمُرَنَّهُمۡ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلۡقَ ٱللَّهِۚ﴾ [النساء: 119].

ژباړه: «او زه به هغو ته امر وکړم او هغوی به زما په امر د خدای په خلقت او پيدايښت کي بدلون راولي».

د يادولو وړ ده چي که د ښځې پر مخ باندي د ږيري او برېتو پر ځای دونه ورېښتان راغلي وي چي د ښځې مخ بد ايسوي، يا يې پر پنډيو او لاسونو باندي ورېښتان راغلي وي ښځې ته يې ايسته کول روا، بلکي مستحب دي.خو د مخ د لړو او عادي ورېښتانو ايسته کول جواز نه لري. (وګورئ په المكتبة الشاملة کي د شيخ ابن باز او شيخ فوزان او د فتوا لپاره د دايمي ټولني فتواوي)

شنه خالونه د بدن پر بېلو بېلو ځايونو وهل:

زموږ د هيواد په ځينو اطرافي سيمو کي په تېره په کوچيانو کي له ډېرر پخوا څخه د ښځې پر تندي، زنه او باړخو ګانو او د بدن پر نورو

برخو او د نارينه وو پر لاسونو او د پښو پر ځينو برخو باندي شنه خ
الونه وهي. د دې خالونو د وهلو ترتيب داسي دی چي د بدن پر هغه ځای
باندي چي خال وهي ستني ووهي اوويني په راوباسي. بيا پر دغه ټپ
باندي رانجه يا اهاک واچوي او کله چي جوړ سي، نو شين خال وګرځي.
خو له څه مودې څخه بيا خبره داسي سوې ده چي ځينو کسانو چي دغه
خالونه په کوچني والي يا په پخوا وختونو کي وهلي وي اوس په شرمي
ږي او په ډول ډول لارو چارو يې بررته ايسته کوي.

له شرعي پلوه د دغو خالونو وهل ښځي او نارينه دواړو ته حرام او
کبيره ګناه ده او رسول الله ج يې پر وهونکي او پر هغه چا چي دغه خ
الونه د بل چا پر بدن وهي لعنت ويلي دی، لکه چي حديث دی:

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: لَعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ
وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ (صحيح البخاري).

ژباړه: حضرت عبدالله بن عمرب وايي چي پيغمبر ج په سر باندي د
ورښښتانو د نښلوونکي ښځي او پر هغي ښځي باندي چي د بلي
ښځي په سر پوري ورښښتان نښلوي او پر هغي ښځي چي پر بدن
خالونه وهي او پر هغي چي د بلي ښځي پر بدن خالونه وهي لعنت ويلی
دی.

دا ځکه چي په دې سره د لوی څښتن په خلقت کي بدلون راځي او د
خال پر ځای باندي د نجسي ويني د درددو له امله د خال ځای نجس کيږ
ي. نو که کوم نارينه يا ښځي دغسي خالونه وهلي وي او ايسته کدده ي
ې بې له ضرره او بې له زياته عيبه ممکن وي استه دې کړې او توبه
دي پر وکاږي خو که يې مخ يا بل ځای ته ډرر ضرر رسوي استه کدده ي
ې واجب نه دي. په دې هکله د فقهي حکم دادی:

والوشم والنمص والتفليج حرام على الرجال والنساء، الفاعل والمفعول به،
لورود اللعن عليه، مما يدل على تحريمه. ويصبح موضع الوشم متنجساً لا
نحباس الدم فيه، فإن أمكن إزالته بالعلاج وجب، وإن لم يمكن إلا بالجرح،
فإن خيف منه الضرر أو العيب الفاحش في عضو ظاهر كالوجه والكفين، لم
تجب إزالته، وتجب التوبة منه، وإن لم يكن ضرر، لزم إزالته. (الفقه الاسلامي
وادلته)

ژباړه: خالونه وهل، د ورځو او د مخ ورښښتان کښل او د غاښونو
نري کول پر نارينه وو او ښځو دواړو حرام دي او پر هغو هم حرام دي
چي نورو ته يې تر سره کوي. ځکه چي د دې کارونو پر ترسره کوونکو
باندي لعنت ويل سوی دی. او دخال ځای د نجسي ويني له امله نجس
سي که يې په علاج سره له منځه تله کددای سي، له منځه وړل يې
واجب باله سي او که د بدن په ظاهري غړي کي لکه په مخ او لاسونو کي

د ضرر يا فاحش عيب ب‌رره وي له منځه وړل يې نه لازمي‌ږي. بلکي پر دې کار باندي دي توبه وکاږي.

د غاښونو کوچني کول او داسي جوړول چي سره جلا جلا سي:

ځيني ښځي او نارينه د ښکلا د زياتوب لپاره او ځيني زړې ښځي او زاړه نارينه د دې لپاره چي ځوان وايسي خپل ځيني غاښونه د غاښو په ډاکټرانو نري او کوچني کوي او يا يې د ښه ايس‌ددو لپاره په يوه اندازه داسي جوړوي چي سره جلا جلا سي چي دا کار هم د غاښو خاوند ته او هم ډاکټر ته حرام دی: ځکه چي دا عبث کار دی او په دې سره د لوی ځښتن په خلقت کي تغير او بدلون راځي. په دې هکله صحيح حديث دی:

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْعَنُ الْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ وَالْمُوتَشِمَاتِ اللَّاتِي يُغَيِّرْنَ خَلْقَ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (سنن النسائي).

ژباړه: حضرت عبدالله بن مسعودس ويلي دي چي ما له رسول الله ج څخه اورددلي دي چي پر هغو ښځو يې لعنت وايه چي د ورځو او مخ وربښ‌ښتان ايسته کوي او خپل غاښونه د ښايست لپاره داسي جوړوي چي سره جلا جلا سي او پر بدن خالونه وهي او د خدای خلقت ته تغير ورکوي.

اما که په غاښونو کي علت او ضرر وي او بد ايسي او اصلاح او علاج ته يې اړتيا وي يا خواړه سم نه سي په خوړلای، نو علاج يې پروا نه کوي. دغه راز که د غاښو سره اضافي غاښ را شين سوی وی يا کوم غا ښ دونه اوږد وي چي د خورک په وخت کي اذيت کوي، نو کښل يې پروا نه کوي. په دې هکله فقهي فتواوي په دې ډول دي:

سئل الشيخ صالح الفوزان عن تقويم الأسنان فقال: إذا احتيج إلى هذا كأن يكون في الأسنان تشويه واحتيج إلى إصلاحها فهذا لا بأس به، أما إذا لم يُحتج إلى هذا فهو لا يجوز، بل جاء النهي عن وشر الأسنان وتفليجها للحسن وجاء الوعيد على ذلك لأن هذا من العبث ومن تغيير خلق الله.ولا يجوز التفليج ولا الوشر للنهي عنه.

أما إذا كان هذا لعلاج مثلا ً أو لإزالة تشويه أولحاجة لذلك كأن لا يتمكن الإنسان من الأكل إلا بإصلاح الأسنان وتعديلها فلا بأس بذلك.أما إزالة الأ سنان الزائدة فقال الشيخ ابن جبرين: لا بأس بخلع السن الزائد لأنه يشوه المنظر ويضيق منه الإنسان...، ولا يجوز التفليج ولا الوشر للنهي عنه.

انظر كتاب فتاوى المرأة المسلمة ج/1 ص/477.

غاښونو ته د سرو يا سپينو زرو پوښ ورکول:

د ځينو خلکو غاښونه ښوري او يا ووزي. بيا د هغو ښورددونکو غا ښونو ته ډاکټران د سرو يا سپينو زرو يا نورو موادو پوښونه ورکوي او د وتلو غاښونو پرځای د سرو يا سپينو زرو غاښونه ور ايږدي او د ځ ينو خلکو غاښونه د سرو زرو په سيم ور تړي. څنګه چي دا ضرورت دی، نو شرعاً ښځي او نارينه دواړو ته روا کار دی، اما بې له اړتيا د نارينه وو غاښونو ته د سرو زرو پوښ ورکول يا د سرو زرو غاښونه اي ښوول چي د ښکلا او وياړ او داسي نورو لپاره وي جواز نه لري. ځکه چي نارينه د سرو زرو له استعمال څخه منع سوي دي. او څنګه چي د اوداسه پر مهال د دغسي غاښونو په ايسته کولو کي حرج دی، نو حرج شرعاً مدفوع دی. له دې امله د هغو له ايسته کولو پرته اودس او غسل صحيح دی. (خواتين کے لئے جديد مسائل، ۹۷ مخ د امداد المفتيين په حواله او نور).

په دې هکله د فتاواوو عبارتونه په دې ډول دي:

فلا حرج في تركيب أسنان صناعية للضرورة، والحاجة الصحية، كمن سقطت أو تلفت أسنانه أو بعضها؛ لأن ذلك من باب العلاج وإزالة العيب المأذون فيه شرعاً، إذا لم يترتب عليه ضرر.

ولا خلاف - فيما نعلم - في جواز اتخاذ السن من أي مادة كانت، وإنما اختلف العلماء في اتخاذ السن من الذهب؛ فأجازه الجمهور؛ قياساً على الأنف واحتجوا بحديث عَرْفَجَة بن أسعد - رضي الله عنه - قال: «أصيب أنفي يوم الكُلاب في الجاهلية، فاتخذتُ أنفًا من وَرِقٍ، فأنتن عليّ، فأمرني رسول الله - صلى الله عليه وسلم - أن أتخذ أنفًا من ذهب» ؛ رواه الترمذي والنسائي وأبو داود، والسن في معنى الأنف.

قال الكاساني في «بدائع الصنائع» : «وأما شد السن المتحرك بالذهب، فقد ذكر الكرخي - رحمه الله - أنه يجوز، ولم يذكر خلافاً.

وذكر في الجامع الصغير أنه يكره عند أبي حنيفة، وعند محمد لا يُكره، ولو شدها بالفضة، لا يُكره بالإجماع» (فتاوى الموقع الالوكة، المكتبة الشاملة).

يجوز اتخاذ السّنّ من الذّهب عند الجمهور قياساً على الأنف، لأنّ «عرفجة بن أسعد قطع أنفه يوم وقعة كلابٍ فاتخذ أنفاً من فضّةٍ فأنتن فأمره النّبيّ صلى الله عليه وسلم باتخاذ أنفٍ من ذهبٍ...» فعلم أنّ كلّ ما دعت إليه الضّرورة يجوز استعماله من الذّهب، وإلى ذلك ذهب المالكيّة والحنابلة. وقال الشّافعيّة: يجوز وإن أمكن اتّخاذه من فضّةٍ.

وذهب أبو حنيفة إلى المنع وقال: إنّ الأصل في الذّهب تحريمه على الرّجال والإباحة للضّرورة، وقد اندفعت بالفضّة وهي الأدنى فيبقى الذّهب على التّحريم. غير أنّ محمّد بن الحسن من الحنفيّة وافق الجمهور وكذلك أبو يوسف في قولٍ.

(موسوعة فقه العبادات، المكتبة الشاملة).

د نوکانو اوږدول او رنګول:

د احادیثو په کتابونو کي د رسول ج مشهور حدیث دی چي د نوکانو اخیستل د اسلامي فطرت له سننو څخه دی. یعني دا له هغو سننو څخه یو لرغوني سنت دی چي لوی څښتنأ د انبیاوو† لپاره غوره کړي، ټول شرایع پر هغو متفق وه او موږ ته يې د هغو په ترسره کولو کي په هغو پسي د اقتدا امر کړی دی. نو له دې امله د نوکانو اوږدول د سنتو خلاف کار باله سي. په هره اوونۍ کي یوه پلا د نوکانو پرې کول او د بغل او تر نامه لاندي ورښښتانو اخیستل مستحب دي. د جمعې ورځ د دې کارونو لپاره افضله ده. په پنځلسو ورځو کي هم جایز دي، خو تر څلوښښتو شپو زیات پرښښوول يې مکروه تحریمي دي. (عمدة المناسك ۲۰۴ مخ د درمختار د ۵/ ۲۸۸ مخ په حواله). د فتاوی علماء البلد الحرام په ۵۸۸ مخ کي وايي چي د نوکانو اوږدول د څارویو او ځینو کفارو سره مشابهت او ورته والی دی.

نوکان د انسان د وجود ډرر مهم جز باله سي.په ډررو مواردو کي کار ځ ني اخیستل کيږي او د انسان په تررره د ښځینه وو د ښکلا یوه غوره ذریعه ده. له دې امله باید د هغو ډرره ښه ساتنه وسي. ځکه د نوکانو ناجوړي د بدن د عمومي روغتیا د خرابۍ لامل جوړدای سي. نوکان باید له زخمي کولو او ګرړلو څخه په ټینګه وساتئ. که کوم کمیاوي مواد استعمالوئ یا کالي یا لوښي مینځئ نو باید ربړي دسکلې په لاس کړئ. که مو نوکان ګرړل سوي یا کمزوري سوي وي د زیتونو او شړشمو غوړي سره ګډ کړئ، څه هوړه ور واچوئ پاخه يې کړئ. بیا چي ساړه سول بوتل ته يې واچوئ، له کاره تر وزګارددو وروسته لاسونه ښه پرو ولئ او لاسونه او نوکان دواړه ښه په ومړوئ او دا کار څو واره تر سره کړئ. نوکان د ښکلا لپاره په توږلو او شیپ ورکولو مه کمزوري کوئ. د نوکانو درنګ (Polish Nail) یا (Enamel) استعمال د نوکانو سطح وچوي او رنګ جذبوي چي له دې امله بیا د هغو طبیعي رنګ خراب سي او یو ډول پیکه ښکاري. د رنګ د پاکولو تزز کمیاوي مواد (Remover) خو يې بیا بخخي خرابوي.

وايي چي پر نوکانو د رنګونو وهلو دود هم لومړی مصریانو رامنځته کړ. د مصر په ډرر ښایست نامتو ملکې کلوپاترا او د هغې مینځو به ساده او بې ضرره رنګونه استعمالو ل. خو نن مهال فیشني ښځي خپل نوکان په ډول ډول کمیاوي رنګونو ښکلي کوي. په دې رنګونو

کي ځيني داسي تزز کېمياوي مواد ګډ وي چي پر حساس جلد ډرر بد لګيږي.

له ديني نظره يې د فتاواوو په کتابونو کي د نوکانو نه رنګول اولی يعني ښه کار بللی دی او ويلي يې دي چي د اوداسه تازه کولو پر مهال يې ايسته کول او زايلول لازم دي. ځکه دغه رنګ نوك ته د اوبو له رسېدو څخه ممانعت کوي او په اوداسه کي نوکانو ته د اوبو رسول اړين دي. د اوداسه پر غړو له رشتيانۍ اړتيا پرته د داسي شي نښلول او لګول چي اوبه ورپرې نه ږدي د اوداسه د صحت مخه نيسي. او لکه چي پوهيږو د ښځو لخوا پر نوکانو رنګ وهل د اړتيا لپاره نه بلکي د ښکلا لپاره دي. نو له درنو خوندو څخه هيله کيږي چي د نوکانو له اوږدولو او رنګ ولو څخه تړري سي. په دې هکله په فتاوی عالمګيري (۴) مخ، او جديد فقهي مسائل ۱/ ۲۳مخ کي هم څرګندوني سوي دي

د ښځو لخوا عطرونه وهل:

د ښځو د عطرونو وهلو په هکله رسول ج فرمايي:

«كُلُّ عَيْنٍ زَانِيَةٌ وَالمَرْأَةُ إِذَا اسْتَعْطَرَتْ فَمَرّتْ بِالمَجْلِسِ فَهِيَ كَذَا وَكَذَا يَعْنِي زَانِيَةً» (رواه ابوداود والترمذي وقال حديث صحيح). يعني: په بدو کتونکې هره سترګه زنا کاره ده. او کومه ښځه چي عطر ووهي او (د نارينه وو) مجلس ته نږدې تړره سي داسي او داسي ده، يعني زنا کاره ده.

د پورتنيو خبرو په پای کي بايد ووايو چي د ښځو د ورښښتانو او د هغي د بدن د نورو غړو د سينګار په هکله مسايل خورا ډرر دي، خو دغه کتاب پر هغو ټولو باندي د بحث کولو حوصله نه لري، ځکه نو موږ په د ې هکله خپلي خبري همدلته پای ته رسوو. خو نارينه وو، ښځو، ډاکټ رانو او په سينګار ځايونو کي بوختو ښځو ته توصيه کوو چي د سين ګار او د سينګار د شيانو د استعمال او په سينګار پوري د اړوندو ځينو کارونو په هکله له جيدو اسلامي عالمانو څخه وخت په وخت پوښتني وکړي، په دې هکله شرعي احکام ځان ته معلوم کړي او له هغو کارونو څخه چي کتاب او شريعت يې د تر سره کولو اجازه نه ورکوي، له تر سره کولو څخه ډډه وکړي. دغه راز زموږ سوداګرو ته توصيه کوو چي روغتيا ته ضرري شيان او هغه شيان چي استعمال يې د شريعت له مخي ښه نه دی هيواد ته وارد نه کړي او حکومت هم په دې هکله وخت په وخت څارنه وکړي او متخلفينو ته شرعي جزاوي ورکړي.

له امريکا او نورو کفري هيوادونو څخه راوړل سوي غوښې

لکه چې څرګنده ده اوسمهال د افغانستان په بازارونو کې له امريکا او نورو کفري هيوادونو څخه د چرګانو، غويو او پسونو راوړل سوي غوښ ې او همدارنګه په بندو دبليو کې ډول ډول پخې غوښې خرڅېږي.

دغه غوښې له شرعي پلوه:

د اسلامي شريعت له مخې د لاندي کسانو ذبيحه حرامه ده بايد ونه خوړل سي: د مشرك او وثني (بت پالونکي). د ملحد چې په هيڅ دين نه وي. د مرتد که څه هم د اهل کتابو په دين سوی وي او د زنديق (څوك چې په باطن کې کافر وي خو په ايمان تظاهر کوي).

پر دې بنسټ د جاپانيانو، کمونيسټانو او هندوانو ذبيحې حلالې نه دي. (الفقه الاسلامي وادلته۳/ ۶۴۹مخ.

يهود او نصارا د اسلامي شريعت له مخې اهل کتاب دي. د يهودو او نصاراوو ذبح سوی څاروی هله حلال باله سي چې د ذبحې لپاره يې هغه طريقه کارول سوې وي چې اسلام ويلې ده. بل دا چې پر هغه يې په رشتيا د «اللّٰه»ﷻ نوم اخيستی وي او د بل چا يا حضرت عزير÷ يا حضرت مسيح÷ نوم يې نه وي پر اخيستی او اهل کتاب په رشتيا اهل کتاب وي.

خو اوس لکه چې ليدل کيږي د امريکا او نورو کفري هيوادونو زياتره خلك کوم چې له لويه سره اهل کتاب اورسماً يهود يا نصرانيان بلل کيږي ملحدان، دهريان او بې دينه سوي دي او مذهب او وحي او آخرت هيڅ نه مني. بلکې په دغسې عقايدو ملنډې وهي. نو د دغسې کسانو د لاس ذبيحه حلاله نه ګڼل کيږي او چې په يقيني توګه جوته نه سي چې ذبيحه د معتقد کتابي په لاس د اللّٰه د نامه په اخيستلو او د اسلامي شريعت سره سمه ذبح سوې ده له دغسې ذبايحو څخه احتراز واجب دی.که ووايو چې دغه څاروي به د دوی دغسې معتقدو مذهبي وګړو ذبح کړي وي نو څنګه چې يهود د عزير÷ د الوهيت (خدايی) او نصارا د عيسیٰ÷ د الوهيت قايل دي نو قوي اندښښنه ده چې دوی به د ذبحې پر مهال د خدای د نامه سره د عزير يا مسيح نومونه هم اخيستي وي چې بيا هم ښايي د دغسې غوښو له خوړلو څخه د احتياط له مخې ډډ ه وسي. (دامداد الفتاوٰی د ۳/ ۵۴۴مخ او جديد فقهي مسائل د ۱/ ۱۳۲مخ څخه په استفاده).

حکيم الامت مولانا اشرف علي تهانوي/ د امداد الفتاوٰی په ۳/ ۵۴۳ مخ کې فرمايي: «د هندو لخوا خرڅه سوې ذبيحه حلاله نه ده که څه هم

هغه ووایي چي دا مسلمان ذبح کړې ده. ځکه چي د کافر خبره په دیاناتو کي د منلو وړ نه ده».

په دیاناتو لکه حل او حرمت او طهارت او نجاست کي د کافر او د مستور او نامعلوم سړي قول د منلو نه دی (فتاوٰی عالمګیري (۵/ ۳۰۷) مخ).

مولانا خالد سیف الله رحماني د جدید فقهي مسائل په ۱/ ۱۳۳مخ کي وایي: «له اروپا څخه چي کومي غوښې راځي او پر لیکلي وي چي: (په شرعي طریقه حلال سوی دی) د دغسي غوښو د خوړلو ګنجایش سته. البته که په نورو قراینو او ذرایعو غالب ګومان داوي چي دا یې هسي لیکلي دي خو په حقیقي معنا یې د هغه په حلالولو کي شرعي طریقه نه ده رعایت کړې نو بیا د دغسي غوښو خوړل درست نه دي».

اوس به وګورو چي له امریکا او نورو کفري هیوادونو څخه راوړل سوي غوښې معمولاً څنګه حلالي سوي دي. لکه چي څرګنده ده په اروپایي هیوادونو کي یې له ډېرو پخوا زمانو څخه د څاروي سر غوڅ ور پرې کاوه. بیا یې دې چارې ته نوې بڼه ورکړه او د ګلوټین یا ګیو ټین (Guillotine) په نامه د سر پرې کولو مشین یې اختراع کړ. څ اروی به یې ودراوه او له پاسه به یې یوه غټه چاړه پر را کش کړه او د څاروي سر به یې له تنه بېل کړ. بیا یې د څارویو د ذبح کولو بله طریقه رامنځته کړه. د دې طریقې سره سم څاروی پر سر باندي په یوه درانه شي وهي یا پر سر باندي د برېښنا کرنټ ورکوي. کله چي څ اروی بې سده سي په زنځیرونو یې تړي او د مشین له تررې چړې څ خه یې تررروي او نیمه غاړه یې ورپرې کوي. د «امت مسلمه پر کفار کی مظالم کی دلخراش حالات» په ۱۳۸ مخ کي لیکي: «د جرمني د میونیخ د ښار یوې سیمه ییزي محکمې هلته پر مسلمانو اوسېدونکو باندي په اس لامي طریقه د څارویو د حلالولو په هکه بندیز لګولی دی او حکم یې ک ړی چي مسلمانان هم باید هرو مرو څاروی د برېښنا په کرنټ بې سده کړي».

نو اوس د کفري ملکونو له عمومي حالت څخه دا خبره جوته ده چي په امریکا، اروپا او نورو کفري هیوادونو کي د غوښو د تجارت شرکتونه او موسسې زیاتره څاروي په دغه ډول ذبح کوي. چي دا بېخي غیر اس لامي طریقه ده او د دغسي ذبح سوو څارویو غوښې روغتیاته هم مضري دي.

د دغي طریقې له مخي چي د څاروي د بې سده کولو لپاره دماغي ضربه یا د برېښنا جټکه ورکوي په هغه کي د دغي جسماني صدمې له امله د هسټامین (Histamine) د پیدا کېدو لامل ګرځي چي په دې سبب د څاروي غوښې ډېري بدرنګه او بد خونده کېږي. لنډه دا چي

اوس په امریکا، اروپا او نورو کفري هیوادونو کي د غوښو د کاروبار کمپنۍ څاروي په ماشینانو وژني چي ګردسره د اسلامي شریعت مطابق نه وي. نو تاسي فکر وکړئ چي د دغسي غوښو پرکارټنانو او کڅوړو باندي چي لیکلي وي: «مذبوح حلال حسب الشريعة السلامية» (په شرعي طریقه حلالي سوي دي) رښتیا به وي؟ هغه هم د داسي امریکایي او اروپایي کفارو لخوا چي نه خپل دین مني او نه د اسلام دین.

قا ل الله تعالیٰ:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمۡ فَاسِقُۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ﴾ [الحجرات: 6].

ژباړه: «ای مومنانو! که کوم فاسق تاسي ته کوم خبر ووایي نو تاسي د هغه په هکله ښه څېړنه او تحقیق وکړئ».

په پورتني آیت کي په فردي او ټولیزه توګه یو ډېر مهم اصل بیان سوی دی او هغه دادی چي د هر فرد او هر حکومت دا دنده ده چي هغه ته چي کوم خبر یا اطلاع ورسیږي، په تېره د بدو فاسقو او مفسدو و ګړو له لوري، نو لومړی باید هغه ښه وڅېړي.

نوپه دې هکله چي هر څوني څېړني سوي دي یا وسي پایله يې د تفسیر مظهري دا قول دی: «ولاشك ان النصارى في هذا الزمان لايذبحون بل يقتلون بالوقد غالباً فلايحل طعامهم» (تفسیر مظهري ۳/ ۴۰ مخ). یعني دا حقیقت دی چي د دې مهال عیسویان څاروي نه ذبح کوي بلکي په برېښنایي مشین يې وژني. له دې امله د دوی ذبیحه حلاله نه ده.

دغه راز لوی څښتن فرمایي:

﴿وَلَا تَأۡكُلُواْ مِمَّا لَمۡ يُذۡكَرِ ٱسۡمُ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ وَإِنَّهُۥ لَفِسۡقٞۗ وَإِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰٓ أَوۡلِيَآئِهِمۡ لِيُجَٰدِلُوكُمۡۖ وَإِنۡ أَطَعۡتُمُوهُمۡ إِنَّكُمۡ لَمُشۡرِكُونَ ١٢١﴾ [الأنعام: 121].

ژباړه: «او کو م څاروی چي د لوی څښتن په نامه نه وي ذبح سوی د هغه غوښي مه خورئ، دا کار فسق دی. شیطانان د خپلو ملګرو په زړونو کي شکونه او اعتراضونه اچوي، څو هغوی ستاسي سره شخړه وکړي. خو که تاسي د هغو اطاعت مانه تاسي به هرومرو مشرکان یاست».

په ماشین باندي د دې دونو چرګانو او څارویو د ذبح کولو پر مهال د دې کفارو لخوا د لوی څښتن د نامه یادول کله امکان لري او کله يې یادوي؟

نوښه داده چي د دغسي غوښو له رانیولو او خوړلو څخه احتراز وسي او پر ځای يې زموږ د خپل هیواد یا د اسلامي هیوادونو د چرګانو ، پسو او غویو غوښي استعمال سي. البته که دولت په رشتیا د خلکو خدمت کوي نو خلك دي د امریکایانو د غیر صحي او بې کیفیته غوښو له اړتیا څخه وژغوري او د چرګانو د فارمونو زیاتولو او دودولو او د نورو غوښو د محصولاتو ډېرولو ته دي رشتیانۍ توجه وکړي.

د بهر نیو په اصطلاح ذبح سوو چرګانو د غوښو په هکله څه نوري خبري

د کراچي د اووه ورځنۍ مجلې «اخبار جهان» د ۲۰۰۰ع.کال د د سمبر د ۴ ـ ۱۰ ګڼې په۶۴ مخ کي د «کک‌ړو خوړو څخه خپردونکي مکروبي ناروغۍ» تر سرلیك لاندي لیکي:

«بازاري خورکونه زیاتره په ځانګړې توګه په مکروبونو کک‌ړ وي. ځړرنو جوته کړې ده چي کك‌ړ خواړه د ډول ډول ناروغیو لامل کي‌ږي. په امریکا کي هرکال درې لکه تنه د خورك له امله ناروغه کي‌ږي چي روغتونونو ته داخلي‌ږي او بیا له هغو څخه پنځه زره تنه مري. د چرګانو په شمول د نورو الوتونکو غوښې زیاتره په بکټریاوو کك‌ړي وي. د امریکا د چرګانو پر غوښو تازه ځړرنو جوته کړې ده چي د دغه ځای د چرګانو شپیته فیصده غوښې مکروبي دي. ستونزه داده چي که خواړه د خوني د تودوښې په درجه کي کښښوول سي نو بکټریاوي په ډرره تزري پر راټولي‌ږي. دا هم جوته سوې ده چي که خواړه په یخچال کي وساتل سي هم مکروبونه اخلي.دغوښو ساتلو ګودامونه (stacks) له دې پلوه نور هم زیات خطرناك وي. ځکه چي د ګودامونو ورونه ډرر خلاصي‌ږي او بندي‌ږي او له دې امله زیات جراثیم ور دننه کي‌ږ ي».

له پورتنیو ځرګندونو څخه موږ اټکلولای سو چي د کومو په اصطلا ح ذبح سوو چرګانو غوښې چي دسمندرونو له هاخوا څخه ترموږ پوري را رسي‌ږي د اوږده واټن نقل وانتقال او د ډرر عمر پر تررددو له امله هرو مرو په ډول ډول مکروبونو کك‌ړي‌ږي؛ له خپله اصلي حالته وزي او خامخا خوسا او خرابي‌ږي. چي کددای سي خوړل یې موږ په ډول ډول مکروبي ناروغیو اخته کړي.

له بله پلوه لکه چي پوهي‌ږو په دې وروستیو کلونو کي په پر له پسې توګه د چرګانو او الوتونکو د ټیغ‌ك یا وبایي والګي (سارس یا انفلونزا) د خپردو په هکله خبرونه خپري‌ږي. همدا اوس هم چي د ۱۳۸۵ ل.کال د کب میاشت ده د نړۍ په ګوټ ګوټ کي ان زموږ د هیواد په ډ ‌لازم‌نه (مرکز) او څو نورو سیمو کي دغه ناروغي په چرګانو کي لیدل سوې ده. څنګه چي دغه ناروغي د چرګانو، مرغانو او د هغو له غوښو او هګیو څخه په انسانانو هم پوري کي‌ږي او د هغه د مړیني لامل ګرځي ، نو له دې امله زموږ د حکومت په شمول ډررو حکومتونو د چرګانو پر غوښو او هګیو واردولو او د هوا د مرغانو پر ښکار او نیولو بندیزونه ل ګولي دي. نو د دې لپاره چي خدای مه کړه د دغسي مشبوهو، کك‌ړو او غیر صحي غوښو د خوړلو له امله په روغتیایي ستونزو اخته نه سو لا

ازمه ده چي پر هغو خپلي حلالي پيسې ور نه کړو او تر خوړلو يې تېرر سو.

د ګامښښو او غويو د غوښو روغتيايي تاوانونه

غوښې له روغتيا يي پلوه:

ډاکټران وايي چي غوښي د غذائيت، خوند او جسماني ودي له پلوه په ټولو خوړو کي ځانګړې ځای لري. د ځينو طبيبانو په اند په ځينو ناروغيو او کمزوريو کي د غوښو خوړل طاقت ورکوي. نو هغه ناروغان چي د غوښو خوړلوته ضرورت لري بايد غوښي وخوري اما د ځينو ناروغانو طبيعتونه چي د غوښو خلاف دي پر هغو باندي لومړې بايد غو ښي بندي سي او بيا يې علاج وسي.

لويو لويو ډاکټرانو او حکيمانو په خپلو مستندو کتابونو کي ويلي دي چي غوښي باد ليري کوي، ډېرر ژر طاقت ورکوي. د توليد ماده، وينه او وازګه ډېرروي. شهوت زياتوي، د احتلام باعث کيږي او بدن چاغوي. خو د دې تر څنګ هغو دا هم ويلي دي چي د غوښو خورک پر دماغ بده اغززه کوي او خرابوي يې. ځيني طبيبان وايي: د هغو هيوادونو وګړي چي غوښي ډېرري خوري جګړه مار او ويني بهوونکي وي، خو دماغي څ رنګوالی يې صفر وي. ان يو هندی مسلمان طبيب ادعا کوي: څنګه چي افغانان د نورو هيوادونو تر خلکو ډېرري غوښي خوري نو ډېرر جګړه مار او بهادران دي او پر ډېرره کوچنۍ خبره مشتعل کيږي. يو بل ډاکټېر په خپل کتاب کي وايي: هغه څوک چي غوښي ډېرري خوري د هغه ميلان د حيواني جذباتو خواته وي او له روحاني برکت څخه لږ برخه ور رسيږ ي چي په نتيجه کي د هغه پر څرره باندي د نرمۍ او لطافت نوم او نښ ان نه ليدل کيږي. د اسلام نامتو عالم امام غزالي/ په احياء العلوم کي وايي چي د غوښو پر خوړلو باندي مداومت د زړه قساوت رامنځته کوي.

په يوه بل کتاب کي د غوښو په باره کي داسي ويل سوي دي: عموما د غوښو هر ډول خواړه چي وي د هغو د هضم کولو لپاره لويي معدې او ځګر ته ضرورت پيدا کيږي. دا ډول غوښن خواړه په ډېرر مشکل سره هضم کيږي. دغه ډول که د نس خوږ (د معدې زخم) وجود هم ونه لري ورو ورو په کولمو کي د ننه سفر کوي او په دې ډول د کولمو د ننه سفر سست او نيمګړی کړي او د هغو د وران هم کمزوری سي، چي د دغو خو

ړو د هضمولو لپاره په معده کې زیاتو تیزابوته ضرورت وي چې په دې ډ
ول د تیزابي مادې د ترشح څخه په معده کې یو ډول درد پیدا کېږي او
دا ډول غوښېن خواړه تر دوو درو اوونیو پورې په نس کې دننه پاته کېږ
ي او اغیزه یې جاري وي.
په یوه بل کتاب کې وایې: هغه څوک چې د معدې یا کولمو په ټپ
اخته وي هغه باید لومړی د غوښو د خوړلو څخه پرهیز وکړي.
په بل کتاب کې وايي: د غوښو خوړل د احتلام شکایت رامنځته کوي
او د جریان او سرعت انزال ناروغیوته ډېري ضررناکي دي. غوښې د سبو
او نورو غوندي په آسانه نه هضمېږي. بلکې د غوښو پروټین او غوړزګ
ې د هضمولو پر غړو باندې ډېر فشار راوړي. د غوښو د خوړلو له امله په
پوښتورګو کې یو ډول تیزابي ماده چې یورك اسيډ (Acid Uric)
نومېږي زیاتېږي. چې بیا یې پښتورګې په آسانۍ نه سي خارجولا
ی. دغه راز غوښې په بدن کې صفرا هم زیاتوي. د غوښو له ډېرو خوړلو
څخه د مثانې او پښتورګو ناروغۍ رامنځته کېږي او د این،، پښ
تورګو، زړه او د بدن د نورو غړو په کار کې نقص رامنځته کېږي. له دې
امله باید غوښې لږ وخوړل سي. په تېرره د غټ څاروي غوښې باید
ډېري لږ وخوړل سي ځکه چې دغسې غوښې روغتیاته ډېري تاواني
دي.

د غوا او ګامېښې غوښې:
د ګامېښې او غوايي غوښې د خپل تاثیر له پلوه په ډېرو قوي خوړ
و کې نه راځي. په دې چې هغه پروټین چې په زیاته اندازه د سږرلې،
پسه، چرګ او کبانو په غوښو کې سته د غوايي په غوښو کې نسته. او
هغه خوند چې په هغو غوښو کې سته په دې غوښو کې نسته.
د غوايي غوښې وچې او ګرمې دي. او ځیني تاوانونه یې په لاندې ډ
ول دي:
خرابه وینه په بدن کې پیداکوي. سودايي ناروغۍ رامنځته کوي. نس
غټوي، د مرغړیو او نورو د درد لپاره تاواني دي. په دماغ کې زهر جن
مواد ډېروي. د ډېرو خوړو څخه یې وری خرابېږي. په ډېر عمر هضمېږ
ي. په دې ډول د غوايي غوښې د روغتیا لپاره ډېري مضرې دي.
خو ځیني خلک چې د غوايي غوښې خوري کوښښ دې وکړي چې د
کوچني ګیلګې غوښې واخلي او هغه دې یوازې نه پخوي، بلکې یو بل
سابه دې ضرور ورسره اچوي. خو ګرمه مساله او مرچک دې ډېر نه
وراچوي. په دې چې دغه غوښې پخپله ګرمی دي.
د غوايي د سر او پښو یخني ښوروا ګټوره ده. البته چې په ژمي
کې یې په مناسبه اندازه وخورئ. دا د بدن حرارت نورمال ساتي او د

نارینتوب ځواک پیاوړی کوي. طبیبان وايي: «مرق البقر دواءٌ ولحمه داءٌ» یعني د غوايي د غوښو ښوروا درمل دي خو غوښې يې ناروغي ده.
د ګاميښې غوښې هم ډېرې ګرمې او وچې او د غوايي د غوښو په څېر دي. د نازک طبعو، په تېره د علمي، ادبي او ذهني کار کوونکو لپاره تاواني دي. خو د ګاميښې د کټې غوښې دونه تاواني نه دي.

له بهرنيو هيوادونو څخه د غوايي راوړل سوي غوښې:
يوه ډېره بده بدمرغي چې تر اېډز را وروسته د اروپايانو په پڅڅه سوې ده د غويو لېوونتوب دی. دغه مصيبت په ځانګړې ډول په انګ لستان کې ډېر رامنځته سوی دی. دې ناروغۍ ته په انګرېزي Mad Disease Cow (د لېووني غوايي ناروغي) وايي. د Mouth & Foot Disease (د ښونګري او خولې ناروغي) يې هم بولې. خو دا وروستۍ ناروغي څه نوې نه ده. دا يوه بېله او لرغونې ناروغي ده چې په څارويو کې د يو ډول وايرس له تيتددو څخه رامنځته کېږي. لومړی د څارويو پر پښو او خوله دانې راوخژژي بيا ټپ سي او له دې امله يې شيدې ډېرې لږ سي. د دې ناروغۍ درملنه شونې ده. خو د Cow Mad ناروغي بالکل نوې ده، په پخوا وختونو کې هېڅ نه ده ليدل سوې او درملنه يې هېڅ شونې نه ده. د دې ناروغۍ له امله غويی ګ ردسره لېوونی سي. د دووالونو سره سر وهي. ګردچاپرره ګرځي را ګر ځي اوپرانسانانو او څار ويو بريدونه کوي. دغه ناروغي له څارويو څخه انسانانو ته هم لېږدول کېږي. د University of Illinois at Urbana Champaign په اسنادو کې يې د دې ناروغۍ نوم په مېډکل ژبه (Bovine Spongiform Encephalopathy BSE) اېښی دی. په دغو اسنادو کې په څرګنده توګه ليکل سوي دي: بواين سپانجي فارم د څارويو يوه وژونکې ناروغي ده. دا له کومي باکټريا يا وايرس څخه نه بلکې د يوډول خپل په خپله پيدا کددونکي مضر پروټين څخه چې پري اونز (Prions) ورته وايي، پيدا کېږي.
وايي چې دغه ناروغي لومړی په ۱۹۸۵ع.کال څرګنده سوه. تر ۱۹۹۰ع. کال وروسته په برتانيه کې د دغې ناروغۍ يولك درې اتيا زره پښښې په ګوته سوې. دغه وبا په ۹۳ - ۱۹۹۲ع.کلونو کې خپل اوج ته ورسددل او په هره اوونۍ کې د دغسي کسسونو شمرر تر زرو پورې ورسدد. اوس هم د ټولو تدابيرو سره سره په هره اوونۍ کې د دغسي نژدې سلو پښښو راپور ورکول کېږي.
دا ناروغي يوازې په برطانيه کې نه ده رامنځته سو، بلکې د اروپا په زياترو هيوادونو کې تيته سوې ده. په آيرلنډ کې د دغې ناروغۍ ۳۳۷ پـښې، په فرانسه کې ۵۱پښښې، په پرتګال کې ۱۹۵پښښې او په سويزرلنډ کې ۲۸۳ پښښې ثبت سوي دي.

په ځارویو کي د Mad Cow Disease او Mouth & Foot Disease دواړي ناروغۍ یوځای هم رامنځته سوي دي. خو د Mad Cow ناروغي ځکه خطرناکه ده چي د هغو د غوښو له خوړلو څخه انسانانو ته لېږدول کېږي. په انسانانو کي يې دغه ناروغي (CJD Creuztfeldt disease Jakob) بللې ده. په برتانیه کي له ۱۹۹۵ع.کاله تر اوسه د لېوونیو غویو د غوښو د خوړلو له امله د مړوسوو انسانانو په شمېرر کي ورځ تر بلي ډررښت را ځي. له دې امله د دغه هیواد دغوښو کاروبار ډرر خراب سوی دی او له دې امله د دې هیواد اقتصاد ته دروند تاوان اوښتی دی.

د یوه تازه ر پوټ سره سم د دغي ناروغۍ له امله د دماغ د پاړسوب پېښښي د کاله ۲۳ فیصده زیاتيږي او دا ناروغي د هلکانو په پرتله په نجونو کي زیاته لیدل سوې ده.

لویه ستونزه داده چي ډاکټران په دماغ کي د دغي ناروغۍ د پاته ك ددو موده نه سي اټکولای. دا ناروغي په ځینو حالتونو کي تر شلو کالو په دماغ کي پرورښت کوي. له دې امله د دې ناروغۍ علامې تشخیصول ډرر ستونزمن کار ګرځدلی دی.

د لېوونیو غویو د دغي خطرناکي ناروغۍ له امله د نړۍ ډررو هیوادونو د انګرززانو د غوښو پر واردولو بندیزونه ولګول. ځکه نو انګرززانو په لکونو غوایي بلله دې چي لومړی يې په یو ډول ووژني په ډرره بې رحمانه توګه ژوندي وسوځول. خو لکه چي ښکاري تر اوسه هم دغه ناروغي ورکه سوې نه ده. اوس هم د ځینو هیوادونو چارواکي د نورو هیوادونو د غوایي د غوښو د ناسم کیفیت او داسي نورو خبرو له امله د هغه دصادروونکو سره په شخړو اخته وي.

غوایي زموږ په هیواد کي بخخي ډرر روزل کيږي او که يې د دولت لخوا د لازیا ت روزلو لپاره پاملرنه وسي کډدای سي چي د غویو غوښي زموږ له هیواده بهر ته صادري سي. همدا اوس هم زموږ په هیواد کي د قصابانو لخوا د حلالو سوو غویو او ګامښښو تازه غوښي په پخخر خرڅيږي. خو د تعجب ځای دی چي د دې سره سره زموږ هیواد ته له ډرري مودې له بهر څخه هم د غوایي غوښي راوړل کيږي. له بده مرغه دلته هيڅ یوه اداره هم نسته چي د دغسي او نورو ډول دول غوښو لا براتواري معاینات وکړي.

بله دا چي زموږ د وطن د غویو غوښي باید له بهر څخه تر راوړلو سوو غوښو ډرري ارزانه وای. ځکه نه له بهر څخه تر دې ځایه د انتقال ل ګښت پر لوړړي نه کوم محصول. خو بیا هم په حیرانتیا سره دغه د بهر څخه راوړل سوي غوښي زموږ د غویو تر غوښو ډرري ارزانه دي. نو دا ولي؟ دا څنګه غوښي دي چي زموږ په وطن کي تر حلالو سوو غوښو

يې ارزانه ورکوي؟ هرومرو په دې غوښو کي څه خرابي سته. که نه نو داسي ارزانه به نه واى.

په پاى کي زمونږ هيوادوالو ته زمونږ سپارښتنه دا ده چي لومړى د روغتيايي وجوهاتو له مخي ګردسره غوښي ډرري ونه خوري او څه لږ غوښي چي خوري زمونږ د وطن د ماهيانو، چرګانو، پسو او سررليانو، غويو او ګامښښو تازه حلالي سوي غوښي دي خوري. اما له بهره راوړل سوي غوښي خو د پورتنيو مطالبو په پام کي نيولوسره او له دې امله چي ممکن په ماشينانو ذبح سوي وي بايد هيڅ ونه خورو. څو خداى مه کړه له دې پلوه په کوم تکليف اخته نه سو. په هغه صورت کي به يې درملنه راته ګرانه وي او پښېماني به هم ګټه نه کوي.

بله خبره دا ده چي په دې وروستيو کي زمونږ په ځينو رستورانونو او خوړنځايونو کي د برګر او داسي نورو په نومونو غوښي خرڅيږي. لکه چي په بهرنيو هيوادونو کي ليدل سوي دي Burger د سرکوزي له ورانه څخه جوړيږي او دغوايي غوښي هم پکښي استعماليږي. خداى دي وکړي چي دغه برګر هماغه د بهرنيو هيوادونو برګر نه وي. په دې هکله اړوند چارواکي بايد څېړنه او پلټنه وکړي. که يې غوښي د سرکوزي يا په غير شرعي طريقه د ذبح سوو غويو وي بايد په کلکه يې د خرڅولو مخه ونيول سي.

کوکاکولا، پیپسي، فانټا او دغسي نور مشروبات (خواږه زهر)

لکه چي پوهيږو کوکاکولا، پيپسي او داسي ډرر نور د چيښلو شربتونه د نړۍ په ډررو هيوادونوکي په تررره زمونږ په دې وروسته پاته او په اقتصادي لحاظ له پښو لوددلي هيواد کي په پخخر چيښل کي ږي او اړوندي کمپنۍ يې له دې درکه د ورځي په ميليونونو ډالر ترلاسه کوي. مونږ په دې مضمون کي د کولاکولا او پيپسي کمپنيو پر رامنځته کېد دو، اسرايلو ته د دغو شربتو له ګټې څخه د برخي ورکولو، د هغو پر ترکيب او روغتيا ته د هغو پر ضررونو رڼغږږو.

کوکا کولا:

کوکاکولا يوه امريکايي کمپنۍ ده چي د اټلانټا د يوه فارميسيس ټ (درمل جوړوونکي) جان ايس. (۱۸۳۱ـ ۸۸) لخوايه ۱۸۸۶ع.کال په ابتدايي ډول رامنځته سوه او په ۱۸۹۲ع.کال په امريکا کي رسماً پرانيستل سوه. اوس د دغي کمپنۍ لوی او نړيوال منځی (مرکز) په ا ټلانټا کي دی. د معلوماتو له مخي اوس دغه کمپنۍ دغه توکي جوړ وي:

کوکاکولا Cola Coca
فانټا Fanta
فروټوپيا Fruitopia
کيا اورا Kiaora
للټ Lilt
سپرايټ Sprite
سن کېټ Sunkit
سکوپس Schwoppes

دغي کمپنۍ په ۱۹۶۶ع.کال د اسرائيلو د حکومت د يوې ستري مرستندويي کمپنۍ په توکه تبارز وکړ. په ۱۹۹۷ع.کال د اسرائيلو حکومت له دې امله چي دغي کمپنۍ د هغو سره زښت زيات کومکونه کړي وه هغې ته ټريډ ايوارډ (تجارتي مډال) ورکړ. په ۲۰۰۱ع.کال د امريکا او اسرائيلو د سوداګرۍ اتاق لخوا د کوکا کولا په نړيوال ستر مرکز کي د اسرائيلو سره د کوکاکولا د ستر مرستندوی په صفت د «ګالا ايوارډ» په نامه مډال ورکړ.

دا هم جوته سوې ده چي «د اسرائيلو سره د مرستي» تر پروګرام لا ندي کوکاکولا کمپنۍ خپلو کارکوونکو ته د اسرائيلو او عربو د جګړې په

اړه ځانګړې روزنه ورکوي. د دغي روزني ځانګړی نصاب يوې کمپنۍ جوړ کړی او مالي مرستي د «جيوش ايجنسۍ» (يهودي ټولني يا اداري) او د اسرائيلو د حکومت لخوا ورته برابرېږي. دغه وګړي د يهودو لخوا په لاندي سوو سيمو کي له هغو کسانو څخه استخدامېږي چي له پخواني شوروي اتحاد څخه ورغلي وي. په دغه تربيتي پروګرام کي د اسرائيلو او عربو د منازعې په اړه ځانګړی مضمون تدريسېږي او هغو ته دا ويل کېږي چي فلسطين د يهودو پلرنی ټاټوبی دی او د مسجد اقصیٰ پر ځای دمخه سليماني هيکل موجود وو، اوس موږ غواړو د هغه پر ځای بيرته سليماني هيکل ودان کړو. دغه راز دغو کسانو ته د کوکاکولا د بازار موندلو د لارو چارو او د هغو له ګټې څخه اسرائيلو ته د مرستو په باب هم لکچر ورکول کېږي. دا هم ورته تدريسېږي چي د عربو په خلاف او د اسرائيلو په ملاتړ څنګه پروپاګنډه په لارواچول سي.

د ۲۰۰۲ع.کال په فرورۍ کي کوکاکولا کمپنۍ د اسرائيلو سره د مرستو د کچي د لا زياتو لوړولو او د دوی په ګټه د مرستو د ټولولو په موخه د «فرينډز آف اسرائيل» او «نېشنل هيلي» دوو صهيوني کمپنيو سره يوځای د ګډ لکچر ورکولو پروګرام په لار واچاوه چي په هغه کي د منيسوټا د پوهنتون يوه يهودي استازي لنډا ګريډسټين لکچر ورکړ. دغه سړی د صهيوني ټولنو او تنظيمونو څخه تنخوا خوري خو دی وايي چي د نيشنل پبلك راډيو (NPR) د منځني ختيځ استازی دی. د ۲۰۰۱ع.کال د سپټمبر پر لسمه د مصر «الاهرام» ورځپاڼې د کوکاکولا يو اعلان خپور کړ. په دې اعلان کي د کوکاکولا کمپنۍ په څرګندو الفاظو خپلو رانيوونکو ته ويلي وه چي: «کوکاکولا رانيسئ او د اسرائيلو سره مرسته وکړئ».

کوکاکولا کمپنۍ اعلان کړی دی چي هر کال د خپلي ګټې لس فيصده د اسرائيلو يهودي غورځنګ ته ورکوي.

پر دې سربېره کوکا کولا کمپنۍ څه مهال دمخه په اسرائيلو کي ستره پانګه په کار واچول او د اسرائيلو لخوا د فلسطينيانو پر غصب سوې مځکه يې د تصفيه سوو معدني اوبو (منرل واټر) يوه کمپنۍ په شلو مليونو ډالرو رانيول. د دې کمپنۍ په جوړولو سره نه داچي اسرائيلو ته ګټه رسېږي، بلکي د هغو اووسووټنو ته د کار زمينه هم مساعدېږي. په اسرائيلو کي د کوکاکولا لخوا د دغسي ستري پانګي اچوني او يهود پالني له امله اسرائيلو کوکاکولا ته هلته د هر څه زياتو توليداتو د جوړولو حق ورکړ.

پيپسي کولا:

پيپسي کولا هم د خوړو او مشروباتو يوه امريکايي کمپنۍ ده او دغه نوم يې په 1965ع.کال هغه مهال ځان ته غوره کړ چي د Frito-Lay, Inc. په نامهيوې بلي کمپنۍ سره يوځای سوه. د دغي کمپنۍ مرکزي دفتر په نيويارك کي دی. د لومړۍ پيپسي کمپنۍ بنسټ په 1898ع.کال د يوه امريکايي فارمسيستBradham D. Caleb (۱۸۶۶ــ ۱۹۳۴) لخوا ك ښښښوول سو. بيا په 1931ع.کال بل امريکايي فارمسيسټ Guth Charles G. (۱۸۷۶– 1948) د بلي نوي پيپسي کمپنۍ تجارتي نخښه او سامانونه رامنځته کړه او د يوې نوي پيپسي کمپنۍ بنسټ يې ك ښښښود. څنګه چي دغه پانګوال د Incorporated Loft, کمپنۍ مشر هم وو نو بيا دغه دواړي کمپنۍ سره يو ځای سوې او Loft, Incorporated هم په Company Pepsi-Cola. ونومول سوه. بيا دغه کمپنۍ د نورو کمپنيو سره هم يو ځای سوه او يو لړ بدلونونه پك ښي راغله.

د دغي کمپنۍ په هکله بايد وويل سي چي په ۱۹۹۲ع.کال کله چي د عربو ټولني د کوکاکولا مشروبات تحريم کړل پيپسي د عربو او اسرائيلو په بازارونو کي خپل مشروبات په ډېره چټکۍ سره پلور ته وړاندي کړل او ښه غوښنه ګټه يې ترلاسه کړه. چي بيا پيپسي مشروبات هم د عربي ټولني په تور ليست کي راغله. په دغو ورځو کي پيپسي کمپنۍ د دې لپاره چي د عربي ټولني له تور ليست څخه ځان وژغوري د لنډ مهال لپاره يې له اسرائيلو څخه ځان ګوښه کړ. خو له دې امله په امريکا کي پر هغې باندي پرله پسې نيوکي کېدلې او د پيپسي دغه کار يې له سياسي پلوه ناسم باله. د امريکا يوه تنظيم د پيپسي پر خلاف دعوه دايره کړه او تور يې پر ولګاوه چي پيپسي پر اسرائيلو باندي د تحريم په چاره ك برخه اخلي.که څه هم د امريکا قوانينو امريکايي کمپن ۍ په دغه تحريم کي له برخي اخيستلو څخه منع کولې خو دغه قوانين ښه ځرګند نه وه. بيا د محکمو د تحقيقاتو په نتيجه کي ځرګنده سوه چي پيپسي کمپنۍ په دغه تحريم کي نه ده شامله، بلکي د پردې ترشا اسرائيلو ته مرستي ورکوي. له دې امله پر دې خبرو خوله پټه سوه.

تاسي پوهېږئ چي د پيپسي معنا څه ده؟ په (ملټـی نيشنل کمپنيون کی اسلام دشمنی) کتاب کي وايي چي د Pepsi توري د دغو الفاظو مخففات دي:Pay each penny to save Israel يعني يوه يوه روپۍ واچوئ او اسرائيل په ځواکمن کړئ. پر همدې بنسټ پيپسي کمپنۍ اسرائيلو ته د کاله لس ارب ډالره کومك ورکوي. د يادوني وړ ده چي د مرنډا (MIRINDA) توري د دغو الفاظو مخففات دي: Muslim & Islam Ruined Intensively Never Dawn Again. يعني مسلمان او اسلام دي په ډېره بده توګه پوپنا سي او هيڅکه دي لوړتيا او عروج ته

نه رسيږي. د سپرايټ (SPRITE) توري د دغو الفاظو مخففات دي: End Till Israel Remained Power Supper يعني اسرائيل دي تر پايه د ستر ځواك په توګه پاته وي. د ټيم (TEEM) توري د دغو الفاظو مخففات دي: Muslim. Every & Each Tease يعني هر مسلمان ته ازار ورسوئ.

په لومړيو وختونو کي دا خبره ښه جوته نه وه چي دغه تجارتي کمپنۍ په رشتيا د يهودو ملاتړي دي او د هغو د ګټو ستره برخه اسرائيلو ته رسيږي، خو اوس په عامه توګه داسي شواهد سته چي د هغو له مخي له دې ترخه اوبرروونکي حقيقت څخه انکار نه سي کېد داى.اوس په رشتيا جوته سوې ده چي دغه کمپنۍ د فلسطينيانو، عربو او نورو مظلومانو او بې وزلو وژونکي دي. د دوى په دغو پيسو وژونکي وسلې برابريږي، د اسرائيلو پوځ په پياوړى کيږي او د اسرائيلو لخوا د اسلام پر ضد ډول ډول دسيسې په لاراچول کيږي او د اسلام بخخ په کښل کيږي.

له بله پلوه دغو او دغسي نورو يهودي او عىسوي کمپنيو د ټولي ن ړۍ پر مارکېټ خپله منحوسه ولکه لګولې او په ځانګړې توګه يې د اسلامي هيوادونو سيمه ييزي کمپنۍ د ګواښ او ناکامۍ سره مخامخ کړي دي. د دې سترو او توطئه ګرو کمپنيو د پانګي، تبليغاتو، چلونو او د زبرځواکو دولتونو د ملاتړ له امله د اسلامي هيوادونو کوچنۍ او سيمه ييزي کمپنۍ بې وسه سوي چي په پايله کي د دغو اسلامي هيوادونو شته او پانګه دغه ستري کمپنۍ لوټوي او اسرائيل په ځ واکمن کوي.

بله د خواشينۍ خبره لا داده چي دغه کمپنۍ د اعلانونو په نامه په نورو هيوادونو په تېره په اسلامي هيوادونو کي د يهودو، هنودو او صليبي عىسويانو د فرهنګي تېريو سره غوښنه مرسته کوي او په دغو هيوادونو کي فحاشۍ او لوڅ فرهنګ ته وده او پرمختيا ور بخښ ي. د کوکاکولا او پيپسي کمپنۍ په اسلامي هيوادونو کي پر اعلانونو باندي په مليونونو ډالره لګوي. څرګنده ده چي پر دغو اعلانونو باندي دغه لګددلي پيسې هم دغه کمپنۍ د هغو د رانيوونکو له جبيو نو څ خه پوره کوي.

ښه نو اى درنو او عزتمنو لوستونکو! تاسي فکر وکړئ چي د دغو شربتو رانيوونکي او چيښونکي څه کوي او څه چيښي؟ آيا دا شربتونه همدغه خوږې اوبه دى او که زموږ د مسلمانو فلسطيني او نورو عربو وروڼو ويني؟

آيا موږ کله دا فکر کړى دى چي پر فلسطيني مسلمانانو باندي دغه بده ورځ او دا ميزايل، بمونه او راکټونه اورددل پر دغو مشروباتو باندي زمو

ږ د پیسو په ورکولو سره تر سره کیږي؟ آیا موږ کله دا فکر کړی دی چې د حرمینو شریفینو شاوخوا چې د یهودو او نصاراوو پوځیانو محاصره کړې ده پر کوکاکولا، پیپسي او داسي نورو یهودي او ع‌س‌سوي مصنوعاتو باندي زموږ د پیسو د ورکولو او زموږ د تل‌لو او داسي نورو شتو د غصبولو په سبب ده؟

که موږ هر یو د زړه له صدقه او په اسلامي او افغاني هوډ تصمیم ونیسو چې نور به زموږ د مسلمانو وروڼو ویني یعني دغه کوکاکولا او نور یهودي او ع‌س‌سوي خواږه او مشروبات نه خورو نو باور ولرئ چې د اسلامیت دښ‌منان به مو په کلکه د ناکامۍ سره مخامخ کړي وي. که موږ په رښتیا د فلسطین، عراق، افغانستان او نورو مظلومو مسلمانانو سره خواخوږي لرو نو باید لږ تر لږه خو دغه کوکاکولا او دغسي نور مشروبات تحریم کړو او په ټینګه ژمنه وکړو چې نور به دغه ګنده شربتونه ګردسره نه چیښ‌و. موږ باید د دې ناولو مشروباتو له چیښ‌لو څخه داسي ډډه وکړو لکه د شرابو له چیښ‌لو څخه. بلکي که وواېو چې شراب یوازي یوه سړی ته تاوان رسوي خو کوک او پیپسي تر شرابو ډرر مضر او خطرناکه دي دا به ډرره مناسبه خبره وي. ځکه چې دا ټول امت ته تاوان پښ‌ښ‌وي. د کوکاکولا او پیپسي چیښ‌ونکی نه یوازي د خپل ضمیر مجرم دی، بلکي دا د بشپړ اسلامي امت مجرم دی. دا د فلسطینیانو دښ‌من، د عراقیانو دښ‌من، د افغانانو دښ‌من او بالاخره د حضرت محمد مصطفیٰ ج دښ‌من دی. ځکه چې د ده په پیسو اسرائیل او نور کفار خپل پوځي ځواکونه پیاوړي کوي، زموږ پر لومړۍ کعبه بیت المقدس یې منګولي نوري هم ښ‌خیږي او د کعبې شریفي او مدینې منورې نیولو ته یې هم لار اواریږي.

نو درنو لوستونکو! د لوی څښ‌تنأ لپاره که د یهودو او هنودو په وړ اندي

د ځپلو مظلومو مسلمانانو سره په خپلو ځانو او وسلو مرسته نه سئ کو لای، د هغو د شیانو سره خو شلوون (بایکاټ) کولای سئ؟ او که موږ دغونه هم نه سو کولای نو د لوټ سوو عصمتونو، معصومو کوچنیانو د شهادت او پر بې ګناه مسلمانانو باندي د ډول ډول زړه دردونکو مظالمو پر لیدو باندي به د خپلو بې حسیو او بې پروایيو جواب خپل ربأ ته په کومه خوله ورکوو؟

د کوکاکولا او پیپسي کم‌یاوي مواد:

اوس را ځئ وګورو چې په دغو شربتونو کي چې موږ یې داسي په خوند خوند چیښ‌و او خپلو ګرانو مل‌لمنو ته یې هم د هغو د عزت

لپاره ورکوو او که يې ورنه کړو د پزې پرې کېدده يې بولو کوم توکي ګډ دي.

1- سيکلميټ (Cyclamate): دا يو بې بويه، سپين، شفاف پوډر دي چي معمولاً Calcium Cyclamate يا Cyclamate Sodium ورته وايي. دغه پوډر د لومړي ځل لپاره په ۱۹۳۷ع.کال د Sveda Michael نومي لخوا کشف سول. دغه مصنوعي قند ب لل بلل ډولونه لري او د خوړولو ځانګړنه يې تر معمولي قندو او بورې له (۳۰۰) څخه تر (۶۵۰) واره ډېره ده. دغه ماده زياتره د يو ې بلي له روغتيا يي پلوه مضري مادي سره چي سکرين (Saccharin) يا مثقال ورته وايي هم ګډوي. سکرين بورې غوندي ماده ده چي له کوئيلې (سکرو) څخه يې را باسي.

له بله پلوه د دغو مصنوعي خوږو بيه د جغندرو د بورې په نسبت ډېره لږ او ارزانه ده. له دې امله په ډېرو هيوادوکي د غيرالکلي مشروباتو او نورو په خوږولو کي د بورې پر ځای ګټه ځني اخلي. د دغو قندو د روغتيايي ضررونو په هکله د نړۍ مطبوعاتو او روغتيايي سازمانونو ډېري څرګندوني کړي او په ټينګار سره يې ويلي دي چي دغه پوډر له روغتيايي پلوه د انسان کولمې د ډول دول باکټرياوو بريدونو ته چمتو کوي او سرطان زېږوونکی دی.

2- کاربن ډای اکسايډ (CO_2): دا له يو ډول زهرجنو ګازو څخه تر ري سوي عامي ساده اوبه دي (چي دپاك بللو هيڅ ګرنټي يې نسته).

قدرت دغه زهرجن ګاز چي د وينو د فضلې غوندي دی دسا ايستلو په ذريعه له سږو څخه دباندي را باسي. خو د کوکاکولا او پيپسي په اوبو کي دغه ګاز ګډوي او جذبوي چي د دغو مشروباتو د بوتلونو او دبليو يوه ډېره مهمه برخه جوړوي او بالاخره له دې عمليې څخه د مشروباتو د تېزابيت درجه ۳، ۴ کيږي. دغه ګاز د مشروب پر خوند اغز ز ښندي، په شربتو کي يو ډول کوبۍ جوړوي چي د چيښونکي خوله تخنوي او د خوند او يخوالي احساس يې ډېروي. د مشروباتو کمپنيو ته کاربن ډای اکسايډ له دې امله هم مهم او ړين دی چي د بوتل اوبه تر ډېره مهاله نه خرابيږي. نو څنګه چي موږ دغه ګاز د دغسي مشروباتو په چيښلو سره بيرته ګډدي او جسم ته ننباسو او له امله يې د انساني جسم تېزابيت تر عادي تېزابيت درې يا څلور واره تېزيږي. زموږ ډډ وکو او غابښونو ته تاوان رسوي او د بدن روغتيا ته هم خطرناك تماميږ ي. له بله پلوه څنګه چي دغه مشروبات ډېر يخ وي زموږ پر جسماني نظام او ګډېډه باندي دوه چنده بوج اچوي: يو د تېزابيت له امله او بل د مشروب د حرارت د درجي له امله چي عموماً صفر سانتي ګراډ وي. په

داسي حال کي چي د جسم د حرارت درجه ۳۷سانتي ګراده وي. چي د د ې توپیر د له منځه وړلو لپاره ګډده باید زیات کار وکړي. د خوړلو پر مهال د دغو مشروباتو له چیښلو څخه د هاضمې مرستندویه کېمیاوي ماده (Enzymes Digestive) تحلیلیږي، پر ګډده زیات بوج اچوي چي له امله یې په ګډده کي ګازونه او نور زهرجن مواد رامنځته کیږ ي. کوم چي په کولمو کي جذبیږي او جسم تر خپل وخت دمخه بوډ اکوي.

3- فاسپوریك اسیډ (Acid Phosphoric): دغه تززابي ماده زموږ د بدن د هډوکو او غاښونو د کلسیمو ماده اخراجوي. له پرله پس ې استعمال څخه یې د هډوکو د کمزورۍ له امله د هډوکو درد او م لا درد پیدا کیږي او کله ناکله هم له معمولي ضربې څخه هډوکی ماتیږي. چي دې ناروغۍ ته «Osteoporosis» یعني د هډوکو کمزوري وایي.

4- کافئین (Caffeine): دا عصبي نظام ته تحریك ورکوونکي او نشه راوړونکي درمل دي چي له استعمال څخه یې سړی د یو څه مهال لپاره تکړه او تازه دمه وي او خوښي احساسوي. خو پنځه شپږ ساعته وروسته چي یې اغززه له منځه ولاړه سي کمزوري، سستي، کهالي او خوابدي محسوسه کړي. د کافئین له ډرر استعمال څخه کډدای سي په انسان کي ناکراري، د ځینو غړو رږږد دده، د زړه ټکان او داسي نور رامنځته سي. پردې سربرره کډ دای سي د سر درد او سرپرله ګرځدده هم ورپښښ سي. (د کافئینو په هکله څه مطالب د قهوې او چایو تر سرلیك لاندي هم وویل سول.). کافئین د مشروباتو په عامو بوتلونو کي له ۳۵ څخه تر ۵۰ ملي ګرامو پوري وي چي په دې حساب باید په نیم لټټر کي ۲۰۰ ملي ګرامه وي.

5- سوډیم بینزویټ (Benzoate Sodium) : دا یوه مشهوره د یخ ضد کېمیاوي ماده ده، چي د موټرانو لیلټټرونو ته یې د دې لپاره اچوي چي اوبه یې یخی نه سي. دا «سم الفار» ته ورته یو ډ ول زهر دي چي کرار کرار اغزز کوي. که څوك په یوه ساعت کي کوکاکولا څلور لټټره وچیښي کډدای سي چي د دغو زهرو له امله د مرګ تر پولي ورسیږي. د مشروباتو کمپنۍ یې د مشروباتو سره د دې لپاره ګډوي چي د بوتلونو د خرابۍ مخه ونیسي. (د خلکو په ګډدو چي هرڅه کیږي ودي سي).

6- رنګ لرونکي توکي یاکېمیاوي رنګونه (Coloring Food) : ټ ول کېمیاوي رنګونه په تړره سور امارنت (Red Amaranth) او بور بورډیکس (Bordeaux) د ځیړنو له مخي د سرطان (No.

د ناروغۍ قوي لامل ګرځي او د انسان روغتيا ته ناوړي پايلي لري.

7- کنين: يو نشه کوونکی مرکب دی چي په دغو مشروباتو کي يې له دې امله ګډوي چي خلك د دغو مشروباتو معتاد سي.

8- ايملسي فاير: Emulsifier: يو ډول کيمياوي ماده ده چي د انسان روغتيا ته مضره تماميږي. په ځينو مشروباتو کي يې د هغو د ب ل‌لو ب‌ل‌لو توکو د سره يوځای کولو لپاره کاروي.

9- نور داسي ناڅرګند طبيعي خوندور توکي چي ښايي په قصد سره يې د مشروباتو پر بوتلونو نه وي ليکلي.

دلته د کوکا کولا د مشروباتو د يوې مشهوري ادارې د يوه ليك د يوې برخي وړاندي کول له ګټې خالي نه دي. د دغي ادارې په ليك کي وايي: «زموږ د مشروباتو د طبيعي اجزاوو فارموله پټه ده اوزموږ د کمپنۍ د ستر دفتر له څو تنوپرته بل څوك نه دي په خبر».

د کوکاکولا، پيپسي او داسي نورو روغتيايي تاوانونه:

لکه چي پوهيږو نن مهال زموږ په بازارونو کي کوکاکولا، فانتا، ټيم، انرژۍ، سپرايټ، مرنډا او نورو ډول ډول شربتونه په پڅخر خرڅيږي او زموږ خلک يې بخخي ډېرر مصرفوي، د غټو اوکوچنيو م‌ل‌لمستيا وو سترخانونه په ښکلي کيږي او په ښاديو او ودونو کي ساده اوبه يا سکنجبين يا د داسي نورو شيانو ورکول د پزي پرې کددل ګڼي. خو په ځينوکتابونواونشرياتوکي د همدغو غيرالکلي مشروباتو او ډول ډول کولا وو په هکله ويل سوي دي چي دغه مشروبات روغتياته له ډول ډول مضرو توکو او مصنوعي قندو څخه جوړيږي او په وګړو کي د سرطان او نورو ډول ډول ناروغيو سبب کيږي.

د ډاکټر انعام الله په نامه يو ډاکټر په خپله يوه ليکنه کي پر صحت باندي د دغو مشروباتو د ناوړو اثراتو په هکله داسي ليکي:

پيپسي او کوکاکولا د کوچنيانو پر ذهني روغتيا باندي د بدي اغززې له امله په هغو کي ناارامي، هيجان او سرکښي رامنځته کوي او کوچني ضدي جوړوي. په هغو کوچنيانو کي چي کوکاکولا ډېرره چيښي د مور او پلار د په عذابولو او يو له بله د جنګ جګړو کولو تمايلات زيات وي او په ذهانت کي يې کم‌ښت ليدل کيږي.

کوکاکولا د کوچنيانو پر جسماني روغتيا باندي داسي بد اغزز ښندي چي په ظاهره چاغ ښکاري خو دننه کمزوری او سست وي. ژړ او ډنګر وي سترګو يې توري الغې وهلي وي او څرره يې مړاوې ښکاري.

د دې مشروباتو ډېرر چيښ‌ل د اينې د ناروغيو (Cirrhosis Liver) لا مل ګرځي. البته د دغي ناروغۍ لومړی لامل د الکحلي مشروباتو

استعمال دی او تر هغه وروسته یې لویه وجه د کوکاکولا، پیپسي او داسي نورو چېښل دي.

د کوکاکولا او داسي نورو له زیات چېښلو څخه ذهني کمزوري، د سر درد، په تررره د ټککو درد، د رویې او برخورد بدلون او د ذهني وړتیا کمښت رامنځته کیږي. ډیر استعمال یې د ګډډي او مثانې د سرطان لامل کېدای سي. که یې امیندواري ښځې وچېښي د ماشوم د بڼ-ي د خرابۍ او یا د عیبي پیدا کېدو سبب کېدای سي.

امریکایي او اروپایي ډاکټرانو د پورتنیو ناروغیو لاملونه د کوکاکولا او داسي نورو چېښل ګڼلي دي. هغو خلکو ته خبرداری ورکړی دی چي که په خپل خوراك او چېښاك کي بدلون را نه ولي په راتلونکو شلو کالو کي د بدو پایلو سره مخامخ کېدلاسي.

د غه راز د ملټۍ نیشنل کمپنیون کی اسلام دشمنی په (۸۹) مخ کي لیکي: «د روغتیا د ماهرانو د څېړنو سره سم پیپسي، کوکاکولا، سیون اپ ، مرنډا، سپرایټ چېښل هیپاټایټس بي او سي (Hepatitis) د اینی مهلکي ناروغۍ رامنځته کوي. دغه راز د کوکاکولا او پیپسي له چي ښلو څخه د شکري د ناروغۍ امکانات هم۵۰ فیصده زیاتیږي». (د کولا کولا د ضررونو په هکله د دې کتاب په (۷۹) مخ کي د دووانګرززي ډاك ټرانو څرګندوني هم وړاندي سوې).

له دې امله دی چي په امریکا، سکاندیناوي هیوادونو، لوددیزه اروپا او نورو هیوادونو کي د روغتیا وزارتونو خلکو ته اعلام کړې ده چي دغه خوږې غیر الکلي اوبه چي له ډول ډول کولا وو او د هغوله متفرعاتو او متشابهاتو څخه عبارت دي. او له مصنوعي قندو څخه جوړیږي د سرطان او ډېرو نورو ناروغیو زیږووونکي دي. په ځینو هیوادونو لکه ډ نمارک او نوروکي د دغو شربتونو خرڅلا و د دولت لخوا منع سوی دی او خلکو ته اعلام سوې چي دغه شربتونه رانه نیسي او ویې نه خوري.

له بده مرغه دغه مشروبات چي نن مهال زموږ هیوادته له باندنیو هیوادونو څخه په ډول ډول نومونو او خورا ډیر راځي، د اسلامي او مذهبي پلوه خو دولت هیڅ هم نه پر وایي. د روغتیایي لحاظه هم زموږ د عامي روغتیا د وزارت د مسئولینو لخوا نه څېړل کیږي. نو څنګه چي دغه مواد زموږ ډیر خلک شپه او ورځ په خورا ډېره اندازه مصرفوي باید په دې هکله زموږ د دولت د اسلامي او اقتصادي چارو مسئولین او د عامي روغتیا وزارت جدي څېړنه وکړي. هغه مشروبات او نور خوراکي توکي چي راوړل او مصرفول یې زموږ دین او دیني ورونو، زموږ آخرت او زموږ وطني اقتصاد او د شربتو دودیزو داخلي تولیداتو ته تاوان وي او زموږ صحت را خرا بوي په کلکه منع کړي، د واردولو مخه یې ونیسي او د هغو دیني، اقتصادي، سیاسي او اخروي ضررونه رسماً تائید او په ګ

وته کړي او خلک وپوهوي چي نور د هغو له خوړلو څخه ډډه وکړي. البته د هغو مشروباتو په هکله چي زمونږ ديني امورو، روغتيا او اقتصاد ته مضر نه وي، اعلان وکړي چي زمونږ سوداګر يې وارد کړي او خلک ي ې بلله کومي اندښښنې مصر ف کړي.

بله د پام وړ خبره داده چي په دې وروستيو کي زمونږ په هيواد کي هم د ځينو شربتو او منرل واټر د توليد کمپنۍ را وتلي دي چي دا د ډررې خوښۍ خبره ده. لوی څښتنأ دي زمونږ په ګران اسلامي هيواد کي هر څه ژر رشتيانۍ سوله او کراري راولي چي زمونږ دا د تمدن اوپرمختګ له کاروانه وروسته پاته ټاټوبي پر خپلو پښو ودريږي او هر څه له خپله توله ولري. په دې هکله لومړۍ بايد د دغو کمپنيو څښتنان داسي توکي توليد نه کړي چي خدای مه کړه زمونږ دين او صحت ته تاوان وي او د دوي غاړي بندي وي او يا يې زمونږ پر بې وزلو خلکو په ډرره ګرانه بيه وپلوري. البته اړوند مسئولين هم بايد د دغو کمپنيو د توليداتو په هکله څړرني وکړي او د ناسمو شيانو د توليد او بازار ته د هغو د وړاندي کولو مخه په کلکه ونيسي.

سوډا واټر او لمموني‌ډ:

که څه هم نن سبا سوډا واټر لړ مصرفيږي اما لمموني‌ډ (د لممبو خوړې اوبه يا شربت) بيا هم نسبتاً ډرر چيښل کيږي. نو بده نه ده چي دلته د دغو اوبو په هکله هم څه رڼا واچوو څو که يې څوك چيښي د هغو په خواصو هم څه پوه وي.

د بد هضمۍ په حالت کي چي خواړه نه هضميږي يا نس پاړسوب کړ ی وي، يا ټغغ بندوي، يا په کولمو کي رطوبت لړ وي، په دغسي ح االتونو کي که سوډا واټر وخورئ ښه دي. يعني د درملو په ډول يې د هاضمې لپاره استعمال کړئ. خو بلله کوم ضرورته سوډا او لمموني‌ډ استعمالول هم ډرر تاوان لري. د هغو د ډررو خوړو څخه معده کمزورې کيږي، په بدن کي رطوبت ډرريږي، قوت کميږي، ستونی خرابيږي، خوب لږيږي او بيا بلله هغو خواړه نه هضميږي. ټغغ نه راوځي، د هغو سره د يخي استعمالول خو بخخي تاواني دی. که په يخي کي بوتل ايښی وي هغه هم دونه ګټه نه کوي.

د کوکاکولا او داسي نورو پر ځای بايد څه شي وچيښو؟

موږ د خپل هيواد په ګوټ ګوټ کي په ټرره زمونږ په تاريخي ولايت کندهار کي د ډول ډول ښو، خوشبويو او خوږو شربتو ډرر سابقه لرونکي شربت جوړوونکي لرو. همدا اوس زمونږ د کندهار په ښار کي د شربتو خرڅولو داسي دکانونه سته چي اويا کلنه سابقه لري او ډرر ښه شربت

لکه د انارو، غوړ، انګورو، نارنجو، لېمبو، سکنجبین او داسي نور شربتونه جوړوي او خرڅوي يې. چي هم خوندور دي، هم د ځينو ناروغيو درمل او هم ډېر ارزانه دي. خو له بده مرغه چي موږ خپل نه منو ليکن د بل دا هر څه منو!

د بهرنيو اسلامي هيوادونو له شربتونو څخه هم دلته ډېر ښه او زموږ روغتيا ته ګټور شربتونه موندل کېږي. لکه روح افزا، نور، جام شيرين، قرشي او د ډول ډول موږو صحي جوسونه.

دغه راز موږ کولای سو په ډېره آساني سره په خپلو کورونو کي ډېر ښه او تازه شربتونه، جوسونه، شيريخ، آيس کريمونه او د شيدو ډول ډ ول مشروبات جوړ کړو. چي هم پاك او ستره وي، هم تازه او هم ارزانه. موږ په دې هکله يو کتاب هم ليکلی دی ان شاء الله د دې کتاب د خپردو سره به يو ځای خپور سي. تاسي کولای سئ د هغه له مخي په ډېره آساني او په ډېر لږ لګښت ډېر ښه، خوندور او روغتيا ته ګټور شربتونه جوړ کړئ، چي هم يې پخپله وچيښئ او هم يې خپلو درنو م ېلمنو ته ورکړئ.

د کوکاکولا او پيپسي په هکله ځيني عجيبي تجربې

1- په «**ملټـی نيشنل کمپنيون کی اسلام دشمنی**» کتاب کي د ډاکټر انعام الله د تجربې په هکله داسي ليکي: د کوکاکولا او پيپسي په بوتلونو کي کښېږل سوی غاښ يا نوك واچوئ، تاسي به ووينئ چي هغه به په دوو ورځو کي ويلي سي او په دوو اوونيو کي به ب‌خ خي حل سي. په داسي حال کي چي دغه غاښونه، هډوکي او نوکان د انسان تر مړيني وروسته په زرګونو کلونه خوندي پاته کي ږي او نه خرابيږي.

2- که ستاسي د تشناب کوم پيپ بند سي، نو د شپې د پيپسي يا کوکاکولا يو يا يونيم لېټر بوتل پکښې واچوئ، سهار يې پمپ کړئ نو پيپ به دستي خلاص سي.

د پيپسي يخ بوتل واخلئ، د غوښو يوه کوچنۍ ټوټه پکښي واچوئ. پنځلس دقيقې وروسته به د غوښو ټوټه په بوتل کي وشوږ يږي او لږ وروسته به په بوتل کي يوډول چينجي غوندي شيان څرګند سي. نو تاسي فکر وکړئ چي د غوښي د ټوټې دا حال وي، نو زموږ د ګېډي او اينې به څه حال وي؟ آيا موږ د دغو مشروباتو په چيښلو سره خپل ځانونه د مرګ خولې ته نه ورکوو؟

معدني اوبه (منرل واټر Water Mineral)

له بده مرغه زمونږ پر هیواد باندي زمونږ د ډول ډول بهرنیو او کورنیو د ښمنانو د شومي ولکې او د خپل چاروکو، نا اهلو چارواکو د واکمنۍ او خیانتونو له امله په دې یوویشتمه پېړۍ کي زمونږ د ګران هیواد زیاتره خلك د چيښاك له روغتیایي اوبو څخه بې برخي دي. په داسي حال کي چي اوبه د انسانانو، حیوانانو اونباتاتو ټولو لپاره یوه حیاتي اړینه ماده ده. د انسان په بدن کي نږدې اویا فیصده اوبه وي. لوی څښتنٲ اوبه د ژوند سبب او بنسټ ګرځولی دی. له دې امله په خپل سپڅڅلي کلام کي د اوبو په هکله داسي فرمایي:

﴿وَجَعَلۡنَا مِنَ ٱلۡمَآءِ كُلَّ شَيۡءٍ حَيٍّۚ﴾ [الأنبياء: 30].

«او مونږ هر ژوندی شی له اوبو څخه پیدا کړ». بل ځای فر مایي:

﴿وَٱللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٖ مِّن مَّآءٖۖ﴾ [النور: 45].

«او لوی څښتن هر ساکښ له اوبو څخه پیدا کړ».

تاسي پوهېږئ چي د کلکړو او غیر صحي اوبو له چيښلو څخه انسانان په ډول ډول ناروغیو اخته کيږي او لکه چي څرګندیږي د کندهار د ښار تر مځکه لاندي اوبه هيڅ د چيښلو وړ نه دي خو ټول خلك يې له مجبوریته چيښي.

دا څو کاله کيږي چي د کندهار د اوبو رسولو چارواکي دلته او هلته د اوبو د نلونو د غځولو په کار اخته دي خو د کار د نتایجو درك يې نسته او خلك تر اوسه لاهم د غیر صحي اوبو چيښلو ته اړ دي.

څنګه چي د انسان بدن څه معدني تو کو ته هم ضرورت لري نوپه نوره نړۍ کي له ښایسته ډرره مهاله خلك کاني یا منرالي اوبه چيښي.

دلته بده نه ده چي لومړي د معدني یا منرالي اوبو په هکله څه رڼا واچوو:

په BRITANNICA,2005.DeluxeEditionCD ENCYCLOPAEDIA کي د Water Mineral (معدني اوبه) تر سر لیك لاندي لیکي:

«معدني اوبه هغه اوبه دي چي پر زیات مقدار تجزیه سوو منرالونو یا ګازو مشتملي وي. هغه معدني اوبه چي په طبیعي توګه له ځینو چینو څخه په لاس راځي معمولاً زیات مقدار کلسیم کاربونایټ، مګنښ شیم سلفر، پوټاشیم او سوډیم سلفاټ لري. دغسي اوبه باید د کاربن ډ ای اوکسایډ یا هایډروجن سلفایډ ګازونو له پلوه هم غني او مشبوع وي. دغه راز منرل واټر مقطرو یا کاربن ډای اوکسایډ ګاز ورکړل سوو

اوبوته په مصنوعي او غیر طبیعي توګه د ځینو مالګو په وراچولو سره لاسته راوړل کېږي.

د دواړو مصنوعي او طبیعي معدني اوبو منرالونه پر زیاتو او بل‌لو ب ل‌لو منرالونو مشتمل دي. خو په ځینو مواردو کي ئددای سي دغه منرالونه د عادي اوبو په پرتله هم لږ وي.

له ډررو لرغونو زمانو څخه خلك د منرال لرونکو اوبو په چینو کي په تړره په تودو چینو کي لمبېږي.دا ځکه چي د دوی په اند دغه اوبه د روماتیزوم، د بندو د درد او پاړسوب، د جلدي ناروغیو او داسي نورو په و ړاندي معالجوي ارزښت لري. رشتیا هم ډرري دغسي چینې د ناروغیو د لیري ئددو او معالجې ډرر ښه او مرستندوی ځایونه جوت سوي دي. په ځینو هیوادونو لکه انګلستان، جرمني، امریکا او نورو کي یې پر دغسي چینو ډرري ستري او مشهوري ودانۍ جوړي ئړي دي. د ۱۹۷۰ع.کلونو له نیمايي را په دې خوا معدني اوبه د چي‌ښاك د اوبو په توګه ورځ تر بلي زیاتي استعمالېږي.د فرانس،، ایټالیې او نورو اروپایي هیوادونو د منرالي اوبو له چینو څخه هرکال زیات مقدار بوتلونه بهر ته صادرېږي».

زموږ د هیواد په خورا ډررو برخو کي هم معدني اوبه په زیاته پیمانه سته چي هم روغتیایي او هم تجارتي ارزښت لري. خو له بده مرغه ګټ ه نه ځیني اخیستل کېږي. له څه مهاله له بهرنیو هیوادونو څخه د منرل واټر په نامه اوبه په بوتلونو کي خورا ډرري راوړل کېږي چي یو غټ بوتل یې په شل، پنځه ویشت افغانۍ دی او زیاتره یې په دولتي او د شتمنو وګړو په مل‌لمستیاوو، عصري هوټلونو او د ودونو په صالونونو کي چي‌ښي. چي زیاتي یې هماغه اوبه دي کومي چي موږ یې په کورونو کي په ایشولو سره د چي‌ښلو وړ ګرځوو. خو زه ګومان نه کوم چي تر اوسه دي چا پوښتنه ئړې وي چي دا کله معدني اوبه دي او ولي دونه ګراني دي؟

په دې وروستیو کي زموږ د هیواد ځینو تجارانو هم دغسي اوبه را ایستلي دي. چي که په رشتیا معدني اوبه وي نو د شکر ځای دی. خدای دي وئړي چي زموږ دولتي چارواکي او نور ملي سوداګر هم وه‌څېږي او زموږ د هیواد له دغسي اوبو څخه په زیاته پیمانه د درملني او چي‌ښلو لپاره ګټه واخلي. البته دولت باید دا نوري بهرنۍ اوبه ګردسره بندي ك ړي. زموږ سوداګر هم باید دغه اوبه دوني ګراني ونه پلوري. بلکي بوتلونه دې په ښه صحي توګه چمتو ئړي، ښه او ښایسته ل‌ب‌بلونه دي پر ون‌ښلوي. د هغو د محتویاتو په هکله دي د روغتیایي مراجعو تصدیقونه واخلي او د دغو اوبو د نورو اوصافو، ترکیب، روغتیایي ځ انګړنو او ګټو سره یو ځای دې پر ل‌ب‌بلونو چاپ ئړي، بوتلونه دي ښ ه بسته بندي ئړي او کورنیو او بهرنیو بازارونو ته دې د خرڅلاو لپاره وړ

اندي لګېږي. څو هم خپلو خلکو او نورو وګړو ته له دې لارې روغتیایي خدمت وکړي او هم خپلو ځانو او هیواد ته ګټه ورسوي.

دغه راز که دولت یا ملي سوداګر یا نور پانګوال د تودو معدني روغتیایي اوبو چینو ته پخې لارې وباسي او دغو چینو ته نژدې هوسنځ ایونه (سناتوریمونه)، د دغو چینو په اوبو کې د ځان مینځلو ځایونه او نورې اړوندې ودانۍ جوړې کړي هم به د خلکو د ځینو جلدي او نورو ناروغیو په ښه کولو کې مرسته وکړي او هم به خپل او د هیواد اقتصاد ته غوښنه ګټه ورسوي.

د معدني اوبو په هکله په پښتو ژبه دوه مغتنم کتابونه خپاره سوي دي چې یو یې «د افغانستان تر ځمکې لاندې او کاني اوبه» نومېږي او پوهاند غلام جیلاني عارض لیکلی دی او بل یې «په افغانستان کې د منرالي اوبو چینې» نومېږي او محقق دیپلوم انجنیر ستانه میر زهیر او محقق دیپلوم انجنیر شررشاه رشاد په دواړو لیکلی دی. که څوک د هیواد د کاني اوبو په هکله مطالعه کوي له دغو کتابونو څخه ښه استفاده کولای سي.

د شربتو د پوډرو پوړۍ

له ډېره مهاله زموږ د هیواد د بازارونو په ځینو د کانونو کې د ډول ډول شربتو د پوډرو په نومونو یو ډول کوچنۍ کاغذي پوړۍ (ساشۍ Sachet) پلورل کېږي چې ډول ډول نومونه یې پر چاپ کړي وي، لکه: Neda ,Jivan’s ,Tang Mvit-C: او داسي نور. پر دغو پوړیو باندې د ځینو د جوړېدو ځایونه د امریکا د Inc Foods Kraft کمپنۍ، د ځینو دا ترکیه د ځینو دا دبی او د ځینو دا پاکستان لیکلي دي.

د دغو پوړیو د رنګونو او لیکنو څخه له ورایه څرګندېږي چې دا ګ ردسره جعلي توکي دي. ځکه یو خو یې د دغو پوډرو د ځینو محتویاتو د انګرزي نومونو Spellings سم نه دي پر لیکلي. د بېلګې په توګه سوډیم سیکلمېټ Sodium Cyclamate یې د Jivan’s پر دوه ډوله پوړیو باندې Siklamat Sodyum لیکلي دي. دغه راز یې د سکرین (Saccharin) نوم Sakkarin لیکلی دی.

بل د دغو پوړیو د پوډرو د محتویاتو په ترکیب کې ځیني هغه کوډونه لیکلي دي چې د سرکوزي د غوړزګیو لپاره یې کاروي. پر دې سربېره د دغو پوډرو په ترکیب کې د سکرین او سوډیم سیکلمېټ نومونه هم تر سترګو کېږي. چې دا توکي لکه چې وړاندې مو اوډېدې خبرې پر وکړې روغتیا ته ډېر مضر دي.د انسان کولمې د ډول دول باکټریاوو بریدونو ته چمتو کوي او سرطان زېږوونکی هم ګڼل سوي دي.

پر دغو پوړیو يې لیکلي دي چي د دې پوړۍ پوډر په دوو یا یو نیم ل ټټرو یخو اوبو کي واچوئ او ويې چيښئ. د تعجب وړ خبره ده چي له دغونه ارزانو او لږو پوډرو څخه یو نیم یا دوه لټټره خواږه شربت جوړيږي. نو تر هغه ځایه چي عقل حکم کوي دا شربت نه، بلکي د چالا کو او حرامخورو ساکښانو لخوا د ځینو ناپوهو وګړو له جببونو څخه یو ډول غلا او کیسه بري ده. سمه خبره خو داده چي دا ګردسره شربت نه، بلکي د ډول ډول ناروغیو تومني او زهرجن توکي دي چي له را نیولو او چيښلو څخه يې په کلکه باید ډډه وسي. د دغو پوړیو پیسې او ګټه دي لوی څښتڼأ د هغو د جوړوونکو، زموږ هیواد ته د را پرښښوونکو او خرڅوونکو د اولادونو په دواوو ور خرڅي کړي.

شید،، د قوطیو شید،، وچې شیدې او د مور شیدې

لوی څښتنأ په قرآن کریم کې د جنت پر شیدو یادولو سربرره د څ ارویو د احوالو په عجایبو باندې د استدلال په هکله د څارویو د شیدو په باب داسې فرمايي:

﴿وَإِنَّ لَكُمۡ فِي ٱلۡأَنۡعَٰمِ لَعِبۡرَةٗۖ نُّسۡقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِۦ مِنۢ بَيۡنِ فَرۡثٖ وَدَمٖ لَّبَنًا خَالِصٗا سَآئِغٗا لِّلشَّٰرِبِينَ ٦٦﴾ [النحل: 66].

ژباړه: «اوستاسې لپاره په څارویو کې یو عبرت او درس هم پروت دی. د هغو له نسونو د خوشیو او وینې تر منځ موږ خالصې شیدې په تاسې چېښو چې د چېښونکو له ستونې په آسانۍ تررددونکې او خوندورې دي».

د حضرت رسول ج د معراج پر مهال، د بیت المقدس په اقصیٰ جومات کې تر دوه رکعته لمانځه وروسته کله چې له جوماته بهر راووتی جبرایل÷ د شرابو او شیدو دویگ پیالیگ ورته ونیولیگ. چې هغه مبارك د شیدو پیاله حګنې واخیسته. جبرایل÷ ورته وویل چې تا فطرت غوره کؤ، که دې د شرابو پیاله اخیستیگ وای امت به دې بیگ لارې سوی وای.

بیا چې یې د جبرایل÷ سره یو حګای اسمانو ته تشریف یووؤ، سدرة المنتهیٰ ته په رسیګدو او د بیت المعمور په ور شګوولو سره بیا د شرابو، شیدو او عسلو پیالیګ ورته راووه سویګ، چې له هغو خګخه ییګ بیا د شیدو پیاله واخیسته او وییګ خوؤلیګ. بیا جبرایل ورته وویل چې تا فطرت غوره کؤ، له دیګ امله به ته او ستا امت پرفطرت ولاؤ یاست. دغه راز له حضرت ابن عباسب څخه روایت دی چې د رسول ج د چېښلو په شیانو کې شیدې تر تولو ډرري خوښددلې. چې له دې څخه د شیدو ستر ارزښت په ښه توګه څرګندیږي.

د شیدو د ګټورتیا په هکله هیڅ شك نسته. لوی څښتنأ چې انسان ته هر څه نعمتونه ورکړي دي په هغو کې شیدې ځانګړی ځای لري. د بز، مږږې، غوا، ګامښښې او اوښې شیدې هر یو ځانته بلل بلل خاصیتونه لري. خو ډاکټرانو په ټولو کې د بزې شیدې ښې بللې دي. زموږ هیواد داسې یو ځای دی چې باید شیدې ورکوونکې څاروې بڅخې پکښې ډرر وای او موږ شیدې او له هغو څخه تر لاسه کددونکې شیان لکه کوچې، غوړې، پررروی، پوڅه، مستې او داسې نور بڅخې ډرر د رلودلای. خو له بده مرغه زموږ د ګران هیواد په چارو کې د پردو غلیمانو ډول ډول مداخلې او د هغو د ګوډا ګیانو خیانتونه او زموږ بې اتفاقی او ناپامی زموږ په هیواد کې د لبنیاتو د ډررښت او پر مختیا په مخ کې

ستر خنډونه ګرځېدلي دي. دلته د دې پر ځای چي د کوچیانو او م
الدارانو د وضعي ښه کېدو ته پام وسي او مرستي ورسره وسي په ډېره
بده توګه ځپل سوي او د ډول ډول کړاوونو سره مخامخ سوي دي. که ځ
ینو نوروکسانو د غواوو یا ګامښښو ځیني فارمونه را ایستلي دي، څن
ګه چي په تاوان کي وه برږته یې پرې ایښي دي. صرف د کندهار د
ښار د کابل دروازې د باندي یوه ډېر شتمن سوداګر دغواوو یو فارم را
ایستلی دی، چي کورونو او د استوګني ځایونو ته د نږدې والي له امله
یې بد بوي خلك ډېر په عذاب کړي او د روغتیایي ستونزو سره مخامخ
کړي دي. خو شیدې یې هر چا ته نه رسیږي، بلکي د ځینو رشوتخورو او
معتبرو وګړو کورونو ته یې لېږي او کله ناکله چي څه لږ قدري پاته
سي هغه هم هغه چا ته په بیه ورکوي چي زړه یې غواړي. له دې امله دی
چي عام خلك د لوی ځښتن له دې ستر نعمت څخه یا ډېره لږ ګټه
اخلي یا د بازار هغه شیدي او مستي خوري چي اوبه وراچول سوي وي
او له روغتیایي پلوه هم ښې نه وي. اما ډېر خلك د بهرنیو هیوادونو څ
خه راوړل سوي د قوطیو یا وچي شیدې ډېري استعمالوي.

د قوطیو مایع شیدې:

که څه هم د کاغذي قوطیو او پلاسټیکي بوتلانو د شیدو ځښتنان
ادعا وي او تبلیغات کوي چي د دوی شیدې د فارمونو تر شیدو ښ،، پاکي
او معیاري دي، خو د دغو شیدو د ډېرمهال ساتلو لپاره هغوی ډول ډول
روغتیا ته مضر کېمیاوي مواد ور اچوي.
د بېلګې په توګه دغو قوطیو ته د شیدو د ډېر مهال لپاره د ساتلو
او نه خرابېدو په خاطر یو ډول کېمیاوي مواد ور اچوي چي فارمل ډي
هايډ (Deyhde Formal) نومیږي.کوم چي ډېر خطرناك دي او له
استعمال څخه یې د سرطان د خطرناکي ناروغۍ د پیدا کېدو احتمال
سته. په پاکستان کي د (PCSIR) په نامه یوه نامتو لابراتوار څه موده د
مخه له بازارونو څخه د دغو شیدو څو قوطۍ ټولي کړې او د هغو د
معاینې په پایله کي یې فارملین کېمیاوي مواد پېښښي وموندل. له دې
امله زموږ حکومت ته لازمه ده چي د دغسي غیر صحي شیدو د واردولو
مخه ونسي او که حکومت دا کار نه کوي خلك دي د دغو مضرو شیدو له
خوړلو څخه په کلکه ډډه وکړي.

د نیسټلي د شیدو په قوطۍ کي شرموښکۍ؟!

دغه زړه بدوونکی او خواګرځوونکی خبر په ۱۹۹۹ع.کال د «ډان» ورځ
پاڼي د سپټمبر د ۲۱مي نېټې په ګڼه کي خپور کړ. د ایوب ملك په
نامه یوه سړي دغي ورځپاڼي ته یو لیك لېږلی وو چي لنډیز یې په د

ې دول دی: «ما د ۱۹۹۹ع.کال د سپټمبر پر ۱۳مه د نیسټلي د قوطیو د مایع شیدو یو کارټن رانیوی. چي څو ورځې مو دغه شیدې استعمالول ې. یو مهال زما مررمني د دغه کارټن له قوطیو څخه یوه دانه پرې کړه یو څه شیدې یې خپل ماشوم ته ځني ورکړې او نوري یې په یخچا ل کي کښښښوولې. بیا کله چي زما مررمني د دغي قوطۍ پاته شیدې په کوم لوښي کي اچولې نو ناڅاپه له قوطۍ څخه مړه شرموښکۍ را ولوددل. د دې حالت په لیدو سره زما مررمن دړره وبرړددل او سمدستي یې دغه شیدې ایسته توی کړې. څه مهال وروسته زما زوی هم په قیونو سو. بیا مو هغه روغتون ته یوور، چي څو ساعته وروسته یې طبیعت سم سو. له دې امله موږ د دغو شیدو نور ټول کارټن ایسته وغورځاوه او پرکړه مي وکړه چي بیا به د دغو شیدو پر ځای د بازار پرانیستي شیدې رانیسم».

دغه راز یوه ایراني ویب سایټ د نیسټلي په کمپنۍ پوري اړوند په یوه کاریکاتور کي داسي انځور کښلی وو چي دغه کمپنۍ په یهودانو پوري متعلق ګڼي.

وګورئ موږ زیاتره پر دغسي په قوطیو کي پټو شیانو باندي پیسې ورکوو او ناسنجیده او نالیدلي یې خورو او چیښو! باید هرشی چي رانیسو محتویات یې ښه ځانته معلوم کړو او که یې نه سو معلوملای په دې د چلونو په بازار کي پر هر شی خپلي په زیار او خواري ګټلي پیسې ور نه کړو او داسي شیان رانیسو چي په یقیني توګه پاك او صحي وي او د هیڅ ناوړتیا احتمال پکښي نه وي.

وچي شیدې او د سرکوزي غوړزګي:

د ۱۹۸۵ع.کال د اپریل پر ۱۳مه د پاکستان د لاهور د «جنګ ورځپاڼي» په دوهم مخ (۶) کالم کي یو خبر خپور سوی وو چي پکښي ویل سوي وه چي: «له جاپان او نورو لوددیزو هیوادونو څخه په راوړلو سوو د کوچنیانو او لویانو د خوړلو په وچو شیدو کي د سرکوزي غوړزګي ګډه ده. د سینګاپور د مسلمانانو د ټولني د جریدې «وایس اف اسلام» د خپاره سوي راپور سره سم دغه خبره د مالیزیا د مصرف کوونکو ټولني کړې ده. کوم چي د دغو تورونو څېړنه یې کړې ده. د دې خبري تائید د ایم، ټی ګلیز په لیکلي کتاب کي هم سوی دی. په دغه کتاب کي ویل سوي دي چي: په ۸۸۰ ګرامو وچوشیدو کي ۱۲۰ ګرامه د خرس غوړي وي. په دې هکله د مالیزیا ټولني د سويډن د اړوندو ادارو سره اړیکي ټینګي کړې. هغو هم تر څېړنو وروسته دا خبره تصدیق کړه. د سويډ ن د مسلمانانو د ټولني مشر محمود الدیبي وویل: که تاسو خپلو ماشومانو ته د وچو شیدو په لټه کي یاست نو تاسي ته داسي شیدې

نه پيدا کيږي چې د سرکوزي غوړي په ګډ نه وي. د جاپان د مصرف کوونکو اتحاديې هم دغه خبره تصديق کړې ده».
د دې خبر په خپردو سره په پاکستان کې په خلکو کې تشويشونه رامنځته سول. ځکه چې زياتره وګړي خپلو کوچنيانو ته د دبليو وچې شيدې ورکوي. پر دې سر بررره ډرر خلك له دغسي وچو شيدو څخه مستې جوړوي، شررچاي هم ځني جوړوي او په ډررو نورو شيانو کې، لکه په ځينو خوږو، آيس کريمونو، ډوډيو او نورو کې يې هم خورا زياتې کاروي. له دې امله مختلفو افرادو د پاکستان له دولت څخه د دې خبرې د تحقيق او څېړني غوښتنه وکړه. شپاړس مياشتي وروسته د ۱۹۸۶ع.کال د اګسټ پر دوهمه د پاکستان د وفاقي محتسب له خولې په ورځپاڼو کې دا خبر خپور سو چې: «د لوددېزو هيوادونو څخه په راوړلو سوو وچو شيدو کې د سرکوزي غوړي نسته. په هغو هيوادونو کې چې دغه شيدې ځني راوړل کيږي د پاکستان د سفارتونو له لاري د دغو شيدو له جوړوونکو څخه وضاحت وغوښتل سو، هغو وويل چې د دوی لخوا په جوړو سوو وچو شيدو کې د سرکوزي د غوړو کومه برخه نه ده ګډه. د پاکستان د سوداګرۍ وزارت هم د دغو شيدو له توليدوونکو څخه د هغو فارمولې وغوښتلې. له هغو څخه هم جوته نه سوه چې په دغو وچو شيدو کې د خرس غوړي ګډوي. د پاکستان د شيدو د توليداتو ټولني هم تصديق کړه چې په وچو شيدو جوړولو کې د سرکوزي د غوړو«لارډ» استعمالولو ته هيڅ اړتيا نسته». اما د پاکستان د لاهور د (PCSIR) په نامه يوه نامتو لابراتوار چې د وارداتي وچو شيدو پر نمونو لابراتواري تجزيه او معاينات تر سره کړه. هغو وويل چې په دغو نمونو کې د ځينو څارويو د غوړو پته ولګېدل. خو داېې جوته نه کړلای سوه چې دا د سرکوزي غوړي دي که د کوم بل څاروي؟ له دې امله د (PCSIR) لابراتوار راپور د غور وړ دی. که د غه غوړي د خرس نه بلکي د بل څاروي هم وي بيا هم هغه په کفري هيوادونو کې په شرعي طريقه نه حلاليږي، بلکي مردار بلل کيږي او د هغو غوښې او غوړي هم شرعاًښه نه بلل کيږي. البته کېدای سي په دغو وچو شيدو کې دغه غوړي د همدغو غواوو وي خو د پورتنيو خبرو او معتبرو اسلامي ارګانونو د څرګندونو په پام کې نيولو او زموږ ديني معتقداتو ته د توليدوونکو د نه درناوي او د اوس مهال سراښيو، غولونو او چالاکيو ته په پام او کتنه سره تر څو په يقيني توګه جوته نه سي چې په دغو شيدوکې کوم غوړي ګډ دي، د دغسي وچو شيدو په استعمال کې هم د ديني تاوانونو او هم د روغتيايي تاوانونو احتمال سته. نو ښه به دا وي چې د دغسې شيدو تر خوړلو چې دوني ارزانه هم نه دي او ځيني روغتيايي ستونزي هم رامنځته کوي تر رسو او د خپل وطن د غواوو او نورو څارويو پاکي شيدې وخورو. او لوی

څښتنأ ته په عاجزي دعاوي وکړو چي ای لويه ربه! زمونږ پر حال ورحم‌ېږه او مونږ او زمونږ دولت لکه څنګه چي ښايي هغسي جوړ کړې او دا ډرري ناسمي مو ته په خپله خدايي را سمي کړې. آمين.

د مور شيدې که د دبليانو او نورو وچې شيد؟؟

ډرري کمپنۍ ادعا کوي چي د دوی جوړي کړي شيدې او نور خواړه د مور د شيدو نعم البدل (ښه عوض) دي. ليکن دا ټولي له مبالغې ډکي خبري دي. اصلاً دا خبره جوته سوې ده چي بل هيڅ خواړه او يا شيد ې د مور تر شيدو ښه نه دي.

خپل کوچني ته له ځيګر څخه شيدي ورکول آسانه او ارزانه دي. د د ې لپاره هيڅ بوتل يا چوشك ته ضرورت نسته. ډرر وخت هم نه نيسي او د دې د حرارت درجه هم تر عامو تودو سوو شيدو ښه ده. وچې شيد ې هيڅکله هم کوچنيانو ته مه ورکوئ. ځکه کوچني ته د وچو شيدو ورکول د کوچني پر روحيه، وده، اند دود او روزنه او اخلاقو باندي ډرره بده اغززه کوي او له بله پلوه هم که تاسي د مور د شيدو په مقابل کي وچي شيدي استعمال کړئ، نو له دې امله به تاسي په بله لويه ستونزه هم اخته سئ. ځکه لوښي د جراثيمو او مکروبونو څخه د پاکولو لپاره په پلاوو پلاوو پروولل او د ورځي لږ تر لږه دوه واره ايشول غواړي. بيا که شيدې ډرري تودې وي د کوچني د ستوني د سوځلو او خرابيدو خطر هم ورسره وي. ځيني هغه شيدې چي ژر جوړيږي هغه پر کوچني باندي ښه نه لګيږي. له تيو څخه کوچني ته شيدې ورکول د قدرتي فارمولې طريقه ده. نو کوچني ته تر ټولو ښه او طبعي د مور د خپل ځيګر شيدې دي. چي د دې خبري له اهميت څخه هيڅ انکار نه سي کېدلای.

که چيري کوچني ته د غوا شيدې ورکوئ په دې شيدو کي مالګه د انسان د شيدو په پرتله دری برابره ډرره ده او پروټين يې دوه برابره دي. نو د غوا د شيدو د رودلو څخه د کوچنيانو پر وينه نفوذي فشار (Pressure Osmotic) او پر پښتورګو باندي غير ضروري بوج لوړږ ي. د غوا په شيدو کي کالورۍ ډرري وي په دې خاطر د هغوکوچنيانو په پرتله چي د مور شيدې روي د هغو ماشومانو وزن چي د غوا شيدې په چوشك کي روي تر معياري وزن ډرر وي او د هغو څخه د ۸۰% ماشومانو چي عمر يې ډرر سي د چاغيدو د ناروغۍ امکانات ډرر سته.

د کوچنيانو د شيدو جوړوونکي ډرري ادارې ادعا کوي چي د دوي جوړ ي سوي شيدې د کوچنيانو ه‌ډوکي کلکوي. خو د دې برعکس ويل کېدای سي چي په مصنوعي شيدو روزل سوي کوچنيان د چاغښت له امله تر خپل طبيعي وخت د مخه بلوغ ته رسيږي.

د هغو کوچنيانو چي په چوشك کي شيدې روي د غوا په شيدو کي د بهرني پروټين (Proteins) له امله د حساسيت په ناروغيو لکه (Eczema) او سالنډی (Asthma) په اخته کېدو ډېر امکانات سته او کله چي د چوشك سر خلاص ورپرېږدئ د هغه چوشك په ربړونو باندي مکروبونه ښلي چي له امله يې د ګېډي د پاړسوب شکايت را منځته کېږي.

د مور د شيدو له ډېرو ګټو څخه يوه ګټه دا هم ده چي په کوچنيانو کي د ټپ څخه د ژغورلو لپاره (Antibodies) برابر وي او د دغسي ناروغيوپه وړاندي د مور له لومړنيو شيدوڅخه چي (کانډيات) (Colostrums) ورته وايي دسپينو کروياتو لومړنۍ دفاع کوونکي مرستي موندل کېږي. هغه کوچنيان چي چوشك روي هغه د غوا د شيدو د کيمياوي ترکيب څخه هم ناروغه کېږي او د غوا شيدې په مخفي ډول د ګېډي د درد د ناروغۍ منځته راوړونکو بکټرياوو د زياتددو لامل ګرځي. په داسي حال کي چي د مور شيدي بي ضرره ليکټك اسيډ بک ټريا ته (Bacteria Acid Lactic) ځواك وربخښي.

کله چي مور خپل کوچني ته شيدي ورکوي، مور او کوچنی دواړه ډاډ او تسليت محسوسوي او د دواړو تر منځ ښې اړيکي پيدا کېږي.

کوچني ته د شيدو ورکولو څخه ژر د ښځو رحم خپل اصلي حالت ته راګرځي او هغه ميندي چي خپلو ماشومانو ته د خپل ځيګر شيدي ورکوي په هغو کي د ځيګر (تي) د سرطان امکانات ډېر لږ وي. خو هغه ښځې چي د شيدو ورکولو عمل د ايسټروجن درملو په استعمال باندي دروي او خپلي شيدې وچوي هغوی د ويني په لخته کېدو اخته کېږي چي د دغه ډول وچولو څخه د ځيګر د سرطان امکانات ډېرېږي. د خپل ځيګر څخه کوچني ته شيدي ورکول بله دا ګټه هم لري چي که ناروغه کوچني ته په کوم سبب د مور شيدي مونده نه سي نو هغه په کوم روغتون کي د دايي (mother Donor) څخه شيدي رودلای سي. په يوه زمانه کي دغه دود عام وو چي که به مور ناروغه وه يوه دايي ښځه به يې چي د شيدو ورکولو وړ به وه په خپل کور کي ساتل چي کوچني ته خپلي شيدي ورکړي. تاسي به د رضاعي ورور او رضاعي خورپه هکله ډېر ر اورددلي وي د دې معنا دا ده چي دغه هلك يا انجلۍ د يوې مور څخه شيدي رودلي دي. په اسلام کي کوچني ته د مور د شيدو ورکول دونه مهم دي چي په قرآن کريم او د فقهي په کتابونو کي د «رضاع» تر سر ليکونو لاندي مفصلي خبري او شرعي مسئلې راغلي دي. پر ميندو باندي د قرآن کريم حکم دی چي خپل اولاد ته تر دوو کالو خپلي شيدې ورکړي دا ځکه چي د مور شيدې د ماشوم لپاره تر نورو شيدو ډېري غوره او مناسبي دي.

ډرري ښځې داسي فکر کوي چي زه کوچني ته شيدي نه سم برابرولا ی خو داخبري بخخي بې بنسټه دي. يوه مور زياتره هغه وخت دغه خبري کوي چي د دې د کوچني وزن سمدستي نه زياتيږي. هغه ښايي دا فکر کوي چي د دې ماشوم ته پوره خواړه نه ور رسيږي. په داسي حال کي چي په حقيقت کي د کوچني د پيداکېدو څخه دوې ورځې وروسته دهغه ١٠% وزن کميږي او بيا کوچنی د مور د شيدو د رودلو په صورت کي په تقريبا ١۵ ورځوکي د خپل پيداکېدو د وخت وزن بيرته لاس ته راو ړي. خو که د غوا شيدې يا نوري وچي شيدې روي د کوچني د زوکړي د لومړي وزن دبيرته لاس ته راوړلولپاره ډرر وخت تيرړږي. د دې پلوه هم د مور شيدي ډرر ښه خواړه دي او واقعا چي د دې هيڅ نعم البدل (ښه عوض) نسته.

که څه هم د مختلفو ښځو د شيدو د توليد په اندازه او د ځيګر په کچه کي توپير وي خو بيا هم د ځيګر کچه د شيدو د توليدولو سره څه اړه نه لري.

يوه ښځه د اوو کوچنيانو د غذائي اړتياوو د بشپړولو وړتيا لرلای سي. په نوي طبابت کي د مور د شيدو د ډرردو لپاره ډول ډول ګولۍ او کمياوي ترکيبات سته چي شيدې د يو څه مهال لپاره زياتوي خو د دغسي شيانو استعمال د سر درد او د سر پرله ګرځدده او نور تکليفونه رامنځته کوي. له دې امله د شيدو د ډرردو لپاره بايد دغسي ګولۍ ونه خوړل سي. د دې ګوليو او ترکيباتو پر ځای تاسي کولای سئ د نورو دوديزو درملو په مرسته خپلي شيدې ډرري کړئ. پر دوديزو درملو سربيره پر شيدو رودنکي باندي د مور توجه د شيدو د زياتوب لپاره ډرره ښه نسخه باله سي. کله چي کوچنی د خپلي مور تی نيسي د هغه د نيولو څخه شيدې راويښيږي او ډرري رابهيږي او د کوچني د رودلو څ خه شيدې هم ډرريږي. کله چي کوچني ته ضمني خواړه هم ورکوئ نو څ نګه چي کوچنی ډرر وږي نه وي او تی ښه په زوره نه روي له دې امله په شيدو کي هم کمی راځي. البته ارواييي مسايل هم د شيدو د ډرردو مخه نيسي. پريشاني، کورنۍ ربړي اوپه احساساتو کي سړه وضع هم د شيدو په مقدار کي کمښت راولي. د درملو د ډرر استعمال څخه، په ځ انګړي ډول د حمل اخيستلو د مخنيوي د درملو، اينټي هيسټامين (Antihistamine) انتي بيوټيک له استعمال څخه او د متيازي راوړ ونکو درملو له خوړلو څخه هم شيدي کميږي. نو هغه ميندي چي کوچني ته شيدي ورکوي بايد د دغسي درملو څخه ډډه وکړي. پدې چي د دغسي درملو اثر زياتره د مور په شيدو کي شامليږي او د کوچني پر روغتيا باندي ډرري بدي اغززي ښندي. نو له دې امله دغه ډول درمل د ډاکټر له مشوري پرته مه استعمالوئ.

د شيدو ورکولو پر مهال چي کوم عام مسايل پيدا کيږي هغه د تيانو د سرو پاړسوب او د ځيګر درد دی چي په دوو تر ځلورو ورځو کي بيرته سمي‌ږي. شيدې ورکونکي ميندي بايد خپل ځيګر پاك وساتي ليکن د دې لپاره د صابون استعمال ښه نه دی. پدې چي د صابون له پرووګلو څخه د پوست مثبته غوړزګي له منځه ځي او د ځيګر پوست و چيږي او پوستکی يې خوروکي خوروکي کيږي او چوی چي د دې څخه د ځيګر درد پيل کيږي. د درد څخه د ځان ساتلو لپاره يو احتياط په کار دي او هغه دا چي د شيدو رودلو پر مهال تی بايد د کوچني په خوله کي سم ورکړئ او کله چي کوچنی تی وروي، تی هغه مهال ځني ليري کړئ چي هغه خوله ټينګه نه وي نيولې تر څو تی د کوچني د خولې څخه په آساني سره راووځي. د کوچني چي تی په خوله کي وي يو دم يې مه ځ ني را ايسته کوئ چي د دې څخه د تی د سر د ټپي کيدو خطره ډيره ده. د ځيګر درد اکثره د تيو له ډکددو څخه د کلك‌ددو له امله پيداکيږي او دغه کلك والی هغه مهال له منځه ځي چي کوچنی د شيدو په رودلو پيل وکړي. کله چي په تيانو کي غټې ښکاري د هغه سره تبه هم وي چي په دې صورت کي بايد معالج ډاکټر ته مراجعه وکړئ يا ممکن دغه پاړسوب د تيانو د (Mastitis) نخښه وي. په دغه حالت کي د هغو د له منځه وړلو لپاره اکثره له اينټي بيوټيك درملو څخه ګټه اخلئ.

غوړي

داچي په ځينو ځايونو کي دغوړيو پاکوالی او روغتيا يي مسايل څونه په پام کي نيسي تر دې پوري به خپل د سترګو ليدلی حال در ته ووايم. په هند کي د ملګرو ملتونو د مهاجرو د څانګي يوه هندۍ ډاکټره وه. هغې به تل خپلو افغانو ناروغانو ته توصيه کول چي د بازار شيان مه خورئ. په لومړي سر کي موږ ته د دغي ډاکټري خبري بې ارزښته ايسددلې. خو ورسته پوه سولو چي دا ډرر ښه وايي. يو مهال مي د نوي ډيلي په يوه سيمه کي پر پاخه سړك د لمر ګلي يا کاپر ګل (آفتاب ګردان) بخخي ډرري داني اواري ولددلې. کله چي ورنژدې سوم ومي ليدل چي په دغو دانو کي بې حسابه توري شپږۍ ګرځي او يو سړی دغه دانې او شپږۍ په بلـلچه کي اخلي او په يوه لغوړنه کوټه کي ي ې د يوه ماشين د ژرندي د جلتي غوندي ځای ته اچوي او وروسته د دغو دانو غوړي بلـل او کنجاره بلـله راوزي. په دې توګه يې زما د بازار له شيانو څخه څه چي د غوړو له استعمالولو څخه يې لاړه راتور کړ. د غو ړو په هکله ترڅو کدداى سي د زيتونو يا د شړشمو غوړي (تـلـل) يا د غواوو او مږږو غوړي يا د خپل وطن يا د عربي هيوادونو د با اعتمادو کمپنيو ويلي غوړي چي کلسټرول ونه لري رانسئ او په خوړو کي يې بخخي لږ کاروئ.

زيات آشپزان د خوړو په پخلي کي کوچي استعمالوي. دا ځکه چي د کوچو ويټامينونه نسبتاً ډرر او غوړزګي يې لږ وي. خو ځيني خلك د کوچو او مارجرين (Margrine) تر منځ توپير نه سي کولای. د کوچو د رانيولو پرمهال مو پام وي چي د کوچو پر ځای مارجرين را نه نيسئ. مارجرين د ۱۸۶۰ع. کلونو په وروستيو کي يوه فرانسوي درمل جوړوونکي .Mège-Mouriès H ايجاد کړل.دغه مهال په فرانسه کي کوچي لږ وه. مارجرين د يوه يا څو ډولو نباتاتو، د پسونو له وازګو يا ځينو نورو څ ارويو له غوړيو يا تـلـلو څخه په لاس راځي چي د کوچو په پرتله يې بيه لږ ده. په ۱۹۲۸ع.کال په انګلستان کي يو قانون را ووتی چي د مارجرين پر هر پاکټ دي د هغو نوم په څرګنده توګه وليکل سي. په دې توګه مارجرين او کوچي سره بلـل سول او د هر يوه بيه هم بلـله بـل له وټاکل سول.

دغوړو روغتيايي ضررونه:

غوړي یوازې د چاغښت او زړه ناروغۍ نه رامنځته کوي، بلکې د طب پوهانو د څېړنو له مخې له هغو څخه ه‌ډوکي هم نرۍ او نازك کېږي. د غوړو له امله د ویني لوړ فشار، د کلسټرولو لوړوالی او په پایله کې د زړ ه د ناروغیو علامې ځیني وختونه ناجوتي وي. څنګه چې د زړه د زیاتو ناروغیو پته پر وخت نه لګېږي نو عام وګړي له هغو څخه د ژغورني لپاره تر هغه مهاله پره‌زز نه کوي څو د زړه ناروغي په پشبړه توګه ورپښ‌ښه نه سي.

د زړه پر سطحه داسې یو ډول رګونه سته چې زړه ته اکسیجن رسوي. نو کله چې دا رګونه بند سي کوم چې سبب یې غوړ مواد کېږي نو زړه اکسیجن نه سي تر لاسه کولای او له دې امله نور غذایي توکي هم نه ور رسېږي. له دغو رګونو څخه که کوم یو نابېره په پشبړه توګه بند سي نو له هغه څخه یو ډول تکلیف چې «هارټ اټیك» (د زړه حمله) ورته وایي پیدا کېږي. پر دې بنسټ چې کوم کسان غوړ خواړه خوري په حقیقت کې خپل زړه وږی ساتي.

ځوان او په ښکاره روغ وګړي عموماً فکر کوي چې هغوی د زړه له ناروغیو څخه خوندي پاته سوي دي او دا د بوډاګانو ناروغي بولي. خو دا ډېره خطرناکه غلط فهمي ده. زیات شم‌رر داسې ځوانان سته چې د زړ ه په ناروغیو اخته دي. دوی د زړه د ناروغیو ځینو لوم‌ړنیو نخښو ته پام نه کوي او په دې توګه د مړیني کومي ته ځانونه ور اچوي. په دوی کې د بد احتیاطۍ له امله د زړه ناروغۍ ورځ تربلې زیاتېږي. د دوی خوراك، چې‌ښاك او عادات د روغتیایي اصولو سره سم نه دي او له دې امله په اوسني ژوندانه کې هغو ته تکړه او فعال اوس‌ددل مشکل سوي دي.

په دې برخه کې یوه ګټوره څېړنه سوې ده. له هغې څخه څرګندیږ ي چې آسیایي وګړو چې لوددیز تهذیب او ه‌څوب (کلتور) خپل کړی دی د خپل ژوندانه د خوراك، چې‌ښاك صحي او سمي لارې چارې یې پرې ایښې او له دې امله په دوی کې د زړه د ناروغیو ګچه لوړه تللې ده.

د ساري په ډول د جاپانیانو په تړره بیا د سهیلي آسیا د وګړو ژوند دود د زړه او د شکري ناروغۍ کنټرولوي. د دغو سیمو عام وګړي لکه کارګران، مزدوران، بزګران او نور د روغتیایي اصولو تر پولي ډنګر دي او د کلسټرولو سطحه ډېره پکښې ټیټه ده. خو ځینو نورو د ښ اري او لوددیز ژوندانه د اغززو له کبله د ځان هوساینه غوره کړې او زیاتره هغه خواړه چې کله کله باید وخوړل سي د خپلو هم‌ش‌شنیو خوړو غوندې خوري.

د زړه له ناروغیو څخه د ژغورنې بنسټیز شرط دادی چې وګړي روغتیایي عادتونه خپل کړي او په خوراك، چې‌ښاك کې احتیاط وکړي او جسماني فعالیتونه زیات کړي. بل دا چې زموږ دودیز خواړه روغتیا ته

زښت زيات ګټور دي. په هغو کي موو،، سابه (ترکاری او سبزي) دالونه، حبوبات او غلې دانې ډرري دي. خو له بده مرغه نن مهال د دې خوړو پر ځای زياتره له غوړزګيو او خوړو څخه ډکو خوړو ته مخه سوې ده. چي که د دې حالت مخه ونه نيول سي او داسي غير صحي عادتونه پرې نه ښوول سي نو به له ۴۰ څخه تر ۵۰ کلنو وګړو مړينه د زړه د ناروغيو له لاسه بې کچي ډرره سي. د زړه د ناروغيو د مخنيوي لپاره مشوره داده چي چهل قدمي کوم چي يو غوره اسلامي سنت دی هر وګړی خپل عادت وګرځوي او ور سره ورسره بېڼوالي، بايسکل ځغلول او يا داسي کوم بل ورزش وکړي.

مشکل دادی چي اوس خلکو ماښام لا څه چي د ورځې ډرر وختونه ټلويزيو نونو ته ناسته غوره کړې او خپل دغه ارزښتناك وخت پر غير صحي لارو او د لودديزيانو او هنديانو د کلتوري يرغل د پروګرامونو پر کتو لګوي. دغه راز ډرره لړ لار هم د موټر په واسطه پرې کوي.

په دې لړ کي ځينو نورو ناسمو تصوراتو ته خاتمه ورکول هم اړين برښښي. ځيني وګړي فکر کوي چي که په سبزيو کي موجود ګټور توکي د ويټامينونو له ګوليو څخه تر لاسه سي نو دغه ضرورت به بشپړ سي. خو دا غلط خيال دی. دغه اړتيا په خپله د سبزيو په خوړلو سره تر سره کيږي. ډرر سابه او موو‌ې خوړل ډرر ګټور او د زړه له ناروغيو څخه د مخنيوي ډرره ښه لار ده.

د پلاسټيکي کڅوړو استعمال زموږ روغتيا او چاپرريال د ګواښ سره مخامخ کړی دی

په پخوا وختونو کي که زموږ ژوند ساده وو، خو خورا پاك، بې ضرره ، روغتيايي او صفا ستره هم وو. دلته زموږ موخه زموږ د ژوند پر ټولو برخو باندي خبري او څړنه نه ده، بلکي موږ دلته د پلاسټيکي کڅوړو پر بخي زياتو روغتيايي تاوانونو او د چاپرريال په ککړتيا کي د هغو د زياتي ونډي په هکله لنډي خبري کوو. پخوا به موږ له کوره د ټوکره څخه جوړي سوي کڅوړي را واخيستي بازار ته به ولاړو. له دکاندارانو څ خه چي به مو شيان رانيول، هغو به ټول په کاغذونو او کاغذي کڅوړو کي په يو ډول ځانګړي مهارت سره پڇچل او همداراز به يې پر ځينو کاغذونو او کڅوړو تار هم پڇچی او راکول به يې او موږ به په خپله د ټوکره په کڅوړه کي واچول او کور ته به مو راوړل. دغه راز به موږ ډ ول ډول موو‌ې او نور په ځانګړو ټوکريو کي ايښوولې او په هغو کي به مو ساتلې.

خو له بده مرغه له کومه مهاله چي زموږ ټولني ته د پردو کلتور را څ رګند سو زموږ د ټولني د ډررو ښو دودونو او معمولاتو ځای غير

صحي او مضرو کړو وړو اشغال کړ. په دې لړ کي یو هم پلاسټیکي کڅوړي او ډرر نور دي چي زموږ د ټوکره او کاغذي کڅوړو ځای یې ونیو او د څه سهولت او آسانتیا په را بخښلو سره یې زموږ روغتیایي حـ الت او چاپرریال د ستر ګواښ سره مخامخ کړی دی. نن مهال دادی وینو چي زموږ د هیواد په هر ګوټ کي ډول ډول پلاسټیکي کڅوړي او نو شیان خورا ډرر کارول کيږي..

بدمرغي داده چي د دې کڅوړو زښتو زیاتو تاوانونو ته نه زموږ دولت متوجه دی، نه زموږ د روغتیا او چاپرریال ساتني مسؤولین او چار واکي څه پر وایي او نه زموږ د خلکو د دې کڅوړو روغتیایي خطراتو ته پام اوښتی دی.

دغه پلاسټیکي کڅوړي او نور له پولي اـ تهایي لین څخه جوړيږي چي یو ډول پټرولیم محصول دی. په رنګه کڅوړو کي کرومیم (Cromium) لډډ (Laed).کاپر (Copper) کډمیم (Cadmium) او داسي نور مضره مواد کارول کيږي چي په انسانانو کي د حساسیت او ډررو نورو ناروغیو لامل ګرځي. تور رنګي پلاسټیکي کڅوړي تر نورو ډرري زیاتي هلاکوونکي دي، او د سرطان غوندي خطرناکي ناروغۍ سبب ګرځي.

پر دې سربرره د موثقو منابعو په حواله په پاکستان کي په روغتونونو کي د استعمال سوو پلاسټیکي موادو، لکه سرنجونو (پچ چکاریو) او داسي ډررونورو ناپاکو او فضله موادو څخه د پلاسټیکي ک څوړو په جوړولو کي کار اخلي. چي دغسي کڅوړي لا زیاتي خطرناکي ډ اله سي

پر دې سربرره دغه کڅوړي هغه مهال ډرري خطرناکي کيږي چي په هغو کي خواړه په تررره تاوده خواړه کښښښوول سي او بیا وخوړل سي. که تاسي چای، سالن، شیدې یا درمل په دغو کڅوړو کي ايږدئ، نو له هغو څخه د کڅړو کمیاوي مادې جذبوي چي په پایله کي یې دغه شیان تاسي ته د روغتیا پر ځای د بلابلو ناروغیو لامل ګرځي.

دا چي دغه پلاسټیکي کڅوړي او نور شیان په لارو، کوڅو، لښتیو او ډنډونو کي د غورځولو له امله څونه ډرر مکروبونه جذبوي او زړروي او زموږ چاپرریال څونه ککړوي دا بیا بلل او ډرر اوږد بحث دی چي دا کوچنی کتاب یې د بیانولو حوصله نه لري. په دې هیله چي زموږ دولت، روغتیا یي موسسې او خلک د دغو خطرناکو توکو له شره د ژ غورني لپاره اغززمن تدابیر ونیسي.

درملنه

په نړۍ او زموږ په هیواد کې د درملنې لنډ تاریخ:

له کومې ورځې څخه چې لوی څښتن أ حضرت آدم÷ مځکې ته را کوز کړ طبابت هم ور سره رامنځته سو. پر مځکه باندې د هغه د ګام ایښوولو سره سم د ځان په فکر کې سو؛ له سړو، تودو او طبیعي آفتونو څخه به یې ځان خوندي کاوه او چې څه درد او تکلیف به ورپېښ سو د هغه چاره به یې کول. په دې توګه ویلای سو چې د انساني ټولنې په تاریخ کې طبابت په ټولو طبیعي پوهنو کې لومړۍ پوهنه ده چې په بېلابېلو ټولنو او تاریخي پړاوونو کې یې وده کړې او تر دې اوسنۍ پوړۍ پورې را رسېدلې ده. د تاریخ پوهانو په وینا زموږ عنعنوي طبابت د زردشت له وختو څخه دود دی. د اورپالو (آتش پرستانو یا مجوسیانو) دغه پخواني پېغمبر چې د عیسیٰ÷ تر زېږېدو شا وخوا اووه پېړۍ دمخه په بلخ کې اوسېدی د «اوستا» په نامه کتاب ولیکی چې په هغه کې یې د طبابت او روغتیا ساتنې په هکله هم څرګندونې وکړې. وروسته لرغوني افغانستان ته د سکندر او یونانیانو په را تلو او بیا دلته د ځینو یونانیانو په پاته کېدو او د هندي درملو او طبابت په رانقلېدو سره تر اسلام دمخه دلته یو ډول افغاني، یوناني او هندی مخلوط طبابت رامنځته سو. بیا په اسلامي دوره کې مسلمانان دیوناني طبابت سره بلد سول. هارون الرشید، مامون، متوکل، مقتدر او نورو عباسي خلفاوو په بغداد کې روغتونونه پرانیستل او یوناني طبیبان یې ور ته را جذب کړل. چې په دې توګه د مسلمانانو لخوا د طبابت په تاریخ کې ستر بدلون راغی. لومړی د یوناني طب کتابونه په عربي وژباړل سول او بیا په عربي ژبه د طب مستقل کتابونه د ځینو عربي، افغاني او ایراني طب پوهانو لخوا ولیکل سول. څنګه چې د اسلام په سپېڅلي دین کې د خیر او ښېګڼې په هکله زښت زیات ټینګار سوی دی او د انسانانو روغتیا ته په ستر ارزښت قایل دی له دې امله د طب پوهې د اسلام په سیوري کې بشپړتیایي پړاوونه ووهل، د دې دین په پیروانو کې ډېرر ستر ستر او په نړیواله کچه نامتو طبیبان، لکه محمد زکریای رازي، شیخ الرئیس بوعلي سینا، ابن رشد او ډېرر نور مونده سول چې د یونان، هند او فارس ګډوډ او سره پاشلی طبابت یې مرتب او منظم کړ، پر هغه یې زیاتوني وکړ، له نظري بڼې څخه یې عملي بڼه ورکړه او

په دې توګه د عربو او نورو مسلمانانو د تلاښونو، تجربو، زیراکت او نبوغ له امله نوی، مستقل اسلامي طبابت را منځته سو.

دغه اسلامي طبابت د عباسیانو په پرر کې افغانستان ته نفوذ وکړ چې بالاخره د لرغوني افغاني، یوناني، هندي او عربي طبابت څخه زموږ اوسني دودیز طبابت تشکیل سو کوم چې زموږ د هیواد په ګوټ ګوټ کې رواج لري خو له بده مرغه چې د واکمنو د نه پاملرینې له امله د دې طبابت (د طبي بوټو او طبیعي منابعو) درملیزې ګټې له پامه لوددلې دي.

دغه راز اسلامي طبابت چې خپلې لوړې کچې ته رسددلی وو او د ناروغیو پوهې ته یې پراختیا ورکړه، په داسې حال کې چې اروپایان له طبابته بخخي بې برخي وه لومړی د عادي تلو راتلو له امله اروپا ته ورسدد او ورپسې چې د صلیبي جګړو او ډول ډول یرغلونو په پایله کې اروپایان ختیزو هیوادونو او اندلس ته ورسددل او خپل ځانونه یې د یوه ستر تمدن سره مخامخ ولیدل نو یې له دې ستري پوهې څخه په ګټه اخیستنه پیل وکړ چې په دې توګه تر ډررو پړریو پوري اسلامي طبابت پر اروپا مسلط وو. ډرر اروپایي طبیبان او د طبابت د زده کړې مراکز د اسلامي طبابت د مکاتبو شاګردان او پیروان وه، د اسلامي طب پوهانو آثارو په اروپایانو کې دونه نفوذ درلود چې ان د ابن سینا د «قانون» لاتیني ژباړه تقریباً دررش واره چاپ سوې ده. ډررو اروپایي شارحینو د قانون بللي بللي برخي شرح کړې دي. ډرر نور طبي کتابونه یې هم به بللو بللو ژبو ژباړلي او ان ځیني یې تقریباً څ لوښښت ځلي طبع کړې دي.

په دې توګه د لوددیز اوسنی طبابت چې د نولسمي پړری په پیل کې په مستقله توګه د لوددیز یا انګریزي طب په نامه ونومول سو هماغه یوناني، اسلامي طبابت دی چې د لوددیزیانو د ډول ډول زیارونو او پرمختیاوو په پایله کې اوسنۍ پوړۍ ته رسددلی دی. خو بیا هم په ډررو مواردو کې نیمګړی او د ډررو ناروغیو په وړاندي بې وسه پاته دی.

زموږ په هیواد کې د دغه طبابت دوددل له افغانستان څخه د انګرز زانو تر وتلو وروسته په محدوده توګه پیل سول. د شلمي پړرۍ په لوم ړیو لسیزوکي روغتونونه را منځته سول. په ۱۳۱۱ل.کال په کابل کې د طب پوهنځې او د درمل جوړولو عالي ښوونځې بنسټ ك ښښښوول سو. خو له بده مرغه پر موږ د نا اهلو، ځان او پردي پالو واکمنانو د شومي سیطرې او د پردو غلیمانو د توطئو او تررریو له امله زموږ د طبابت چاري دونه ورسته پاته دي چې ټول د اړتیا وړ درمل او طبي سامان آلات مو له بهرنیو هیوادونو په ډرره ټیټه سطحه او

کيفيت او ګرانه بيه را ته راځي او زيات شمرر ناروغان مو په ګاونډيو او نورو هيوادونو کي تداوي کيږي.

اسلام او درملنه:

لکه چي پوهيږو د اسلام د سپڅڅلي دين ستره او بنسټيزه موخه له روحي او معنوي پلوه د انسان جوړښت او لوړو او سپڅڅلو پوړيو ته د هغه رسول دي. له دې امله اسلامي شريعت د انسان جسماني روغتيا او د هغې ساتني ته ډرر پام اړولی دی. ځکه چي جسم دې موخي ته د رسډ دلو او د انسان لخوا د اسلامي ارشاداتو او شرعي چارو د تر سره کولو او د دواړو جهانو دسمولو او د ژوندانه د کړاوونو او ستونزو د اوارولو وسيله باله سي. دغه لامل دی چي اسلامي شريعت له زښتو زياتو روغتيايي لارښوونو او سپارښتونو ډک دی. څو مسلمان له ديني او بدني پلوه ښه ځواکمن او پياوړی اوسي. په دې هکله رسول ج فرمايي:

«المُؤْمِنُ القَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنْ المُؤْمِنِ الضَّعِيفِ وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِنْ بِاللهِ وَلَا تَعْجَزْ» (مسلم، كتاب القدر، باب في الامر بالقوة ۲۶۶۴ حديث).

يعني لوی څښتن ته ځواکمن مومن تر بې سڬکه مومن غوره دی. په دواړو مومنانو کي خير دی. د هغه څه کوښښ کوه چي ګټه درته رسوي، له لويه څښتنه مرسته غواړه او ځان عاجزه او اسڬررلی مه ګڼ ه. يعني د خدای په طاعت کي چي ډرر ګټور کار دی زيات کوښښ کوه او په دې چاره کي له خدايه مرسته غواړه او د عبادت او له خدايه د مرستي په کار کي سستي مه کوه.

لوی څښتنأ د انسان د وجود د ساتني او له آفتونو، ناروغيو، وژونکو مکروبونو او زهرجنو اغززو څخه د هغه د ژغورني لپاره په خپله د هغه په بدن کي دونه قوي تدابير په کار اچولي دي چي لاتر اوسه پوري د انسان علم په دې نه دی بريالی سوی چي په هغو باندي په بشپړه توګه وپوهيږي. که دغه طبيعي تدابير موجود نه وای نو يوه مازي ساده ناروغي به هم د انسان لپاره وژونکې جوتددلای او د هغه د درملني لپاره به د هغه هيڅ هڅه او هاند نه سوای بريالی کددلای. له دې امله وو چي حضرت ابراهيم÷ خپل پلار او قوم ته د نورو خبرو په ترڅ کي وويل:

﴿وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ٨٠﴾ [الشعراء: 80].

«او کله چي زه ناروغه سم هغه رب العالمين مي رغوي».

کله چي د اسلام مقدس دين د نړۍ د انسانانو د دې او هغي دنيا د ن ڬکموغۍ لپاره دا د جهل په تورتمونو او مادي او معنوي ناروغيو تياره ن ړۍ په خپلو سپڅڅلو لارښوونو رڼا کړه، نه يوازي دا چي د انسانانو د

نورو ډررو شئونو تر څنګ يې د هغو د مادي او بدني ناروغيو رغولو ته پام واړاوه، بلکي د هغو د زړونو د ناروغيو رغولو ته يې هم بشپړه پاملرنه وکړه.

د زړونو د ناروغيو يادوني مور په لاندي آيتونو کي موندلای سو:

لوی څښتن د شبهې د ناروغۍ په هکله وايي:

﴿فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ فَزَادَهُمُ ٱللَّهُ مَرَضٗاۖ﴾ [البقرة: 10].

ژباړه: «د هغو (منافقانو) په زړونو کي يوه ناروغي ده چي لوی څښتن هغه لا پسي زياته کړه».

دغه راز فرمايي:

﴿وَلِيَقُولَ ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ وَٱلۡكَٰفِرُونَ مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلٗاۚ﴾[المدثر:31].

ژباړه: «او د زړه ناروغان او کافران دا وايي چي ښه نو د لوی څښتن د دې عجيبي خبري څخه څه مطلب کډدای سي؟».

او د هغه چا په هکله چي د قرآن اوسنتو پرکړي ته بلل کيږي او نه يې مني فرمايي:

﴿وَإِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَهُمۡ إِذَا فَرِيقٞ مِّنۡهُم مُّعۡرِضُونَ ٤٨ وَإِن يَكُن لَّهُمُ ٱلۡحَقُّ يَأۡتُوٓاْ إِلَيۡهِ مُذۡعِنِينَ ٤٩ أَفِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَمِ ٱرۡتَابُوٓاْ﴾ [النور: 48-50].

ژباړه: «کله چي دوی د لوی څښتن او پېغمبر لوري ته بلل کيږي څو پېغ غمبر د دوی د خپل منځي شخړو په هکله پرکړه وکړي نو له دوی څخه يوه ډله په څنګ کيږي. البته که حق د دوی پر خوا وي نو پېغمبر ته د امر منونکي په بڼه مراجعه کوي. آيا د دوی په زړونو کي د (منافقت) نارغي ده؟ او که په شك کي لوددلي دي؟».

د شهوتونو د ناروغۍ په هکله فرمايي:

﴿يَٰنِسَآءَ ٱلنَّبِيِّ لَسۡتُنَّ كَأَحَدٖ مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِنِ ٱتَّقَيۡتُنَّۚ فَلَا تَخۡضَعۡنَ بِٱلۡقَوۡلِ فَيَطۡمَعَ ٱلَّذِي فِي قَلۡبِهِۦ مَرَضٞ﴾ [الأحزاب: 32].

ژباړه: «ای د پېغمبر مررمنو! تاسي د عامو مررمنو غوندي نه ياست. که تاسي له لوی څښتن څخه بررددونکي ياست نو په داسي لهجه خبري مه کوئ چي د زړه په ناروغۍ اخته کوم سړی تمه پيدا کړي».

البته د بدني ناروغيو په هکله په قرآن کريم کي داسي يادونه سوې ده:

﴿لَّيۡسَ عَلَى ٱلۡأَعۡمَىٰ حَرَجٞ وَلَا عَلَى ٱلۡأَعۡرَجِ حَرَجٞ وَلَا عَلَى ٱلۡمَرِيضِ حَرَجٞ﴾ [النور: 61] - [الفتح: 17].

ژباړه: «که ړوند، ګوډ او ناروغ جهاد ته ولاړ نه سي نو څه باك نسته».

په حج، روژه او اودس تازه کولو کي د بدن د ناروغۍ يادونه د داسي عجيبو اسرارو او رازونو لپاره سوې ده چي پوه سړي ته د قرآن عظمت له ورايه څرګندوي.

له هغه ځايه چي د اسلام مقدس دين په خپلو مباديو او توجيهاتو کي د حفظ الصح،، د ناروغيو د خپرددو مخنيوی او د هغو په وړاندي وقايوي تدبيرونو نيولو ته بلنه ورکوي او د هغو د درملني لپاره خپل پيروان هڅ وي نو اسلامي طبيبانو د لوی څښتنأ له معجز کتاب څخه د حفظ الصح ې او د ناروغيو د وقايې لپاره دغه درې قاعدې يا اصول را ايستلي دي:

(۱) حفظ الصحه. (۲) روغتيا ته د ضرر رسوونکي شي له خوړلو او استعمالولو څخه ډډه کول. (۳) د داسي عمل څخه ځان ساتل چي پر ناروغي ناوړي اغززي ښندي.

په دې هکله ستاسي پام لاندي آيتونو او د هغو ژباړو ته را اړوو:

په هغه آيت کي چي د روژې په هکله نازل سوی دی فرمايي:

﴿فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [البقرة: 184].

ژباړه: «که له تاسي څخه څوك ناروغ يا مسافر وي، نو په نورو ورځو کي دي هغونه روژې ونيسي چي خوړلي يې دي».

په دې آيت کي لوی څښتنأ ناروغ لره د ناروغۍ د عذر په خاطر او مسافر لره د روژې خوړل روا کړي دي. څو د هغه صحت او روغتيا وساتل سي او تاوان ورته ونه رسيږي.

د حج په هکله چي کوم آيت نازل سوی دی په هغه کي داسي فرمايي:

﴿فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِۦٓ أَذًى مِّن رَّأْسِهِۦ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾ [البقرة: 196].

ژباړه: «خو که له تاسي څخه څوك ناروغ وي يا يې په سر کي څه تکليف وي (چي له امله يې خپل سر وخريي) نو هغه دي د فديې په توګه روژې ونيسي يا دي خيرات ورکړي او يا دي قرباني وکړي».

په دې ډول يې ناروغ او هغه چا ته چي په سر کي څه تکليف ولري او د احرام په حالت کي سر خريل ورته لازم وي، د سر خريل مباح کړي دي. چي له دې څخه اسلامي فقهاوو او علماوو نور دغسي مسايل هم قياس کړي دي.

د اوداسه په آيت کي فرمايي:

﴿وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُواْ مَآءً فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ [النساء: 43] - [المائدة: 6].

ژباړه: «او که تاسي ناروغ ياست يا په سفر کي ياست، يا انساني حاجت رفع کړئ يا مو ښځو ته لاس وروړئ او بيا اوبه ونه مومئ، نو له پاکي خاوري څخه کار واخلئ».

په دې آيت کي په اودس تازه کولو کي ناروغ ته د وقايې او حمايې لپاره د اوبو پر ځای له خاوري څه کار اخيستل مباح سوي دي.

پر همدې بنسټ اسلامي سترو طبيبانو د اوسني عصري طبابت تر رامنځته کېدلو په سلګونو کلونه وړاندي ويل: د طب موخه روغتيا

ساتنه او د ناروغۍ رغږدنه ده. چي اوسنی طبابت يې د وقايوي او معالجوي طب په نومونو راښيي. که تاسي د اسلام د نامتو طبيب ابن رشد (۱۱۲۰ـ ۱۱۹۸ع) «الكليات في الطب» كتاب وګورئ، هغه وقايه او معالجه په «حفظ الصحه وازالة المرض» تعبيروي. دغه راز که تاسي د نامتو مسلمان طبيب ابن البيطار (په ۱۲۴۸ع.کال مړ) كتاب «تحفة البيطار» وګورئ، هغه سوونه کلونه دمخه ويلي دي: حفظ الصحه داده چي څوك د ځان د روغتيا ساتنه په داسي حال کي چي بدن يې روغ رم ټ وي، مراعات کړي او د خپل ځان راتلونکې په پام کي ونيسي. ځکه هوښيار سړی هغه دی چي د يوې چاري چاره د هغې تر پېښېددو دمخه وکړي او وقايه تر علاج غوره ده.

اسلامي طبيبانو ډرر پخوا لا ويل چي وقايه تر معالجې هم آسانه او هم مهمه ده. ځکه د معالجې لپاره پوه طبيب په کار دی څو د ناروغۍ تشخيص او درملنه وکړای سي. خو داسي پوه طبيبان ممکن لږ وي. او که پوه طبيبان هم وي ممکن داسي يوه ناروغي وي چي معالجه يې ممکنه نه وي. او يا د معالجې وسايل مونده نه سي او د معالجې وخت ت رر سي او بيا که د معالجې اسباب هم مونده سي ممکن ناروغ د طبيب خبره ونه مني او که دا هم ومني ممکن ناروغ د تداوۍ واك ونه لري.او که د تداوۍ قدرت هم ولري او ناروغي درمل سي ممکن د ناروغۍ يا درملو اغززه بل تکليف رامنځته کړي. ځکه نو اسلامي طبيبان «الاطباء افضل من الدواء» د حضرت محمد ج وينا بولي. او سپارښتنه کوي چي هر څوك بايد د روغتيا وقايې ته زيات پام وکړي او په دې هکله هغوی په مشهورو طبي کتابونو کي ډرري ښې مشورې هم ورکړي دي.

د ناروغيو د درملني په هکله د اسلام لارښووني:

رسول ج به د خپل ځان ناروغي هم تداوي کول او خپلو هغو اړوندو کسانو او اصحابوته چي په ناروغي به اخته وه هم د درملني لارښوونه کول. د رسول ج هغه احاديث چي د ناروغانو درملني ته ەځونه کوي:

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: « لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ» (مسلم، كتاب السلام، باب لكل داء دواء، ۲۲۰۴حديث).

ژباړه: له حضرت جابرس څخه روايت دی چي رسول ج وويل: لوی څښتن داسي هيڅ ناروغي نه ده موندلې چي هغې ته دې درمل نه وي را استولي او چي درمل پر ناروغي ولګيږي د خدای په فضل رغيږي.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً» (بخاري، کتاب الطب، ۵۶۷۸حديث).

ژباړه: له حضرت ابوهريرهس څخه روايت دی چې رسول ج وويل: لوی څښتن داسې ناروغي نه ده را لېږلې چې د هغې درمل دې نه وي را لېږلي.

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَتْ الْأَعْرَابُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا نَتَدَاوَى؟ قَالَ: « نَعَمْ يَا عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوَوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ شِفَاءً» (ترمذي، ابواب الطب، باب ما جاء في الدواءوالحث عليه).

اسامه بن شريکس وايي: اعرابو له رسول ج څخه پوښتنه وکړه چې آيا موږ د ناروغيو درمل وکړو؟ هغه ورته وفرمايل: هو! تاسي ای د لوی څښتن بنده ګانو تداوي وکړئ، ځکه چې الله تعالی هيڅ ناروغي نه ده را استولې چې هغې ته دې درمل نه وي موندلي.

اسلام د ناروغيو درمل سنت او مستحب بولي. لکه څنګه چې د اسلا مي نړۍ سترو پوهانو ويلي دي هر انسان لره د طبابت دغونه زده کړه چې ځان له ناروغۍ په وساتي مستحب ده. او وايي پوهه دوه ډوله ده: د اديانو پوهه او د ابدانو پوهه. نو لکه چې د ديني علم دغونه زده کړه چې خپلې ديني چارې په سمبالې کړي لازمه ده، د طبابت هغونه زده کړه چې د خپل ځان روغتيا او سلامتيا په وساتي هم لازمه ده.

له همدې امله مسلمانانو ډرر روغتونونه، طبي انستيتوتونه، او مدرس ې وداني کړې چې له هغو څخه داسې ستر او نوميالي اطبا راووتل چې نړيوال به تر څو دا نړۍ وي د هغو په علمي او همشنيو زيارونو وياړ ي.

د اسلام پيروانو په هماغو لومړيو کې دوه ډوله، ځای پر ځای (ثابت) او ګرځنده (سيار) روغتونونه درلوده. ګرځنده روغتون د رسول ج په وختو کې د خندق د غزا پر مهال د لومړي ځل لپاره جوړ سو. په دغه ج ګړه کې خمه ووهل سوه او د هغې له لارې د جګړې د ټپيانو معالجه کددل. چې وروسته دغه ډول ګرځنده روغتونونه زيات منځته راغله او په ټولو ضروري وسايلو، لکه درملو، خوړو، کاليو، طبيبانو، روغتيا پالو او درمل جوړوونکو سمبال، له يوه ښار څخه بل هغه ښار ته چې ځای پر ځای روغتونونه به يې نه درلودل لېږل کددل.

د ځای پر ځای روغتونونو په هکله د اسلامي تمدن تاريخ ليکونکي وايي: په اسلامي نړۍ کې لومړی روغتون د وليد بن عبدالملك بن مروان په وختو کې پرانيستل سو. چې يوازې د جذام په ناروغي اخته کسان به يې درملول. وروسته دغه ډول روغتونونه ورو ورو زيات سول او په ټ

ولو اسلامي ښارونو او ان دررو کوچنیو ښارګوټو کې او د کلینیکونو په بڼه په عامو محلاتو کې د ډول ډول ناروغیو د درملني لپاره را منځ ته سول. چې په هغو کې ټول ناروغان په وړیا توګه درمل کېددل، او د فارمسي ځانګې، د طبو په کتابونو سمبال کتابتونونه او طبي انستیتوتونه به يې درلودل. چې د طب زده کوونکو به پکښې د درررو سترو اطباوو څخه زده کړه تر لاسه کول.

په ساري ناروغیو له اخته کسانو څخه ګوښه اوسددل:

د صحیح مسلم د کتاب السلام، باب اجتناب المجذوم و نحوه په۲۲۳۱ حدیث کي راغلي دي چې یو مهال د رسول ج سره د لیدلو او بیعت کولو لپاره د ثقیفو د قبیلې یو پلاوی ورغلی وو. په دغه پلاوي کي یو سړی د خوراړه (خوړونکي یا جذام) په ناروغي اخته وو. رسول ج پرې نه ښود چي ورسره وګوري او سړی يې ور واستاوه او ورته ويې ویل: «انا قد بایعناك فارجع» «موږ ستا سره بیعت وکړ او ولاړ سه».

د صحیح البخاري د کتاب الطب، باب الجذام په ۵۷۰۷ حدیث کي د حضرت ابوهریرهس څخه تعلیقاً روایت دی چي رسول ج وفرمایل:

«فِرَّ مِنْ الْمَجْذُومِ كَمَا تفِرُّ مِنْ الْأَسَدِ» «د خوراړه په ناروغي اخته سړي څخه داسي تښته لکه له زمري څخه چي تښتې».

د سنن ابن ماجه او نورو په حسن، صحیح حدیث کي د حضرت ابن عباس څخه روایت دی چي رسول ج وویل: «لَا تُدِيمُوا النَّظَرَ إِلَى الْمَجْذُومِينَ» «په خوراړه ناروغۍ اخته کسانو ته درر مه ګورئ».

څنګه چي حضرت رسول ج پر خپل امت باندي زښت زیات شفقت د رلود، نو يې دوی ته لارښوونه وکړه چي له هغو اسبابو څخه چي د دوی اجسامو او زړونو ته علت او ناروغي پښښوي ډډه وکړي. او په ساري ناروغیو اخته کسانو ته د دغسي ناروغیو ځني اخیستلو له امله او د وقایوي تدابیرو د نیولو په پام کي نیولو سره نږدې نه سي.

دغه راز په هغه حدیث کي چي امام احمد په خپل مسند کي راوړی دی وایي چي رسول ج یوه ښځه وغوښتل. کله چي يې د هغې سره د دخول اراده وکړه د هغې په بغل کي يې سپین ټکی ولید. نو يې ورته وویل: «الحقي باهلك». (ته بررته خپلي کورنۍ ته ولاړه سه).

دا چي ځیني علما دغه احادیث د ځینو نورو احادیثو معارض او مخالف ګڼي باید ووایو چي دې ټکي ته درر ستر علما متوجه سوي دي او په دې هکله يې په ځیرنه سره ثه تعارض نه دی موندلی.

د ساري ناروغیو او د هلاکت د ځایونو څخه د ځان ساتلو او ګوښه اوسددلو په هکله د ر سول ج لخوا نور ورته ارشادات هم سته. د بلل ګې په توګه: په ابوداود کي دي چي یوه صحابي چي فروه بن مسیك

نوم‌ددی رسول ج ته وویل: ای د لوی څښتن استازې! مونږ څه د کرکیلې مځکه لرو چي «ابین» ور ته وایي. خو دا د وبایي ناروغیو ځای دی. نو رسول ج ور ته وویل: «دعهاعنك، فان من القرف التلف» «دغه ځای پرېږده ځکه چي دغه ځای ته نږدې کېدل د هلاکت او مرګ سره مخامخ کېدده دي». (البته د دغه روایت اسناد ځینو ضعیف بللي دي).

دغه راز په بخاري او مسلم کي له حضرت اسامه بن زید څخه روایت دی چي رسول ج وفرمایل:

« إِذَا سَمِعْتُمْ بِالطَّاعُونِ بِأَرْضٍ فَلَا تَدْخُلُوهَا وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا مِنْهَا» «کله چي واورئ چي په یوه مځکه کي طاعون دی نو هغې مځکي ته مه ورځئ. او په کومه مځکه کي چي د طاعون ناروغي ګډه سوې وي او تاسي پکښې اوسېږئ، نو له هغې مځکي مه وزئ».

دا ارشاد له دې امله دی چي که هغه ځای ته څوك ورسي چي د وبا یا طاعون ناروغي پکښې تیته سوې وي ځان به د دې خطرناکي ناروغۍ سره مخامخ کړي. چي دا د شرعي او عقل دواړو مخالف کار دی. لوی څښتن فرمایي:

﴿وَلَا تُلۡقُواْ بِأَيۡدِيكُمۡ إِلَى ٱلتَّهۡلُكَةِ﴾ [البقرة: 195].

«تاسي په خپلو لاسونو خپل ځانونه په هلاکت کي مه اچوئ». او که څوك له دغسي ځایه وزي کېددای سي چي دغه ناروغي له ځان سره نورو ځ ایونو ته ولېږدوي، خپله هم له دې ناروغۍ ونه ژغورل سي او د نورو ډررو خلکو ژوند هم د خطر سره مخامخ کړي. نو ښه داده چي څوك د طاعون له سیمي ونه وزي، بلکي ځان د لوی څښتن رضا او قضا ته وسپاري او دعاوي او دواوي دي کوي. او که په همدغه سیمه کي یوې فراخي ارشو ته ووزي کېددای سي چي هوایي بدله سي او له خطره وژ غورل سي.

څنګه چي دلته پر دې خبرو نور ډرر بحث مونږ له خپلي اصلي موضوع څخه لیري کوي، ځکه نو په دې هکله له نورو تفصیلاتو څخه ډډه کوو. البته که څوك په دې هکله مفصل معلومات غواړي له سترو او جیدو عالمانو څخه دي پوښتني وکړي. یا دي معتبرو کتابونو ته مراجعه وکړ ي.

د ناروغۍ روحاني درملنه او دعاوي:

که چاته څه ناروغي ورپښښه سي تر ټولو دمخه دي په بشپړ یقین او اعتقاد سره قلبي او روحاني درملني ته پناه ورووړي. دا د لوی څښتنأ لخوا انبیاوو صلوٰة الله علیهم اجمعین ته او د هغو لخوا مونږ

مسلمانانو ته داسي را ښوول سوې درملنه ده چي د سترو سترو ډاکټ
رانو او حکيمانو عقلونه، پوهي او تجربې نه په رسيږي.

ناروغ دي ګردسره زړه نه اچوي، بلکي زړه او نفس دي قوي کوي، پر هغه ستر ذات دي توکل کوي او ځان دي پر سپاري چي پيدا او پنا يې دی. ښې چاري دي تر سره کوي، خيراتونه دي ورکوي، د خلکو سره دي ښه وضع کوي، د ويرجنو د ويرونو په ليري کولو کي دي ونډه اخلي، په عاجزي او انکسار سره دي توبه وکاږي او د ذکر او استغفار تر څنګ دي د زړه په حضور، قبلې ته مخامخ، په اوداسه، په داسي حال کي چي لا سونه يې پورته کړي وي هغه دعاوي چي رسول ج د ناروغۍ پرمهال کړ ي دي او داسي نوري دعاوي دي لوی څښتنأ ته د خپلي روغتيا لپاره کوي.

دعا تر ټولو ګټوره دوا ده. دعا د بلاوو دښمنه ده. دعا د بلاوو او ناروغيو دفع او علاج کوي، که بلا او ناروغي نه وي نازله سوې د نازلددو مخه يې نيسي او که نازله سوې وي ياېې له منځه وړي او يايې کموي. دا د مومن ډيره ښه وسله ده. حاکم په خپل صحيح کي له حضرت علي س څخه روايت کوي چي رسول ج وويل: دعا د مومن وسله، د دين ستون او د آسمانو او مځکي رڼا ده. دا چاري ډيرو سترو پوهانو ازمويلي دي او د هغو داسي اغززي يې ليدلي دي چي په حسي او مادي درملو کي يې نه دي ليدلي. دا د لوی څښتن حکمت او قانون دی چي کله زړه رب العالمين او د درد او درملو خالق او د طبيعت مدبر او تصرف کوونکي ته ورسيږي دغسي ناليدلي درمل پر ولګوي.

دا هم جوته سوې ده چي کله روح، نفس او طبيعت پياوړي وي د ناروغۍ په دفع کي يو له بله لاسونه ورکوي او ناروغ د خدای په حکم روغ رمټ سي. البته دا خبري رشتياني او د يقين درلودونکي پوهان مني، خو د جاهلانو، منکرانو او ناولو اروحونو د خاوندانو زړونو ته نه لوريږي. هغوی به هله پوه سي چي د زکندن سلګۍ ورته ودريږي او ورته و ويل سي: ﴿ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ١٩﴾ [ق: 19] «دا هغه شی دی چي ته ځني تښ تېدلې». يعني دا هغه حقيقت دی چي د هغه له منلو څخه تا ډډه کول.

هو! موږ ته زموږ دين د دغسي روحاني علاج تر څنګ د حسي او جسماني درملني لارښوونه هم کړې ده. په دې هکله موږ څه وړاندي څر ګندوني وکړې. د دې چارو تر څنګ بايد د معالجې دارو درملو او نورو ټ ولو تدابير هم په کار واچول سي. دا هم د اسلام لارښوونه ده. خو دا يقين مو وي چي درمل د ناروغۍ د رغېدو لپاره يو سبب باله سي له آره خو شفا د لوی څښتن لخوا ده. البته که څوك درمل شفا بالذات وګڼي پر هغه باندي د شرك ب‍ررره ده.

ناروغ دي پخپله هم ځانته په زاريو او په ډېره عاجزي د شفا دعا کوي. ځکه چې د ناروغۍ په حالت کې دعا قبلیږي. د هغه خپلوان او پوښتني کوونکي دي هم هغه ته د شفا دعاوي کوي. خو ګورئ چې د ناروغۍ پر مهال د شرعي او ادب حدود په پام کې ونيسئ او د شکايت په ډول دعا و نه کړئ. بيا چې لوی څښتن څه کوي په هغو رضا واجب ده. البته د دعا د قبلېدو لپاره تلوار د دعا د نه قبلېدو له آفاتو څخه باله سي.په بخاري شريف کې د رسول ج حديث دي چې: «يُسْتَجابُ لاحَدِكُمْ مَالَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ: دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَب لِي» (کتاب الدعوات باب يستجاب للعبد مالم يعجل، ۶۳۴۰ حديث). يعني که تلوار ونه کړئ ستاسي دعاوي قبليږي، خو تاسي واياست: دعا مي وکړه خو قبوله نه سوه.

په صحيحو احاديثو کې راغلي دي چې رسول ج هم د روغتيا پر مهال ، کله چې به بيدېدی او هم د ناروغۍ پر مهال د ﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ١﴾، ﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ ١﴾ او ﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١﴾ سورې ويلې. او نوري دعاوي يې هم کړي دي.

د يادوني وړ ده چې کتابونو د دعاوو د قبلېدو لپاره دغه شپږ وختونه ډېر ښه وختونه بللي دي: (۱) د شپې وروستۍ درېيمه برخه. (۲) د اذان پر مهال. (۳) د اذان او اقامت په منځ کې. (۴) تر فرضو لمون ځونو وروسته. (۵) د جمعې په ورځ کله چې امام منبر ته پورته سي بيا د لمانځه تر پای ته رسېدو پوري. (۶) د جمعې د ورځې د مازديګر تر لمان ځه وروسته د مازديګر تر وروستيو شېبو پوري.

دعاوي بايد د لوی څښتنأ په حمد او ثنا او پر رسول الله ج په درودونو او سلامونو، په توبه او استغفار، پيل سي او د هغه ستر ذات په نومونو او صفاتو په توسل سره تر سره او بيا په حمد او صلاة پای ته ورسيږي. د دعا د قبلېدو لپاره څه خيرات هم ورکړئ. ان شاء الله دغسي دعاوي به هيڅ رد نه سي. په ترره چې بيا د هغو دعاوو سره سمې وي کومې چې رسول ج يې په هکله سپارښتني کړي دي. ځکه چې کډدای سي هغه يا د قبلېدو وړ وي او يا اسم اعظم پکښې وي.

خو د دعاوو د قبلېدو لپاره يوه خبره ډېره مهمه ده او هغه داده چې له ډول ډول معصيتونو او ګناهونو، سرکښيو، حرامو، ظلمونو، فسق او فساد، خيانتونو او بدو او ناوړو کارونو څخه مو په خوله نه بلکي د زړه له کومي سمه، صحيح او په اخلاص توبه کښلې وي او د دې ناوړو کړ نو سره سره بايدپه نورو دلايلو او وسايلو لکه د خدای په عفو، ځينو نفلي روژو، عبادتونو او ذ کرونو، علم او پوهي، مازي په خوله توبه او داسي نورو ځانونه ترر نه باسو. له يوه ستر عالم څخه يو چا پوښتنه وکړه چې آيا زه تسبيح ووايم که استغفار؟ هغه ورته وويل: خيرن کالي تر عطرو صابون ته ډېره اړتيا لري.

که څه ناروغي درپښښه سي په غذا يې درملنه وکړئ:

څنګه چي غذايي مواد (نباتي بوټي، ميو، سابه، او نور ډول ډول خواړه) هر څوك مونډلای سي او په هغو درملنه هم آسانه، هم ارزانه او هم بې ضرره ده نو د طبيبانو پر دې اتفاق دی چي تر څو په خوړو د درملني امکان وي نور درمل مه خورئ. او تر څو چي په بسيطو او ساده درملو علاج شونی وي مرکب (له څو توکو جوړ درمل) هم مه استعمالوئ. د خوړو پېژندونکو طبيبانو لارښووني د ناروغۍ د مخنيوي لپاره وي، يعني نه پرېږدي چي مکروب د ناروغ په د ننه وجود کي نفوذ وکړي. په داسي حال کي چي نور ډېر درمل د درد او ناروغۍ د له منځه وړلو لپاره وي او دغسي درمل ډېر لږ د ناروغۍ د مخنيوي لپاره ورکول کېږي. بل دا چي زياتره درمل مخدر او مسکن وي چي کېدای سي د ناروغ اعصابو او زړه ته مضر تمام سي. مهمه لا داده چي که چيري ډاکټر د ناروغۍ په تشخيص کي اشتباه وکړي ښايي ناروغ لا ناروغ کړي او يايې ان د مړ يني تر پولي ورسوي. خو که د خوړو درملګر دغسي اشتباه وکړي که ناروغ ښه نه سي تر پخوا خو به يې حال نه بتريږي.پوه طبيب هغه دی چي تر څو په آسانه شی علاج کېدونکی وي مشکل کار يا قوي درمل توصيه نه کړي. بايد درملنه په ضعيفو درملو پيل سي بيا که ناروغي ښه نه سي قوي درمل توصيه سي. اما که د ناروغ حالت بل ډول وي اوسمدلا سه د قوي درملو ايجاب کوي په هغه صورت کي دي طبيب څنګه چي لا زمه وي هغسي وکړي.

تر څو کېدای سي په طبيعي او نباتي بوټو او درملو درملنه وکړئ:

انسانانو په زرګونو کلونو د نباتي بوټو او ميوو د درمليزو خواصو په هکله علم تر لاسه کړی دی او د هغو خواص يې د درملو په توګه د انسانانو پر جسم ازمويلي دي او پوه‌دلي دي چي ډول ډول دردونه او ناروغۍ درملوي. له دې امله له ډېرو پخوا زمانو څخه خلکو خپلي ډول ډ ول ناروغۍ په طبيعي او نباتي درملو درملولې او لوی څښتنأ به د هغو په سبب شفا ورکول. په ټرره دغه طب د اسلامي طبابت يوه ستره برخه ګرځېدلې وه. خو له کله څخه چي لوديزيانو د مسلمانانو سره تر تودو صليبي جګړو وروسته د مرئي او نامرئي او علمي صليبي جنګ لار خپله کړه او زموږ ډول ډول علوم يې له موږ څخه زده کړل او بيا يې خپلي تجربې پر ورزياتي کړې او خپل نوم يې پر کښښود او ډول ډول نوي کېمياوي درمل او لابراتوارونه او داسي نور يې راو ايستل، په طبيعي درملو علاج تر ډېري اندازې لږ سو. په داسي حال کي چي کېم مياوي درمل لکه څنګه چي پخپله د هغو جوړوونکي هم وايي جانبي عواقب او عوارض لري. يعني که يوه ناروغي ښه کوي، بله ناروغي په

بدن کي زیږوي. خو طبي بوټي او طبیعي درمل دغه ځانګړني نه لري. له دې امله په دې وروستیو وختونو کي له ګیاهي بوټو څخه د ګټي اخیستني ارزښت او اهمیت برږته څرګند سو. د نړۍ په ډېرو برخو کي د طب پوهانو افکار د ګیاهي درملني او پخوانیو درملو معجزو ته متوجه سوي دي او اوس برږته طبابت ګیاهي درملني ته سوقوي. اوس په امریکا، اروپا، هندوستان او د نړۍ په ډېرو نورو برخو کي د حکومتونو روغتیایي ادارو د ګیاهي طبابت ارزښت منلی او په دې لټ ه کي دي چي د کېمیاوي درملو مصرف هر څه زیات را لږ او منسوخ کړ ي. په دغو هیوادونو کي د درملو جوړولو په ځانګو کي د ګیاهي درملو طبیبان او کار پوهان هم د کېمیاوي درملو د پوهانو تر څنګ په کار بوخت دي او د درملو په جوړولو کي د هغو له پوهي او مشورو څخه ګټه ترلاسه کوي.

هیله ده زمونږ اړوند حکومتي چارواکي هم وه‌څيږي چي د هیواد د اس لامي طبابت دغي ځانګړي ته ارزښت ورکړي او که چیري د درملو جوړ ولو کار ته اقدام کوي دغي برخي ته هم بشپړه توجه وکړي.

البته زما موخه د کېمیاوي درملو د ارزښت نفي نه ده. بلکي که د کېم میاوي او ګیاهي درملو په منځ کي د منطقي ارتباط د ایجاد لپاره وڅې وسي او د ناروغیو سره په مبارزه کي له هر ډول درملو څخه چي د بشري علم او پوهي محصول باله سي ګټه واخیستل سي دا به ډېره ښه خبره وي.

د کېمیاوي او طبیعي درملو په هکله د ډاکټرانو نظریې:

د «راز سلامتي وطول عمر» چي د اسماعیل اژدري په نامه یوه ایراني طبیب لیکلی دی په لومړیو مخونو کي د لودديځ د کېمیاوي طبابت او د اسلامي طبیعي طبابت د پرتلني په هکله د پوهو ډاکټرانو او طبیبانو نظریې لیکل سوي دي څنګه چي د دې موضوع په روښانتیا کي ګټوري دي نو له هغو څخه مو لاندي څو کرښي را واخیستلې:

که وواېو چي لودديز طبابت ناروغ ته ډېر خطرونه لري مبالغه به مو نه وي کړې. ډېرو لویو ډاکټرانو پخوا خپل ناروغان په کېمیاوي درملو درملول خو اوس چي د دغو درملو په ضررونو پوه سول خپل ناروغان په طبیعي درملو درملوي.

ډاکټر سر ویلیام نومی په دې عقیده دی چي: «په اوسني طبابت کي تقریباً ټول قوي زهر استعمالیږي. دغه سموم د بدن په ځینو برخو کي یو ځای کیږي، په کراره کراره د بدن انساج تخریشوي او له منځه يې و ړي او د انسان عمر را کموي».

اوسنی طبابت ځیني ناروغۍ معالجه کوي خو په عین درملنه کي ځ یني نوري ناروغۍ هم رامنځته کوي.
که یو څوك په یوه نسبتاً مهمه ناروغۍ اخته سو او په اوسنیو ړکم میاوي درملو درمل سو بیا محاله ده چي د ښې ورځي مخ ووینې. بیا به يې ټول عمر د درملو او ډاکټرانو سره سروکار وي.
رشتیا هم ډېرر ناروغان له اوسنۍ ړکمیاوي درملني څخه ستړي سوي او خواتوري سوي دي خو له بده مرغه چي بله چاره هم نه ویني.

د ړکمیاوي درملو د ناسمو کارولو په هکله څرګندوني:

د «صحت بخش عادات» په نامه یو ګټور او معیاري کتاب چي لیکونکی يې زبیر وحید نومیږي او د پاکستان یوې معتبري او د معیاري کتابونو خپروونکي اداري«اردو سائنس بورډ، لاهور» خپور کړی دی، د درملو تر سر لیك لاندي د ړکمیاوي درملو په هکله ډېرر ګټور مطالب لري، له دې امله مو د لوستونکو د زیاتو معلوماتو لپاره دغه مطالب دلته وژباړ ل او ځای ځای مو څه اړیني زیاتوني هم پر وکړې:
د انساني ژوند د پر مختیا سره سم د درملو استعما ل ورځ تر بلي زیاتیږي او پر انساني لکړو وړو کنټرول ټینګوي. له زړړددو څخه تر مړیني پوري زموږ ژوند د ړکمیاوي کنټرول تابع سوی دی. د درملو له ډېررو اعلانولو او تشهیر څخه موخه داده چي د هغه په هکله زموږ یقین پوخ او ټینګ کړي. که زموږ کولمې د پروګرام سره سم کار نه کوي نو موږ سمدستي ملین (قبض ماتوونکي) درمل اخلو او خورو يې. که سهار د را ويښدو پر مهال زموږ پزه بنده وي یا د نزلې څخه ناسم کیفیت احساس کړو نو موږ انټي بیوټیك درمل استعمالوو. یا که غرمه د تلو پر مهال ناڅاپه زموږ پر ملادرد سي، نو موږ له هغه څخه د ژغورني لپاره په هغو اوبو چي رائي (اوري د شړشمو د دانې غوندي یو ډول نرۍ دان ې چي په عربي کي خردل ورته وايي، د اچارو په جوړولو کي هم په کاريږي، طبیبان يې پژژني). په ګډ وي د لمبددو پر ځای د عضلاتو مسکن درمل استعمالوو. په برتانیه غوندي پر مختللي هیواد کي هم خلك ډېرر درمل خوري. زموږ په هیواد کي هم خلك د کوچنیو کوچنیو ناروغیو د درملني لپاره فوراً درمل استعمالوي چي دا بخخي ناسم کار دی. د یوې دقیقي احصائیې له مخي په برتانیه کي هره ورځ نژدې نیم لوی وګړي او تقریباً هر دریيم کوچنی درمل استعمالوي. په پاکستان غوندي پر مختیایي هیواد کي هم اوس څنګه چي ښوونه او روزنه کرار کرار لوړه ځي خلك له تعویذونو او ټوټکو څخه مخ اړوي او ایلوپیتهك) د ړکم میاوي یا انګرززي درملني (Allopathic) درمل استعمالوي. نن سبا درمل داسي لازم ګڼل سوي دي لکه زموږ خواړه. په امریکا غوندي پر

مخ تللي هيواد کي خلك د دردونو د کمولو، د خوښيو لټولو، اشتها خلا صولو، سټړ يا ليري کولو او خوب ورتللو لپاره د مليونونو ډالرو په بيه درمل کاروي. دا سمه ده چي درمل په رشتيا سره تکليف کموي او موږ ته آرام خوب راولي، خو په دغو درملو روږددده هم ښه او سمه خبره نه ده. ځيني نارينه د خپل نارينه توب ځواك د لوړ بوولو لپاره د سټروئيډ (Steroid) په نامه درمل کاروي. بوډۍ ښځي د مياشتنيو وقفو مصنوعي هامونونه زياتوي. د کوچنيانو د آرامولو لپاره مسکن درمل ورکوي. ځيني ښځي تر ډرر مهاله د خپلي ځوانۍ د ساتلو لپاره اسټروجن (Estrogen) درمل کاروي. (په دوی کي په طبيعي ډول د حيض بندول په عمر کي زيات والی راولي).

سره د دې چي نړۍ د ډېري له دورې څخه بخخي ډرره ليري سوې ده. خو اوس هم خلك له ذهني پلوه پر کوډو او ټوټکو د زرګونو کلونو وړاندي غوندي يقين لري. اوس نړۍ د ګوليو له استعمال څخه د هماغو مافوق الفطرت ګټو د تر لاسه کولو په لټه کي ده.

ځيني درمل د ژوندانه د ساتلو لپاره مهم دي. خو له بده مرغه نن په بازارونو کي زياتره ناړين او نامناسبه درمل پلور ته وړاندي کيږي. د کينساس د پوهنتون د Chemistry Pharmaceutical ماهر پروفيسر ويناده چي اوسمهال (۹۰) فيصده نا اړين درمل جوړيږي. دغسي درمل ګټه لږ رسوي خو تاوانونه يې زښت زيات دي. د فرانسې د نوبل د جايزې ګټونکي اينډريولوف (Lwoff Andrew) اټکل دی چي په فرانسه کي (۳۰) فيصده ناروغۍ د درملو له ناسم يا بې ځايه استعمال څخه پيدا کيږي.

اوس چي پر روغتيايي موضوعاتو کوم نصابي کتابونه ليکل کيږي ټول د نوو درملو څخه د پيدا کېدونکو ناروغيو په اړه دي. د ترړو کلونو د استعمالدونکو درملو په نسبت د اوسمهال درمل ډرر اغززمن دي. دا که څه هم ناروغ ته ژر ځواك بخښي او سمدستي يې تکليف ورآراموي خو همدغسي يې ناروغه کوي هم.

د برتانيې د Drug Safety د ادارې د مشر وينا ده چي په نړۍ کي داسي درمل نسته چي له ضمني اغززو (جانبي عوارضو) څخه دي په بشپړه توګه پاك وبلل سي. ډرر درمل د ژوندانه فعاليتونه ښه کوي او يا يې د خرابۍ مخه نيسي. له دې صلاحيته پرته درمل بې ګټې باله سي. خو د دې وو سره سره ضمني عوارض هم را منځته کوي. خلك عموماً د ډررو معمولي او ساده ناروغيو د درملني لپاره درمل استعمالوي. زيات خلك د درملو په بې ځايه استعمال خپل د هضم نظام په لوی لاس ورانوي. د خوړو د نه هضمددو له برري د خپلو خوړو په عادتونو کي په قصده بدلون راولي او د بخخي ډررو زياتو شفا راوړونکو غذاوو د خوړ

لو کوښښ کوي. ځيني بيا په خپلو خوړو کي کمښت راولي. د ګېډې د ترشۍ او تززابو ضد ډېرو شيانو (Antacid) له خوړلو څخه ښايي خواړه هضم سي، خو د هاضمې د خرابۍ اصلي سبب نه سي ليري کېدد لای. پر دې سربېره د انټي اسيډ مادو له ډېر استعمال څخه په ګېډه کي هايډرو کلوريك اسيډ ډېر افرازيږي. د دې مطلب دادی چي د لومړ يو انټي اسيډ مادو د عکس العمل څخه د ژغورني لپاره ډېرو انټي اسيډ مادو ته اړتيا رامنځته کيږي چي په دې سطح د دغو مادو له استعمال څخه کېدای سي د وينو کېمياوي ترکيب خراب سي.

دغه راز کوم کسان چي له قبض څخه شکايت کوي هغو ته ښايي داسي خواړه وخوري چي د ګېډې فضله مواد يې ډېر کړي، لکه ترکارۍ، شنه سابه او داسي نور.پر دې سربېره بندګوبی (کرم) ګازري او د حلوا کدو هم قبض نه لري. د قبض ماتولو دوهمه لار د ملينو (قبض ماتوونکو) درملو استعمال دی. خوپه دې کي شك نسته چي په لومړۍ طريقه، يعني په سبو د قبض علاج غوره دی. دا د کولمو د نظام د ښه کولو لار ده او نور ټول کوښښونه مصنوعي دي، کوم چي له په کار اچولو څخه يې زموږ کولمې د درملو سره عادي کيږي. او بله دا خبره هم ده چي قبض ماتوونکي درمل نور نقصانونه هم رامنځته کوي. (ټول قبض ماتوونکي او د نس ناستي راوړونکي درمل د ګېډې د کار طبيعي طريقه خرابوي او پرله پسې استعمال يې د کولمو تاو هم رامنځته کوي. دغه راز قبض ماتوونکي درمل د مثال په ډول د پيرافينو محلول په غوړزګيو کي د حل ددونکو ويټامينونو په انجذاب کي خنډ اچوي او د ځينو ملينو درملو څخه د ناروغ د جسم اوبه تر دې کچي خارجيږي چي ناروغ بېخي ډېر کمزوری کړي).

جسم د خپلو اړتياوو په پام کي نيولو سره خپل ټول افعال په خپله سرته رسوي. نو ښه داده چي زموږ جسم د خپل کار د ښه نظام لپاره ټ ولي اړيني ضروري مادې په خپله پيدا کړي. که نه د نس ناستي يا قبض په صورت کي استعمالددونکي درمل د کولمو په طبيعي کار کي ګډوډي رامنځته کوي. د ډېرو معمولي ناروغيو لپاره ويل سوی مهم علاج د ساينسي درمليزو اصولو سره سم نه وي. خو لکه چي څرګنده ده بيا هم څه نا څه په کار لوېږي. البته دغسي علاج روغتيا ته ډېر مضر دی. ځکه چي د دغسي درملو حمله د ناروغۍ پر ضد نه، بلکي د هغو نخښو او علا مو پر خلاف وي چي د دغي ناروغۍ له امله څرګندي سوي وي. دغه علا مات زياتره د جسم د جوړښت په خلاف د ناروغۍ د مرستندوی په توګ ه کار ورکوي.

د اميندوارۍ پر مهال هم د درملو استعمال ضررناکه دی. له څېړنو څ خه جوته سوې ده چي د حامله ګۍ په وخت کي د درملو بې ځايه او

بې مشورې استعمال ډېر ناوړه حالات رامنځته کوي. د حامله ګۍ په لومړیو ورځو کي د خوب راوړونکي درمل لبریم (Librium) له استعمال څخه په زیږیدونکي ماشوم کي د مورزاده ناروغتیا امکانات زیات وي. دغه راز په یوه بله څېړنه کي د دغسي یوې بلي اندېښنې یادونه هم سوې ده. د څېړونکو په وینا کددای سي د آسپرین له استعمال څخه هم په ماشوم کي مورزاده ناروغي مونده سي. د دغو څېړنو له مخي د حامله توب له پیله په ۲۸ ورځو کي د دغسي یوې دوا له خوړلو څخه کددای سي په ماشوم کي مورزاده نقایص مثلاً د زړه عارضه او د جسماني غړ و د بدي وضعي غوندي خرابۍ پیدا سي. دغه راز که دغسي ښځې زیات پنسلین استعمال کړي هم کددای سي د دوی او د دوی د ماشوم د مزاج پر وضع ناوړي اغززي وښندي.

زموږ یوشمېر خلك د پنسلینو په هکله په دې اند دي چي دا د هري ناروغۍ درمل دي او له درملتونونو او د درې ګزي د غاړي درمل پلورونکو څخه یې د ډاکټر بې مشورې او بې نسخې رانیسي او خوري یې. درسته ده چي پنسلین ډېر ښه انټي بیوټیك باله سي خو دا د هري ناروغۍ څه چي د ځینو مکروبونو په هکله لا څه اغززه نه ښندي. نو د هغو پر خپل سر خوړل کددای سي ستر خطر ولري. ځیني ناروغان د پنسلین سره حساسیت لري. وایي چي په امریکا کي په یوه کال کي په (۹۶) مورده کي ناروغان د پنسلینو د تزریق له امله مړه سول. په یوه بله څېړنه کي څرګنده سوې ده چي په ۱۹۵۷ کال په امریکا کي د پنسلین په وسیله د ناسمي درملني له امله (۱۰۵۰۰) تنو خپل خوږ ژوند له لاسه ورکړ. تر دوهمي نړیوالي جګړې وروسته چي پنسلین نوي کشف سول د هغو په هکله یو عجیب شورماشور رامنځته سو او ټولو فکر کاوه چي کد دای سي په دغه معجزه لرونکي درمل د ډېرو مکروبونو نوغۍ وایستل سي. خو اوس چي ډېر کلونه تېر سوي دي دې درمل انسان ته ډېره لږ ګټه ورسول. اوس جوته سوې ده چي د پنسلینو استعمال انسان ضعیفه کوي، عمر یې کموي، د بدن ویټامینونه یې سوځي او د بدن ګټوري باکټریاوي، په تېره هغه باکتریاوي چي په ګېډه کي ژوند کوي او ویټامین B تولیدوي له منځه وړي.

په امریکا کي د ورځي ۲۵ ټنه آسپرین کارېږي چي په دې حساب هر نارینه، ښځې او کوچني ته دوې نیمي ګولۍ رسیږي. زموږ ډېر خلك هم له درد څخه د خلاصون لپاره آسپرین استعمالوي. د بلګې په توګ ه که د هغو پر غاښ درد وو، د دې پر ځای چي د غاښو د درملګر سره ا ړیکي ونیسي د آسپرین د ګولیو خوړلو ته ترجیح ورکوي.که پر چوکۍ له ناسم کښېنستلو یا د یو بل ډول ساده پاړسوب څخه درد ورپېښ سو هم د درد ضد ګولۍ خوري. په داسي حال کي چي په دغو ټولو

صورتونو کي ډاکټر ته تلل اړين دي. دردونه د يوې ناروغۍ نخښې ځر ګندوي چي بايد پام ورته وسي. مسکن درمل د هغو علاج نه بلل کيږي. له دغسي درملو خوړلو څخه سمدستي درد آراميږي، خو د ناروغۍ لا ملونه نه ليري کوي. کله کله د ناروغ حالت دونه خراب وي چي د سمدستي توجه اړتيا ورته ليدل کيږي او کله بيا يو معمولي تکليف په ډرره لږ پاملرنه ليري کيږي.

له پورته خبرو څخه اټکل کېدای سي چي ټول درمل خطرناکه دي. تر څو چي د هغو په هکله بشپړه څېړنه نه وي سوې د درملو ډرر استعمال تر ګټي ډرر تاواني دی. خو په راډيو ګانو، ټلوزيونونو او اخبارونو کي خپرددونکي اعلانونه زياتره دغسي درمل داسي ښيي چي ګواکي دا د چاکلېټو غوندي بې ضرره دي او هيڅ کومي ضمني بدي اغېزي نه لري. مثلا ً کوډين Codeine يا Methylmorphine (د ترياکو جوهر چي د درد د آراموونکي په توګه استعماليږي). قبضيتي دي. فيناسيټين (Phenacetin) پښتورګو ته تاواني دي. دپريسټ امول (Paracetamol) زيات استعمال د اينې د خرابۍ لامل کيږي. د آسپرين د لږو خوړلو څخه هم کېدای سي له ګډډي او کولمو څخهويني راوتل پيل سي. د برتانيې د يوه ډاکټر په وينا د دغه ځای په آسپرينو د يوه مليون روږدو کسانو له ګډډو څخه ويني بهيږي.

د سټړيا، خواشينۍ، خلق تنګۍ يا د ډرري غم غوسې د ليري کونکو درملو بې ځايه استعمال هم تاواني دی. البته دا هم جوته ده چي د وخت په تېررددو سره د دغو درملو د خوړلو په کچه کي زياتوب ته اړتيا رامنځته کيږي چي په پايله کي يې موږ عادي کيږو او د هغو له خوړلو پرته زموږ وضعيت نه سميږي. پرېشاني، درد او سټړيا زموږ لپاره تنبيهي علايم دي، هغه بايد په درملو ليري نه سي، بلکي په دغسي صورتونو کي بايد د خپل ځان لپاره د سمو او موافقو حالاتو د رامنځته کولو او زموږ په ورځنيو چارو کي د بدلون راوستلو په لټه کي سو او يا د ډرر درد په صورت کي د معالج ډاکټر سره اړيکي ټينګي کړو.

انساني ژوند له لوړو ژورو ډک دی، کله خوښي، کله غم او کله هم تنهايي پر موږ را چاپېرره سي. که دا بدلونونه نه وي نو انسان خو مازي د يوه ماشين يوه پرزه جوړيږي. او که موږ خپل حالت په درملو کنټرول کړو نو زموږ ژوند ماشيني غوندي کيږي چي دا د انسان او ماشين په منځ کي د توپير له منځه تلو خبره ده.

درمل بايد د ډاکټر په مشوره او بشپړ وخوړل سي:

لنډه دا چي درمل ګټور هم دي او تاواني هم، نو بايد د روغتيايي اصولو سره سم او د پوهو ډاکټرانو په مشوره استعمال سي. په دې باب

له ډېر پخوا څخه زموږ ديني عالمانو لاپه خپلو کتابونو کي توصيې کړي دي چي هيڅ در مل، په تېره هغه درمل چي په طبي کتابونو کي يې په هکله څرګندوني سوي وي د پوه ډاکټر او طبيب له مشورې پرته ونه خوړل سي. په دې هکله ستاسي پام د بېلګې په توګه د امام ابن حجر الهيتمي د الفتاوى الحديثية د (۴۴) مخ دې عبارت ته را اړوم: «ولا ينبغي لا حد ان يستعمله الا بعد مشاورة طبيب حاذق وكذا سائر ما يرىٰ في كتب الطب، ينبغي لمن يراه ان لا يقدم على استعماله الا بعد مشاورة الطبيب».

ژباړه: درمل بايد د پوه ډاکټر په مشوره وخوړل سي. دغه راز هغه درمل چي په طبي کتابونو کي يې په اړه څرګندوني سوي هم بايد د کتاب د مطالعې له مخي د ډاکټر بې مشورې ونه خوړل سي.

دلته يوه بله خبره هم د يادولو وړ ده او هغه دا چي د روغتيا نړيوالي ادارې څه مهال دمخه خبروركړې دى چي د ستوني د خرابۍ يا غوړونو د انفکشن (Infection)؛ ټپ، ګزك، عفونت (غوندي تکاليف چي به د ان ټي بيټيك په ذريعه په آساني سره ښه کېدل، ژر به د هغو درملنه ستونزمنه سي، يعني د دغو ناروغيو مکروبونه به په ځينو هيوادونو کي د ملاريا او نري رنځ غوندي د انټي بيټيکو په خلاف مزاحمت ايجاد کړي.

د دغي ادارې په يوه رپوټ کي ويل سوي دي چي پنسلين يانور انټي بيټيك درمل چي پخوا يې ساده انفکشن په آساني سره ليري کاوه، له د ې وروسته به بې اغززي سي.

البته دغي ادارې د دې ستونزي پېره د درملو پر ناسم استعمال اچولې ده او ويلي يې دي څنګه چي د دغسي درملو کم يا ناسم خوراك توصيه سي نو په بدن کي مکروبونه نه وژ ل کيږي او د درملو په وړاندي مزاحمت ايجادوي، تردې چي دغه درمل چي د ژوندانه د ژغورني وړتيا لري په ځينو ناروغانو کي ب‌خ‌خي د يوه چاکل‌ټ حيثيت غوره کوي. د دې ستونزي بل لامل يې دا بللى دى چي ځيني ناروغان چي څه انټي بيټيك وخوري او لږ څه ښه سي نور درمل خوړل پرېږدي. څنګه چي د درملو خوړلوکورس بشپړ نه سي نو په جسم کي چي کوم جراثيم پاته سي هغه د دغو درملو پر ضد مقاومت پيدا کړي.

په امريکا کي بيا دغه ستونزه برعکس د درملو له ډېر استعمال څخه رامنځته سوې ده. هلته څېړنو جوته کړې ده چي يوشمېر ناروغانو ته په نا اړينه توګه انټي بيټيك ورکول کيږي چي په پايله کي په دغسي ناروغانو کي داسي باکټرياوي وده کوي چي د دغو انټي بيټيکو پر ضد زياتي ځواکمني وي. له دې امله د کاله په زرګونو وګړي د درملو د نه اغززي له امله ناروغه يا مړه کيږي.

د سهيل ختيزي آسيا په بل‌لو بل‌لو سيمو کي د پنسلينو پر ضد مزاحمت دونه زيات سوی دی چي لس کاله دمخه د ټايفايډ (Typhoid)؛ لويي تبي علاج په درو ارزانو دواوو کېدی خو اوس دغه درمل په عامه توګه بې اغززي سوي دي.

له بده مرغه زموږ ځيني هيواد وال رشتيا هم چي لږ درمل وخوري او ځان لږ څه روغ احساس کړي نو نور درمل نه خوري. له دې امله ناروغانو ته په کار ده چي په دغسي او نورو ټولو مواردو کي د ډاکټر لخوا توصيه سوې دوا په بشپړه توګه وخوري.

په هغو درملو چي الکحل او داسي نور ګډ وي درملنه څنګه ده؟

لکه چي پوهيږو په ډېرو درملو يا شربتو او نورو، ان په ځينو ګوليو د «الکحل» (Alcohol) په نامه ماده ګډه وي. محمد زکرياى رازي لومړی سړی وو چي د شرابو له تقطير څخه يې دغه ماده په لاس راوړل او هغه يې الکحل وبلل. الکحل له آره عربي لفظ دی چي په عامه توګه شرابو ته کارول کيږي. وايي پلانی سړی الکحليست دی. يعني شرابي دی. په عامو لغتنامو کي يې هم الکحل شراب بللي دي. په ځينو ډ کشينريو کي يې الکحل د شرابو روح او جوهر بللي دي. په المنجد کي ليکلي: «الکحل الاتيليك (Ethylic) يا الايتانول (Ethanol) کوم چي عام خلك يې السبيرتو (Spirituous) بولي، بې رنګه مايع دي چي خوږه لوړی بوی او تېزز او سوځونکی خوند لري. د ځينو خوږو، دانو، پټاټو، لرګيو او نورو له تخمير څخه استخراجيږي او په کمياوي توګه هم جوړيږي. دا په جوهري (له ځينو ميوو، دانو، او نباتاتو څخه خُلاصه سوو) مشروباتو کي راځي او د پاکوونکي او عطرونو او کريمونو د ويلي کوونکي مادې په توګه استعماليږي». په فرهنګ عميد کي ليکي: «الکل (Alcool) فرانسوي لفظ دی چي له عربي څخه ماخوذ دی. د تند او سوځ ونکي خوند درلودونکی مايع دی او پر دوه ډوله دي: يو اتيليك الکل چي په ټولو خمري چيښاکونو، شرابو، عرقو او د هغو په امثالو کي موجود دي او د انګورو يا کشمشو له شرابو څخه اخيستل کيږي. او بې رنګه مايع دي چي مطبوع بوی او تند خوند لري. په هوا کي د آبي کم رنګي لمبې په کولو سره سوځي. او زياتره د الکلي مشروباتو په توګه مصرفي ږي.په داروخانو کي هم کارول کيږي. بل ډول يې ميتاليك الکل دي چي د لرګي له تقطير څخه په لاس راځي او هغه ته د لرګي عرق يا د لرګي الکل يا صنعتي الکل هم وايي. د چيښلو وړ نه دي او په صنعت او طبابت کي په کاريږي».

د «ملټ۔ی نیشنل کمپنیون کی اسلام دشمنی» کتاب په (۱۱۱) مخ کي ليکي: شراب عموماً په خپلو معروفو نومونو په شيانو کي نه ګډوي خو د شرابو مؤثر جز «الکحل» (Alcohol) زياتره په انګريزي درملو ياشربتو او نورو هم ګډوي. د طبي نقطهٔ نظره «الکحل» هغه ماده ده چي په شرابو کي اثر ښندي. په کومو شرابو کي چي د «الکحلو» مقدار هرڅونه زيات وي هغونه تېزز وي. او هر څونه چي الکحل په شرابو کي لږوي هغو نه کمزوري وي.

ښه نو که په درملو کي ګډ الکحل يا په نورو مواردو کي د الکحلو په نامه استعمالددونکي مواد شراب وي، نو د دغسي درملو د خوړلو حکم له شرعي نظره څنګه دی؟

مولانا خالد سيف الله رحماني د «جديد فقهي مسائل» په (۲۰۱) مخ کي د «په الکحلو کي د ګډو درملو استعمال» تر سر ليك لاندي ليکي:

«دا منلی حقيقت دی چي الکحل شراب او يو نشه راوړونکی شی دی او له دې امله حرام دی. شراب چيښل غټه ګناه ده او د سخت عذاب باعث ګرځي. نو د مازي خوند يا د ښکلا د زياتوالي يا د قوت لپاره د هغو مشروباتو استعمال چي الکحل په ګډ وي درست نه دی. البته د درملو او علاج په هکله څنګه چي دا يو ډول ضرورت او مجبوريت دی د فقهاوو د دې عام اصل سره سم چي «ضرورت ناجايزه شيان هم روا کوي» د هغو درملو استعمال به چي الکحل په ګډ وي درست وي. د فقهي په کتابونو کي په دې لړ کي ځيني صراحتونه موجود دي: شرب البنج للتداوي لاباس به (خلاصة الفتاوٰی ۴/ ۲۰۴مخ). يعني د درملني لپاره د بن ګوپه څکولو کي کوم حرج نسته.

هل يجوز شرب القليل من الخمر للتداوي إذا لم يجد شيئاً يقوم مقامه؟ فيه وجهان (فتاوٰی عالمګيري۴/ ۱۱۲). يعني کله چي د شرابو کوم معادل پيدا نه سي، نو د هغو لږ چيښل د درملني لپاره جواز لري؟ په دې کي د فقهاوو دوې رايي دي ځينو جايز او ځينو ناجايز بللي دي.

البته که د دغسي درملو کوم بل معادل درمل موجود وي نو له هغو څخه پرهزز په کار دی. شراب يوازي حرام نه، بلکي ناپاك هم دي. او د ناپاکو شيانو نه يوازي د ننني استعمال، خوړل، چيښل او نور ناجايزه دي، بلکي د هغو خارجي استعمال، يعني پر بدن وهل او نور هم جايز نه دي. له دې څخه د سپرټ او ټينکچرو او نورو حکم هم معلوميږي چي بلله اړتيا د هغو لګول هم درست نه دي. ځکه چي په هغو کي هم شراب ګډ دي. البته د علاج په توګه دضرورت له مخي به د هغو لګول هم درست وي».

داسي ښکاري چي په حرامو او ناپاکو شيانو باندي د درملني په هکله ځينو فقهاوو اجازه ورکړ،، خو په کمزورو دلايلو اوپه ډرر احتياط او د ځ

ینو شرطونو او قیدونو سره. په دې هکله د درالمختار دې عبارت ته پام وکړئ:

اختلف في التداوي بالمحرم وظاهر المذهب المنع كما في رضاع البحر. لكن نقل المصنف ثمة وهنا عن الحاوي وقيل يرخص إذا علم فيه الشفاء ولم يعلم دواء آخر كما رخص للعطشان وعليه الفتوى (د رد المحتار د ۱/ ۱۹۴مخ هامش).

ژباړه: په حرامو د درملنې په هکله يې اختلاف کړی دی. او ظاهره مذهب يې د منعې پلوی دی، لکه چې د بحر الرائق کتاب د رضاع په باب کې ویل سوي دي. خو مصنف د حاوي کتاب په حواله وايي چې چا ويلي دي: که د يو چا علم ورسيږي چې په کومو درملو کې شفا ده او پوه سي چې ناروغي يې بله دوا نه لري نو هغه ته د دغسې درملو استعمالول رخصت دي، لکه چې تږي ته د حرامو (شرابو) د چيښلو په هکله رخصت ورکړه سوی دی او پر دې قول فتوی ده.

په دې هکله علامه شامي/ هم د ردالمحتار په ۱/ ۱۹۴، ۲/ ۵۵۵، ۴/ ۱۵۶، ۴/ ۲۹۸، ۵/ ۳۴۲مخونو کې څرګندوني کړي او د ځينو کتابونو عبارتونه يې نقل کړي دي. خو داسې ښکاري چې هغه هم د دې رايي پلوی نه دی. ځکه د ردالمحتار په ۵/ ۳۴۲مخ کې ليکي چې: «مذهب د دې خبرو خلاف دی».

په دې صورت کې خو په دې د چا علم نه رسيږي چې دا درمل به په رشتيا د دې ناروغۍ لپاره شفا وي که څنګه؟ ان دا خبره که د طبيب لخوا وي لا هم د منلو نه ده. ځکه د ډاکټر خبري خو د تجربې له مخې دي چې دا علم يا يقين نه بلکې غالب ظن باله سي.

نو لکه چې څرګنديږي دا خبري د تامل وړ دي.

لاندې خبري ټولي د دې خبرو خلاف ښکاري، نو راځئ ويې لولو:

د قرآن کريم لارښووني:

لوی څښتن په قرآن کريم کې فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٩٠﴾ [المائدة: 90].

ژباړه: «ای مومنانو! دا شراب، قمار، بتان او د فال اچولو لپاره غشي ويشتل ټول ناولي او د شيطان کارونه دي نو ځانونه ځني وساتئ څو وژغورل سئ».

بل ځای فرمايي:

﴿۞يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِۖ قُلۡ فِيهِمَآ إِثۡمٞ كَبِيرٞ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثۡمُهُمَآ أَكۡبَرُ مِن نَّفۡعِهِمَاۗ﴾ [البقرة: 219].

ژباړه: «ستا څخه د شرابو او قمار په هکله پوښتنه کوي ور ته ووايه په دواړو کي لويه ګناه ده. که څه هم د خلکو لپاره به څه ګټې هم پکښې وي، خو ګناه يې تر ګټې ډېره زياته ده».

يادونه: ځيني محقق اسلامي طبيبان او عالمان وايي: دا چي لوی څښتن د شرابو په هکله فر مايلي چي: ﴿وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ﴾ يعني په شرابو خوړلو کي خلکو ته ګټې دي. له دې څخه مراد د وجود روغتيا او ګټه نه ده، بلکي د هغو له چيښلو څخه ظاهري خوند مراد دی. يا هغه مادي ګټې ځني مراد دي چي د شرابو د تجارت له لاري يې په لاس راوړلې. خو جوته خبره دا ده چي شراب له اصله صحت اوعقل ته مضر او مهلك دي.

بل ځای لوی څښتن فرمايي:

﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَ﴾ [الأعراف: 157].

يعني «هغه امي پېغمبر پاك شيان حلالوي او ناپاکه حراموي».

(د دې آيت په استناد پوهان وايي: هر هغه څه چي روغتياته ګټه رسوي هغه پاك او طيب دي او هر هغه څه چي ضرر ورته رسوي هغه ناپاکه او خبيث دي).

نو لکه چي له دغو آيتونو څخه ښکاري خدای تعالی شراب رجس او ناولي (ام الخبائث) بللي دي.

د احاديثو لارښووني:

بخاري له حضرت ابن مسعود څخه تعليقاً ذ کر کوي: «ان الله لم يجعل شِفاءَ كم فيما حرم عليكم» يعني: لوی څښتن‌أ تاسي ته په هغو کي چي پر تاسي يې حرام کړي دي شفا نه ده ګرځولې.

(دغه حديث بخاري د کتاب الاشربة، د باب شراب الحلواء والعسل په لومړيو کي ذکر کړی دی او ابوحاتم بن حبان په خپل صحيح کي له رسول ج څخه روايت کړی دی).

دغه راز په صحيح مسلم کي له طارق بن سويد الجعفي څخه روايت دی چي هغه د شرابو په هکله له رسول ج څخه پوښتنه وکړه. رسول ج هغه منع کړ يا يې د شرابو جوړول بد وګڼل. طارق ورته وويل: زه يې د درملو لپاره جوړوم. رسول ج وفرمايل: «إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهُ دَاءٌ» (كتاب الأشربة، باب تحريم التداوي بالخمر (١٩٨٤) حديث. يعني: شراب درمل نه بلکي ناروغي ده. (چي دا په شرابو سره د درملني په هکله د منعي قطعي نص او دليل دی، او نور ټول محرمات د قياس له مخي همدغسي باله سي).

په ترمذي، ابوداود، ابن ماجه او نورو کي له حضرت ابوهريره‌س څخه روايت دی چي: «نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الدَّوَاءِ الْخَبِيثِ» (مشکوٰة کتاب الطب ۴۵۳۹ حديث). يعني: رسول ج له خبيثو او ناپاکو درملو څخه منع وفرمايل.

ابوداود، نسائي او نورو روايت کړی دی چي يوه درملګر له رسول ج څخه په درملو کي د چونګښي د ګډولو په هکله پوښتنه وکړه رسول ج د هغې له وژلو څخه او په درملو کي د هغې له کارولو څخه منع کړ. (ځکه چي په حرامو له درملني منع راغلې ده). (اشعة اللمعات، ۳/ ۶۰۹). (د چونګښي د وژلو څخه منع د دې د مردار والي او د هغې له خوړلو څ خه د خوا ګرځېدو او حراموالي له امه وه). (مرقات، ۸/ ۳۱۴مخ).

عبدالله بن عمر وايي چي ما له رسول ج څخه واورېدل چي: «که زه ترياق (يوډول درمل) وخورم يا د جاهليت د وختو تعويذونه، مرۍ اوداسي نور په غاړه کړم يا زه له خپله ځانه شعر ووايم، نو زه به له هغو کسانو څخه يم چي د هيڅ ناوړه کار د تر سره کولو پروا نه کوي».

د احاديثو شارحين د دې حديث په تشرحح کي وايي چي ځنګه چي د ترياقو په نامه درملو کي د مار غوښي او شراب ګډ وي او له دې امله حرام او نجس دي نو رسول ج له هغو بد وړل.

ديادوني وړ ده چي پورتني ټول حديثونه د محدثينو لخواصحيح بلل سوي دي.

د محدثينو اقوال:

شيخ عبدالحق محدث دهلوي/ د اشعة اللمعات په ۳/ ۶۰۷مخ کي وايي:

«په ځينو فقهي روايتونو کي راغلي دي چي که پوه طبيبان اتفاق وکړ ي چي دغي ناروغۍ لره بل‌له دغو درملو بل درمل نسته، په هغه تداوي جايزه ده. خو بايد وويل سي چي د پوهو طبيبانو وجود او په يوه شي کي د درملني پر انحصار د دوی اتفاق متعذر دی».

پر مشکوٰة باندي د ملاعلي قاري هروي/ د شرحي مرقاة المفاتيح له ۸/ ۳۱۰، ۳۱۱ مخونو څخه جوتيږي چي: په خبيثو، نجسو او حرامو درملنه د امام ابو حنيفه/ په نزد حرامه ده.

امام ابن حجر شافعي/ د فتح الباري په ۱۰/ ۱۰۱ او ۳۰۵ مخونو کي وايي: «په صحيحو احاديثو کي په شرابو له درملني څخه د حراموالي او نجاست او خباثت له امله صريح منع راغلې ده او صحيح مذهب هم همدغه تائيدوي».

د درس ترمذي په ۱/ ۲۹۱ مخ کي ليکي:

«څوك که د اضطرار په حالت کي وو او ځان يې په خطر کي وو او ب ل‌له حرامو درملو په بل څه نه ژغورل کېدی، نو په حرامو درملنه د

ضرورت په اندازه په اتفاق جایزه ده او بل‌له دغه حالته د ناروغۍ د لیري کولو لپاره په حرامو درملنه د امام شافعي، امام اعظم او امام محمد په نزد مطلقاً ناجایزه ده. او د امام ابویوسف په نزد که کوم پوه (حاذق) طبیب دا پرېکړه وکړي چي له حرامو درملو پرته د ناروغ ژغورنه شونې نه ده نو په دې صورت کي به په حرامو تداوي جایزه وي».

امام ابن قیم جوزیه په الطب النبوي (۱۱۷) مخ او زادالمعاد (۳/ ۱۵۲) مخ کي لیکي:

«په محرماتو معالجه عقلاً او شرعاً بده او قبیح ده. ځکه پر دې امت باندي محرمات د هغو د خبث (ناولتیا) او له هغو څخه د ژغورني او د هغو له خوړو څخه د صیانت او ساتني له امله حرام سوي دي. نو دا مناسبه نه ده چي په هغو له ناروغیو شفا وغوښتل سي. ځکه که حرام درمل د بدني ناروغۍ په لیري کولو کي اغېزز وښندي خو زړه به یې د خباثت له امله په ډېرره لویه ناروغي اخته کړي. نو په حرامو تداوي به د زړه د ناروغۍ په بیه د بدن روغتیا وي».

حکیم الامت مولانا اشرف علي تهانوي/ فرمایي: «یوه غلطي دا عامه سوې ده چي د ناروغ په درملنه کي د پاکو او ناپاکو او حلالو او حرامو درملو ته پام نه کوي او بل‌له څړړني او پوښتني او ګروړړني او بل‌له شدیده ضرورته حرامي اونجسي دواوي ورکوي، چي دا سخته لویه غلطي ده». (اغلاط العوام ۲۰۴مخ).

د فقهي احکام:

په درالمختار او د هغه په حاشیه ردالمحتار کي وایي: «د شرابو لږ (یو څاڅکۍ) او ډېرر د هغو د مغلظ نجسوالي له امله حرام دي. حلال بلونکی یې کافر کېږي او په درملو او نورو کي له هغو څخه استفاده هم حرامه ده خو که څوك پر دې وبرردی چي له تندي مري او بل‌له شرابو یې بل څه ونه موندل، د ضرورت په اندازه یې چیښل جواز لري. او په شرابو درملنه هم په معتمد قول حرامه ده». (وګورئ ردالمحتار ۵/ ۳۹۷، ۳۹۸مخونه).

د بحر الرائق په ۳/ ۳۳۹مخ کي لیکي: «په ظاهر المذهب په حرامو درملنه روا نه ده».

د حکیم الامت مولانا اشرف علي تهانوي/ په امداد الفتاوٰی کي له ۴/ ۲۰۵تر ۲۱۲مخونو پوري له هغه څخه د حرامو درملو او داسي نورو په هکله سوي پوښتني درج دي چي د ټولو د جوابونو لنډیز دادی: فقهاوو تصرحح کړې ده چي نجس شی سپي ته لا مه اچوئ. محرم الاستعمال شی کفارو ته هم مه ورکوئ. متقدمینو د ضرورت په وخت کي د حرامو درملو استعمال هم جایز نه دی بللی، خو متاخرینو د ضرورت په وخت

کي اجازه ورکړې ده احوط د متقدمينو قول دی. د هغو انګريزي درملو چي په هغو کي د شرابو او نورو حرامو شيانو ګډون يقيني دی خوړل او سر بررره پر بدن وهل که د اضطرار په حالت کي وي اتفاقاً مباح دي او که د اختيار په حالت کي وي که غالب ګومان دا وي چي شفا نه ځي حاصليږي په اتفاق حرام دي. او که غالب ګومان دا وو چي شفا ځني حاصليږي او د هغه معادل درمل نه وه په دې صورت کي د علماوو تر من ځ اختلاف دی ځينو جايز بللي ځکه چي رسول ج د عرينه قبيلې څو و ګړو ته د اوښو د متيازو د چيښلو اجازه ورکړې وه او ځينو ناجايز ګڼلي دي او وايي چي عرينه قبيلې ته د منسوبو کسانو په هکله حديث منسوخ سوی دی (د تيسير القاري په ۵/ ۲۸۲مخ کي د عرنيين حديث په شرح کي وايي ګدداى سي دغه حکم په حرامو د علاج تر منعي دمخه وي). نو امتناع يې تقوا ده او انتفاع يې فتوا. دغه راز په کومو انګ ريزي درملو چي په يقين سره د شرابو جوهر او داسي نور ګډوي استعمال يې جايز نه دی.

سيد سابق په فقه السنه ۲/ ۱۷ مخ کي ليکي: «په شرابو باندي د درملني په هکله علماوو اختلاف کړی دی، چا منع کړې او چا مباح کړې ده. خو راجح منع ده. ځکه شراب خلکو د جاهليت په زمانه کي د تداوۍ لپاره خوړل. نو کله چي اسلام راغی مسلمانان يې په شرابو له تداوۍ څ خه منع کړل او ورته حرام يې کړل».

يادونه:

د فقهي اصولو او احکامو له مخي مفتي بايد پر راجح قول فتوا ورکړ ي. (فتوٰی نويسي کی رهنما اصول ۴۲مخ. دغه کتاب د علامه شامي د نامتو کتاب شرح عقود رسم المفتي په رڼا کي ليکل سوی دی).

د الفقه الاسلامي وادلته په ۳/ ۵۲۲ مخ کي وايي: «د څلورو واړو مذهبونو امامان وايي چي: په راجح قول د درملني لپاره له شرابو او نورو ټولو مسکراتو څخه ګټه اخيستنه حرامه ده. لکه په غوړيو، او خوړو کي د هغو کارول او د درملو په ويلولو او داسي نورو کي د هغو استعمال. ځکه رسول ج فرمايي: «لوی څښتن ستاسي شفا په هغو نه ده ګرځولې چي حرام دي». خو حنفيه وايي: په حرامو درملنه هله روا ده چي په يقين سره پوه سي چي په هغې کي شفا ده، او بل معادل درمل ي ې نه وي. اما په ظن او ګومان سره درملنه نه ده په روا. او د طبيب په قول يقين نه حاصليږي. همدا شان د سرکوزي په غوښو هم د درملني رخصت نسته.

دغه راز په الفقه الاسلامي وادلته (۷/ ۵۴۹۳ - ۵۴۹۶ مخونو کي د قرآن کريم او احاديثو په استناد د نسبتاً اوږده بحث په ترځ کي وايي: «څنګه چي شراب محرم العين دي د هغو هم لږ او هم ډېر خوړل حرام دي. او د

خوړلو رخصت يې هم د تندي او په زوره چيښلو (اکراه) پرمهال د ضرورت د رفعي په کچه ښوول سوی دی او وايي چي د درملني او نورو لپاره له هغو څخه ګټه اخيستنه جايزه نه ده، ځکه چي لوی څښتن زمو ږ شفا په هغو نه ده ګرځولې چي پر موږ يې حرام کړي دي».

د کتاب الفقه على المذاهب الاربعه په ۲/ ۱۲ مخ کي ليکي: «په شرابو تداوي پر معتمد قول حرامه ده. او د امام محمد/ په قول يې د مسکرو (نشه کوونکو) په لږو او ډررو درملنه حرامه بللې ده، او دا قول يې معتمد ګڼلی دی». دغه راز د دغه کتاب په ۵/ ۲۶مخ کي ليکي: «احناف وايي چي کله کوم خواړه په ستوني کي بند سي د شرابو خوړل د ستوني د خلاص‌ددو لپاره يا د شديدي تندي د مات‌ددو لپاره که بل څه مونده نه سي په هغه اندازه چي ضرورت وي جايز دي. ځکه چي په دې سره د روح بقا راځي او دا پر مسلمان واجب باله سي. او دا د اضطرار حالت بلل کيږي. خو په شرابو درملنه صحيح نه ده».

د «د واړو جهانو سردار ارشادات» د کتاب په ۱۱۲ مخ کي د «په حرام او ناپاك څيز علاج مه کوئ» تر سر ليك لاندي په دې هکله د احاديثو تر راوړلو وروسته په حرامو د درملني نه کولو د حکمت په هکله داسي ليکي:

«د حرامو او ناپاکو څيزونو مثلا ً شراب، افيم، چرس، بهنګ او داسي نورو څيزونو نه بنده ته هسي هم کرکه ورځي د بيمارۍ په حال ك ښي طبيعت هسي هم نازك شي. ځکه نو که مريض له داسي دارو ګان ورکړی شي چه په هغې کښي دا څيزونه ګډ وي نو مريض ته به سخته کرکه ورځي او د فايدې په ځای به ورته نقصان رسوي. دغه شان ځيني خلك په دارو ګانو کښي د مردارو او ناپاکو ځناورو اعضاء شاملوي، لکه چونګښه، شر مښکۍ، موږك، سپی، پيشو، مچ او شرمښ وغيره او وژ لی شي. او هم دغسي يا د ځينو اعضاوود اچولو نه پس دا دارو کښي ګډ کړی شي يا وسوځولی شي او بيا دارو کښي واچولی شي. که مريض ته دا معلومه شي چي په دې دارو کي څه ګډ کړی شوي دي نو هغه به بې ڼټې مړ شي. ځکه حضور ج د حرامو او ناپاکو څيزونو په ذريعه علاج کول منع فرمايلي دي».

سپرټ او ټنکچر:

د سپرټو، ټنکچرو او داسي نورو په هکله د ډاکټرانو څرګنه داده چي دا د «شرابو جوهر» دي. البته په هغو کي د زهرو اجزا هم ګډ دي. کوم څه چي شراب وي په مفتٰی به قول د هغو په لږو او ډررو کي توپير نسته. لږ وي که ډرر وي حرام به وي او له دې امله به ناپاك هم وي. نو له دې امله د سپرټو او ټنکچرو لګول درست نه دي او که ولګيږي پرو

ولل به يې واجب وي. خو كه د درملو په توګه كارول كېږي او په عوض يې كوم بل درمل نه موندل كېږي ياپې د ترلاسه كولو توان نه وي يا د هغو د موندلو تر مهاله ناروغي زياتېږي او شدت اختياروي په دې صورت كي به يې استعمال درست وي. د امام ابوحنيفه مسلك دادى چي په حرامو شيانو درملنه نه سي كېدلاى. خو نوروا‌حنافو يې د جواز فتوىٰ وركړې ده. حديث هم د دې تائيد كوي. لكه چي رسول ج د عرينه قبيلې وګړوته د اوښو د بولو د چېښلو حكم وفرمايه. (جديد فقهي مسائل ۱ / ۳۷مخ).

يادونه:

د جواز د فتوا او د حديث العرنيين په هكله په څه وړاندي پاڼو (۱۹۱) مخ كي هم خبري وسوې.

د لنډېز په توګه:

د پورتنيو تفصيلاتو تر ليكلو وروسته د محمد عبدالحی لكهنوي/ د مجموعة الفتاوىٰ دې حكم ته ستاسو پام را اړوم: «در ودائيكه آميزش شراب اگرچه يك قطره هم باشد، يقيني يا ظني باشد نوشيدن آن دوا حرام است» (وګورئ د خلاصة الفتاوىٰ مع مجموعة الفتاوىٰ ۴/ ۳۷۲مخ).

هيله:

په درملو ګډ الكحل چي په هر نامه وبلل سي اوله هر شي څخه چي جوړ سوي وي كه نشه كوونكي وي، يعني كه يې څوك يوازي وخوري د معروفو شرابوغوندي يې نشه كړي يا يې روغتيا ته تاوان ورسوي، نو هغه شرعاً خمر (شراب) دي او خوړل يې حرام بلل كېږي. البته كه كوم ډاكټر يا كېميا پوه په درملو يا ځينو نورو شيانو د الكحلو په نامه ګډ توكي هغه شراب نه بولي چي نشه كوونكي، صحت ته مضر او حرام دي نو لطفا دي پر پورتنيو څرګندونو باندي له شفاهي اعتراضونو څخه ډډه وكړي. ځكه دا خبري ټولي د لويو پوهانو او اسلامي عالمانو له ليكنو څ خه ليكلي سوي دي. په دې هكله كه د ده خبري واقعاً مستندي وي ځان ته دي لږ تكليف وركړي او د دغو د ده په وينا جايزو الكحلو په هكله دي يوه هر اړخيزه ليكنه وكړي څو نور پوهان پر هغې جر او بحث وكړي او په پايله كي په دې هكله حقايق څرګند او خبره سپينه سي.

ځيني شرعي حكمونه:

امام ابوحنيفه/ ويلي دي: د انسان د مكرم والي له امله د هغه له اجزاوو څخه ګټه اخيستل جايز نه دي. دغه راز امام صاحب وايي: چي د سركوزي له څرمني او نورو څخه دي ګټه نه اخيستل كېږي. خو له وربښښتانو څخه يې ګټه اخيستل پروا نه كوي. خو امام ابويوسف/

وایي له ورښښتانو څخه يې هم ګټه اخيستل مکروه دي اما د امام صاحب خبره غوره ده.

که پوه طبيب ناروغ ته ووايي چې ستا ناروغي د ځيږګي یا مار له غوښو پرته او یا له هغو درملو پرته چې د مار پوست په ګډوي نه ښه کيږي ناروغ ته يې خوړل روانه دي. (عالمګيري۵/ ۳۵۴، ۳۵۵مخونه بحر ۵/ ۳۳۹مخ).

که طبيب ناروغ ته ووايي چې ته باید د سرکوزي غوښي وخورې څو ناروغي در څخه ليري سي، ناروغ ته يې خوړل روا نه دي. (بحر الرائق۵/ ۳۳۹مخ).

نيم پیازه او بې سنده ډاکټران:

که تاسي ته کومه ناروغي پېښه سي در ملنه يې هرو مرو کوئ. که ډاکټر ته اړتیا پیدا سي تر ټولو ډرر ښه او پوه ډاکټر ته مراجعه کوئ. په دې هکله رسول ج همدغسي لار ښوونه کړې ده. خو هوښ کوئ چي جاهل، نيم پیازه او بې سنده طبیب ته ورنه سئ.زموږ زیاتره کارونه همدغسي نيم پیازه ډاکټرانو، نيم پیازه انجنيرانو او نيم پیازه سیاستوالو را وران کړي دي. وايي «نيم حکيم خطره د ځان».

له بده مرغه څنګه چې زموږ د هیواد سیاسي حالت سم او عادي نه دی، نو له دغي وضعي څخه په استفاده د جاهلو او بې اسنادو نیمچه ډ اکټرانو او په اصطلاح یوناني طبيبانو خولې په غوړو کي سوې ده او دغسي په اصطلاح ډاکټران او طبيبان څنګه چي په طبابت کي بشپړ تحصيلات او معلومات نه لري د انسانانو په روغتیا لوبي کوي او ناروغانو ته کله نا کله داسي درمل توصیه کوي چي د هغو د ناروغيو د لازیاتوب او ان بخخي د هغو د مړيني سبب ګرځي.

اسلامي شريعت دولت مکلفوي او د هغه دنده يې بولي چي دغسي ناپوه طبيبان د طبابت له کاره منع او ګوښه کړي. په دې هکله د فقهي په کتابونو کي څرګند احکام موجود دي او دا د امر بالمعروف او نهي عن المنکر له چارو څخه بولي. زموږ د مذهب امام حضرت امام اعظم ابوحنيفه/ په هماغه خپل مهال کي لا دا موضوع ډرر ه مهمه ګڼلې وه او د عمومي ضرر د دفعي او عامه مصلحت لپاره يې د جاهل طبيب د حجر او منعي حکم ورکړی وو. د اسلامي نړۍ نامتو عالم حضرت امام غزالي/ وایي: «اسلامي شريعت د دې لپاره راغلی دی چي د خلکو دين، ځ انونه، عقلونه، عزت، شته او ژوند وساتي او هر څه چي دې شيانو ته ضرر وي له منځه وړل يې د امکان تر پولي واجب بولي». رسول ج وایي: «څ وك چي نه پوهيږي او د طبابت کار کوي که يې چاته تاوان ورساوه تاوان به ورکوي». وګورئ ابوداود ۴۵۸۶حديث، ابن ماجه ۳۴۶۶حديث،

نسايي ۸/ ۵۲ مخ او دغه حديث حسن بلل سوی دی.په دغسي مواردو کي دغسي جاهل طبيب بايد قانوناً تعقيب او محکمې ته معرفي سي. د فقه السنه په ۳/ ۸۲مخ کي وايي: «ټول عالمان بالله اختلافه او په يوه خوله وايي چي که کوم څوك په طبابت کي نيمګړې پوهه ولري او د ناروغ داسي درملنه وکړي چي ناروغي يې نوره هم زياته سي نو هغه د خپل دې جنايت مسؤول او د تاوان په ورکولو مکلف دی».

له بده مرغه زموږ په هيواد کي طبابت ډېرر وروسته پاته دی. خلك مو له ډول ډول ناروغيو سره لاس او ګرووان دي. خو نه سمه درملنه سته، نه سم درمل او د درملني وسايل، نه سم درمل ځايونه سته او نه دې چارو ته لکه څنګه چي ښايي هغسي پاملرنه سوې ده. د طبابت په هکله د نوو پرمختګونو، تجربو او معلوماتو په هکله خپرونو او کتابونو او داسي نورو ته زموږ د ډېررو لږو ډاکټرانو لاس رسيږي.

له بله پلوه چي زموږ بې وزلي ناروغان ډاکټرانو ته ورځي زيات ډاك ټران داسي عادت لري چي څنګه چي ناروغ د خپلي ناروغۍ په هکله په توضيح پيل وکړي او چي خبري يې لا خلاصي سوي نه وي ډاکټر د نسخې په ليکلو پيل کوي. په دې صورت کي څنګه کېدای سي د ناروغ ی علت تشخيص کړي؟

ډاکټر نه يوازي بايد ناروغ جسماً معاينه کړي، بلکي روحاً يې هم معاينه او معالجه کړي. ډاکټر بايد د ناروغ سره ډېرره ښه وضع وکړي، په مهرباني او ورين تندي خبري ورسره وکړي او په ناروغ کي داسي قوت قلب ايجاد کړي چي د هغه د دننني ځواك او خوښيو په تحريکولو سره د هغه د قطعي درملني موجبات برابر کړي. د ډاکټر لفظ له يوې لا تيني کلمې څخه مشتق سوی دی چي د ښوونکي يا هدايت ورکوونکي معنا ورکوي. له دې څخه بايد وپوهيږو چي ډاکټر يو حکيم او ښ وونکی دی نه يوازي د څو ګوليو، شربتو يا پچکاريو توصيه کوونکی.

بل چي ډېرر مهم دی د ډاکټر درملځی او کتنځی دی. د زياترو ډاكټ رانو کتنځي داسي چټل او ناپاکه وي چي د ناروغ يې په ليدو سره د ډ اکټر او د هغه له درملني خواتوره سي او کرکه يې ځني وسي. په ټرره چي بيا ډاکټر ناروغ ته د ده د اړوند درملتون څخه د درملو د رانيولو توصيه وکړي. دا خبره خو نو ناروغ ته د قوت قلب پر ځای دا تلقين کړي چي دې ډاکټر صاحب چي دا دونه ډېرره دوا درته وليکل حتماً يې مطلب د خپل اړوند درملتون درمل خرڅول او ټررول دي، نه زما درملنه. بيا که کوم ناروغ د دغه ډاکټر صاحب نسخه بل درملتون ته ور هم وړي په داسي مځخي يا هيروغليف ليك يې ليکلې وي چي بالله ده او د ده د اړوند درملتون د کارکوونکي پرته يې بل هيڅوك نه سي لوستلای. په دې توګه ناروغ له دغه وخته لا د ده پر درملو او درملنه بې باوره سي.

نو تاسي فکر وکړئ چي که ناروغ ته د علاج په هکله دغسي فکر پیدا سي څنګه به روحاً معالجه، تسکین او تسلّی سي؟

د اوسني دولت له چارواکو څخه خو دا هیله نه سي کېدلای چي د ډاک ټرانو د کتنځیو او درملتونونو اړیکي دي وشلوي. په دې هکله دي خپله ناروغ پام او کوښښ وکړي چي دغسي دوافروشو ډاکټرانو ته ورنه سي.

دا چي د ډاکټرانو، شخصي روغتونونو او نورو روغتیایي خدماتو فیسونه او د درملو بیې نه دي معلومي او وخت په وخت نه کنټرولیږ ي دا بیا د دې ساحې داسي ناروغي ده چي د علاج توقع یې نه کیږي. دغه لامل دی چي په دې وروستیو کي په هیواد کي ځیني داسي شخصي روغتونونه راوتلي دي چي د خلکو غولولو او چورولو ته یې ملا تړلې ده.

زموږ په کورنۍ کي یوه تن ته د حساسیت (د بدن د کا یا خارښت) تکلیف پېښ سو. تر زیاتي بې ګټي درملني وروسته مو له ټ لویزیون څخه واوردل چي د کابل په خیرخانه مېنه کي د افغان روغتون په نامه شخصي روغتون د حساسیت د واکسینونو په تطبیق سره د دغي ناروغۍ علاج کوي. موږ هم په خپل هیواد کي د دغسي پرمختیا د رامنځته کېدو له امله په ډېره خوښي سره کابل ته د تللو زحمت او لګښت پر ځان ومانه. هلته یې تر څو ډوله ټیسټونو وروسته د نسبتاً زیاتو پیسو په بدل کي واکسینونه را کړل او د ډاکټر توصیه سوي درمل مو هم د دغه روغتون له درملتون څخه واخیستل. خو باور وکړئ چي دغو واکسینونو او درملو هیڅ ګټه و نه کړه. بلکي هم بې ځایه سرګرداني را باندي تېره سوه او هم مو لګښت هدر ولا ړ.

پاکستاني زښت ګران او هندي بې اغېزي درمل:

په ځینو مواردو کي زموږ ډاکټران هم نه دي ملامت. زموږ په ډاکټ رانو کي ډېر ښه او پوه ډاکټران او د ډېرو ښو استعدادونو خاوندان سته. خو څنګه چي زموږ د زیاترو خلکو اقتصاد ضعیف دی نو ډاکټران زیاتره ناروغانو ته ارزانه درمل لیکي. خو له بده مرغه چي زیاتره ارزانه درمل جعلي، بې کیفیته او د لږو مؤثره موادو درلودونکي وي. د بېل ل ګې په توګه اوس زموږ هیواد ته ډېر هندي، چینایي او پاکستاني او نور درمل راځي چي بیه یې خورا ټیټه او بېخي ارزانه ده. دا له دې امله ده چي تقریباً ټول دغسي درمل جعلي او بې کیفیته دي. په دغسي درملنه خو نه داچي ناروغ نه ښه کیږي، بلکي ناروغي یې لا زیاتیږي او هغه لږ پیسې یې هم هدر ځي. له بلي خوا هم ډاکټر په

بدنامه کيږي او هم د اصلو درملو د واردو نکو او زموږ د هيواد داقتصادپه تاوان تماميږي.

ځيني ډاکټران بيا د خپلو اصولو له مخي ناروغانو ته د معتبرو کمپنيو ډرر بيي درمل تجويزوي. له بده مرغه بهرني درمل بخخي ډرر ګ ران دي. په دغو درملو کي بايد پاکستاني درمل ارزانه وای ځکه يو خو ي ې خام مواد په پاکستان کي پيدا کيږي او په پاکستان کي د کارګرانو کار هم ارزانه دی او بل يې افغانستان ته پر راوړلو دونه لګښت نه راځي. خو د پاکستان درمل ان تر ځينو نورو باندنيو درملو لا ګران دي.

زما په ګومان په دې هکله ستونزه بل ځای ده. پاکستان خو د امريکايانو او لوديزيانو يو نيمه مستعمره غوندي هيواد دی. لکه موږ چي پوهيږو په لوديز کي د درملو او روغتيايي سامان آلاتو ستري ستري کمپنۍ راو تلي دي چي په پاکستان او نورو دغسي هيوادونو کي زياترو تجارانو له دغو کمپنيو څخه د امتيازونو په تر لاسه کولو سره د هغو د ايجنټانو او نماينده ګانو حيثيت غوره کړی دی. نو د دې پر ځای چي پاکستاني سوداګر له خپلو خامو موادو څخه استفاده وکړي، د درملو جو ړولو امتيازونه او خام مواد له بهرنيو لوديزو ملکونو څخه په ګرانه بيه رانيسي، د هغو په بدل کي د ډاکټرانو او درمل پلورونکو پرلاس د خپلو خلکو په مليارډونو پيسې د هغو له جيبونو کاږي او د دغو پردو جيبونو ته يې اچوي.

د لوديزو هيوادونو د درملو د تحريم په هکله فتوا:

د اسلامي نړۍ ستر نامتو عالم او د ډررو کتابونو ليکوال ډاکټر يوسف قرضاوي مدظله د لوديزو هيوادونو درمل جوړوونکي کمپنۍ د يهودو مرستندويي بللي او له دې امله يې ويلي دي چي د اسلامي هيوادونو درمل که څه هم د لوديزو هيوادونو د درملو د معيار سره برابر نه وي بيا هم ډاکټرانو ته ښايي چي ناروغانو ته د اسلامي هيوادونو د درملو نسخې وليکي. ځکه چي د لوديزو هيوادونو د درملو له ګټي څ خه يهود حمايه کيږي. د امريکا او نورو لوديزو هيوادونو د درملو رانيول څنګه چي د يهودو سره مرسته کوي د هغو د ځواکمنۍ لامل کيږي. چي دا ګناه ده او د ظالم سره د مرستي سره مترادفه ده. لوی څښتن فر مايلي دي:

﴿وَتَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡبِرِّ وَٱلتَّقۡوَىٰۖ وَلَا تَعَاوَنُواْ عَلَى ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡعُدۡوَٰنِۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلۡعِقَابِ ٢﴾ [المائدة: 2].

«کوم کارونه چي د نېکۍ او تقوا دي په هغو کي يو له بله مرسته وکړئ او د ګناه او تيري په چارو کي د چا ملاتړ مه کوئ. له لوی څښتن څخه وبرر ېږي، ځکه چي د هغه نيونه ډرره سخته ده».

په دې ډول ډاکټر قرضاوي فتوا ورکړې ده او په زغرده يې ويلي دي چي د يهودو لخوا د جوړو سوو درملو او نورو شيانو رانيول جايز نه دي.که بخخي ډرره اړتياوي نو د «الضرورة يقتدر بقدر الضرورة» (يعني د هر هغه کار کول يا پرښښوول چي د اړتيا له مخي رخصت باله سي نو رخصت يا جواز يې د اړتيا په کچه وي او تر هغه زيات جواز نه لري). د قاعدې له مخي دي دغسي شيان هغه مهال له کفري هيوادونو څخه رانيول کيږي چي د اسلامي هيوادونو شيان کفايت نه کوي. (په دې هکله د دې کتاب ۱۲۶ او ۱۲۷مخونه هم وګورئ).

د دې بحث په پای کي بايد ووايو چي د درملو د توريد، کيفيت او د بيو د مناسبوالي ستونزه دولت اواروﻻی سي. که دولت پخپله درمل او طبي سامان آﻻت د اسلامي هيوادونو سره د اړيکو ټينګولو او تړ ونونو ﻻسليکولو له مخي وارد کړي او په د ننه هيواد کي د درملو جوړ ولو کارته توجه وکړي، هم به د کفري هيوادونو او بې کيفيتو درملو مخه ونيول سي او هم به د درملو بيي ارزانه او کنترول سي. خو د دې کار هيله له اوسني دولت څخه نه سي کېدلای. دغه ﻻملونه دي چي زموږ د ناروغانو ډرري عادي ناروغۍ په سختو او وخيمو ناروغيو بدلي سي او يو شمرر ناروغان د درملني لپاره پاکستان او هند ته سفرونه کوي. چي هلته په تررره په هند کي زيات ناروغان پر داسي کسانو پښښ سي چي هم يې زياتي پيسې مصرف سي، هم خوارۍ او کړاوونه پر ترر سي او هم يې ناروغي يا ﻻزياته سي، يا بخخي ور ځني ومري او بيرته يې کور ته مړ راوړي. خدایأ مو دي وزله وکړي.

د نارينه ډاکټرانو لخوا د ښځو درملنه

سمه خبره خو داده چي په هر لوی او کوچني روغتون کي نارينه ډاك ټران او د هغو کتنځي د نارينه وو د درملني لپاره وي او ښځي ډاکټ راني او د هغو بلل کتنځي د ښځو د درملني لپاره وي. خو لوی څښتن تهأ په ژړا او شکايت سره بايد ووايو چي د پردو غليمانو د دسيسو او زموږ د هيواد د پرمختيا په مخ کي د دوی د ډول ډول خنډ ونو د اچولو او د هغو کسانو چي زموږ د مشرانو په نومونو يې پر موږ ظلمونه او حکومتونه کړي دي د ځاني ګټو په فکر کي د لوددلو او دې چارو ته د لږ پاملرني او زموږ د خلکو د علم او هيوادنۍ پر مختيا سره د نه يا لږي علاقې له امله په دې هکله غرونه غرونه ستونزي رامنځته سوي او پرتې دي. د اوس لپاره خو د دې چارو هيڅ امکانات نسته. نو په ډررو مواردو کي اړتيا ليدل کيږي چي موږ خپلي ښځي نارينه ډاکټ رانو ته د درملني لپاره ورولو.

اما له بده مرغه زموږ ځيني خلك په دغسي مواردو كي د شرعي غيرت او ننګ پر ځای له جاهلي غيرت او مړاني څخه كار اخلي. چي له د ې امله ډرري داسي پېښښي سوي دي چي زموږ ناروغي ښځي ان د مړ يني تر پولي رسددلي دي. وايي چي د هيواد په اطرافو كي د يوې ښځ ي د كوچني تر زږېددو وروسته د هغې په رحم كي د كوچني د نمونې د پاته كددو له امله خون ريزي ورته پېښښه سوې وه. مړړه يې نارينه ډ الكټر نه ورپربښښاوه او نرسه يې په درملنه نه پوهدده. چي پای بې چارې ښځې د ډاكټرانو پر هماغه كټ ساوركړه.
﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيۡهِ رَٰجِعُونَ﴾.
زما خپلو افغانو وروڼو ته په ډرر درناوي دا عرض دی چي په دغسي مواردو كي د سرزورۍ او ناپوهۍ پر ځای د عقل او شريعت لار خپله كړئ او دا فكر و كړئ چي كه ستاسي د ممانعت له امله ستاسي خور يامررمن له منځه ولاړه سي پر هغه دنيا به د لوی څښتنأ په وړاندي څه جواب واياست؟

د نارينه ډاكټرانو لخوا د ښځو د درملني په هكله شرعي احكام:
اسلام د ستونزو او سختيو دين نه دی، بلكي د اسلامي غرا شريعت بنسټ پر آساني او سهولت ولاړ دی. لكه چي لوی څښتن فرمايي:
﴿يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلۡيُسۡرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلۡعُسۡرَ﴾ [البقرة: 185].
ژباړه: «لوی څښتن پر تاسي آسانتيا راوستل غواړي، سختي راوستل نه غواړي».
بل ځای فرمايي:
﴿وَمَا جَعَلَ عَلَيۡكُمۡ فِي ٱلدِّينِ مِنۡ حَرَجٖ﴾ [الحج: 78].
ژباړه: «په دين كي يې پر تاسي باندي كوم حرج او تنګي نه ده راوستلې ».
پر همدې بنسټ د فقهي قاعده ده چي: «مشقت د آسانۍ وسايل جلبوي او د تنګۍ پر مهال پراختيا لازمي‌ږي». د دې قاعدې له مخي د ښځي د ناروغۍ په دغسي ځانګړو حالاتو او اعذارو كي د نارينه ډاكټ ر لخوا د هغې كتنه او درملنه رخصت باله سي.
بل په داسي شرايطو كي چي د ښځو د درملني لپاره ښځينه ډاكټ ره نه وي د نارينه ډاكټر لخوا د هغې درملنه اضطراري ضرورت دی. په د ې هكله د لوی څښتن حكم دی:
﴿وَقَدۡ فَصَّلَ لَكُم مَّا حَرَّمَ عَلَيۡكُمۡ إِلَّا مَا ٱضۡطُرِرۡتُمۡ إِلَيۡهِۗ وَإِنَّ كَثِيرٗا لَّيُضِلُّونَ بِأَهۡوَآئِهِم بِغَيۡرِ عِلۡمٍۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعۡلَمُ بِٱلۡمُعۡتَدِينَ ١١٩﴾ [الأنعام: 119].
ژباړه: «د كومو شيانو استعمال چي لوی څښتن له اضطراري حالاتو او سخت ضرورت پرته په نورو ټولو حالتونو كي حرام كړي دي د هغو تفصيل ي

ې تاسي ته درښوولی دی. ښشکه چي زياتره خلك داسي دي چي بلله علمه صرف د خپلو خيالاتو او خواهشاتو پر بنسټ ګمراه کوونکي خبري کوي. ستا رب له حده تررددونکي ډرر ښه پېژني».

د لوی څښتن له دغه سپڅڅلي ارشاد څخه د فقهي هغه قاعده را وتلې ده چي وايي: «ضرورتونه ممنوع شيان روا کوي». «اضطرار» له سختي اړتيا څخه عبارت دی.

رسول ج فرمايي: «د لوی څښتن په نزد ډرر غوره دين هغه دی چي ډرر آسانه وي». چي هغه عبارت د اسلام له سپڅڅلي دين څخه دی.

د الفقه الاسلامي وادلته په ۳/ ۵۶۳ مخ کي وايي: «د درملني لپاره ښځي ته کتل د فقهاوو لخوا استثنايي حاجت ګڼل سوی دی. البته د حاجت په اندازه. د ښځي د درملني پرمهال طبيب ته ښايي چي د هغې د محرم يا مېړه په موجوديت کي د ناروغۍ ځای ته د ضرورت له مخي وګوري. په دې شرط چي د ښځي د درملني لپاره داسي ښځينه ډاکټ ره نه وي چي د هغې په معالجه پوه سي. او که امين ډاکتر وو غير امين ته دي نه ورځي. که مسلمان ډاکټر وو نامسلمان ته دي نه ورځي او که مسلمانه ډاکټره وه نامسلماني ته دي نه ورځي».

په هدايه کتاب الکراهية کي وايي: «طبيب لره جايزه ده چي د ضرورت له مخي د اجنبي ښځي د ناروغۍ ځای ته وګوري البته واجب او غوره داده چي ډاکټر کومه بله ښځه پوه کړي څو د ناروغي ښځي درملنه وکړي. ځکه چي د ښځي کتل ښځي ته آسانه دي. خو که داسي ښځه پيدا نه سوه نو واجب ده چي د ناروغي ښځي ټول بدن د ناروغه ځای پرته پټ کړي. بيا ډاکټر ورته وګوري. خو ډاکټر دي چي تر څو يې وس رسيږي له نورو ځايونو څخه دي سترګي پټي وساتي.

دغه راز د ردالمحتار په ۵/ ۳۲۶مخ کي وايي: «که يې ناروغي بلله شرمځايه په ټول بدن کي خپره وه د درملني پر مهال يې ټول بدن ته کتل روا دي. ځکه چي دا د ضرورت ځای باله سي. خو که ناروغي په شرمځای کي وه واجب ده چي کومه ښځه پوه کړي څو د شرمځای درملنه وکړي. خو که داسي ښځه نه سوه پيدا او وېرردل چي ناروغه به مړه سي او يا به په داسي درد اخته سي چي نه يې سي سهلای او تحمل کولای نو دي د دې د ناروغۍ له ځای پرته د هغې نور ټول بدن پ ټ کړي، بيا دي نارينه هغه ځای تداوي کړي او تر څو کولای سي سترګي دي د ټپ له ځای پرته له نورو ځايونو څخه پټي کړي».

د فتاوٰی علماء البلدالحرام په ۴۴۹مخ کي وايي: «اهل علمو ويلي دي چي د ښځينه طبيبي په نه موجوديت کي د حاجت له مخي نارينه طبيب ته د ښځي تلل پروا نه کوي. او طبيب ته د هر هغه ځای ښکاره کول چي ليدلو ته يې د درملني لپاره ضرورت وي جواز لري. خو د ښځ

ي سره باید محرم ملګرى وي او په خلوت (په تنهایي کي) باید طبیب ته ځان ښکاره نه کړي، ځکه چي خلوت حرام دى». دغه راز د دغي فتاوٰى په ۸۷۵ مخ کي وايي: «که ښځي ته مسلمانه طبیبه پیدا کېږي نو په نارینه مسلمان طبیب يې درملنه جایز نه ده. خو که ښځه طبیبه نه پیدا کېږي او درملنه اړینه وي جایز ده چي د مېړه یا محرم په حضور کي ځان نارینه طبیب ته ښکاره کړي او هغه يې درملنه وکړي. البته که مسلمان طبیب نه پیدا کېدى په کافر طبیب هم د ویلو سوو شرطونو سره سم درملنه کولاى سي.

همدا شان د همدغي فتاوٰى په ۴۶۵ مخ کي وايي: د ضرورت په وخت کي که نارینه ډاکټر نه وي ښځینه ډاکټري ته د نارینه ناروغ تلل پروا نه کوي.

په دې هکله د بخاري، کتاب الجهاد، باب مداواة النساء الجرحى في الغزو په ۲۸۸۲ حدیث کي د مُعوّذ لور رُبیّع وايي: «موږ د نبي ج په ملګ رتیا په جهاد کي ټپیانو ته اوبه ورکولې او تداوي کول مو او شهیدان مو مدینې منورې ته لېږدول».

حافظ ابن حجر/ د فتح الباري په ۶/ ۹۸مخ کي وايي: «له دې حدیث څخه د ضرورت په وخت کي د اجنبي ښځي لخوا د اجنبي نارینه د معالجې جواز جوتېږي». والله اعلم.

د حرامو شیانو تجارت

تر کومه ځایه چې معلومات دی په دې کتاب کې ویل سوي حرام شیان زیاتره زموږ سوداګر له بهره راوړي او یا ځیني په دننه هیواد کې تولیدي ږي اونور هټیوال یې خرځوي. چې دا کار هم شرعاً ښه نه دی. خو زمو ږ زیاتره خلك په دې خبرو نه پوهیږي یا سر نه په ګرځوي. ځکه نو موږ په دې مضمون کې د «احکام تجارت اور لین دین کے مسائل» کتاب او نورو څخه په استفاده په دې هکله په لنډ ډول څه رڼا اچوو.

تر ټولو دمخه باید ووایو چې کوم څه چې د حرامو باعث او سبب ګ رځي اسلام هغه هم منع کړي دي او په دې ډول یې د حرامو د ذرایعو ور تړلی دی. مثلا ً څنګه چې اسلام زنا حرامه کړې ده، نو د هغې پر وسایلو، اسبابو او عللو یې هم بندیزونه لګولي دي. لکه د نارینه او ښځ ي اختلاط (ګډه ناسته پاسته). د نامحرمي ښځې سره د نارینه یوازې اوسددل.لڅ تصویرونه. فحش ادبیات، کوم چې نفساني خواهشونه د زنا لور ته وربولي او داسې نور.

بل ډرر ښه مثال یې د شرابو دی. څنګه چې د شرابو خوړل حرام دي، دغه راز د هغو په خوړلو کې مرسته هم حرامه ګڼل سوې ده. لکه د شرابو جوړولو په موخه د ځینو شیانو تولید. د شرابو په کارخانو کې کار کول. د شرابو خرڅول او رانیول او داسې نور.

دغه راز د حرامو د حلالولو لپاره حیلې هم حرامي ګڼلي سوي دي. لکه چې د ځینو حرامو شیانو نومونه بدل کړي او حلال یې وبولي. د مثال په توګه بډې هدیه او تحفه وبولي. د شرابو نوم په بیرو او سربیسه واړوي او داسې نور. مطلب د یوه شي د نامه په بدلولو سره حقیقت نه بدلیږي او نه یې په ګناه او حرمت کې څه توپیر راځي. د داسې خبرو په هکله رسول ج مخکې تر مخکې لا وړاند وینه کړې ده. فرمایلي یې دي: «يَشْرَبُ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا» «زما له امت څخه به ځیني خلك شراب چېښي او په بل نامه به یې نوموي». رواه الحاكم في المستدرك وقال صحيح على شرط البخاري و مسلم.

بله خبره داده چې ځیني خلك د ښه نیت او د خیریه چارو د تر سره کولو په نامه حرام تر لاسه کوي. لکه چې ځیني کسان په دې نیت یا نامه بډې او سود خوري یا قمار وهي یا نور حرام کارونه کوي څو پیسې پیدا کړي او مسجدونه، مدرسې او داسې نور ودان کړي او یا خیراتونه ورکړي یا داسې نوري خیریه چاري په تر سره کړي. چې داسې ښه

نيتونه او کارونه هيڅکله حرام نه حلالوي.
رسول ج فرمايي: « أيُّهَا النّاسُ! إنّ اللّهَ طَيّبٌ لَا يَقبَلُ إلّا طَيِّبًا» (مسلم، کتاب الزکاة، باب قبول الصدقـة ۱۰۱۵حديث).
ژباړه: ای خلکو! لوی څښتن پاك دی بل‌له پاکۍ (حلالو) بل څه نه قبلوي.
اوس خو له بده مرغه زموږ يو شمړر خلك پر حلالو او حرامو نه دي. مقصد په هر ترتيب چي وي پيسې دي پيدا کړي. او ډرر لږ خلك په حلا ل رزق قناعت کوي. په دې هکله هم رسول ج وړاند وينه کړې ده: « يَأتِي عَلَى النّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي المَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنَ الحَلَالِ أَمْ مِنْ الحَرَامِ» (بخاري، کتاب البيوع، باب من لم يبال، ۲۰۵۹ حديث).
ژباړه: داسي وخت به پر خلکو راسي چي سړی به پروا نه کوي چي څه شي يې اخيستي او خوړلي دي. آيا حلال يې اخيستي او خوړلي دي که حرام. يعني د حرامو او حلالو په منځ کي به توپير نه کوي او څه چي يې په مخه ورځي خوري به يې.
په هرصورت موږ دلته خپلي غاړي خلاصوو او هغه څه چي اسلامي شريعت ويلي دي ورته ليکو، نور دوی پوه سه او کار يې:
اسلام پير او پلور روا بللی دی. خو په دې هکله يې څه بنديزونه هم ل ګولي دي. مثلا ً اسلام خپل پيروان د حرامو شيانو له تجارت يا د ناجايزو لارو د شتو د ګټلو څخه منع کړي دي. نو څوك چي په سودا ګ ري کي دغسي شرعي بنديزونه په پام کي ونيسي دې ته مبرور تجارت ويل کيږي. له رسول ج څخه چا پوښتنه وکړه چي کوم کسب تر ټولو پاك دی؟ هغه وفرمايل: «عَمَلُ الرّجُلِ بِيَدِهِ وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ» (مسند احمد۴ / ۱۴۱مخ، طبراني، ۴۴۱۱حديث، حاکم ۲/ ۱۰مخ). (د سړي د حپل لاس کار او سم او صحيح تجارت).
اما د حرامخور په هکله يې فرمايلي دي: «لا يد خلُ الجنّةَ لحمٌ نبَتَ منَ السُحْتِ. وكلُّ لحمٍ نبَتَ منَ السُحْتِ كانتِ النّارُ اوْلى بهِ» (مشکوٰة، کتاب البيوع، ۲۷۷۲ حديث).
ژباړه: هغه غوښي چي له حرامو خوړو څخه يې وده کړې وي جنت ته نه ننوزي. او هري غوښي چي په حرامو وده کړې وي اور يې وړ دی.
د حرام کار وبار په سر کي سود راځي خو تر سود وروسته د شرابو کار وبار ډرر بد دی. رسول ج فرمايي: «إنّ الذِي حَرّمَ شُرْبَهَا حَرّمَ بَيْعَهَا» (اخرجه الطبراني في المعجم الکبير، وذکره الهيتمي في مجمع الزوائد في کتاب البيوع، باب في الخمر وثمنها، ۶۴۱۳حديث). يعني د هر هغه شي چي چيښل حرام دي خرڅول يې هم حرام دي. دغه راز له حضرت انس‌س څخه روايت دی چي رسول ج د شرابو په هکله پر لسو کسانو لعنت ووايه: (۱) د شرابو پر جوړوونکي، (۲) د شرابو د جوړولو په هکله

پر فرمایش ورکوونکي، (۳) د هغو پر چېښونکي، (۴) د هغو پر وړونکي، (۵) پر هغه چا چي وروړل کيږي، (۶) د هغو پر ساقي، (۷) د هغو پر خرڅ وونکي، (۸) د هغو د بيي پر خوړونکي، (۹) د هغو پر رانيوونکي، (۱۰) او پر هغه چا چي ورته رانيول کيږي.

همداشان څنګه چي چرس، ترياك، هيورئين او داسي نور نشه يي توکي حرام بلل سوي دي نو د هغو خرڅول او رانيول هم حرام دي. دغسي په هغو درملو او نورو شيانو چي الكحل يا حرام توکي ګډوي د هغو هم دغه حکم دی. د سرکوزي د غوښو د خرڅولو هم دغه حکم دی.

دغه راز هغه څوك چي د شرابو يا کوم بل حرام شي د خرڅولو او کاروبار لپاره دکان په کرايه ورکوي يا ځای ورته برابروي، هغه هم مجرم دی. او د تعاون على الاثم والعدوان په ضمن کي راځي. پر همدې بنسټ د الفقه الاسلامي وادلته په ۶/ ۲۰۲مخ کي وايي چي د شرابو د خرڅولو ځ ای بايد وسوځول سي.

همدا شان د دې اصولو پر بنسټ د هر هغه شي رانيول او خرڅول هم ناجايز بلل سوي دي چي د حرامي يا غلطي موخي لپاره وي. له دې امله د يهودو او داسي نورو د مشروباتو او مصنوعاتو رانيول او خرڅول هم بايد جايز نه وي. په الزواجر عن اقتراف الكبائر ۱/ ۳۳۶مخ کي وايي: څ وك چي پوه سي چي رانيوونکی له انګورو او داسي نورو څخه شراب جوړوي يا له پی مخي هلك څخه ناوړه کارونه اخلي يا مينځه بدو چارو ته ګوماري يا له لرګيو او داسي نورو څخه د ناسمو ساتړريو «لهو» آل ې جوړوي يا د مسلمانانو سره په جګړه اخته دښمن له وسلې څخه د مسلمانانو د وژلو لپاره کار اخلي يا شراب د چېښلو او چرس د څکولو لپاره رانيسي، نو که څه هم دغه کارونه لوی ګناهونه (کبائر) نه شمړرل کيږي خو د هغو د ضررونو د سترتوب له امله له لويو ګناهونو څخه ليري نه ګڼل کيږي. ځکه چي قاعده ده چي وسايل د مقاصدو حکم لري او له دغو شيانو څخه موخي او مقاصد ټول ستر ګنهونه دي او ټول د سترو ګنهونو وسايل جوړيږي. چي البته په دې هکله د حراموالي ګ ومان د علم غوندي دی.

فقهي قاعده هم داده چي د کوم شي څخه معصيت رامنځته کيږي د هغه خرڅول منع دي. وګورئ د حضرت مولانا اشرف علي تهانوي/ د امداد الفتاوٰی ۳/ ۱۱۱مخ. د فقهي له نورو کتابونو څخه هم معلوميږي چي که څوك پوهيږي چي مسلمان له انګورو څخه شراب جوړوي يا د پی مخي مريي سره بدکاري کوي نو يې پر خرڅول مکروه دي. دغه راز پر فتنه ګرو باندي د وسلو خرڅول هم مکروه دي. ځکه چي دا پر معصيت باندي مرسته ده. اما د شرابو په کارخانو کي کارکول حرام دي.

ځکه چي دا بالفعل معصیت دی. وګورئ ردالمحتار۵/ ۳۴۴مخ او الفقه الا سلامي وادلته ۳/ ۵۸۰ مخ.

د مخدراتو د سوادا ګری په هکله د یوه معتبر کتاب څرګندوني:

څنګه چي د شرابو، چرسو، تریاکو، هرروئینو، کوکائینو او داسي نورو له کاروبار څخه په ډېره آساني ستري ګټي تر لاسه کېږي نو یو شمېر مسلمانو قاچاقبرانو په بېله توګه یا د دې کار وبار د نړیوالو مافیایي تاجرانو په مرسته او همکاري دې کار ته لاس اچولی دی. په دې هکله په الفقه علی المذاهب الاربعة ۵/ ۳۰ مخ کي په څرګنده توګه وایي چي د مخدراتو، لکه چرسو، تریاکو او کوکایینو کار او له دې درکه عیش او ژوند حرام دی. په دې هکله ډېر احادیث هم وارد سوي دي. دغه تجاران د مسلمانانو او نورو انسانانو د وژني او د هغو د شتو د ضایع کېدو اسباب برابروي. دا له اصله د خلکو د اروحونو د قبضولو او د ځوانانو د فساد او د هغو د اخلاقو د ورانۍ او پر معصیت باندي د مرستي تجارت دی. د د ې شیانو قېمت (ثمن) او ګټه که څه هم د رانیوونکي په قناعت او رضائیت تر سره کېږي د قمار، سود او غلا څخه په لاس راغلي ګټي غوندي ده. لکه چي رسول ج فرمایي: «إِذَا حَرَّمَ عَلَى قَوْمٍ أَكْلَ شَيْءٍ حَرَّمَ عَلَيْهِمْ ثَمَنَهُ». رواه ابن ابي شیبة عن ابن عباس.

دغه راز څنګه چي د دې توکو بیه حرامه ده نو بېله شکه هغه خبیثه باله سي او حج په کول او مسجدونه په جوړول یا يې په خیرات ورکول هیڅ مقبول نه بلل کېږي او هیڅ ثواب نه لري. د احنافو په نزد پر حج باندي د حرامو پیسو بښندل نه دا چي ثواب نه لري، بلکي دا هم بل حرام کار بلل سوی دی. لکه چي وړاندي مو د رسول الله ج دا حدیث ولوست: « أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا» الخ

د رسول ج بل حدیث دی: «په هغه ذات لوړم چي زما نفس يې په واك کي دی، څوك چي حرام شته ترلاسه کړي یا يې په میراث پرېږدي نه ځني منل کېږي. بلکي دا به د دوږخ لپاره د هغه توښه وي. لوی څښتن بدي په بدي له منځه نه وړي، بلکي بدي په ښو چارو له منځه وړي. حقیقت دادی چي خبیث بل خبیث نه محو کوي».

دغه راز حضرت ابوهریرهس له رسول ج څخه روایت کوي: څوك چي حرام شته ترلاسه کړي او خیرات ځني ورکړي هغه ته يې ثواب نه ورکول کېږي. او عقوبت او جزايې پر هغه وي.

د چرسو او تریاکو د کښت حراموالی:

ځنګه چي دړر آيتونه او احاديث د مخدرو توکو په تحريم کي وارد سوي دي، او چرس او ترياك هم په آيتونو او احاديثو کي يادو سوو مخدروتوکو ته ورته دي، ځکه نو د الفقه على المذاهب الاربعه په ۵/ ۳۱مخ کي وايي: «اتفق الائمة على تحريم زراعة الحشيش، والخشخاش، لا ستخراج المادة المخدرة منهما لتعاطيها اوالاتجار فيها» يعني: اسلامي ع المانو پر دې اتفاق کړی دی چي د چرسو او خشخاشو څخه د مخدري مادې د را ايستلو او د هغو د استعمال او تجارت لپاره د هغو کرل حرام دي.

ورپسې يې په نومړي کتاب کي د چرسو او خشخاشو د کرلو د حرمت دلايل ذ کر کړي دي. دغه راز سيد سابق د فقه السنه له ۲/ ۵۳۲ مخ څخه تر ۵۴۲مخ پودي د مصر د مفتي شيخ عبدالمجيد سليم اونورو جيدو علماوو د څرګندونو په استناد د خشخاشو، چرسو او نورو دړول ډ ول مخدراتو د استعمال، سوداګرۍ او کرني په هکله مفصل بحث کړی او د دغو توکو استعمال، تجارت او د هغو بيه او ګټه او له هغو څخه د استعمال او تجارت لپاره د مخدري مادي ايستل يې د قرآن کريم د آيتونو ، د حضرت رسول ج د احاديثو او جيدو فقهاوو اوعلماوو د هغو څرګ ندونو په رڼا کي چي د شريعت د اصولو او مباديو سره موافقي دي له شکه وتلی حرام ثابت کړی دی او په پای کي يې زياته کړې ده چي په د ې هکله مي خبري ځکه اوږدې کړې چي جاهلانو ته څه شك او شبهه پاته نه سي او پوه سي چي د دغو مخدراتو د حلال والي خبري د باطل پالو او لاروركو باطلي او لار ورکوونکي خبري دي.

هو، د حضرت شيخ عبدالحق محدث دهلوي/ د اشعة اللمعات په ۳/ ۳۰۰ مخ کي راغلي دي: «زراعت وي (افيون) از براى استعمال واسكار حرام ست وجائزست بغرض تداوى».

نو څنګه چي جوته ده چي د دغو شيانو کښت د درملني لپاره نه، بلکي د مادي ګټو د لاسته راوړلو او تجارت لپاره دی اوپر معصيت باندي مرسته او د هغو د کرونکو لخوا د هغو د استعمال او تجارت په خاطر رضائيت باله سي. له دې امله د هغو کرنه قطعي حرامه ده. په دې هکله زيات دلايل د الفقه على المذاهب الاربعه په ۵/ ۳۱مخ کي وګورئ.

دغه راز د الفقه على المذاهب الاربعه مؤلف هغه کسان چي د دغو توکو د رواوالي فتواوي ورکوي جاهلان بللي دي او د هغو فتواوي او خبري ي ې باطلي او ګمراه کوونکي ګڼلي دي.

تعجب:

عجبه ده چي زموږ د مهال په زياترو هغو ټولنو کي شراب او داسي نور بې کچي زيات استعمالېږي چي په ظاهره متمدني ښکاري او علم او فرهنګ هم دړر پکښي خپور سوی او د شرابو او داسي نورو د

روغتیایي، مالي او اجتماعي اضرارو په هکله هم په ډول ډول لارو علمي معلومات پکښې ورکول کیږي. او زیاتره هغه کسان شراب خوري چې ځانو ته پوهان او عالمان وايي او عجبه يې لا دا چې ډېرر ډاکټران دغه د روغتیا ضد ماده د خپلو انډیوالانو سره «دوا» بولي او خوري يې. دلته دی چې پوه وګړي دې پایلي ته رسېدلي دي چې علت په مادي پالو، سرابښو پانګوالو ځواکونو او د خلکو د ارادې په ضعف کي دی.

د ځان، کور او چاپېريال خواپاکي

لوی څښتن فر مايي:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلتَّوَّٰبِينَ وَيُحِبُّ ٱلۡمُتَطَهِّرِينَ ٢٢٢﴾ [البقرة: 222].

يعني «لوی څښتن توبه کوونکي او پاکي غوره کوونکي خوښوي».

دغه راز لوی څښتن د قبا د جومات د لمونځ کوونکو د طهارت او پاکۍ تعريف او توصيف په دې الفاظو کړی دی:

﴿لَّمَسۡجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقۡوَىٰ مِنۡ أَوَّلِ يَوۡمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِۚ فِيهِ رِجَالٞ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُواْۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُطَّهِّرِينَ ١٠٨﴾ [التوبة: 108].

يعني «کوم جومات چې له لومړۍ ورځې څخه د تقوا پر بنسټ ودان سوی وو هغه د دې ښه وړ دی چې په هغه کي (د عبادت لپاره) ودرېږې. په هغه کي داسي خلك دي چې پاکي خوښوي او لوی څښتن همدغه پاکي خوښوونکي خوښوي».

رسول ج فرمايي: «الطُّهُورُ شَطْرُ الإِيمَانِ» (مسلم، کتاب الطهارة، باب فضل الوضوء (١/ ٢٢٣) حديث. قال النووي «اصل الشطر النصف» شرح النووي ٣/ ١٠٠ مخ.يعني سپڅڅلتيا او پاکي نيم ايمان دی. معنا دا چې نيمی ايمان دادی چې انسان خپله اروا او زړه پا ك او مهذب کړي او نيم ايمان دادی چې انسان خپل بدن پاك او نظيف وساتي. د زړه پاکي داده چې هغه د کفر، ګناه او ورکلارۍ له ککړتياوو پا ك کړې او په سمو او سپڅڅلو اخلاقو يې روڼ او روښانه کړې او د بدن پاکي او نظافت دادی چې هغه له ظاهري ناپاکيو وساتې او په ښه سليقه او متمدنه او مهذبه طريقه يې د خپلو اسلامي دودونو سره سم سمبال کړي او له ناولتياوو او ناروغتياوو يې وژغوري.

د دغو او داسي ډېرو نورو ارشاداتو پر بنسټ د مسلمان دنده ده چې د ژوند په هره ش‌ب‌ه کي د پښېړتيا او پرمختيا پر لوري وخوځې او پ‍ ‍ړله پسې د خپل ځان د مادي او معنوي سپڅڅلتيا او ارتقا لپاره لازمي هڅې وکړي. ځکه د لوی څښتنأ په نزد د ده راتلونکې د ده په ځانګړنو او خوی او خصلت پوري اړه لري. که دی د خپل ځان د مادي او معنوي پاکۍ او ستره ګۍ په حال کي ومري د فردوس اعلی جنت څښتن به وي. که يې ظاهري او باطني پاکي په منځني حال کي وي بيا هم ښايي وژغورل سي. خو که د مادي او معنوي خواپاکۍ له پلوه په ټيټ حالت کي اوسي او د اسلامي احکامو او لارښوونو سره سم يې د ځان نظافت ته پام نه وي اړولی ب‍ررہ ده چې سخته جزا ووينې.قا ل الله تعالی:

{وَمَن كَانَ فِي هَٰذِهِۦٓ أَعۡمَىٰ فَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ أَعۡمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلٗا ٧٢} [الإسراء: 72].

يعني «څوك چي په دې دنياكي ړوند پاته سو، هغه به په آخرت كي هم ړ وند وي، بلكي په لار موندلو كي به تر ړندو لا هم ناكامه وي».

په دې حساب څوك چي ګنده او مردار خور وي هغه به پر هغه دنيا همدغسي راپاڅيږي.

په دې اړه د رسول ج نوري څرګندوني هم سته. هغه څرګنده كړې ده چي څوك چي د خپل بدن، څررې او غړوپاكۍ او نظافت ته پاملرنه كوي پر هغه دنيا به همدغسي په سپين مخ، ورين تندي او سپڅڅلو اعضاوو را پاڅيږي.

د اسلام مقدس دين د بدن روغتيا، پاكتيا او ښكلا ته زښته زياته پاملرنه كړې ده او دا چاره يې له خپلو سترو او مهمو رسالتونو او دندو څخه ګڼلې ده. تاسي وګورئ چي د فقهي دټولو او د احاديثو د زياتو كتابونو په لومړيو كي د طهارت خبري او د هغو په ترڅ كي د اوداسه، تشناب ته د تللو د آدابو، مسواك وهلو، ځان پرووللو، د اوبو د پاكۍ، د نجاستونو د تطهير او داسي نورو ټولو موضوعاتو په باب مفصلي خبري راغلي دي.

د اسلام له نظره هغه څوك ډرر دروند او د درناوي وړ باله سي چي د ځ ان او لباس له پلوه نظيف او مهذب وي او په خوراك، چيښاك او كړو وړ و كي يې ككړتياوي او د خواګرځددو او تنفر حالت ونه لددل سي. اسـ ـلام بدني روغتيا او نظافت يوازي مادي ښګګڼه نه بولي، بلكي هغې ته د نفس په تزكيه او سپڅڅلتيا كي په ستر قوت او اغزز قايل دی. رشتيا هم انسان هله د ژوندانه د چارو ډرر ښه پر مخ بـوولو ته چمتو كيږي چي ډرر ښه صحت او تكړه او پياوړی بدن ولري. دا چي اسلام د ورځي پنځه وخته لمونځ فرض كړی او د هغه لپاره يې اودس او د ځان، كاليو او د لمانځه د ځای پاكي لازمه ګرځولې ده او د جنابت په صورت كي ي ې د ټول بدن پرووللل واجب بللي دي په دې توګه يې د انسان پر بدن باندي لويه پرززوينه كړې ده.

د ځان پرووللل:

عن عبدالله بن عمرب ان رسول الله قال: «اذا جاء احدكم يوم الجمعة فليغتسل» (بخاري، كتاب الجمعة، فضل الغسل يوم الجمعة ٨٧٧ حديث).

يعني كه له تاسي څخه پر كوم چاباندي د جمعې ورځ راسي نو غسل دي وكړي.

د احاديثو په کتابونو کي له رسول ج څخه د ستره ګۍ او نظافت او له ځانه د ناوړه بوی د له منځه وړلو لپاره د سر او بدن پرووللو او عطر او خوشبويي وهلوپه هکله ډرر احاديث روايت سوي دي

غسل د روغتيا لپاره ډرر اړين بلل سوی دی. د ځان پرووللو له امله په بدن کي چټکتيا، چسپاندي او خوښي او هوسايي پيدا کيږي. د ځان پر وولو پر مهال د ويني دوران تزز سي، دماغ تازه سي او وروسته اشتها خلاصه سي. پر دې سرب‌رره د ځان پرووللو په پايله کي د بدن کا، خيره او خوَله، سستي او تنده، ګرمي او داسي نور ليري سي. له دې امله دی چي نن مهال طب پوهان وايي که څوك د خپل ځان نظافت او روغتيا ته زيات پام وکړي او خپل بدن زيات مينځي پنځوس فيصده به له ناروغيو څخه خوندي وي.

د ځان پرووللل د روغتيا ساتني يو مهم اصل دی. د بدن په پرووللو سره د جلد مړې حجر،، له غوړو غدودو څخه راوتلې غوړزګي او خوَله پاکيږ ي. که د بدن خوَله او غوړزګي او پر هغو نښتي دوړي پاکي نه سي نو د جلد مسامات (د بدن د پوست هغه کوچني سوري چي خوَله ځني را وزي) بنديږي او پر جلد باندي د مکروبونو د ودي لپاره ډرر ښه چاپر ريال رامنځته کيږي. البته د بدن خوَله او خيره د ګريسو غوندي ده چي يوازي په اوبو نه پاکيږي او د صابون کارول ور ته اړين دي. خو له بده مرغه په ډرروصابونونو کي داسي وازګي او نور ګډ وي چي بدن ته ډرر مضر جوتيږي. ځيني صابونونه د جسم مسامات تنګوي او وچوي. په ځ ينو کي داسي تزز مواد ګډوي چي د جلد هغه ځيني طبيعي تزززاب چي پر جسم باندي مکروبونه نه پرږږدي له منځه وړي. په دې هکله مشوره داده چي لومړي خو د کفري هيوادونو ډرر بيي صابونونه مه رانيسئ. ځکه تر ټولو ډرر ارزان صابون هم بدن ډرر ښه پاکوي. بل هغه صابون رانيسئ چي د کبانو يا کوپړې يا جورويا زيتون يا داسي نورو له غوړو (تللو) څخه جوړ سوی وي او ښه بوی ولري. په دې هکله که په ځينو ځانګړو مواردو کي د ډاکټر سره مشوره وسي ډرر به ښه وي.

د يادولو وړ ده چي د اسلامي لارښوونو په رڼاکي پر هر مسلمان لا زمه ده چي کله له تشنابه راوزي يا ډوډۍ خوري او چي ډوډۍ وخوري لا سونه په صابون پرووللي.

دغه راز د شپې د بيددو د آدابوپه هکله فقيه ابوالليث سمرقندي/ وايي: انسان ته ښايي چي په اوداسه بيده سي. ځکه رسول ج فرماي: « څوك چي په اوداسه بيده سي ملايکه له لوی څښتن څخه د بخښني دعا ورته کوي». همدا شان رسول ج انس بن مالك ته وويل: «که مرګ در ته درسي او ته په اوداسه يې د شهادت د کلمې ويل به در څخه پاته نه سي». بستان العارفين (۴۳) مخ.

د عطرو وهل:

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كُنْتُ أُطَيِّبُ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَطْيَبِ مَا يَجِدُ حَتّى أَجِدَ وَبِيصَ الطِّيبِ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ (متفق عليه. مشكوٰة كتاب اللباس، باب الترجل، ۴۴۳۵ حديث). يعني له بي بي عايشې ل څخه روايت دی چي ما تر ټولو هغه ښه خوشبويی چي موندل کېدل به په رسول ج باندي وهل. څو چي د هغه په سر او ږيره کي به مي د هغو برښښدده ليدل.

په دې هکله نور احاديث هم روايت سوي دي.عطر وهل له ديني او تهذيبي نظره ډېر ښه کار دی. زموږ د ستر پېغمبر ج د عطرو او خوشبويی وهل ډېر خوښ وه. په تېره د جمعې په ورځ يې موږ ته د عطرو وهلو لارښوونه هم کړې ده نو تاسي هم خوشبويی ډېري وهئ.البته د داسي خوشبويی وهلو څخه چي ناولي شيان په ګډ وي په کلکه ډډه کوئ او هغه خوشبويی رانيسئ چي زموږ د خپل يا کوم مسلمان هيواد جوړ وي

د ځان او څرږې سمون او سمبالښت ته پاملرنه:

د اسلام مقدس دين خپلو پيروانو ته توصيه کوي چي د څرږې له مخي ښکلي او د کړو وړو له کبله مرتب او منلي وي او دا د ادب او وقار له نخښو څخه ګڼي. په دې هکله ستاسو توجه د مالك بن نضرس خبرو ته را اړوم، هغه وايي: په داسي حال کي چي ما خواربوشکي کالي اغوستي وه رسول ج ته ورغلم. نو هغه راته وويل: «آيا ته څه شته لر؟؟» ما ور ته وويل: هو. ويې ويل: «څه ډول شته لر؟؟» ما ورته وويل: هر ډ ول؛ لوی څښتن اوښان، غوايي، پسونه، اسان او مريان راکړي دي. ويې ويل: «نو چي تا ته لوی څښتن شته درکړي دي، بايد پر تاباندي د هغه د نعمت او پېرزويني نخښه څرګنده سي». وګورئ مشکوٰة کتاب اللباس، الفصل الثاني، (۴۳۵۲) حديث.

رسول ج مسلمانانو ته لارښوونه کول چي دغو چارو ته زياته پاملرنه وکړي او په خپلو ورځنيو چارو کي يې پر ځانو لازمي وګرځوي، څو مسلمان د کړو وړو، کالو او څرږې له پلوه ښکلی او منلی څرګند سي. لکه چي وايي:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ لَهُ شَعْرٌ فَلْيُكْرِمْهُ» (ابوداود، باب في اصلاح الشعر).

ژباړه: له حضرت ابو هريره‌س څخه روايت دی چي رسول اللّٰه ج وفرمايل: څوک چي ورښښتان لري، نو د هغو دي په تنظيف او تزئين او غوړو وهلو او ږمونځولو اکرام، ساتنه او پالنه وکړي.

حضرت ابو قتاده انصاريس وايي: ما رسول الله ج ته وويل: زما ورښښتان ډرر ګڼ دي نو آيا زه هغه ږمونځ کړم؟ رسول ج وويل: «نعم. واکرمها» يعني هو. ږمونځ يې کړه او پالنه او اکرام يې وکړه. وايي چي ابو قتاده به د رسول ج د دې لارښووني د درناوي له امله خپل ورښښتان د ورځي دوه واره غوړول. الموطاء، کتاب الشعر، باب اصلاح الشعر، (۶) حديث.

پر دې بنسټ د ورښښتانو ږمونځول او غوړول سنت حسنه باله سي.

عطاء بن يسارس وايي رسول ج په جومات کي وو چي يو ببر سرى او ببر ږيرى سړى ورغى. نو رسول ج په لاس اشاره ورته وکړه چي ووزه. ګواکي له دې اشارې څخه د هغه موخه دا وه چي سر او ږيره دي جوړ او اصلاح کړه. نو هغه وو چي دغه سړي سر او ږيره اصلاح کړل او بيا ورغى. نو رسول ج ورته وفرمايل: «آيا دا تر هغه ببر سر چي شيطان غوندي اسسددې او راغلې ښه نه دى؟». الموطاء، کتاب الشعر، باب اصـ ـلاح الشعر، (۷) حديث.

له دي امله لازمه ده چي سرونه يا وخريو او يا يې ورښښتان په ښـ ـه سليقه لنډ کړو. دغه راز د ږيري زياتي ورښښتان هم بايد په غچي برابر کړو.

په دې هکله په ترمذي کي د عمرو بن شعيب د پلار له قوله راوړي چي: «ان النبي صلى الله عليه وسلم كان ياخذ من لحيته من عرضها وطولها». يعني رسول ج د خپلي مباركي ږيري ورښښتان د بره لخوا لږ لږ او د اوږدو لخوا چي د يوې قبضې تر کچي به زيات سول اخيستل او اصلاح کول يې. ډررو علماوو دا کار سنت مؤکد بللى دى. وکورئ مرقاة (۸/ ۲۲۳مخ).

د بڼـي او سر او صورت ساده او بلله اسرافه سمبالول او ښکلي کول د اسلام له تعاليمو څخه دي. رسول ج وفرمايل: «هغه څوك به جنت ته داخل نه سي چي په زړه کي يې يوه ذره کبر او لويي وي». چا ور ته وويل: يوسړى خوښوي چي کالي او څپلۍ يې ښکلي وي؟ نو رسول ج وويل: «إِنّ اللّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ الْكِبْرُ بَطَرُ الْحَقّ وَغَمْطُ النّاسِ» مسلم، کتاب الايمان، باب تحريم الکبر (۱۴۷) حديث. يعني لوى څښتنأ ښکلى دى، ښکلا خوښوي، کبر په لويي سره د حق نه منلو او د وګړو سپکاوي ته وايي.

د رسول ج به تل دې ټکو ته پام وو او کله چي به يې يو مسلمان وليد چي د ځان او کړو ړو په سمون کي به يې څه ناسم والى وومتوجه کاوه به يې او امر به يې ور ته کاوه چي سمي جامې واغوندي.

هر څوني چي پر انسان کارونه او تکليفونه زيات هم سي بايد د خپل ځان او لباس سمبالښت او نظافت ەرر نه کړي. له بده مرغه ځيني کسان د تدين په نامه سپېددلي او لغوړني ګودړۍ اغوندي او په دې ډول خپل زهد څرګندوي. خو دا د دين او د هغه د تعاليمو په هکله بېله جهله او بېله افترا څخه بل څه نه دي. دوی لکه چي په دې نه دي خبر چي د جاهليت په وختو کي مشرکينو ځيني حلال کالي او خواړه خدای ته د تقرب په نامه پر خپلو ځانو حرام کړي وه، نو لوی څښتن د دوی د د ې اند د بطلان لپاره دا آيت نازل کړ:

﴿قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا خَالِصَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٣٢﴾ [الأعراف: 32].

ژباړه: «ای محمده! دوی ته ووايه چي چا د لوی څښتن د ښکلا اسباب حرام کړي چي هغه د خپلو بنده ګانو لپاره را منځته کړي دي؟ او چا د خوراك او چيښاك حلال شيان منع کړي دي؟ ورته ووايه چي دا ټول شيان د دنيا په ژوندانه کي هم د ايمان لرونکو لپاره ځانګړي دي او د قيامت په ورځ خو به ګ ردسره او يوازي د دوی لپاره وي. په همدې ډول موږ خپلي خبري د هغو خلکو لپاره چي پوهان دي روښانوو».

د بخاري شريف د کتاب اللباس په لومړيو کي راغلي دي: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُوا وَاشْرَبُوا وَالبَسُوا وَتَصَدَّقُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ».

يعني رسول ج وفرمايل: وخورئ، وچيښئ، واېې غوندئ، اړو ته صدقې ورکړئ، خو اسراف او لويي مه کوئ.

کله چي حضرت ابن عباسب د حرورا د سيمي خلکو ته ورغی او د يمن ډرر ښه کالي يې اغوستي وه او هغو ور ته وويل چي دا دی څه ډ ول کالي اغوستي دي؟ هغه ورته وفرمايل پر ما باندي عيب مه نيسئ ځ که چي ما رسول ج ليدلی دی چي تر ټولو ښه کالي به يې اغوستي وه. دغه راز د صحيح بخاري د کتاب اللباس په لومړيو کي د حضرت ابن عباس دا وينا هم راوړي چي: «هر څه چي دي خوښ وي خوره يې او اغونده ي،، خو اسراف او تکبر مه کوه».

که موږ د رسول ج د احاديثو او سيرت او د اسلام د تاريخ کتابونه په غور ولولو ر ا ته جوته به سي چي رسول ج د مسکنت او زښت زيات مصروفيت سره سره پرته له ورښښمينو او ژړو او ځينو ناوړو کاليو نور ډول ډول يمني، طليساني، رومي او داسي نور ښکلي لباسونه اغوستل چي تر هغو به ښه نه وه.

د کاليو پاك ساتل او د کواړي پروولل:

په تفاسيرو کي وايي چي پر رسول ج ترټولو لومړی د ﴿العلق﴾ سوره نازله سوه. بيا د وحيو په نزول کي څه ځنډ راغي. بيا د ﴿ٱلۡمُدَّثِّرُ﴾ سوره پر نازله سوه، چي په دې حساب دا دوهمه سوه ده او په دې سوه کي لوی څښتن رسول ج ته لومړی د هغه د قوم ايمان ته د بللو او له خدايه د بر رولو او د لوی څښتن د عبادت کولو او د کاليو د پاك ساتلو حکم کړی دی او ورته فرمايلي يې دي چي: ﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرۡ ٤﴾ [المدثر: 4] يعني «خپل ک الي پاك وساته». دغه راز د فقهي حکم دی چي د ناپاکو کالو سره لمونځ او عبادت نه صحيح کېږي او د جسد او کالو طهارت او پاکي د لمانځه شرط باله سي.

په کتابونو کي راوړي چي د رسول ج له خيرنو کالو څخه بد راتله. لکه چي هغه مبارك يو سړی وليد چي خيرن کالي يې اغوستي وه نو هغه وفرمايل: «ماکان يجد هذا ما يغسل به ثوبه؟» مشکوٰة کتاب اللباس، الفصل الثاني، (۴۳۵۱) حديث. يعني دغه سړی داسي څه نه سي پيدا کو لای چي خپل کالي په پرووليږ؟ له دې څخه څرګنده سوه چي د رسول ج پاك کالي ډېرر خوښ وه او اسلام د کالو پاکوالي، تجميل او د انسان د کړو وړو سمون د ادب او وقار له نخښو څخه بولي.

بله ډېرره اړينه او د يادولو خبره داده چي لکه چي پوهيږو زمونږ ځيني خلك ځيني بهرنۍ کواړي جام،، جاکټان، تلتکان او داسي نور استعمالوي. د دغو کاليو په استعمال کي څه شرعي ممانعت نسته. خو کډ دای سي دغه کالي د مخه داسي کسانو استعمال کړي وي چي په څه ناروغيو به اخته وه. نو که يې مونږ لومړی ښه پرې نه ولو او وايې غوندو ښايي له صحي نظره تاواني وي. تاسي پوهېږئ چي په بهرنيانو کي د ايډز او نوري ډول ډول خطرناکي ناروغۍ خورا ډېرري دي. له دې امله ښه داده چي دغسي کالي لومړی ښه ومينځو او بيا يې استعمال کړو.

د غاښو ساتنه:

پاك، سپين او روغ غاښونه هم روغتيا ته اړين دي او هم د انسان د مخ په ښايست او د شخصيت په درنښت کي ستر اغزز لري. د چا چي د خولې بوی ځي او غاښونه يې ژړ او خيرن وي له خبرو او ورنژدې ك ددو څخه يې د خلکو کرکه کېږي او کوشش کوي چي ليري ځني وګرځ ي. يو نامتو ډاکټر ليکي چي د انساني ژوندانه نيم مصيبتونه او ناروغ ۍ د سمو غاښونو د نه لرلو له امله دي. رشتيا هم که خپل غاښونه ښه ونه ساتئ هم به د هغو له درده په عذاب ياست، هم به پر ډاکټرانو ګرځ ئ او هم به د خوړو د ښه نه ژوولو له امله د ګډډې او هاضمې په ډول ډ ول ناروغيو اخته سئ. ځکه کله چي ستاسي غاښونه خراب وي تاسي

خواړه ښه نه سئ ژوولای او ژوندي يا نيم ژوولي يې تېرروئ، چې په د ې توګه د غاښو کار ګېډې ته سپارئ او په دې خو پوهېږئ چې غاښونه د هډوکو دي او ګېډه د غوښو څخه جوړه سوې ده.نو غوښې کله د هډ وکو کار کولای سي. بل داچې زموږ ډېرر خلك چې ډوډۍ وخوري په خوله اوبه نه لغړوي چې دا کار بالکل د غاښوسره د دښمني غوندي دی. تر ډو ډۍ خوړلو وروسته د خوړو کوچنۍ کوچنۍ ټوټې په غاښونو کې بنديږي او بيا ورستيږي، خوله بوينه کړي او په غاښونو کې مکروبونه مونده سي چې بالاخره د «پائيوريا» (PYORRHEA) په نامه په يوه ناو ړه ناروغي واوړي. کله چې غاښ په دغه ناروغي اخته سي بل له کښلو بله چاره نه لري. له دې امله تر خورك وروسته خپل غاښونه هرومرو مينځئ. دغه راز که تر ډوډۍ خوړلو وروسته ستاسي په غاښونو کې د خوړو څخه پاتي شوني پاته وي د رسول ج هدايت دی چې غاښونه خلا ل کړئ. په دې هکله د ياد ولو وړ ده چې خپل کوچنيان هم هرو مرو تر ډ وډۍ خوړلو وروسته په خوله د اوبو په لغړولو عادت کړئ، خو هغوی دي غاښونه نه خلالوي ځکه کېدای سي په دې کار سره خپلي ورۍ ټپي کړ ي.

د غاښونو تر ټولو مهم د هغو سربېررن پوښونه مينا يا (Enamel) دي چې غاښونه ساتي. په غاښونو کې د بندو شيانو د نه پاکولو، د ډېررو خوړو شيانو او غوښو د خوړلو او تر تودو خوړو وروسته ديخو اوبو چيښلو يا ډېررو توده خوړو يا ډېررو سړو اوبو چيښلو له امله دغو پو ښونو ته ستر تاوان رسيږي چې په پايله کې يې غاښونه خرابيږي.

ښه دا ده چې په کال کې دوه واره د غاښو په يوه ښه ډاکټر خپل غاښونه پاك کړئ او د غاښو د نه خرابتيا په صورت کې په کال کې يو يا دوه واره د غاښو يوه پوه ډاکټر ته ورسئ او مشوره ځني اخلئ. خو که مو غاښونو ته څه تکليف پېښ سوی وي سمدستي او هرومرو د غاښو ډاکټر ته مراجعه وکړئ څو يې د ناروغۍ تر زياتېدو دمخه علا ج وسي او کښلو ته يې اړتيا پېښه نه سي.

د مسواك وهل:

لکه چې څرګنده ده له ډېررو لرغونو مهالونو څخه خلکو د خولې او غا ښونو د پاکولو لپاره دريښې لرونکو لرګيو څخه کار اخيست. په مسلمانانو کې دغه طريقه تر اوسه دود ده. رسول ج او اصحابو کراموش به مسواکونه بخځي د ځانو سره ګرځول. په صحيح مسلم کې يې راو ړي دي چې حضرت شريح بن هانئس له بي بي عايشېل څخه وپوښ تل چې رسول ج چې کور ته راسي نو په څه شي پيل کوي؟ هغې ورته وويل: په مسواك وهلو. دغه راز رسول ج فرمايي څلور ستر خصلتونه د

رسولانو علیهم السلام له سننو څخه دي: حیا یا سنتددهٔ، عطر وهل، مسواك وهل او نکاح. په بخاري او مسلم کي راوړي چي رسول ج ویل: «که د دې بررره نه واى چي زما امت په مشقت او تکلیف اخته سي ما به دوی ته امر کړی وای او پر فرض کړي به مي وای چي د ماخستن لمونځ د شپې دریمي یا نیمی ته وځنډوي او مسواك د هر لمانځه لپاره ووهي ». د نسايي او نورو لخواپه یوه بل روایت سوي حدیث کي راغلي دي چي: «مسواك وهل د خولې د پاکددو او د لوی څښتن د رضا د حاصلد دو لامل ګرځي».

له دې څخه پر نظافت باندي د اسلام ټینګار او د مسواك ګټي او فضایل څرګندیږي. حضرت ملاعلي قاري/ د مرقاة المفاتیح په ۲/ ۸۹ مخ کي وايي: «په مسواك وهلو کي اویا فایدې دي، ډرره کوچنۍ يې دا ده چي د زکندن پرمهال به یې د وهونکي د شهادت د کلمې ویل په یادي ږي. او په تریاکو کي اویا ضررونه دي کوچنی يې دادی چي د مړیني په وخت کي به یې د شهادت کلمه نه په یادیږي. لوی څښتن مو دي عافیت په نصیب کړي». له دې امله اسلامي عالمان په ټینګار سره فرمايي چي هر څوك کور ته ننوزي لومړی دي خوله په مسواك مینځي.

یو شمرر فقهای کرام مسواك وهل بخخي واجب بولي خو د احنافو په نزد مسواك وهل د اوداسه سنت باله سي.

مسواك که پلاسټیکي برس؟

وايي چي د غاښو برس نږدې پنځه سوه کاله دمخه تر ټولو لومړی په چین کي وکارول سو. خو په ځانګړې توګه هغه لومړي د ولیم ایډ س په نامه یوه سړي جوړ کړ. کله چي هغه اړو دوړ ته د خلکو د پاڅولو په تور د انګلستان په یوه محبس کي بندي سو، څه مهال یې خپل غاښ ونه په ټوکره پاکول. بیا یې پام سو چي کددای سي غاښونه په برس پاك سي. نو هغه وو چي د هډوکي یوه ټوټه یې را واخیستل او په برمه یې کوچني کوچني سوري ور کړه. د محبس یوه نرم زړه ساتونکي هغه ته څه وربښښتان راوړل او ایډس د دغه هډوکي په سوریو کي ورك ړل او خپل غاښونه یې په پرولل. کله چي هغه له بنده خوشي سو خپل دغه ایجاد ته یې انکشاف ورکړ او بازار ته یې وړاندي کړ.

خو سره د دې چي نن مهال د برس استعمال زیات سوی دی یو خو په برس د مسواك په پرتله غاښونه ښه نه پاکیږي. بل په خوله پلاسټیك وهل ښايي له ضرره خالي نه وي او بل هم د برس د تارونوپه بخخونو کي زیاتره وختونه مکروبونه ځای نیسي. مسواك کددای سي چي سر یې ژر ژر پرې سي خو په برس به څه وسي؟

په لندن کي د غاښو په هکله په يوه غونډه کي يوه پروفيسر رپوټ ورکړ چي په سوډان کي د غاښونو د پاکولو د بڼلو بڼلو سيمه ييزو طريقو د څېړني په ترڅ کي جوته سوه چي د غاښو تر ټولو اغززمنه ذريعه مسواك دی.

له ديني نظره پر ترمذي باندي د پياوړی عالم مولانا محمد تقي عثماني له تقريرونو (د درس ترمذي له ۲۲۶/۱، ۲۲۷مخونو) څخه څرګنديږي چي که غاښونه په ټوکره، منجن، ګوتو يابرس پرووڵل سي په دې شرط چي د برس ريښې پاکي وي د مسواك وهلو سنت چي موخه ځني نظافت او ستره ګي ده ادا کيږي. خو د مسنون مسواك سنت نه په ادا کيږي. د مسنون مسواك فضيلت يوازي د زيتون او د مسواك د ځانګړو ونو په لرګيو کي دی د برس له استعمالولو څخه دغه فضيلت هيڅ نه حاصليږي. په ټرره غاښونو او وريو ته د مسواك په سر بل هيڅ شی ګټور نه سي جوټددلای.

مسواکونه په کتاب پلورنځيو کي په پرخر موندل کيږي. ان اوس په ځينو اسلامي هيوادونو کي د مسواك جوړولو ځانګړي کمپنۍ راوتلي دي او ډرر ښه مسواکونه په ښکلو پوښونو کي بازارونو ته وړ اندي کوي.

د غاښونو د پاکولو توکي:

که موږ د رسول ج په لار ښوونو عمل وکړو او خپل غاښونه ښه پاك وساتو ښايي د غاښو جوړوونکو دکانونه ګردسره وتړل سي. خو څنګه چي په اوسني ماشيني او لالهانده ژوند کي دغسي نه سي کېددلای نو لږ تر لږه خو سهار د اوداسه پر وخت او ماخستن د بيددو پر مهال بايد خامخا خپل غاښونه په مسواك پرووڵو.

اوس لکه چي پوهيږو خلك د غاښونو د پاکولو لپاره ډول ډول کريمونه، منجن (د غاښو پاکولو سفوف)، مالګه او داسي نور کاروي. کريمونه ښايي سم ښايي ناسم وي. منجن بايد استعمال نه سي، ځکه هغه څه مهال وروسته غاښونو ته څه ناڅه تاوان رسوي.

د غاښونو د پاکولو لپاره ساده توکی او ښه شی مالګه ده. که هر سهار غاښونه په مالګه پرووڵل سي د هغو خيره او د وريو غليظ رطوبت به په ډرره ښه توګه ليري سي. دغه راز که مالګه په تودو اوبو کي واچوئ او غاښونه، خوله او ستونی په پرووڵئ هم به مو خوله او غا ښونه پاك سي او هم به يې بد بوی ورك سي. که د چايو نيمه کاچوغه خوږه سوډا او نيمه کاچوغه پاکه ميده مالګه په يوه ګيلاس تودو اوبو کي واچوئ او غاښونه، خوله او ستونی په پرووڵئ هم مو دغاښونو خيري او ژړ والی پاکوي. خو که مو وری کمزوري سوي وي نو مالګه

باید څه لږ وي. همدا شان لسټرین (LISTERINE) یا هایډروجن پر اکسایډ (PEOXIDE HYDROGEN) چي دواړه په نسبتاً کوچنیو بوتلانو کي اوبلن درمل دي او په درملتونونو کي په ډېره لږ بیه پلورل کیږي. که د هغو پر بوتلانو باندي د لیکلو لارښوونو سره سم د ورځي دوه واره غرغره سي او برترته تو سي او بیا خوله په اوبو پرووړل سي د غاښو، خولې او ستوني د مکروبونو د وژلو او بد بوی د له منځه وړلو لپاره ډېر اغززمن دي. خو د غاښونو د پاکولو لپاره تر ټولو ښه سکاره دي. دا کورنی منجن هیڅ تاوان نه لري او چي په دې وو غاښونه پاك سي د مرغلرو غوندي به ځلیږي. سکاره کاربن لري او د غاښونو لپاره ګټور دي. سکاره ښه میده کړئ. او یوه ګیلاس میده سوو سکروته یوه د چایو کاچوغه مالګه او یوه د چایو کاچوغه نوشادر ور واچوئ بیا غاښ ونه په پاکوئ

ښایي تاسي ته دا په ظاهره کوچنۍ کوچنۍ خبري ښکاره سي. خو که دغو کوچنیو کوچنیو خبرو ته پام وسي هم به د غاښونو له ناروغیو څخه وژغورل سئ او هم به د ښه صحت او ښوغاښونو درلودونکي یاست.

که مو غاښونه پاك وساتئ ستاسي د مړیني تر مهاله به خراب نه سي. د غاښونو خرابي په عمر پوري اړه نه لري. په دې کي د طبیعت کمزوري نسته، بلکي زموږ غلطۍ زموږ د غاښونو د خرابۍ لامل ګرځي. تاسي نه دي لیدلي چي د ځینوانسانانو تر مړیني وروسته لا کلونه کلونه د هغو غاښونه روغ پاته وي.

لوی څښتن‌أ د هر چا غاښونه د هغه د ټول عمر لپاره ورکړي دي. په دې هکله موږ ملامت یو چي د خدای دغه نعمت ښه نه سوساتلای.

د کور پاك ساتل:

موږ ته د ځان تر پاك او مرتب ساتلو وروسته د کور ستره او اوډلی ساتل زیات اړین باله سي. که په کورونو کي د پاکۍ او ستره ګۍ معقول انتظام نه وي، نو موږ به تل تر تله د ککړو او خرابو خوړو له امله په ډول ډول ناروغیو اخته یو، د ډاکټرانو بازار به ښه تود وي ان د پاکستان، هند او نورو ځایو روغتونونو ته د تللو د ستونزو سره به مخامخ یو او څ ه چي په خواره خواري او زهره ترکي ګټو پر درملو به یې د پردو جب بو ته ور اچوو.

موږ د خپل کور او خوړو د پاکۍ او نظافت ادعاوي ډېري کوو، خو باور ولرئ چي په ډېرو مواردو کي په دې هکله د حفظ الصحې په اصولو نه پوهیږو. یو خودي زموږ ډاکټران هم خدای لري په دې هکله یې ډېر لږ تبلیغاتي کار کړی دی او لیکني خو یې په دې برخه کي پر هیڅ

حساب دي. بل موږ هم په دې باب څه نه لولو او له دې امله مو د کور، خو ړو او نورو چارو د روغتیا ساتنې د اصولو په هکله معلومات ډېر لږ دي. د دې خبرو په هکله تر دید او کچ بحثي مه کوئ. په یوه مجله کې وايي چې: «د برتانیې د فوډ سټېنډرډ اجنسۍ څرګنده کړې ده چې د دې هیواد ډېر هلك د خوړو د روغتیاساتلو په چارو نه پوهیږي. د دغه هیواد خلك چې د غلطو یا خرابو خوړو له امله ناروغه کېږي نو هم نه پوهیږي چې د دوی د ناروغۍ سبب ناپاکه خواړه دي. لکه چې په پنځو تنو ناروغانو کې یوازې یو تن ډاکټر ته وايي چې د ده ناروغي د خرابو خوړ و له امله ده». نو چې د برتانیې غوندې پر مخ تللي هیواد د خلکو دا حـ ال وي، زموږ به څه حال وي؟

ډول ډول ساري یا خپرېدونکې ناروغۍ په کور کې له هر پراته شي څ خه؛ د کور د دروازو له دستګیرونو څخه نیولې د لوښو تر صافو پورې له هر څه څخه خپرېدلای سي. په کور کې د ډول ډول مکروبونو د خپر دو خطره تل موجوده وي.

ډېره اندېښنه د غوښو له کبله ده. غوښې د ککړتیا لویه ذریعه ب اله سي په تېره زموږ د بازارونو دا چې ډېرې د ناروغو چرګانو وي او له لیرو ځایونو څخه د راوړلو او د ډېر وخت پر تېرېدلو له امله یې رنګ او خوند دواړه بدل سوي وي. دغسې تاسې فکر وکړئ چې د زړو او عمر خوړلو ګامښښو او مېږو، میندیانو غوښې چې ګرده ورځ زموږ د ککړ و بازارونو دوړې پر لوېږي، او مچان او غالبوزې پر بوږيږي، د داسې غو ښو په کور کې ایښوول او ساتل او بیا خوړل به څنګه وي؟

ما په یوه مجله کې ولوستل چې: «د اومو غوښو تر کوچنۍ کولو او پرې کولو وروسته لاسونه ښه پرېولئ او چې نه مو وي پرېولي لاسونه په خوله، پزه او سترګو مه وهئ. که مو لاس څه ټپي یا معمولي غوندې ګرېدل سوی وي نو اومو غوښو ته يې مه وروړئ او د دغسې غوښو د کوچني کولو لوښی یا ځای ښه پرېولئ». د دغو خبرو په لومړي لوستلو سره سړی داسې فکر کوي چې اومې غوښې خو څه مرداري نه دي چې په هغو ککړ لاس به خولې یا پزې ته نه وروړم؟ خو که زموږ د ورځنیو خوړونکو غوښو څرنګوالي ته ښه ځیر سو سمدستي به د دغې مجلې د دغو خبرو په معقولیت وپوهیږو.

پر دې بنسټ باید تر څو کېدای سي د بازاري شیانو له استعمال څخه ډډه وکړو. ځکه دغسې شیان زیاتره په مکروبونو ککړ وي او زموږ روغتیاته مضر تماميږي. له لویه سره خو ګردسره غوښې په تېره د غوايي او ګامښښو غوښې مضرې دي چې باید یا ګردسره ونه خوړل سي یا ډېرې لږ وخوړل سي. البته ټولې غوښې په تېره د غوايي دا باید ډېرې ښې پخې سي. له هغوغوښو څخه چې ښې نه وي پخې

سوي. دغه راز له اوموشيدو، او ككړو اوبو او شربتونو څخه ډرري ناوړي ناروغۍ رامنځته کيږي.

په کوم ځای کي چي خواړه تياروئ، لومړی به هغه ځای ډرر ښه پاکوئ. د خوړو تر تيارولو وروسته به هم هغه ځای په لس پنځلس دقيق ې کي بيا پاکوئ. يوه ورځ يا يوه اوونۍ وروسته د دغسي ځايونو پاکول کفايت نه کوي.

په کور کي كه کوم يو د نس په ناسته اخته سوی وي (اسهال سوي وي) نو د هغه ټول كالي په ايشېدلو اوبو ورپرووليځ. بايد وويل سي چي لږ تودې سوي اوبه مکروبونه نه سي وژلای.

د غاليو فرش د ساري ناروغيو د خپرېدو ډرره ستره ذريعه باله سي. په هر حال د خپل کور فرشونه ډرر ښه پاکوئ. (د پخلنځي د پاك ساتلو او ځينو داسي نورو موضوعاتو په هكله په «پخلي» او«زموږ خواړه او درمليز توکي» كتابونو كي هم ډرر ښه معلومات وركړل سوي دي. تاسي كولای سئ په دې هكله نور معلومات د دغو دوو كتابونو له لومړيو پاڼو څخه تر لاسه كړئ).

هو! خير دی زموږ د ځينو خلكو د يو ډرر ناوړه دود په هكله به هم څه څرګندوني وكړم ګوندي چي پرې يې ږدي. هغه دادی چي زموږ ځيني كورنۍ چي كله ډوډۍ خوري يا مېلمستيا كوي پر سترخان باندي د شلومبو كاسه كښېږدي او يوه يا څو د شلومبو مخصوصي كاچوغي ور واچوي. بيا هر يو په دغو كاچوغو دغه شلومبې چيښي. كله كله مست،، فرني او ځيني نور شيان هم په څو كسو په يوه كاچوغه خوري. اوبه هم په څو كسو په يوه ګيلاس يا يوه سړوبي كي چيښي. چي دا د روغتيايي اصولو او ډوډۍ خوړلو د آدابو خلاف كار دی. ښايي په دغو كسانو كي يو تن زكام وي. يا ان ښايي په كومه ساري ناروغي اخته وي. هسي خو په موږ كي ډرر داسي انسانان سته چي د خولې او غاښونو د نه پروولو او سم نه ساتلو له امله يې په خوله كي د اتياوو په شاوخوا كي ډول ډول جراثيمو ځای نيولی وي.نو كه دغسي ناروغ او نور روغ كسان په يوه كاچوغه څه وخوري نو ښايي د ناروغ ناروغي نورو ټولو ته انتقال سي. ولي داسي نه كوو چي شلومبې په يوه جك يا بل داسي لوښي كي واچوو او له هغه څخه يې پر ستر خان هر خوړونكي ته په ج لا جلا ګيلاسونو كي كښېږدو او كه مستې او فرني او داسي نور هم هر يو په جلا جلا كاچوغو وخور ي او اوبه هم هر يو په جلا جلا ګيلا سونو كي وچيښي ډرر به ښه وي.

د كور لوښي:

په موږ کي داسي خلك ډېر لږ دي چي په خوراك چيښاك کي احتياط کوي او روغتيايي اصول په پام کي نيسي. په نوره دنيا کي يوه ډاکټران د روغتيا او خوړو د ډېر ښه جوړولو او پخولو په هکله هر سهار کله چي د روغتون مخي ته ناروغان او نور وګړي روغتون ته د ننوتلو لپاره ورتېول سي او يا د نورو غونډو او اړوندو مجلو او کتابونو له لاري لازمي لارښووني کوي. خو له بده مرغه زموږ په هيواد کي ډاکټ ران دغسي خبري ډېري لږ کوي.

په لوديزو هيوادونو کي يې د مسي او پيتلي لوښو استعمال منع کړ ی دی، ځکه چي دغسي لوښي زنګ کوي او خواړه خرابوي.

د أيگرو فلزي لوشگو خوند او رن-کگ په خوؤو کي د موجودو موادو د تاثير له امله خگه نا خگه خوؤو ته ور وزي يا د لوشگو خوند او په خوؤو کي موجود مواد يو له بله کيگمياوي اغيگزي شگندي. چي دا کله کله أيگر ضرر ناك تماميگإي. د مسو، جستو، اوسپني او تگيگم (تگين) په لوشگو کي دا خبره په حگان-کگؤيگ توکگه ليدل سويگ ده. هغه ميگويگ او سابه چي تيگزاب ولري تر پخولو وروسته بايد تر أيگره وخته په لوشگي کي کشگيگ نه شگوول سي، حگکه چي تيگزاب فلز ويلي کوي او په غذا کي کگأيإي، چي په ديگ أول ضرر ناك کيإي. د ميگوو اوبه هم بايد د جستو په لوشگي کي کشگيگ نه شگوول سي. حگکه چي په اوبو کي موجود تيگزاب د جستو سره يو حگاى کيإي، مالکگه حگني جوؤيإي او د ميگويگ اوبه بد خونده کوي. د مسو مالکگه معده او کولميگ خرابوي او ويگتگامين C له منحگه وؤي. په هغو مسي لوشگو کي چي په قلعي شگه نه وي سپين سوي دغه مالکگه ژر جوؤيإي او د خوؤو سره کگأيإي.

د اوسپني کؤايي هم د تيگزابي خوؤو د پخولو او ساتلو لپاره مناسب نه دی. نوو څېړنو جوته کړې ده چي د المونيمو په لوښو کي د خوړو د پخولو په پايله کي داسي مرکبات ګډېږي چي انساني روغتيا ته ډېر مضر او مهلك دي. د جارج ډونلس په نامه يوه نامتو ډاکټر تر ازموينو وروسته جوته کړې ده چي د المونيمو په لوښو کي د خوړو له پخولو څ خه په هغو کي ځيني توکي په ډول ډول زهرجنو مرکباتو اوړي او په خو ړو ګډېږي او پر بډلو بډلو طبايعو باندي ډول ډول مهلك اثرات ښ ندي. ځيني طبيعتونه د ځينو ځانګړنو له مخي دغه سمي اثرات مني او په لومړيو وختونو کي ډېر معمولي او غير محسوس وي، خو د سبب د نه ايسته کېدو له امله کرار کرار زياتېږي او بالاخره انسان ناروغه کوي. يو بل څېړونکی وايي: «که يوه پلا د المونيم په لوښي کي د سوډا اوبه واچول سي نو په هغه کي ځګ پيدا کېږي. خو که دغه اوبه د ښېښې په لوښي کي واچول سي نو هيڅ ځګ به پکښې مونده نه سي». دغه راز که د المونيم په لوښي کي د نيم ساعت لپاره اوبه وايشول سي په

هغو کي د الومنيم هاي‌ډرو اکسايډ مرکب چي يوه زهر ناکه ماده ده ګډېږي کومه چي روغتيا ته ډېره مضره ده. دا هم ويل سوي دي چي د الومنيمو مرکبات چي ګډېږي ته ورسيږي کولمې کمزوري کوي او د ګډېږي پر کوچنيو کوچنيو پردو باندي ټپونه پيدا کيږي. دغه راز د الومنيم لوشګي بايد د مالکګي په تيګزابو يا سواا په اوبو پريګ نه ولل سي او تيګزابي خواؤه هم بايد د أيګر وخت لپاره پكښې پر ې نه ښوول سي.

د خوؤو په لوشګو کي تر تګولو شګه د بيګداغه فولاد و يا ستګګ‌يل (Steel Less Stain) لوشګي دي، چي نن سبا په هر حګاى کي بخ‌خي ډرر پيدا کيږي. خو د بيګداغو لوشګو بيي أيګري جکګي دي. که دا نه وي د خوؤو ساتلو لپاره چيني يا ناشکن لوشګي مناسب دي، چي دا نسبتًا ارزانه په لاس راحګي. خو اوس داسي لوشګي را وتلي چي د اور تودو شګه ييګ نه خرابوي. نا سوزه يا (Glass Proof Fire) لوشګي د پخلي لپاره أيګر مناسب دي. پر دغو لوشګو تيګزاب يا کوم بل شى هيګخګ کيګمياوي اغيګزه نه کوي او د خوؤو خوشبويي هم نه ضايع کوي. د دغو لوشګو تر پريګوللو وروسته په هغو کي دکوم شي بوى هم نه پاته کيږي. نوکه کيګداى سي دغه لوشګي استعمال کؤئ.

دغه راز لکه چي پوهيږو نن سبا د بخار د ديګګګ استعمال هم أيګر عام سوى دى. په دغسي د ګګونو کي پخلى هيڅ تاوان نه لري خو ګټ ي يې بخ‌خي ډرري دي. د خوؤو ضروري او مهم اجزا او د هغو خوشبوييګ تر أيګره حده پکشګي پاته کيږي. دغه راز د اکسيګجن د لږ ورسره يو حګاى کيګدو له امله د خوؤو ويتګامينC هم د ګګرمة سره سره له ضايع کيګدو خګخه خوندي پاته کيږي. خو کله کله داسي هم کيګداى سي چي که پام ونه سي، نو د بخار په ديګګګ کي د خوؤو د أيګرو پريګشګوولو له امله هغه زيات پاخه سي او ګګټګور مواد ييګ أيګر ضايع سي. نو که د بخار په ديګګګ کي خواؤه پخوو د وخت پابندي بايد أيګره وسي.

د كور د لوښو پروولل:

د کور په کارونو کي د لوښو پروولل يو ډرر مهم کار دى. زموږ خلك په ټرره د کور مررمني د خپلو کورونو لوښي په ډول ډول طريقو مينځ ي. خو له بده مرغه بيا هم لوښي له مکروبونو څخه نه وي پاك. ځکه د لوښو پروولل په صافو او جاليو زښت زيات مکروبونه ن‌ښتي وي، په ټرره که دغه صافې بيا څه خيرني هم وي. دغه راز د لوښو د وچولو

په ټوکرانو او دسملونو هم مکروبونه ننښتي وي. چې له دغو صافو او ټوکرانو څخه مکروبونه هرومرو په لوښو پوري ننښلي.
د دې ستونزې ډېره ښه او آسانه چاره داده چې د کور لوښي او د هغو د پاکولو ټوکران تل په ايشېدلو اوبو او د لوښو پاکولو په پوډرو يا شامپو مينځئ، څو د اوبو حرارت د هغو باکټرياوي له منځه يوسي. د لوښو د پرووللو او وچولو لپاره اسفنج هم مه استعمالوئ. د دې پر ځ اى که له کاغذ څخه کار واخلئ ښه به وي. اسفنج هم د مکروبونو ډېره ښه پناه‌ګاه ده.
کله چې مو لوښي پرووله په ټوکره يې مه وچوئ، بلکې د لوښو اي ښوولو په جالويو کې يې ايږدئ څو په خپله وچ سي. پروولي لوښي په ټوکرانو هيڅ مه وچوئ. ځکه کډداى سي د ټوکره مکروب پر لوښ ي ونښلي. له دې امله دا کار ډېر مضر دى.
په پر مخ تللو هيوادونو کې لوښي په ځانګړو ماشينونو مينځي. په دغو ماشينونو کې په تودو اوبو او قوي پوډرو د پرووللو او د لوښو د څ و ټپاله د اړولو را اړولو په پايله کې لوښي ډېر ښه پاك سي. چې دا کار د حفظ الصحې ډېره غوره طريقه ده. خو افسوس چې تر اوسه زموږ په بې وزلي هيواد کې د جګړو ناورين د دغسې شيانو او وسايلو د را رسېد دلو مخه ډب کړې ده.

د کورونو او د هغو د شاوخوا پاك ساتل:

دلته به په لنډه توګه ووايو چې يو خو اسلام د مدنيت، ښاريت، ودانۍ، د پرمختيا د دودولو او فرهنګ او تهذيب دين دى. رسول ج په مدينه کې د خپل اسلامي حکومت په پيل کې د نورو ډېرو چارو د پر مخبوولو تر څنګ د مسجد، کورونو او ښار او بازارونو په جوړولو لاس پوري کړ. بل له تاريخي لحاظه مردار خوري، په تېره د کورو نو او د هغو د ننه او شاوخوا ته په هرلوري د خځلو او ناپاکيوغورځول او د هغو نه ټولول د يهودو عادت دى. لکه چې د مدينې يهود په دې کې بېخي ضرب المثل ګرځېدلي وه.
حضرت عمرس پر منبر باندي ويل: چې اى خلکو! تاسي خپل کورونه ترميم او اصلاح کړئ، څو له نقصانونو څخه خوندي سي او په دې ډول تاسي د مارانو او نورو حشرو له شره په امان سئ. الادب المفرد (۲۰۸) مخ.
له دې امله د اسلام مبارك دين د مسلمانانو پام د کورونو ترميم او بيا رغوني او له خځلو او ډول ډول ناپاکيو څخه د هغو د کورونو، کوڅو او بازارونو د پاکولو خوا ته اړولى دى او دوى يې په دې هکله د يهودو سره له مشابهته ډېي کولو ته بللي دي.

په دې باب د جامع الترمذي د ابواب الآداب، باب ما جاء في النظافة۲/ ۱۰۳ مخ کي له حضرت ابن المسیبس څخه روایت کوي چي: «لوی څښتن سپڅڅلی دی، سپڅڅلتیا خوښوي. پاك دي، پاکي خوښوي. کریم دي، کرم خوښوي. جواد دي، جود او سخا خوښوي. نو چي لوی څښتن نظافت خوښوي تاسي هم خپل هر څه پاك او نظیف وساتئ او د خپلو کورونو غولي، مخونه او شاوخوا پاك کړئ او د یهودو سره کوم چي د کورونو انګړونه او چارچاپرر يې ناپاکه دي او د هغو مخونو ته يې خځلي، ناپاکۍ او خوشايي غورځولي دي ځانونه مه مشابه کوئ». په ترمذي کي وايي چي پورتنۍ خبري ځینو نورو د رسول ج څخه روایت کړي دي.

د اسلام ښکلي دین له لاري څخه لارویو ته د تکلیف ورکوونکو شیانو ایسته کول، لکه د ډبري، چیخلي، نجاست او داسي نورو د ایمان له څانګ و څخه یوه څانګه او صدقه بللې ده. نو موږ ته ښايي چي نه داچي د خپل کور خځلي. پلاسټیکي کڅوړي او قوطۍ چي د ډول ډول مکروبونو جذبوونکي او ډرروونکي دي په لارو، کوڅو کي واچوو، بلکي د یوه رشتیاني مسلمان او مهذب او مؤدب افغان په حیث د وس مطابق د خپل کور مخونه او شاوخوا هم پاك او ستره وساتو.

دا خو د کورو نو او د هغو د شاوخوا د پاك ساتلو په هکله اسلامي لار ښووني وي کومي چي پکښي څرګنده سوه چي د کورونو او د هغو د شاوخوا ناپاکي پخوا د یهودو عادت وو. خو اوس چي موږ د خپل ښار کوڅو، لښتیو، مکانونو او په هر لوري د خځلو کوټو او ډول ډول ککړ تیاوو، په تړره په دننه ښار کي د ګندګیو پاتاوونو ته ګورو نو آیا اوس یهودو دغه عادت موږ ته نه دی پرې ایښۍ؟

د کندهار د ښار وضع

ځنګه چي انسانان مدني بالطبع موجودات دي نو ښارونو، مدنيت او ټولنيز ژوند ته د هغو اړتيا يو منلی حقيقت دی. له دې امله دی چي حکمت عملي يې پر درو برخو وېشلی دی چي لومړی يې اخلاق، دوهمه يې تدبير منزل (کور اوډل) او درېيمه يې تدبير مدن (د ښار په نظم ونسق کي مشارکت يا حکمت مدني) دی چي د يوه کوچني ښارګوټي په نظم ونسق کي له ګډون څخه نيولې د بشپړ هيواد په نظم و نسق او ډول ډول نورو چارو کي تر ګډون پوري رسېږي. چي دې ته بيا سياست مدن هم وايي.

رشتيا داده چي د ښار جوړول او لکه ځنګه چي ښايي د هغه اړوندو چارو ته سمون ورکول ډېر ستونزمن او د پرله پسې زيار ګاللو کار دی. په دې کار کي ګډون کوونکي بايد تر ټولو دمخه دا وطن په رشتيا او د زړه له کومي خپل وبولي. بل بايد ډېر ښه او رشتيني مسلمانان وي؛ په ډول ډول پوهنو پسوللي وي او د خپل وطن سره بايد په خوله او په منافقت نه، بلکي رشتيانی او اورنی مينه ولري؛ د تل لپاره پکښې واوسي نه دا چي کورونه او اولادونه يې په بهر کي وي او دلته د ځينو مشخصو موخو لپاره موقتي او څو ورځې راغلی وي. د خپل افغاني تابعيت تذکره يې ورکه کړې يا ايسته غورځولې وي او د دين او وطن د دښمنانو د تابعيت کارټونه يې په پوښونو کي په ډېر درناوي او احتياط ساتلي وي، خو بيا هم د افغانيت او هيوادپالني غولوونکي لافي شافي ولي او چي مطلب يې تر سره سي بېرته مخ د خپلو بادارانو پر خوا ور الا کي.

دولتي چارواکي خو يې بايد هر يو په ورسپارلو سوو کارونو کي متخصص او د لازمي او بشپړي وړتيا او تجربې درلودونکي وي. نه دا چي څوك دغسي دندو ته بل‌له وړتيا، د واسط،، ډول ډول اړيکو، يا ان د پردو په خوښه يا د مصلحت پر بنسټ يا تصادفي او چوټ انداز وټ اکل سي. د هيوادنيو چارو په هکله خو يې ويلي دي چي: «امور کشوري را خسروان دانند». يعني د هيوادني سياست لپاره تر ټولو ډېرو پوهو خلکو ته اړتيا ده نه دا چي پردي غليمان هر غوړ راکش کړي، د هيواد د واك پر ګدی يې کښېنوي او پای هيواد داسي په وران ويجاړ کړي لکه افغانستان.

ښه لکه چي خبره ئلي خوا ته را څخه کش سوه. بيرته به خپلو خبرو ته را وګرځو. زموږ خبري د ښار د اوسنی وضعي او ستره ګی په هکله

دي. دا ډېر عمر خو په افغانستان کي جنګ وو. طالبان خو نه چا په رسميت پېژندل او نه د نړۍ کفارو د افغانستان او د افغانانو د يو څه ودانۍ او هوساېۍ لپاره د يوې خاشې قدر کومك ورسره کاوه. بلکي ډېر ول ډول بنديزونه يې لا د پاسه پر لګولي وه او خپل ګوډاګي دولتونه او اشخاص يې نه دا چي د هغو سره له کومکه منع کړي وه، بلکي چي څ وك به دلته را تلل د بل‌لو بل‌لو موخو او جاسوسيو لپاره به يې را استولي او ګومارلي وه. او پر دې ټولو سر بېره يې ډېر ناروا او زهرجن تبليغات هم پسي کول.

پر هغو دي بيا هم آفرينونه وي چي په تشو لاسو يې د هيواد د کورنيو او بهرنيو دښمنانو د ډېرو ناځوانمردانه دسيسو او خنډ اچونو سره سره يې د افغانستان په تاريخ کي بې سارى امنيت ټينګ کړى وو. اسلامي نظام او عدل يې رامنځته کړى وو. د ظالمانو، پردي پالو، لو دديز خوښو، د وطن د غليمانو، بډي خوړونکو، غلو، حرامخورو، بد اخلا قيو، شر او فسق او فساد مخه يې نيولې وه. پر توپکيانو او ناولو عناصرو يې پر تم او دبدبه پرته وه. دولس ډېرکى ځني راضي وه او يوازي او يوازي غله او ناروا پلوي ساکښان او د پردو چوپړيان او ګوډا ګيان يا ناپوه او په حقايقو ناخبره انسانان په ناپامۍ او لاشعورې توګه نه وه په خوشاله.

په هر صورت د طالبانو نظام خو د دې اوسنيو په اصطلاح د ناپوهانو يا د هيواد د دښمنانو يا د پاکستان د ګومارلو حکومت وو. اوس چي په اصطلاح قانوني او د امريکا او د نړۍ د تقريباً څلوښښتو هيوادونو له ملاتړه برخمن حکومت دى، ډول ډول پرېمانه مرستي ور کول کيږي، په مليارډونو ډالر ورته راو بهددل او په اصطلاح د اهل کارو او بيروکراټ انو او ټکنوکراټانو واك چليږي او پنځه کاله يې هم تېرسوي دي په هيواد کي څه حال دى؟ امنيتي وضع څنګه ده؟ د چور، تالان، غلاوو، اختلاسونو، بډو، نارواوو، فسق، فساد او فحشاوو، جنګ جګړو، زورونو، تښتونو، شخصي، دولتي او امريکايي زندانونو، د وطن د غليمانو لخوا د ولسي بيګناه خلکو د پرله پسې کشتار او د کلو او بانډو د بمبار ولو، د نرخونو د لوړ والي او د خلکو د بې وزلۍ، بې کارۍاو بېزارۍ او د ادارې د بې کفايتۍ او فساد او... څه حال دى؟

نوري خبري به پرېږدو د همدغه زموږ د کندهار د ښار وضعي ته به يو سر سري کاته وکړو. د دې ولايت د جوړددو او بيا رغددو او د دبى سره د سيال‌ددو لافي څو واليانو، وزيرانو او نورو او ان امريکايانو او نورو بهرنيانو وويشت؟؟ نو آيا د دې د ښار د ځينو ناحيو دغه کړې وړې چړۍ او دا څو کاږه واږه او څو نيم خامه او پر نيمى پاته سړکان چي جوړ سول ښار په دبى سو؟ تاسي څه فکر کوئ د کجکي د برښښنا تور

بینونه چي دغو خلکو په پنځه کاله کي نه کړه نوي او د دې تورو تیارو د استازو له لاسه د طالبانو د وختو برښېښنا لا را باندي ودرددل دغسي را باندي توره شپه سول، که چیري طالبانو له کجکي څخه د کندهار او لښ کرګاه تر ښارونو پوري د برښېښنا مزي نه وای غځولي دوی به عځولي وای؟ د خندا وړ خولا داده چي اوس په دې د مدنیت د اوج او د انټرني ټ په روښان او پر مخ تللي پرر کي د کندهار په بازارونو کي د شپې لخوا هغه د امیر لډو د وختو ماردنګۍ (د تېلو څراغونه) لګيږي.

تاسي یو وار د کندهار د ښار بڼې ته ځیر سئ تاسي په افریقا کي دغسي سپرره او د دوړو ډك او ګډوډ ښار لیدلی دی؟ تاسي په نورو ځ ایونو کي داسي ځای لیدلی چي تقریباً څنګ پر څنګ او سره نږدې دي هم د استوګني کورونه وي، هم دي د تېلو ټانك، هم دي موټر شویي ګاني، او هم دي د مال التجاره ګودامونه او هم د غواوو ډررۍ، هم تراکتور فروشۍ او هم داسي ډرر نور وي؟ او همدغه راز دي په یوه کنډ واله کي هم د تمبکو او نسوارو کارخانه، هم د پلمټټو کارخانه او هم د پولیسو پوسته وي؟

تاسي د بل ښار سړکان، درې ګزیان او لښتیان دغسي چټل او د خځلو ډك لیدلي دي؟ تاسي د چیښاك د اوبو له پلوه بل دغسي نس ستمن ښار هم لیدلی دی؟

تاسي پخوانی عمر جامع جومات، دغه د خدای کور لیدلی دی چي څه وضع یې ده؟ شاوخوا یې څه چټلۍ او هر ډول لغوړني ەټۍپر را ګر ځددلي او په دننه اُورشو کي یې سپي او پیشیاني چکرونه وهي!

تاسي یو وار د اعلیحضرت لوی احمدشاه بابا/ زیارت ته ورسئ تاسي به د نورو ولسونو د دغسي ملي لویانو او مفاخرو د قبرو د ودانیو د شاوخوا وضع پر دغه حال لیدلې وي؟

تاسي بل ځای لیدلي دي چي خلك د خپلو میندو، پلرونو، خپلوانو او اولیاوو پر هدیره او قبرونو باندي کورونه او دکانونه جوړوي؟

رشتیا د ښار د کوڅو د مکانونو خبره را یاده سوه عجبه ده یو ویشتمه پړرۍ سوه او په نړۍ کي هر څه بدل سول، خو له بده مرغه زموږ د ښار د کورونو د مکانونو په هکله هیڅ بدلون رانه غی. د ښار په هره کوڅه چي سړی ننوزي زړه یې تر خوله رالوېږي.زه بچاره به د دې ښار نوري بڅخي ډرري ناسمي ټولي څنګه درته بیان کړم.

تاسي وګورئ په دې ښار کي تر نورو ټولو کسبګرو د ډاکټرانو کتنځي او درملتونونه زیات دي. نو چي یو ښار دونه بې نظمه او چټل وي او په دوبي د ورځي له مچانو او د شپې یې له غوماشو څخه خوږ خوب پر سړي حرام سي نو ولي به ډاکټران او درمل پلورونکي دونه نه وي پکښي ډرر؟ او ولي به یې کار نه وي چوك؟

کاشکي داسي وای چي موږ راتلونکي ته څه هيله او اميد درلودای او ويلای مو چي دا ټولي ناروغي به کرار کرار سمي او روغي سي. موږ چي اوسنۍ وضعي ته ګورو راتلونکې مو هم د پردو د دې اوسني روان خرلمبيت له امله توره تياره بريښي. نو لوی څښتن مو دي پرده او چاره وکي. والسلام.

د کتاب د مراجعو فهرست

ګڼه د کتاب نوم د ليکوال نوم او نور مشخصات

1- قرآن کريم تن-زيل من رب العلمين.
2- احکام تجارت اور لين دين، مولاناعبدالرحمان کيلاني، مکتبة السلام ، لاهور: دوهم چاپ، ۲۰۰۳ع.
3- احکام تجميل النساء، د / ازدهار، داراحياء اللغة العربية، کراچي.
4- اخبار جهان مجله، بلـلي بلـلي ګڼي او نوري ډول ډول مجلې او ورځپاڼي.
5- الادب المفرد، ابي عبدالله محمد بن اسماعيل البخاري، مکتبۀ رحمانيه لاهور.
6- الاشباه والنظائر، علامه زين الدين بن ابراهيم بن نجيم.قديمي کتب خانه، کراچي.
7- اشعة اللمعات، شيخ عبدالحق محدث دهلوي، تيج کمار مطبعه، نهم چاپ، لکهنو: ۱۹۶۳ع.
8- السر کا علاج، علي اعجاز، فيصل پبليکيشنز، نوى ډيلی: ۱۹۸۹ع.
9- امداد الفتاوٰی، مولانا اشرف علي تهانوي، مکتبۀ دارالعلوم، کراچي.
10-انسايکلوپيډيا بريټانيکا، سي ډي.
11-بحرالرائق، امام ابو البرکات عبداله بن احمد بن محمد نسفي، مکتبة الحبيبية، کوټه: ۱۴۱۸س.
12-بستان العارفين، فقيه ابو الليث نصر بن محمد بن احمد سمر قندي، مکتبة الکتاب والسنة، پښښور.
13-بهيج طبي سيند، دوکتور عبدالحميد بهيج، دانش خپرندويه ټولنه ، پښښور: ۱۳۸۵ل.
14-التفسير الکبير، اما فخرالرازي، دار احياء التراث العربية، بيروت: ۱۴۲۰س
15-التفسير المظهري، قاضي محمد ثناء الله پاني پتي، المکتبة العربية، کوټه: ۱۴۱۵س.
16-تمباکو او اسلام، مولانا حفظ الرحمان اعظمي ندوي، بيت العلم ټرسټ، کراچي: ۲۰۰۶ع.
17-تمباکو نوشی مضر صحت، محمد بن ابراهيم آل شيخ، اردو ژباړه د ابويحيٰی محمد زکريا زاهد، حديبيه پبليکيشنز، لاهور: ۲۰۰۳ع.
18-جامع الترمذي، ابو عيسٰی محمد بن عيسٰی بن سورة بن مسٰی

الترمذي، کتب خانۀ رشيديه، ډيلی.
19-حسن وصحت، حبيب اشعر، نهال کتاب ګهر، ډيلی: ۱۹۷۶ع.
20-حلال وحرام در اسلام، ډاکټر يوسف قرضاوي، فارسي ژباړه د ابوبکر حسن زاده، کتب خانۀ اکرميه، پښښور: ۱۳۷۸ل.
21-خلاصة الفتاوٰی، طاهر بن عبدالرشيد البخاري، امجد اکيډيمي، لا هور: لومړی چاپ.
22-خُلق المسلم، محمد الغزالي، دار القلم، دمشق: پنځلسم چاپ، ۱۴۲۱ س.
23-خواتين کے لئے جديد مسائل، مولانا مفتي احسان الله شائق، دار ا لاشاعت، کراچي، ۲۰۰۷ع.
24-د د واړو جهانو سردار ارشادات، طالب هاشمي، پښتو ژباړه د اعجاز احمد زاهد، دعوت اکدديمي، بين الاقوامي اسلامي يونيورسټي، اسلام آباد: ۱۹۹۱ع.
25-درس ترمذي، مولانا محمد تقي عثماني، مکتبۀ دار العلوم، کراچي: ۱۳۹۹س.
26-درمختار، محمد علاء الدين الحصکفي، على هامش ردالمحتار.
27-راز سلامتی وطول عمر، د اسماعيل اژدری، اقبال، تهران: درييم چاپ، ۱۳۷۳ل.
28-ردالمحتار، سيد محمد امين ابن عابدين، مطبعۀ عثمانية، ترکيه: ۱۳۲۴ س.
29-روائع البيان، محمد علي الصابوني، مکتبة الغزالي، دمشق: دوهم چاپ، ۱۳۹۷س.
30-زموږ خواږه او درمليز توکي، جميله همت، صحاف نشراتي مؤسسه، کوټه: لومړی چاپ، ۱۳۸۳ل.
31-الزواجر عن اقتراف الکبائر، ابوالعباس احمد بن محمد بن علي بن حجر الهيتمي، مکتبۀ فاروقيه، پښښور.
32-سنن ابن ماجه، ابو عبدالله محمد بن يزيد بن ماجه، مکتبۀ اکرميه،
پښښور: ۱۴۰۷س.
33-سنن ابوداود، امام سليمان بن الاشعث ابي داود السجستاني، کتب خانۀ رشيديه، ډيلی.: ۱۴۰۰س.
34-سنن النسائي، ابو عبدالرحمان محمدبن شعيب بن علي النسائي، قديمي کتب خانه، کراچي.
35-شرح المجلة، علامه محمد خالد الاتاسي، مکتبۀ رشيديه، کوټه.
36-شهد، محمد اسلم صديقي، تخليقات، لاهور: ۲۰۰۰ع.
37-صحت بخش عادات، زبير وحيد، اردو سائنس بورډلاهور: لومړی

چاپ، ۱۹۹۷ع.
38-صحت وزندګی، خوشتر ګرامی، بیسوین صدی بكډپو، نوی ډیلی: نولسم چاپ، ۱۹۸۰ع.
39-صحيح البخاري، ابي عبدالله محمد بن اسماعيل البخاري، دار الا حياء التراث العربي، بيروت: لومړی چاپ، ۱۴۲۲س.
40-صحيح مسلم، امام ابوالحسين مسلم بن الحجاج القشيري، المكتبة الاسلامية، استانبول: لومړی چاپ، ۱۳۷۴س.
41-الطب النبوي، امام ابن قيم الجوزية، دار الفجر للتراث، قاهره: ۱۴۲۶ س.
42-عورت کی اسلامی زندګی اور جدید سائنسی تحقیقات، محمد انور بن اختر، ادارۀ اشاعت اسلام، كراچي، ۲۰۰۳ع.
43-غذاکی کهانی، علي ناصر زيدي، مكتبۀ پيام تعليم، نوی ډیلی: لوم ړی چاپ، ۱۹۸۹ع.
44-غلات برای سلامتی شما، ژان لوك داريګل، فارسي ژباړه د ساعد زمان، انتشارات ققنوس، تهران: ۱۳۷۱ل.
45-الفتاوٰی الحديثية، احمد بن محمد بن علي بن حجر الهيتمي، قديمي كتب خانه، كراچي.
46-الفتاوٰی العالمګيريه، مولانا شيخ نظام او د هند د سترو عالمانو یوه ډله، مكتبه رشيديه، کوټه: ۱۴۰۳س.
47-فتاوٰی عزيزي، شاه عبدالعزيز محدث دهلوي، دارالاشاعة العربة، كو ټه.
48-فتاوٰی علماء البلد الحرام، شيخ سعد بن عبدالله البريك، دار الكتاب والسنة، رياض: ۱۴۰۵س.
49-فتاوٰی واحدی، مخدوم عبدالواحد سيوستانی، دارالاشاعة العربية، کوټه: ۱۴۱۸س.
50-فتح الباري، حافظ احمد بن علي بن حجر العسقلاني، دارالسلام، رياض: لومړی چاپ، ۱۴۲۱س.
51-فتح القدير، امام كمال الدين محمد بن عبدالواحد، مكتبه رشيديه، کوټه.
52-فتوٰی نويسي کے رهنما اصول، مفتي محمد سلمان منصورپوري، مكتبۀ نعمانيه، كراچي: ۱۴۲۱س.
53-فرهنګ عميد، حسن عميد، انتشارات امير كبير، تهران: ۱۳۸۱ل.
54-الفقه الاسلامي وادلته، دكتور وهبة الزهيلي، دارالفكر، دمشق: دري يم چاپ، ۱۴۰۹س.
55-فقه السنة، سيد سابق، شركة المنار الدوليه، قاهره: ۱۴۱۷س.
56-الفقه على المذاهب الاربعة، عبدالرحمان الجزيري، دار الفكر،

بيروت: ۱۳۲۴س.
57-فقهي مسائل، مولانا خالد سيف الله رحماني، مکتبة الايمان، لاهور.
58-قرآني آيات اور سائنسی حقائق، ډاکټر نورباقي ترکي، اردو ژباړه د سيد محمد فيروزشاه، انډس پبلشنګ کارپوريشن، کراچي: پنځم چاپ، ۲۰۰۰ع.
59-الکليات في الطب، ابن رشدالقرطبي، دارالکتب العلمية، بيروت: لومړی چاپ، ۲۰۰۵ع.
60-مجموعة الفتاوٰی، محمد عبدالحی لکنوي، امجد اکېډيمي لاهور: ۱۳۹۷س.
61-مرقاة المفاتيح، علامه ملاعلي قاري، مکتبۀ رشيديه، کوټه.
62-مشکوٰة المصابيح، خطيب عمري تبريزي، مطبع نظامي، ډيلی.
63-معدے کا السر، ډاکټر فنبارګارټن او ډاکټر ډينيل سټيل، اردو ژباړه د آصف نواز، سميع پبليکيشنز، نوی ډيلی: ۱۹۸۹ع.
64-مقدمۀ رسالۀ جوديه، دکتر محمود نجم آبادي، دانشګاه بوعلي سينا، همدان: ۱۳۸۳ل.
65-ملټی نيشنل کمپنيون کی اسلام دشمنی، مسعود مفتي، علم وعرفان پبلشرز، لاهور: ۲۰۰۳ع.
66-منهيات در اسلام، دوکتور نظام الدين نافع، مرکز نشراتی ميوند، پښښور: دريیم چاپ، ۱۳۷۸ل.
67-الموطاء، امام مالك بن انس، دار احياء التراث العربية، بيردت: ۱۴۰۶ س.
68-هماری غذا، شکيل احمد، ترقی اردو بيورو، نوی ډيلی: دوهم چاپ، ۱۹۸۸ع.

د ليکوال لنډه پېژندنه

عبد المالك (همت)

د پلار نوم يې مولوي عبدالرزاق.

د کندهار په سوزني کې زېږېدلی دی.

د زېږېدو کال يې ۱۳۳۲لمريز.

په اسلامي او ټولنيزو علومو کې يې خصوصي زده کړې کړي دي.

د نجيب د واکمن کېدو په لومړيو کې له هيواده مهاجر سو، لومړي پاکستان او بيا هند ته کډه سو.

کله چې لا طالبان پر کابل نه وه واکمن سوي تر اوږدې کډوالۍ وروسته هيواد ته راستون سو او اوس په کابل کې استوګن دی.

اوس په کور کې د کتابونو په ليکلو بوخت دی.

تر اوسه يې لاندې آثار ليکلي دي:

1- د همت چيغه (شعري ټولګه) په ۱۳۸۰ل.کال خپره سوې ده.
2- سيد جمال الدين افغاني اند او ژوند (ژباړه) په ۱۳۸۱ل.کال خپره سوې ده. په ۱۳۸۹ا.کال دوهم ځل خپره سوه.
3- زموږ د قبلې تاريخ (دمکې مکرمې تاريخ) په۱۳۸۵ل.کال دوهم ځ ل خپور سو. په ۱۳۸۹کال دريم ځل خپور سو.
4- زموږ د نبي مړنه (د مدينې منورې تاريخ) په ۱۳۸۵ل.کال خپور سو. په ۱۳۸۹کال دوهم ځل خپور سو.
5- ادب او ادبي کره کتنه په ۱۳۸۵ل.کال خپور سو.
6- د مقالې ليکلو اصول په ۱۳۸۵ل.کال خپور سو. په۱۳۸۸ل.کال دوهم ځل خپور سو.
7- پښتو معلم الحجاج (ژباړه) په ۱۳۸٦ل.کال خپره سوه.
8- پوپنا سوي ولسونه (ژباړه). په ۱۳۸٦ل.کال خپره سوه.
9- زموږ د دښمنانو تور تاريخ او شومي موخې په نامه کتاب په ۱۳۸۷ ل.کال خپور سو.
10-د آسيا نن او سبا په نامه (ژباړه) په ۱۳۸۷ل.کال خپره سوه.
11-غرور او د هغه علاج (ژباړه) په ۱۳۸۸ل.کال خپره سوه.
12-د کلمې شري-في حقيقت (ژباړه) په ۱۳۸۸ل.کال خپره سوه.
13-د ښځو د حج او عمرې لارښود په ۱۳۸۸ل.کال خپور سو.
14-اسلام د دوه لاري پر سر (ژباړه) په ۱۳۸۸ل.کال خپره سوه.
15-د حق او باطل جګړ، په ۱۳۸۸ل.کال خپور سو.
16-د لوديځ مشران وايي: اسلام او مسلمانان له منځه يوسئ.په

۱۳۸۹ل.کال خپور سو.

17-د حق او باطل د جګړې په هکله (۲۵) مقالې. په ۱۳۸۹ل.کال خپور سو.

18-د حق او باطل په جګړه کي الهي سنت (ژباړه) په ۱۳۸۹ل.کال خپره سوه.

19-راځي توبه وکاږو، چاپ ته لېږل سوی دی.

20-زموږ صحت او آخرت ته تاواني توکي په ۱۳۸٦ل.کال خپور سو. او اوس دادی دوهم ځل خپور سو او ستاسي په لاس کس دی.

پر دې سربېره يې د هيواد په دننه او دباندي کي بېلېلي مقالې هم خپرې سوي دي.

د ليکوال د ګرځنده تليفون لمبر: 0093 700300167

د ليکوال د برېښناليك يا ايمېل آدرس:

afg@yahoo.com himmat_